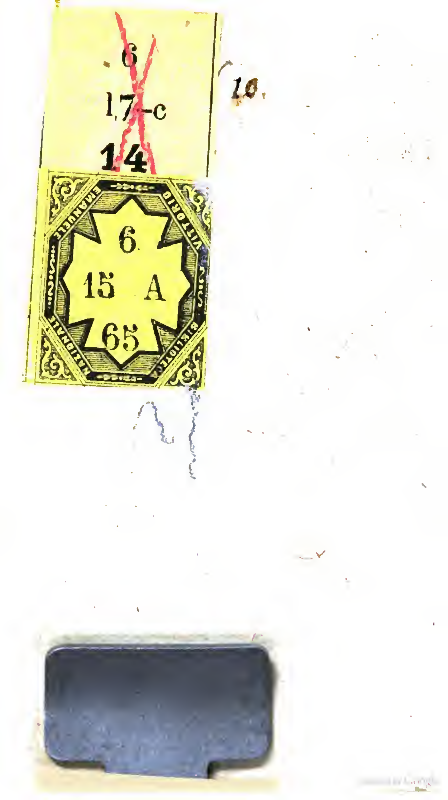

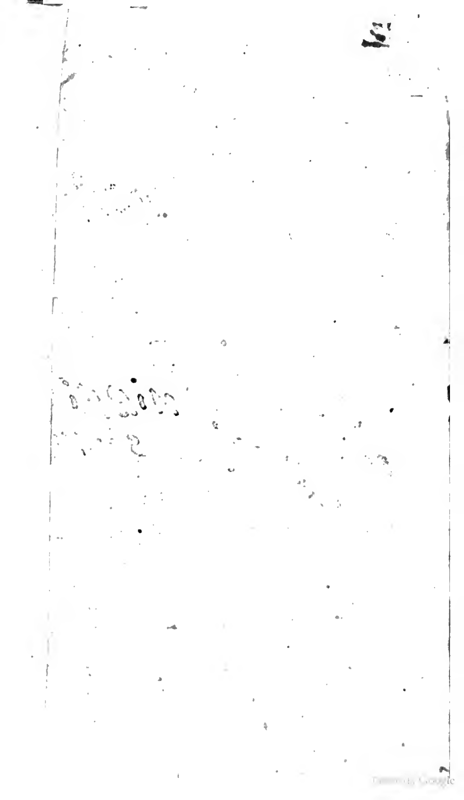

6
17-c
14
BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6.
15 A
65
10

D. IVN. IVVENALIS
ET
AVLI PERSII FLACCI
SATYRÆ.

Cum annotat. TH. FARNABII.

Amstelædami.
Typis IOANNIS BLAEV.
Sumptibus Societatis. 1650.

AD ILLVSTRISSIMVM
D. D. HENRICVM
MAGNÆ BRITANNIÆ
PRINCIPEM.

A Ριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ
Χρυσὸς., αἰθόμενον πῦρ
ἅτε διαπρέπει νυ-
κτὶ, μεγάνορος ἔξοχα πλούτου.

Quænam hæc (Lyrici) aqua optima? Philosophia. Quiſnam hic ignis rutilus? eadem Philoſophia. Ignis quem Minervæ adminiculo, hoc eſt, indagatrice ingenii ala ſubvectus Prometheus è cœlo detulit, eoque rudes hominum animos à terrena ignorantiæ fæce excoxit. Aqua, quæ è Muſarum ſonte hauſta fœdas vitiorum maculas luſtrat, eluit, expurgat. E qua puriſſima ſcaturigine cum triplex profluat rivulus, Dialecticis illis Mæandris, ignotiſque Phyſici Nili fontibus, Ethicum Alpheum optimo prætulerint jure quibus ſanior mens, qui ut mare Siculum ſuoterlabi dicitur ad ſuam Arethuſam ſine admixtione aquarum: ita vere aureus hic fluvius per affectuum Oceanum intaminatus ad proprium felicitatis fontem remeat. Hujus antiſtites cum ubique ſumma animi propenſione colantur, tum adprime Poëtæ, qui non (Græcarum hoc crepidarum pace dixerim) ut tetrica illa Medis illita porticus ſevera ingerunt monita, ſed cum illecebra quadam adoleſcentum animos irrepunt, quodque peritiſſimi faciunt Medici, qui vitioſo ſtomacho amara catapotia melle miſcent: ita & hi juvenum animis propter ætatis defectum, voluptatiſque affectum auſtera hæc, ſed ſalubria reſpuentibus, pharmaca, lac caprarum, quas tamen lentiſco paſcant, propinant; juxta ſeveriorem mandragoram lætas vites ſerunt, & quod ait Venuſinus vates:

Dum prodeſſe volunt & delectare poëta;
Et jucunda ſimul dicunt & idonea vita.

Atque univerſo poëtarum choro cum laurus ſua hederæque ex merito deferantur, tum iis maxime, qui virtutis veræ rigidi ſatellites cenſoria ſupercilia adverſus vitia deſtrin-

gentes Satyrico aceto noxios perfundunt, qui Philosophiam δογματικὴν & παραινετικὴν παραδειγματικῇ illustrant, hoc est, jejunis Decretis austerisque Præceptis aculeos & vitam exemplorum addunt. Ex his (illustrissime Princeps) quum Flaccus suam vel lancem vel canistellum primitiis saturum Celsitudini Tuæ obtulerit: Et isti duo, ut integrum habeas Satyricum chorum, & (ut ita dicam) triumviratum, præfidentius asperis obscuritatis sylvis egressi, T. Cels. patrocinio tectos, æquis ac iniquis se commendatos expetunt. In quorum condignas laudes, post tot antiquorum & recentium, (qui Aristotelis Ethicis præferre, ipsis Senecæ & Epicteti moralibus unius Iuvenalis Satyras adæquare non dubitarunt, encomia discurrere, esset frigide laudare, quo satius fuisset (teste Phavorino Gelliano) acerbius vituperasse: multo minus deceret me homulum è trivio, quid ad ἠθικὴν, quid ad πολιτικὴν, conferant, præcipere. melius hoc illi facient, qui tibi ad manum, imo ad mentem Phœnices. Tu vero, qua es progenie, quo genio, quo ingenio, tibi optime. Hanc itaque Philosophici ignis particulam, hanc Pierii laticis cotylam (quandoquidem per se haud satis articulate vocales sint isti Satyri, neque, ut sint, è dignitate tamen & libertate eorum esset gratiam ambire) rudis ego Hermes, nec tam ipsorum mentis interpres, quam infantiæ meæ proditor, tibi (Princeps illustrissime) consecro, abunde meæ in his qualicunque operæ gratulaturus, si quid inesse sensero quod læta aspicias fronte, quodque dum undique litterarum copiam colligis, quam invicem per totum terrarum orbem dispergas, studiis tuis dignum sit. Quæ ut feliciter succedant in tuam, publicam, divinam gloriam, Deum Opt. Max. serio precor, cui Principum rerumque publicarum salus semper curæ.

Cels. Tuæ

Officiose addictissimus

THOM. FARNABIVS.

A D

AD LECTORES.

QVæ pudibunda & subtimida primum in publicum processit [1] nympha, candoris vestri (Lectores humanissimi) sole irradiata, faventiæ vestræ Epithalamio animata, posito jam flammeo, meliore m sui fiducia, in vulgus rursus hac vice prodit. Per s, dexteras admissivas, ab Oriente bonas aves, præ- es oscines quæ consuadetis & conficeri jubetis, Imtritum est, inauguratum est. Neque institutum : multoties repetitæ editionis ruperunt malæ aves, bo [2] rudens, grus. quæ recinunt noctivolæ, & in ro meridie lucem desiderant. Iis quippe ceu innastupore gravatis, ceu malitia gratuita præpedi-, non placent Luciferi hi, ocliferia hæc, & , quæ npori parcunt, ingenium acuunt, refricant memom, judicium exercent, faciuntque ut sibi quodamdo inventa gratuletur, lector, hypomnemata: sed quirunt, si diis placet, illa ad tædium usque & useam toties repetita, Ordo est, Sensus est. Atque luxuriantis aliquis & supini ocii magistellus (cui cerebro Iovis est [3] verbalis ista, quæ conceptis quasyllabis & litteris præit, constructio ecphraseis prot & longos commentarios, in Persium maxime, quavero Sibyllæ sint oracula vel [4] Heracliti mystica tyræ ipsius. Cum revera (idque magni illius [5] Scaeri judicio magnò) ostentator tantum sit febrilosæ eruditionis, cujus stylus morosus, ut & se ineptus, &c. Et quem si diligens Horatii lector tivis nudarit plumis (cui rei præluxit doctiss. Caboni opera in imitationibus Horatianis ad Perm) apparebunt reliqua inaniis (ut loquitur [6] illa) pleta atque araneis. Cujus denique omnibus Sais vel unica præferatur pagella Iuvenalis [7] acuti, ndidi ac Satyrorum facile principis. qui versu mer, phrasi mollior, sententiis acrior [8] ardet, instat, julat, dum Persius tumide insultat, Horatius albis ntum dentibus ridet. Atque utinam moderatius in tia invectus abstinuisset a nudis vocibus! de quibus landis ceu prorsus prætervehendis (ne vel mihi cesse sit [9] pallio operire caput, quod in parum pua oratione fecisse Socrates fertur; vel vobis opus

1 Editio utraque prior, quæ nova nupta q. νέον ἐξαίνετο. Eustath. ad Hom. Odyss. α, quæ prius ἤντετο δῶμα ... Οὔπω ἰέγ' ἰδυῖα πολυχείου ... Hesiod. ἔργ. β.

2 Non nautica illa ex versu Grammaticali in Propria quæ maribus nota atque doctissime versa à Cableroye: verum Onocrotalus avis de qua Plin. lib. 10. cap. 47. & Gillius ad Ælian. histor. Animal. 16. lib. 4. c. Cui nomen ab asini ruditu, neque enim cedit Luciani Lucio sive ὄνῳ μέγ' ὀγκησαμένῳ καὶ μυκήσαντι.

3 ———

4 Diogen. Laërt. in Heracl. vita.

5 In Hypercritico seu lib. 6. Poëtices cap. 6.

6 Staphyla apud Plaut. in Aulularia.

7 Iul. C.

...l. Poëtices lib. 6. cap. 6. 8 Idem l. 3. Poët. c. 98. 9 Referente ...tonio Iuliano apud A. Gel. l. 19. c. 9.

sit

sit [10] *follibus, quibus aures muniatis adversus verba minus casta) quoniam mihi manet mens eadem, consilium idem: manebunt certe rationes atque verba eadem. Quorsum enim illa interpreteris, quæ neminem scire convenit? atque uti in Physicis* [11] *siberit occulta natura, quæ homini ignota, sapienti haudquaquam investiganda erit; ut* [12] *in Politicis & Polemicis tam nescire quædam cives ac milites quam scire decet; ita* [13] *inter virtutes Grammatici habebitur quædam nescire. Censuram vero meam hanc de ipsis poëtis, curam hanc ad ipsos censuræ vestræ & curæ commendo. vobis, bonis ac multis scripsi hæc ad fructum, non paucis illis ac malis ad calumniam: vobis cordatis, qui vel ab hoc indice Mercuriali commonstrati & commonefacti, ritus, mores, historias recordamini; non oculatis istis, qui nihil, nisi quod ante oculos est, vident, intelligunt, sapiunt.* Animis denique (*ut* [14] *Senecæ utar verbis*) ista scripsi non auribus, & (*quod idem, sed alia in re*) mores non verba composui. *Obstupescant alii* [15] *Annicer in illum, qui cursus plurimos in orbem sic confecit, ut, cum per eandem orbitam sæpius agitaverit, in impresso vestigio semper institerit: vos cum Platone judicabitis non posse eum, qui in re tam tenui adhibet curam, de rebus magnis sollicitum esse. Censebitis vos cum lepidissimo illo Arbitro,* [16] nihil esse homini magnificum, quod pueris placet: *vos denique miserescet* [17] *eorum* [18] *qui, dum dicunt quæ adolescentuli probent, soli in scholis relinquuntur,* [19] *Ulyssis inquirentes mala, sua non animadvertentes. Vobis (animæ candidæ, doctæ, amicæ)* [20] hæc qualiacunque

Arridere velim: doliturus si placeant spe
Deterius nostra, Demetri, teque Tigelli
Discipulorum inter jubeo plorare cathedras.

Valete.

T. F.

---

10 Plutarch. de Auditione.

11 I. C. Sca. 344. Exercit. 4. sect.

12 Otho apud Tacit. Hist. 1.

13 Fab. Quintil. l. 1. cap. 14.

14 Epist. 100.

15 Ælian. var. hist. l. 2. c. 26.

16 Petron. Arb. Sat.

17 Meique adeo, cur enim me excludam, quem in eandem molam trusatilem detrusit Deus?

18 Ciceronis citat idem Petron.

19 Bion, vel ut alii, Diogenes, de Grammaticis.

20 Horat. Sermon. 10. lib. 1.

D. IVNII IVVENALIS AQVINATIS

* SATYRA I.

* Poëma variium, nonnullis dictum à Satyris, quorum cachinnos & derisiones hoc carminis genus imitatur. I. C. Scaligero 1. Poetices, 2. c. A canistellis omni pomorum genere plenis, quibus prodeuntes Satyri Nymphas alliciebant. If. Casaub. 2. lib. de Satyra. à satura lance, quam antiqui diis agri annua solventes vota primitiis omnis fructuum generis refertam offerebant.

Deliberanti Poëtæ jamque in animo habenti temporis sui Poëtis tragœdias recitantibus vicem referre, & pantheram (quod ajunt) leone remunerare, occurrunt urbis Romanæ scelera, quæ ipsum ab instituta Tragœdia ad Satyram abducant.

SEmper ego auditor tantũ? nunquamne [1] *reponam,*
Vexatus toties [2] *rauci* [3] *Theseïde Codri?*
Impune ergo mihi recitaverit ille [5] *togatas,*
Hic [6] *elegos? impune diem consumpserit* [7] *ingens*
Telephus? aut summi plena jam margine libri
Scriptus, & [8] *in tergo, nec dum finitus,* [9] *Orestes?*
Nota magis nulli domus est sua, quam mihi [10] *lucus*
Martis, & [11] *Æoliis vicinum rupibus* [12] *antrum*
Vulcani. quid agant venti, quas [13] *torqueat umbras*
Æacus. [15] *unde alius furtivæ devehat aurum*
Pellicula, quantas jaculetur [16] *Monychus ornos,*
[17] *Frontonis* [18] *platani,* [19] *convulsaq; marmora* [20] *clamant*

1 Scribam, recitabo, *vel* vicem iis referam, eos adem scribendi recitandique molestia obtundens, quo illi me? 2 Recitando rauci, *vel* clamosi. 3 Recitatione illius poëmatis de Thesei gestis à Codro vili Poëta scriptis. 4 Nec par pari referam? 5 Comoedias Latinas à toga Romanorum habitu dictas, ut & Græcæ palliatæ dicebantur à Græcorum palliis. 6 Lugubres vel amatorios. 7 Longa tragœdia de Telepho rege Mysiæ, cui *vulnus & auxilium Pelias hasta tulit*. 8 In aversa charta ab exteriore parte *al.* à tergo. 9 Trag. de Oreste, *scenis agitato*. * Fabulæ & historiæ mihi æque notæ sunt ac alteri cuipiam poëtarum, si velim, quod illi faciunt, Principibus adulari, aut famæ meæ recitando velificari, taxarique hic videtur Val. Flacc. vide Ian. Parrhasii 2. epist. 10 Historia Romuli & Remi, quos peperit Rhea in luco Martis, *vel* luc. Mar. in Ponto pro quocunque luco, ad derisionem Poëtarum, qui à luci descriptione colorem artis petunt. *alii ferunt* locum fuisse Romæ in Appia, in quo recitabant Poëtæ. vide Bapt. Egnatii racemationum cap. 6. 11 Septem insulis Liparæis in mari Tyrrheno. 12 Ætna. 13 Examinet, *vel*, judicet torquendas animas. 14 Iovis filius ex Ægina, *al.* ex Europa, unus è tribus apud inferos judicibus. 15 Vt è Colchis Iason furtim Medeæ dolo aureum vellus sustulerit. 16 Centaurus: & ponitur pro fab. & pugna Centaurorum cum Lapithis. 17 Iulii Frontonis, nobilis & docti viri, in cujus ædibus recitabant Poëtæ. 18 Porticus, quam adumbrant platani. 19 Frequentia auditorum vel recitatoris clamore, ruptæ columnæ marmoreæ. Sic Sat. 7. v. 85. cum fregit subsellia versu Statius. 20 Resonant, vel assidua recitatione jam edoctæ clamant, quid agant venti, quas torqueat, &c. *& est Pathos.*

Semper,

Semper, & assiduo rupta lectore columna.
Expectes eadem à summo minimoque Poëta.
Et [21] *nos ergo manum ferulæ subduximus, & nos*
[22] *Consilium dedimus Syllæ, privatus ut altum*
Dormiret. stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, [23] *perituræ parcere chartæ.*
Cur tamen hoc libeat potius decurrere [24] *campo,*
Per quē magnus equos [25] *Auruncæ*flexit alumnus;*
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat [26] *spado,*[27] *Mævia* [28] *Tuscum*
[29] *Figat aprum, & nuda teneat venabula mamma:*
Patricios omnes opibus cum [30] *provocet unus,*
[31] *Quo tondente gravis juveni mihi barba* [32] *sonabat:*
Cum [33] *pars* [34] *Niliacæ plebis, cum verna* [35] *Canopi*
[36] *Crispinus* [37] *Tyrias humero* [38] *revocante lacernas*
[39] *Ventilet* [40] *æstivum digitis sudantibus aurum,*
Nec sufferre queat majoris pondera [41] *gemmæ:*
Difficile est satyram non scribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut [42] *teneat se?*
Causidici [43] *nova cum veniat lectica* [44] *Mathonis*
[45] *Plena ipso, & post hunc* [46] *magni delator amici,*
Et cito rapturus de nobilitate [47] *comesa*
Quod superest, quem [48] *Massa timet, quem munere palpat*

21 Ego itaque Grammaticorum ferulis & Rhetorum declamationibus valedixi.
22 Ficto themate declamatorio suasi Syllæ ut deposita dictatura privatus *altum dormiret.*
23 Cui si ego pepercero, alia tamen manu peribit. *vel* perituræ, cum aliorum Poëtarum chartis. *vel* etiamsi nihil ei inscribatur, perituræ.
24 Hoc stadio & studio, hoc poëmatis genere. i. e. Satyra.
25 Lucilius ex Aurunca Rutulorum civitate natus, Latinæ Satyræ primus autor. unde & Turnus Satyrographus, cujus meminere Martialis l.7,ep.96.& l.11,ep 11. Sidonius carm.9.& Probus Grammaticus. * Stylum direxit. 26 Spado dicitur, cui testes evulsi sunt, aut nervi è quibus testes dependent. Castratus, cui colis & testes. vide Sat.6.366.v. 27 Mulier, *Synecdochicè.* Namque fœminas in arenam descendisse, autores sunt Suetonius Nero c.11. Xiphil. in Nerone & Tito. Tacit. An.15. Martial. epig. 6. l. spect. 28 Ferociorem, utpote è Tuscia. 29 In Theatro. 30 Adæquet, divitiis cum ipsis certet. 31 Cinnamus, de quo Martial. lib.7. alii Licinium Augusti libertum & tonsorem intelligunt. 32 Sub forfice sonanti cadebat. 33 Servus è plebe. 34 Ægyptiæ, à Nilo Ægypti fluvio. 35 Civitatis in Ægypto, duodecim milliaribus ab Alexandria distantis, fano Serapidis celebris. Strab. 17. l. omnium libidinum atque impuritatum domicilii. 36 E servo factus magister equitum Neronis. 37 Purpureas, à Tyro Sat.10. v.38. 38 Rev. lac. quæ vel mollitie vel pondere defluxere, vel quæ rejectæ sunt in humeros. *Suam qui undantem chlamydem quandò facit.* Plaut. Epidicus. 39 Ad refrigerium, vel jactando ostentet. 40 Annulum tenuis bracteæ & levem. 41 Inclusæ in annulo hyberno. 42 Temperet sibi ne scribat. 43 Novi hominis, vel nuper ex quadruplatorio lucro coempta, vel simpliciter *nova*, namque & hinc splendor; sic Martialis epigr.57.l.2. *Sella recens.* 44 Ex advocato delatoris facti. 45 Vt qui crassus fuerit, *vel* delicatus & superbus. 46 M. Regulum hic intelligi volunt, cum suis & imperatoris amicis, tum ipsis quadruplatoribus formidabilem veri, similius autem est dici Heliodorum Stoic. phil. quo deferente occisi sunt. 47 Per delationes interempta. 48 Massa morio & Carus mimus, Neronis liberti, delatores nequissimi.

[48] *Carus, & à trepido* [49] *Thymele* [50] *summissa Latino:*
Cum te [51] *summoveant, qui testamenta merentur*
[52] *Noctibus,* [53] *in cœlum quos evehit (optima summi*
Nunc via processus) vetulæ [54] *vesica* [55] *beatæ:*
[56] *Unciolam* [57] *Proculejus habet, sed* [57] *Gillo* [58] *deuncem:*
Parteis quisque suas, [59] *ad mensuram inguinis heres:*
Accipiat, sane mercedem [60] *sanguinis, & sic*
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut [61] *Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.*
Quid referam, quanta siccum jecur ardeat ira
Cum populum gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli [62] *prostantis? at* [63] *hic damnatus* [64] *inani*
Iudicio (quid enim salvis infamia nummis?)
Exul [65] *ab octava Marius bibit &* [66] *fruitur diis*
Iratis: at tu victrix provincia [67] *ploras.*
Hæc ego non credam [68] *Venusina digna* [69] *lucerna?*
Hæc [70] *ego non agitem? Sed quid magis* [71] *Heracleas,*
Aut [72] *Diomedeas, aut* [73] *mugitum Labyrinthi,*
Aut mare percussum [74] *puero* [75] *fabrumque volantem?*
Cum [76] *leno accipiat mœchi bona,* [77] *si capiendi*
Ius nullum uxori, doctus [78] *spectare lacunar,*
Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso.

49 Mima uxor Latini mimi, cui inditum videtur nomen à θυμέλη. quod est, pulpitum seu ara theatri. quod hæc vel prima vel optima fuerit saltatrix. Sed negat Angel. Politianus 7. lib. ep. Thymelem fuisse uxorem Latini. 50 Ut vel usu corporis vel blanditiis propitium Latino redderet Heliodorum seu Regulum. *vel generaliter* uxor à marito missa deprecatrix ad delatorem: cujusmodi aliquid in Mimo repræsentavit Latinus cum Thymele. 51 Hæreditate. 52 Nocturni concubitus opera. 53 Ad opes & dignitatem. 54 Pars ea qua mulier est. 55 Divitiis. 56 Duodecimam hæreditatis partem, cum hæreditas ut libra divideretur in duodecim partes seu uncias. 57 Adulter. 58 Undecim partes. 59 Ad penis utriusque proportionem. 60 Coitu exhausti. 61 Instituit Caligula certamina facundiæ Lugduni in Gallia, in quibus oratores victos spongia linguave scripta sua delere oportebat, nisi ferulis objurgari aut flumine mergi maluissent: hoc metuentes oratores dicturi ad aram, quæ Lugduni insignis erat, pallebant. Sueton. Calig. 20. c. 62 Spoliati & eo redacti, ut prostet, victum corpore meriturus. 63 Marius Priscus, ab Afris, quos proconsul spoliarat, accusatus est: cui 700 nummûm in ærarium inferre damnato Italia interdictum. Plin. epist. l. 2. 64 Pecunias provinciæ non restituente. 65 Qui Romæ ante nonam non decubuit. 66 Voluptatem capit ex ira deûm, retinens magnam spoliationis partem, & sibi in exilio lautius quam antea indulgens. 67 Non restituta pecunia. Cornutus enim Tertullus Consul designatus, censuit septuaginta millia, quæ acceperat Marius, ærario inferenda. Plin. l. 2. epist. 11. 68 Horatii Venusini. 69 Satyra elucubrata. 70 Annon hæc potius insecter, quam fabuler? 71 De Herculis ærumnis fabulas. 72 Fabulas de Diomede ab uxore non recepto & sociis in aves versis. 73 Fabulam de Theseo & Minotauro in labyrintho mugiente. 74 Icaro cadenti. 75 Dædalum. 76 Maritus leno, Gallicè, *un Ruffien*. 77 Probrosis fœminis lecticæ usum, jusque capiendi legata aut hæreditates ademit Domitianus. Suet. 8. c. 78 In obsequium adulteri rursum spectare, & velut ebrium simulare profundum somnum ronchisono naso.

Cum fas esse putet curam sperare cohortis,
[79] *Qui bona donavit præsepibus, & caret omni*
Majorum censu, dum pervolat axe citato
[80] *Flaminiam :* [81] *puer Automedon nam lora tenebat,*
[82] *Ipse* [83] *lacernata cum se jactaret amica.*
Nonne libet medio [84] *ceras implere capaces*
Quadrivio : cum jam [85] *sexta cervice feratur*
Hinc atque inde patens, ac [86] *nuda pene cathedra,*
Et multum referens de Mæcenate [87] *supino*
[88] *Signator, falso qui se lautum atque beatum*
* *Exiguis tabulis &* [89] *gemma fecerat uda ?*
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miscet sitiente [90] *rubetam,*
Instituitque rudes [91] *melior Locusta propinquas*
[92] *Per famam & populum* [93] *nigros efferre maritos.*
Aude aliquid [94] brevibus Gyaris & carcere dignum,
Si vis esse [95] aliquis. Probitas laudatur & alget.

79 Sophronius Tigellinus, qui per vitia præfecturam prætorii sub Nerone adeptus est. Tacit. 1. hist. vel Corn. Fuscus, qui patrimonium equis alendis dilapidarat, & puer aurigæ officium Neroni præstiterat, postea à Domitiano cohortibus prætorianis præfectus.
80 Viam à Ca. Flaminio stratam.
81 Fuscus auriga Neronis, ut Automedon Achillis. 82 Cum ipse Nero blanda gesticulatione se ingereret & commendaret lacernatæ amicæ. Tacit. Sueton. Dio, Zonaras, Suidas. Neque enim, quod nonnullis placere audio, Acten hic dici puto ; neque in sententiam Baifii. c. 16. de re vest. ire lubet, ex hoc loco probatum eunti, fœminas lacernis usas. Erant enim lacernæ *Munimenta togæ*, ut noster habet, Sat. 9. quibus usi spectaculis potissimum operam sedentariam præstabant, Martial. epig. 2. l. 4. & 137. epig. l. 14. Vbi autem Festus Pompejus *lacernam* dicit *capitio minorem*, dissentio ab iis qui *breviorem quam capitium est* intelligunt, *cucullionemque* fuisse putant ; atque arbitror fuisse penulam capitio carentem, penulam vero & lacernam confundi ab autoribus video. 83 Sporo, quem exectis testibus cum dote & flammeo, solenni nuptiarum officio ad se deductum Nero pro uxore habuit. 84 Tabellas ceratas easq; amplas Satyrico carmine implere libet, occurrente passim & palam per compita satyrarum materia. 85 Hexaphoro, lectica quam sex viri portabant. 86 Aperta, neque plagis cincta, qui remota erant vela ac pellis. Martial. 11. l. 90. ep. 87 Molli & delicato. mollitiei autem nomine male audiebat Mæcenas. Senec. epist. 114. 88 Domitius Regulus testamentorum corruptor. Plin. epist. 20. lib. 2. vel Sophronius Tigellinus, qui trium patruorum veneno sublatorum subtractis tabulis & falso signatis, hæreditates invasit. * Compendiosa & brevi opera falsas testamentorum tabulas condendi. *vel*, Exiguis, id est, paucis verbis testamentorum tabulis scriptis, quum falsarius se hæredem ex asse inscripserit. 89 Annulo signatorio, qui gemmam ectypam, id est, effigiatam habet inclusam, saliva tacto. 90 Venenum rubetæ. 91 Peritior venefica quam illa Locusta nuper veneficii damnata & diu inter instrumenta regni habita, cujus arte usa Agrippina boletum venenatum Claudio paraverat, ejusdemque ex Galliis vocatæ Nero usus opera Britannicum sustulit. 92 Populo sciente, vidente, adeoque permittente. 93 Quod indicium est veneno sublatos fuisse. 94 Dignum exilio in breves, id est, angustas insulas Cycladas, è quibus Gyarus maxime sterilis & gravissimi exilii locus, sic Sat. 10. *ut Gyari clausus scopulis, parvaque Seripho.* 95 In aliquo pretio.

Crimi-

iminibus [96] debent hortos, [97] prætoria, [98] mensas,
Irgentum vetus, & [99] stantem extra pocula caprum.
uem patitur [1] dormire nurus [2] corruptor avara,
uem [3] sponsæ turpes, & [4] prætextatus adulter?
i natura negat, facit indignatio versum,
ualemcunque potest: qualei ego, vel [5] Cluvienus.
Ex quo Deucalion [7] nimbis tollentibus æquor
avigio [8] montem ascendit, [9] sorteisque poposcit,
iullatimque anima caluerunt mollia saxa,
maribus nudas ostendit Pyrrha puellas:
Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
audia, discursus, nostri est farrago libelli.
t quando uberior vitiorum copia? quando
Major avaritiæ patuit [10] sinus? alea quando
os [11] animos? neque enim [12] loculis comitantibus itur
Ad [13] casum tabulæ, posita sed luditur [14] arca.
Prælia quanta illic dispensatore videbis
Armigero? simplexne furor [17] sestertia centum
erdere, & horrenti tunicam non [18] reddere servo?
Quis totidem erexit villas? Quis fercula septem
Secreto cœnavit [20] avus? nunc [21] sportula primo
imine parva sedet, [22] turba rapienda togata.
Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne
uppositus venias, ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies. jubet à præcone vocari
psos [24] Trojugenas. nam vexant limen & ipsi

95 Accepta referunt. namque hæc omnia per fraudes, scelera atque crimina nacti sunt.
97 Ædificia prætoribus digna seu villas lautiorum civium magnificè extructas in suburbania suis.
98 Citreas, marmoreas, eburneas.
99 Signum capri seu Phryxi in cælatura prominens & extuberans.
1 A Satyra scribenda quiescere.
2 Ipse socer.
3 Pueri qui viris nubunt, & fœminæ.
4 Ingenuus puer etiam ante prætextam (ea erat toga alba cujus ora & circuitus purpura prætexebatur) depositam. i. e. annum ætatis 16. corruptus adulteriis. 5 Ineptus poëta. 6 Omnes, inquit, affectus, omnia vitia à diluvio adusque nostra tempora materia est hujus mei libelli Satyrici. 7 Imbribus mare augentibus. 8 Parnassum. 9 Themidos oraculum. 10 Receptaculum; *Metaph. à velis sumpta.* 11 Ellipsis habuit. 12 Non parte vel modica pecunia. 13 Ad fortunam aleæ in tabulam vel abacum lusorium conjectæ. 14 Universa re familiari, cujus naufragium faciunt περὶ ὄλου μικρῷ ἔρμαλι τῷ κύβῳ. ut facete Lucianus 113. οἷς πρὸς χρόνον. non ad Maleam sed Aleam συντριβέντος αὐτοῖς τοῦ σκάφους. 15 Rixas. 16 Servo, qui domino ludenti nummos, aleas & cætera belli illius arma subministret unde *armigero*, *Metaph. à bellantibus sumpta.* 17 570. lib. monetæ nostræ. 18 Donare, *al.* restituere. 19 In sua domo privatim, solus. Prisci enim illi in propatulo & atriis cœnabant frugali & Plebejo contenti cibo. Valer. Max. c. 5. l. 2. Cœnationes habuerunt suas novi isti gumiæ in quib. civium oculos fugerent. 20 Quis è majoribus? 21 Iam vero clientes non ad cœnam rectam, ἐντελὲς δεῖπνον admittuntur, sed iis in domus introitu apponitur sportula in cibum, vel C. quadrantes continens. Nerone rectam cœnam ad sportulam revocante. 22 Clientibus & pauperibus, quorum toga est. 23 Qui sportulam distribuit. 24 Nobiles sordide sportulam petentes, quæ pauperibus parabatur.

Nobiscum. [25] *da Pratori,* [26] *da deinde Tribuno.*
Sed libertinus [27] *prior est, prior, inquit, ego adsum.*
Cur timeam, dubitemve locum defendere? quamvis
Natus ad [28] *Euphratem, molles quod in aure* [29] *fenestra*
Arguerint, licet ipse negem? sed [30] *quinq; taberna*
[31] *Quadringenta parant, quid confert* [32] *purpura* [33] *majus*
Optandum? si Laurenti custodit in agro
Conductas [34] *Corvinus oveis? ego possideo plus*
[35] *Pallante, &* [36] *Licinis. Expectent ergo Tribuni:*
Vincant divitiæ: [37] *sacro nec cedat honori,*
Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat [38] *albis.*
Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
Majestas, etsi [39] *funesta Pecunia templo*
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
Quaque salutato [40] *crepitat Concordia nido.*
Sed cum [41] *summus honor finito computet anno*
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient [42] *comites, quibus hinc toga, calceus hinc est*
Et panis * *fumusque domi?* [43] *densissima centum*
Quadranteis lectica petit, sequiturque maritum
Languida, vel prægnans, & circumducitur uxor.
Hic petit absenti, nota jam callidus arte.

25 *Inquit Prætor.* 26 *Inquit Tribunus.* 27 Loco *vel* opibus *& hoc falsè Poëta sub persona libertini.* 28 Fl. Mesopotamiæ, qui oritur ex Niphate monte Armeniæ. 29 Fissuræ vel foramina in lobis more patrio. in Oriente quidem, etiam viris aurum gestare auribus dependsum decus existimatur. Plin. 11. l. 37. cap. 30 Quas in foro habeo. 31 Quadsestera censum equestrem conficiunt 3125 libras. 32 Equestris nobilitas purpura & annulo designata. 33 Magis optandum. 34 Nobilissima ortus familia, pauper tamen. 35 Claudii liberto ditissimo, nec non quæstoriis & prætoriis ornamentis insignito. 36 Licinio Stolone Crasso, P. Licinio cogn. divite, & Licinio Cæsaris liberto & tonsore. 37 Prætorio aut tribunitio. 38 Servi è transmarinis advecti venales prostitnebantur cretatis gypsatisque pedibus, signato sigillo domini, si privati essent, Reip. si publica mancipia. Plin. l. 35. c. 17. 39 Etsi nondum exitiosam Pecuniam pro dea colimus templis & aris, ut Pacem, Fidem, &c. 40 Et Concordiam, cujus templi fastigio positos nidos ciconiæ rostro crepitantes revisunt. Politian. c. 67. Miscel. ductus Æliani testimonio de mutuo cornicum amore: & cornicem existimat fuisse concordiæ symbolum, non ciconiam. Ego vero omnino intelligi ciconiam credo, imo respexisse Iuvenalem ad Ovidii vers. 5. Meram. *Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia nido.* Porro ciconias in auspiciis concordiam polliceri scribit Ian. Dus. ad Arbitr. l. 1. Flavius Conjectan. c. 53. *Ædem concordiæ* simpliciter intelligi vult, in qua Senatus aliquando haberi solitus, testibus Varrone & Lampridio, & quo cum strepitu confluxere Patres. 41 Si (inquit Poëta) summi magistratus, prætores, &c. computent quantum annui redditus sportula referat, quid facient pauperes, quibus sportula sola victum & necessaria suppeditat? 42 Clientes & asseclæ. * Fusca fumo domus, inquit Ramirel. ego ligna intelligo. 43 Plurimi Senatores lecticis vecti petunt sportulam, circumducunt etiam ægrotas & gravidas uxores, quarum nomine sportulam petãt, interdum & absentes illas simulant adesse in clausis lecticis.

[44] Ostendens vacuam, & clausam pro conjuge sellam.
[45] Galla mea est, inquit, [46] citius dimitte, moraris?
[47] Profer Galla caput: [48] noli vexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
[49] Sportula, [50] deinde forum jurisque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas ausus habere
[51] Nescio quis [52] titulos Ægyptius, atque [53] Arabarches:
Cujus ad effigiem [54] non tantum mejere fas est.
Vestibulis abeunt veteres, [55] lassique clientes:
Votaque deponunt, quanquam longissima cœna
Spes homini: caules [56] miseris, atque ignis emendus.
[57] Optima sylvarum interea, pelagique vorabit
[58] Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit.
Nam de tot pulchris & latis [59] orbibus & tam
Antiquis, [60] una [61] comedunt patrimonia mensa.
Nullus jam parasitus erit, sed quis feret istas
[62] Luxuriæ sordes? [63] quanta est gula, quæ sibi [64] totos
Ponit apros, animal [65] propter convivia natum?
[66] Pœna tamen præsens, cum tu [67] deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
[68] Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.
[69] It nova nec tristis per cunctas fabula cœnas:
Ducitur [70] iratis plaudendum funus amicis.
[71] Nil erit ulterius quod [72] nostris moribus addat

44 Distributori. 45 Vxor mea. 46 Nec valet, dato & dimitte. 47 *Inquit distributor.* 48 *Respondet maritus impostor*, noli vexare, quiescit, dormit. 49 Prima & secunda hora clientes salutant patronos & sportulam petunt. vide Martial. ep. 8. lib. 4. 50 Deinde deducunt eos ad forum Augusti, in quo jura reddebantur juxta Apollinis eburneam statuam, ubi visuntur triumphales statuæ. 51 Crispinus, uti volunt interpretes. Cum vero neque constet de regimine nec statua Crispini, magis propendeo in sententiam Alciati, ut sit Tib. Alexander, qui regebat Ægyptum ipse ejusdem nationis, teste Tacito 1 hist. cui astipulatur Euseb. lib. 2. Hieronymus tamen Iosephum à Iudæis creatum ducem intelligi vult, cui postea propter ingenium, virtutem & vaticinium de imperio Vespasianus statuam dedit triumphalem. 52 Imaginem. 53 Arabiæ præfectus mollis & delibutus, *vel*, servorum ex Arabia summus. Turneb. legit Alabarches, quem vide 11. lib. 25. c. & Brodæus 4. lib. Misc. c. 2. ex Iustiniani edictis & Iosepho legit ἀλαβάρχην male, credo. ut sit scripturæ magister, ab ἄλαβα, quod, Hesychio teste, est atramentum. 54 Sed & alvum exonerare. 55 Post longam cœnæ exspectationem. 56 Spe cœnæ rectæ frustratis. 57 Optimas feras & delicatissimos pisces. 58 Dives patronus. 59 Mensis vel patinis. 60 Ad quam dominus & conjux soli accumbunt, *vel* sola, nemine ad cœnam vocato. 61 Absumunt lautis epulis patria bona. 62 Luxuriose sibi, amicis sordide. 63 Istius divitis & ejusmodi multorum. 64 In Romanorum apparatis conviviis integer apponi solebat aper. 65 Quod multis sufficeret. Solidum aprum Romanorum primus in epulis apposuit P. Servilius Rullus. Plin. l. 8. c. 51. 66 Nec tamen impune helluaris. 67 Balnea ingressurus portas pavonis carnem omnium difficillimæ concoctionis. 68 Ex nimia repletione & cruditate dum in balnea descendis. 69 Divulgatur rumor de tua morte per omnia convivia. 70 Quibus intestatus nihil reliqueris. 71 Nil sceleris aut vitii restat, quod ——— 72 Perditis ac pessimis.

[73] Posteritas: eadem cupient, facientque [73] minores.
Omne in [74] præcipiti vitium stetit. *[75] utere velis:*
Totos pande [76] sinus. Dicas hic forsitan, unde
Ingenium par materiæ? unde illa [77] priorum
Scribendi quodcunque [78] animo flagrante liberet
[79] Simplicitas, [80] cujus non audeo dicere nomen.
Quid refert, dictis ignoscat [81] Mutius, an non?
[82] Pone Tigellinum, [83] teda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui [84] fixo gutture fumant,
[85] Et latum media sulcum diducit arena.
[86] Qui dedit ergo tribus patruis [87] aconita, vehatur
[88] Pensilibus plumis, atque illinc despiciat nos?
[89] Cum veniet contra, digito compesce labellum:
Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
[90] Securus licet Æneam, Rutulumque ferocem
[91] Committas: [92] nulli gravis est percussus Achilles,

73 Posteri nec pejora excogitare poterunt. 74 Stat in summo, ut ulterius adscendi non possit. 75 Poëta se ad scribendum incitat. *Immitte rudentes, pande vela, ac si quando alias, toto ingenio vehere.* Plin. ep. 4. l. 8. 76 Velorum. Met. 77 Græcorum Comicorum & Lucilii. 78 Ira & odio adversus vitia & vitiosos. 79 Libertas, quæ simpliciter sine velamento aut ambage loquitur quod sentit. 80 Adeo per delatores à Domitiano oppugnata est & oppressa. 81 Mutius Albutius, quem insectatus est Lucilius Pers. Sat. 1. *Te Lupe, te Muti.* 82 Licuit quidem, respondit monitor, Lucilio liberè invehi in scelera & flagitiosos. nondum inhibita à tyrannis libertate. sed si tu notaris Tigell. vel alium quemlibet Imperatori gratum. De Tigellino supra, ad vers. 58. 83 Indutus tunica molesta ex sparto, pice, & bitumine illito, ardebis. vid. Sat. 8. v. 235. Brodæum Miscellan. 2. l. 9. c. & Sigonium de judiciis 3. l. 18. c. 84 Fixo gutture ne se curvarent. Sic Plin. in Panegyrico. *Contigit desuper intueri delatorum supina ora, retortasque cervices: &* Sueton. de Vitellio c. 19. *reducto coma capite, ceu noxii solent atque etiam mento mucrone gladii subjecto, ut visendam praberet faciem, neve submitteret.* vel unco impacto. Senec. 3. de ira: *circumdati defixis corporibus ignis.* ubi alii legunt, *defossis corp.* & ita sulcus est ipsa fossa. *Lipsius ibi.* 85 Lipsius in loc. cit. legit ex vet. cod. *Et latus mediam sulcus diducit arenam.* ut sulcus sit fossa in media arena, qua defossi & ad palum defixi cremabantur vivi, *sicut proxime adnotatum est.* Verum ad necis adactæ vel spontaneæ necessitatem redactis scrobes vel ab aliis vel ab ipsis præparari solitæ, forte ad evitandum casum ἀσχήμονα in ipsa morte. Ejusmodi scrobem Niger tribunus Flavio Vejano effodi in proximo agro jussit Tacit. 15. Annal. Carnifices Alexandri duxerunt latrones ἐπὶ τὸ ὄρυγμα. Philostrat. in vita Apollonii lib. 5. c. 8. Labeo apud Appianum 4. l. bel. Civil. βόθρον ὤρυξε, &c. Sic Nero sibi scrobem coram fieri dimensus ad corporis sui modulum imperavit Sueton. c. 49. Ner. 86 Ergo *inquit Poëta.* Tigellinus qui, &c. vide supra 67. vers. 87 Lethalem herbæ venenosæ succum. 88 In lectica alte erectus, fultus pulvinis pluma delicatissima farctis. 89 Ubi vero Tigellinus, vel ejusmodi quispiam, *dicit monitor*, obviam tibi fiet. 90 Tutius epico carmine historias scribes & prælia, ut Virgilius certamina Æneæ & Turni Rutulorum ducis. 91 Allusum ad ἐπιδείξεις vel ἀγῶνας, ubi committebantur paria in μονομαχίᾳ aut arena, veluti committebantur artes expendendæ in odeo, theatro, locove alio publico: sub præmio judice, spectaculo judice, voluptate sententia. 92 Neminem offendit Historia de Achille percusso.

Aut

Aut multum [93] *quæsitus* [94] *Hylas urnamque secutus.*
Ense velut stricto, quoties Lucilius ardens
[95] *Infremuit*, [96] rubet auditor cui [97] frigida mens est
Criminibus, tacita sudant præcordia culpa.
Inde iræ, & lacrymæ : [98] *tecum prius ergo voluta*
Hæc animo, ante tubas : [99] galeatum sero duelli
Pœnitet ; [1] *experiar, quid concedatur in illos,*
Quorum [2] *Flaminia tegitur cinis atque Latina.*

93 Ab Hercule. 94 Qui aquatum profectus dum se inclinaret, una cum urna decidit in flum. Ascanium. 95 Inf. indignabundo ore.

96 Pudore & ira, quæ vindictam cogitat. 97 Metu & conscientia scelerum. 98 Priusquam classicum canas & Satyricum distringas stylum. 99 Pugnæ commissæ sera pœnitentia. 1 Quoniam itaque, *inquit Poëta*, periculosæ est plenum opus aleæ, legibusque cautum, nequis vivos carmine proscindat, experiar quid liceat in mortuos. 2 In viis Flam. & Lat. nobilium urnæ & reliquiæ condebantur, super extructis sepulchris.

SATYRA II.

Reprehendit hypocrisin in Philosophis, Iudicibus, Sacerdotibus, Ducibus, Nobilibus: qui omnes impie de inferorum suppliciis sentientes, victores ipsi à victis gentibus corrumpuntur, necnon alios corrumpunt.

[1] V*Ltra* [2] *Sauromatas fugere hinc libet, &* [3] *glacialem*
[4] *Oceanum, quoties aliquid de moribus* [5] *audent*
Qui [6] *Curios simulant, &* [7] *Bacchanalia vivunt.*
[8] *Indocti primum : quanquam plena omnia* [9] *gypso*
[10] *Chrysippi invenias. nam* [11] *perfectissimus horum est,*
Si quis [12] *Aristotelem similem, vel* [12] *Pittacon emit,*
* *Et jubet* [13] *archetypos* [14] *pluteum servare* [15] *Cleanthas.*
Fronti nulla fides. *quis enim non* [16] *vicus abundat*
[17] *Tristibus obscœnis ? castigas turpia, cum sis*

1 Ad barbaras & remotissimas usque gentes rapida fuga me conferre malim, quam hic Romæ degere, ubi ficti Philosophi verbis quidem præ se ferunt continentiam, vita vero & moribus flagitiosissimi sunt & impudentissimi. 2 Europæ atque Asiæ versus Boream incolas. *Russos & Tartaros.* 3 Septentrionalem. 4 Mare ab ὠκὺς, celer & νάειν fluere. 5 Supple disserere aut præcipere. 6 Continentiam M. Curii viri frugalis & optimi. 7 Tanquam celebrantes Bacchanalia, omnium scelerum seminarium, Liv. 4. 9. 8 Apprime indocti. 9 Statua gypsacea. 10 Stoici & in Dialecticis acutissimi & acerrimi. 11 Ironicè vel Stoicorum perfectissimus haberi vult. 12 Imaginem Aristotelis vel Pittaci sapientis. * Ordo est, jub. plut. ser. arch. Cle. 13 Primogenios & originales typos ad vivam imaginem formatos. 14 Armarium, museum. 15 Imagines Cleanthis Philosophi diligentissimi & aliorum Philosophorum. 16 In urbe. 17 Hypocritis, fronte severis, vita turpibus.

Inter [1] *Socraticos notißima* [1] *fossa* [2] *cinædos.*
Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ
Promittunt 3 *atrocem animum : sed podice* 4 *levi*
Caeduntur tumidæ, 5 *medico ridente,* 6 *mariscæ.*
Rarus sermo illis, & magna 7 *libido tacendi,*
Atque 8 *supercilio brevior coma.* 9 *verius ergo,*
Et magis ingenue 10 *Peribonius. hunc ego* 11 *fatis*
Imputo, qui vultu 12 *morbum incessuque fatetur.*
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat veniam : sed 13 *pejores, qui talia* 14 *verbis*
Herculis invadunt, & de virtute locuti
Clunem agitant. Ego te ceventem, 15 *Sexte, verebor?*
Infamis Verillus ait, quo deterior te ?
Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
Quis tulerit 16 *Gracchos de seditione querenteis ?*
17 *Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo,*
Si fur displiceat 18 *Verri, homicida* 19 *Miloni,*
20 *Clodius accuset mœchos,* 21 *Catilina Cethegum,*
In 22 *tabulam Sullæ si dicant* 23 *discipuli tres ?*
24 *Qualis erat* 25 *tragico nuper* 26 *pollutus adulter*

1 Pathica femina. *Synecdoch.* notissimus pathicus.
2 Cinædos & Draucos, qui tamẽ Socratis sanctimoniam, & disciplinam præ se ferũt. & ipse Socrates male audiebat nomine masc. amoris. Lucian. βίων πρᾶσις & ἀληθῆς ἱστορίας λόγ. β & εἰκόνες. Firmicus lib. 7. c. 14. Sunt tamen qui legi volunt *Sotadicos* à Sotade poëta Maronensi, qui primus scripsit cynædica de quo Suidas & Strabo. 3 Gravem & severum. 4 Λείῳ δερματιζομένῳ. Vide Persii Satyr. 4. vers. 40. 5 Vt qui sciat ulcera hæc ex turpitudine conflata esse, & jussa incidi, ut ad eandem redeat. 6 Vlcera podicis ex atritu nata ; ut hic in pathicis. alias iis, qui nudo equo insident, ut Martial. epigr. 86. l. 14. quæ à similitudine, quam habent cum ficu, quam mariscam appellant, dicuntur: ut Græcè σύκωσις. 7 Voluntas & speciosum silentii studium. 8 Crine Stoicus. Stoici autem ad cutim tondebantur, ut coma brévior esset supercilio. 9 Tolerabilius simpliciusque facit Peribonius. 10 Insignis ille cinædus, turpitudinem palam professus. 11 Hujus vitia non malitiæ suæ, sed fatis imputo vel crasi, seu potius ἀκρασίᾳ, imo ἀκολασίᾳ, ut Pers. 3. de Natta, *Sed stupet hic vitio.* 12 Morbum animi. i. e. vitia & levitatem, *vel* etiam corporis morbos sc. mariscas, ut supra v. 13. 13 Sed illi longe pejores, qui talia (id est, ex impetu peccantium) vitia increpant. 14 Gravibus, severis, quæ Herculem Prodici illum in bivio (ut est apud Xenophontem ἀπομνημ. β.) deceant. vel grandibus & magnificis, qualia usurparet fortis ille Hercules. 15 Stoice pathice. egone te ceventem. i. e. clunes agitantem verebor? inquit Varil. vir notissimæ infamiæ. 16 Tib. & Cajum, qui tribuni, dum reducere leges agrarias conarentur, ipsi oppressi sunt cæsique. 17 Quis non omnia confundat & exclamet, *O cœlum, ô terra, ô maria Neptunia!* 18 Qui furtis & rapinis Siciliam spoliavit, notissimus ex Ciceronis in eum actionibus. 19 Qui interfecit P. Clodium. notus item ex Cicer. 20 Nobilis adulterio Cæsaris uxoris, germanæque sororis incestu. 21 Conjuratores in Remp. 22 Proscriptionis tabulam. 23 Cæsar, Pompejus, Crassus, *rectius* Augustus, Lepidus & Antonius, qui idem fecere quod Sylla. 24 Aliorum rigidus censor. *Nostine illos* (inquit Plin. ep. 22. l. 8.) *qui omnium libidinum servi, sic aliorum vitiis irascuntur, quasi invideant, & gravißime puniunt quos maxime imitantur?* 25 Tragici argumenti, tragœdiis digno. 26 Claudius Imperator Agrippinam filiam fratris Germanici duxit, quæ sæpius abortum fecit, ne cohæredem Neroni pareret: cum vero Iuliam nominet, idque nuper factum dicat, intellige de Domitiano, qui Iuliam Titi Vespasiani filiam alteri nuptam corrupit, eique coactæ conceptum à se abigere mortis causa extitit, Suet. Domitian, c. 22.

Concubitu: qui tunc [44] *leges revocabat amaras*
Omnibus, atque [45] *ipsis Veneri Martique timendas:*
Cum tot abortivis fœcundam Iulia vulvam
Solveret, & patruo simileis effunderet [46] *offas.*
Nonne igitur jure ac merito [47] *vitia ultima* [48] *fictos*
Contemnunt Scauros, & [49] *castigata remordent?*
Non tulit ex [50] *illis* [51] *torvum* [52] *Laronia quendam*
Clamantem toties: Vbi nunc [53] *lex Iulia? dormis?*
Ad quem [54] *subridens:* [55] *Felicia tempora, quæ te*
Moribus opponunt: [56] *habeat jam Roma pudorem,*
[57] *Tertius è cœlo cecidit Cato. sed tamen unde*
Hæc emis, hirsuto spirant [58] *opobalsama collo*
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Quod si [59] *vexantur leges, ac jura: citari*
Ante omnes debet [60] *Scantinia. respice primum*
Et scrutare viros. faciunt hi plura: [61] sed illos
Defendit numerus junctæq; umbone phalanges.
Magna inter molleis concordia. *non erit ullum*
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
[62] *Tadia non lambit Cluviam, nec Flora Catullam.*
[63] *Hispo subit juvenes, & morbo pallet* [64] *utroque.*
Nunquid nos agimus caussas, civilia jura
Novimus, aut ullo strepitu fora vestra movemus?
Luctantur [65] *paucæ, comedunt* [66] *coliphia paucæ:*
Vos lanam trahitis, calathisque peracta refertis
Vellera: vos tenui [67] *prægnantem stamine fusum*
[68] *Penelope melius, levius torquetis* [69] *Arachne:*
Horrida quale facit residens in [70] *codice pellex.*

44 Iuliam contra adulteros, & alteram qua interdictum mares castrari.
45 Diis adulteris.
46 Fœtus immaturos, embryones, deformes instar Domitiani.
47 Intemperantes, extreme vitiosi.
48 Hypocritas, cujusmodi erat M. Æm. Scaurus, qui fuit (teste Sallustio) nobilis, impiger, &c. sed & callide sua vitia occultans. *Synecd.*
49 Et ipsi objurgati remordent, id est, vicissim objurgant.
50 Hypocritis.
51 Severum.
52 Mulier dives eademque procax.
53 Vers. 30. *leges amaras.*
54 Ait Laronia subridens.
55 Ironicè.
56 Vereantur Romani peccare te præsente, ut quondam Catone in Floralib.
57 Tertius morum gravis castigator, adjectus Censorio & Vticensi.
58 Plinio oleum Balsaminum ab ὀπός, id est, succus, & βάλσαμον, à בעל שמן id est, princeps olei.
59 Excitantur ne dormiant. ut vers. 37.
60 In pædicones lata, dicta à C. Scantinio, qui Marcelli filium de stupro appellavit. Valer. Max. lib. 6. c. 1. quamvis autem leges plerunque habent nomen ab eis, qui tulerunt, non raro item à damnatis, ut Laja à Lajo, qui primus omnium intulit stuprum Chrysippo Pelopis filio.
61 Verum illi se forsan satis tutos credunt, quod plures sunt, numero scilicet pugnantes, & se invicem tutantur facta quasi testudine συνασπίζοντες.
62 Ipsæ meretrices non fellant.
63 Cinædus quispiam.
64 Agendo & patiendo.
65 Nævia enim in prima Sat. figit aprum, & in sexta sunt quæ in theatris luctantur.
66 Luctatorum cibos seu panes. vide quæ ad Martialis ep. 66. lib. 7. notavimus.
67 Gravidum, intumescentem filo.
68 Vlyssis uxore, quæ procos tela, quam nocte retexebat, decepit.
69 Puella Lydia, à Pallade, quam in certamen textoriæ artis provocarat, victa & in araneam versa.
70 Ligneo stipite, quem alligatum, servi, qui deliquerant, trahebant, cuique insidebant. Angl. *a clog.*

[71] *Notū est,cur* [72] *solo* [73] *tabulas impleverit* [74] *Hister*
Liberto, dederit vivus cur multa [75] *puellæ.*
Dives erit, magno quæ dormit [76] *tertia lecto.*
Tu nube, atque tace. [77] *donant arcana cylindros.*
De [78] *nobis post hæc tristis sententia fertur :*
Dat veniam[79] corvis,vexat censura [80] columbas.
[81] *Fugerunt trepidi vera,ac manifesta canentem*
Stoïcidæ, quid enim falsi Laronia? sed quid
Non facient alii, cum tu [82] *multitia sumas*
[83] *Cretice, & hanc vestem populo mirante perores*
In [84] *Proculas & Pollineas? est mœcha Fabulla.*
Damnetur si vis, etiam Carfinia : [85] *talem*
Non sumet damnata togam. sed [86] *Iulius ardet,*
Æstuo. [87] *nudus agas : minus est insania turpis.*
[88] *En habitum, quo te leges, ac jura ferentem*
[89] *Vulneribus crudis populus modo victor, & illud*
[90] *Montanum positis audiret vulgus aratris.*
[91] *Quid non proclames, in corpore judicis ista*
Si videas? quæro, an deceant multitia [92] *testem?*
Acer & indomitus, libertatisque magister
Cretice [93] *pelluces.* [94] *dedit hanc contagio labem,*
Et dabit in plureis : sicut grex totus in agris
Vnius scabie cadit, & * porrigine porci,
[95] Vvaque conspecta livorem ducit ab uva.

71 In adulterio cum domino deprehensa, & perpetuo lanificio damnata. 72 Ex asse hærede constituto. 73 Testamenti tab. 74 Hist. Pacuvius, dives infamis, de quo Sat. 12. vers. 128. 75 Vxori ut taceret liberti cum marito scelus. 76 Cum marito & Drauco. 77 Mariti molles uxoribus, ut taceant, dant lapillos pretiosos ad ornatum & oblongos in modum Cylindri, inaures, uniones ovalem formam habentes. Plin. de Beryllis lib. 37. c. 5. Solin. Polyhistor. c. 65.

78 Miseris mulierculis. 79 Castigatio morum ignoscit virorum malorum nequitiæ, vexat mulierum simplicitatem. alii polyposi magis quam nasuti per corvos intelligi *fel* volunt. 80 Simplices & infirmas mulieres. 81 Fugerunt, inquit Poëta, ficti illi, nec sibi constantes atque scelerum conscii Philosophi Laroniam. 82 Vestes (*si modo vestes vocandæ sunt*, inquit Senec. 7. de Benef. *in quibus nihil est, quo defendi corpus aut denique pudor possit*, &c.) sericas vel bombycinas molli intextas substamine & in tantum tenues, ut per eas singula membra perspici possint. *Vt denudet fœminas vestis.* Plin. 11. 22. 83 O Iudex. alluditque vel ad Criticum, vel ad Cretam ins. in qua fuerunt judices severissimi, Iovis filii. 84 Meretrices & mœchas. 85 Fœminis quippe adulterii convictis non nisi virili toga indutis in publicum prodire licebat. 86 Sed *inquies*, Sol in mense Iulio ardet. 87 Nudus itaque eas. præstat enim te insanum quam mollem haberi. 88 Ironicè. Egregius sane judex, quem audiant illi prisci Romani militiæ & agriculturæ intenti sub infantia & juventute imperii Rom. 89 E recenti prælio redeuntes antiqui illi & bellicosi Romani. 90 Rustici illi rudes & ab omni mollitie alieni. 91 Quid conviciorum non proclametis, O antiqui Romani militia & agricultura horridi, in mollem hunc judicem? 92 Multo minus judicem. 93 Membra per vestem tenuem apparent. 94 Tu mollium commercio corruptus mox & aliis affricabis hanc mollitiei labem, non secus ac, &c. * Alii legunt *prurigine*. 95 Ex opinione vulgi, inquit Turneb. 5. 17. censentis unam uvam sub vindemiam ab altera conspecta colorari, vel corrumpi.

Fœdius

Fœdius hoc aliquid quandoque audebis amictu.
!emo repente fuit turpissimus. *accipient te*
aullatim, [96] *qui longa domi redimicula sumunt*
rontibus, & toto posuere monilia collo,
Atque [97] *Bonam teneræ placant abdomine* [98] *porcæ,*
t magno cratere deam : sed [99] *more sinistro*
xagitata procul non intrat fæmina limen.
olis ara deæ maribus patet. Ite profanæ,
'lamatur : nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia [1] *secreta coluerunt* * *Orgia tæda*
Cecropiam soliti [3] *Baptæ* [4] *lassare* [5] *Cotytto.*
Ille supercilium madida fuligine * *tactum*
Obliqua producit acu, pingitque trementeis
Attollens [8] *oculos,* [9] *vitreo bibit ille Priapo,*
' Reticulumque comis auratum ingentibus implet.
ærulea indutus [11] *scutulata, aut* [12] *galbana rasa,*
' Et per Iunonem domini jurante ministro.
' Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,
Actoris Arunci spolium : quo se [15] *ille videbat*

96 Innuit effœminatos sacerdotes, quos in Albano Domitianus constituerat, qui celebrarent quotannis Quinquatria Minervæ, cui collegium ibidem consecrarat. Suet. Dom. 8. c. atque horum sacra dicit magis Orgia & Cotyttia referre, quam Gynæcia. 97 Minervam Domitiano superstitiose cultam, cujus sacra celebra-

:nt Albani isti Flaviales sacerdotes eadem religione qua matronæ Rom. cobant Bonam deam, Majam, Terram, Proserpinam, Opem, &c. Vide Macr. 1. ır. 12. 98 Quæ propria est Terræ hostia. quod ea segetes quas Ceres roserpinæ ostenderat primum est depasta. Macrob, ibid. 99 Contrario tu, amoris scil. fœminis, ut in τοῖς γυναικείοις : excluduntur mares. ita ut :ra fit illa Etymologia Apollonii interpretis. Orgia dicta ἀπὸ τοῦ εἴργειν, quod rofani arceantur à sacris, utcunque alii deducunt ἀπὸ τῆς ὀργῆς, furore acchico, alii ἀπὸ τῶν ὀρῶν, montibus in quibus celebrantur, &c. * Neque iinore cum turpitudine, scelere & impudicitia, celebrantur hæc Minervæ uinquatria, quam nocturna illa sacra Cotyttia à Thracibus recepta coluent Athenis sacerdotes Deæ Cotyttus, Baptæ dicti, aut Romæ quondam oud nos Bacchanalia omnium flagitiorum seminarium. 1 Nocturna vel ystica face. 2 Atheniensem, à primo Athenarum Rege. 3 Sacerdotes olles & effœminati deæ Cotyttus, in quorum lasciviam scripsit Eupolis cœdiam Baptas. 4 Ad lassitudinem saltare, *vel* fictam deæ personam delssare. 5 E psaltria seu saltatrice deam impudentiæ. Politiani Miscel. ıp. 10. 6 Alius supercilia denigrat. Tanta est decoris affectatio, ut tinantur oculi quoque, inquit Plin. lib. 11. c. 37. Oculos ejusmodi Hieronymus ocat, *orbes stibio fuliginatos.* * Alii *tinctum.* 7 Calamistro. Ang. *A ispingpin.* acu crinali, Apulejo. 8 Genas vel pilos oculorum, vel ipsa superrcilia. 9 Non secus ac impudica ac libidine efferata mulier; quæ ex :ne è vitro facto bibit. 10 *A Coife or Call.* 11 Vestimenta plurimas urularum formas habentia, quales cernuntur in aranearum telis. 12 Subal-s, à flore galbani ferulæ in Syria, cujus succus notus. vel galbinea. i. e. cæ-lea vestimenta rasa, quæ pilis & villis carent. 13 Ipso servo in tantum olli, ut juret (more domini sui) per Iunonem, quod mulieres faciunt, uti ri per genium suum Iovem, Herculem, &c. sic Quartilla apud Petronium: *unonem meam iratam habeam, si*, &c. 14 Alius habet speculum quod ·starat Otho Imperator, instar hastæ, *vel* quo munere Othonis gloriatur e æque insolenter, ac Turnus hasta Actoris Arunci apud Virg. 12. Æneid. ; Otho.

Arma-

Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
[16] *Res memoranda novis annalibus, atque recenti*
Historia, speculum [17] *civilis sarcina belli.*
[18] *Nimirum summi ducis est occidere Galbam,*
Et curare cutem summi constantia civis:
[19] *Bedriaci in campo spolium affectare Palati,*
Et pressum in faciem digitis extendere panem,
[20] *Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,*
[21] *Mœsta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.*
[22] *Hic nullus verbis pudor, aut reverentia mensæ:*
Hic [23] *turpis Cybeles & * [24] *fracta voce loquendi*
Libertas, & crine senex [25] *phanaticus albo*
Sacrorum antistes, rarum ac memorabile magni
[26] *Gutturis exemplum,* [27] *conducendusque magister.*
Quid tamen exspectant: [28] *Phrygia quos tempus erat jam*
More [29] *supervacuam* [30] *cultris ascindere* [31] *carnem?*
Quadringenta dedit [32] *Gracchus sestertia* [33] *dotem*
Cornicini, [34] *sive hic recto cantaverat ære.*
Signatæ [35] *tabulæ:* [36] *dictum* feliciter. *ingens*
Cœna [37] *sedet: gremio jacuit* [38] *nova nupta* [39] *mariti.*
O proceres, [40] *censore opus est, an* [41] *haruspice nobis?*
Scilicet horreres, majoraque monstra putares,
Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?

16 Ironicè. 17 Inter Othonem & Vitellium. Nec deerant (inquit Tacitus de hoc ipso bello) qui ambitione stolida luxuriosos apparatus conviviorum, & irritamenta libidinum, ut instrumenta belli, mercarentur. 18 Parum conveniunt inter se hæc Othonis, qui veluti fortis ac summus civis curavit Galbam interficiendum, simul cum Vitellio de palatio & imperio Rom. dimicavit: idemque mollis se quotidie rasit, & pane lacte asinino madido faciem perpolivit Sueton. Otho. 12. c. Sed non erat Othonis mollis & corpori similis animus, inquit Tacitus 1. hist. 19. Oppidi inter Veronam & Cremonam, ubi Othoniani à Vitellianis victi. ipse Otho, qui malis consilii authoribus obaudiens Brixellum concesserat, accepto cladis nuncio. civilis belli odio se interemit. 20 Cujusmodi mollitiem in speculo & fucis sibi, quandiu bella exercebant, negarunt luxuriosissimæ illæ reginæ Babyloniæ & Ægypti. 21 Victa navali prælio ad Actium. 22 Inter hos molles sacerdotes Flaviales in collegio Albano. supra ad vers. 86. 23 Turbis libertas sermonis, qualis est inter Gallos deæ Phrygiæ sacerdotes, semiviros inhonestos & obscœnos. 24 Lasciva & dissoluta. 25 Numine afflatus, furiis correptus. 26 Gulæ, vel etiam vocis. 27 Gula & vitiis dignus, qui huic turpi collegio præesset. Dignum patella operculum. 28 More sacerdotum Phrygiæ deæ. 29 Quæ iis muliebria patientibus nulli est usui. 30 Lapideis vel testa Samia ad imitationem Attis pueri Cybele dilecti. 31 Penem. virilia. 32 Nobilis. 33 Dotis nomine. 34 Aut certe tubicini. 35 Nuptiales & dotales. 36 Acclamatum est; *Feliciter cedant nuptiæ.* E formula gratulationis bonique ominis. Senec. Epist. 67. 37 Posita est. *ut in prima Sat. Sportula sedet.* *vel* multi cœnantes sedent. 38 Gracchus. 39 Cornicinis aut tubicinis. 40 Qui spurcissimos hos mores corrigat. 41 Qui inspectis harugarum, id est, hostiarum extis portenta hæc expiet.

42 Se-

Segmenta, & longos habitus, & [43] *flamea sumit:*
Arcano [45] *qui sacra ferens nutantia loro*
udavit clypeis [46] *ancilibus.* [47] *ò pater urbis!*
nde nefas tantum Latiis [48] *pastoribus? unde*
ıæc tetigit, [49] *Gradive, tuos* [50] *urtica nepotes?*
Traditur ecce viro clarus genere atque opibus vir:
Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
Nec quereris [51] *patri. vade ergo, &* [53] *cede severi*
ugeribus campi, quem negligis. * *Officium cras*
Primo sole mihi peragendum [55] *in valle Quirini.*
Quæ caussa officii? quid quæris? nubit amicus,
Nec multos adhibet. liceat modo vivere: fient,
Fient [56] *ista palam, cupient &* [57] *in acta referri.*
Interea tormentum ingens [58] *nubentibus hæret,*
Quod nequeunt parere, & [59] *partu retinere maritos.*
Sed [60] *melius, quod nil animis in corpore juris*
Natura indulget steriles moriuntur, & illis
Turgida non prodest condita pyxide [61] *Lyde:*
Nec prodest agili palmas præbere [62] *Luperco.*
Vicit & hoc monstrũ [63] *tunicati* [64] *fuscina Gracchi,*

[42] Monilia interpretatur Servius, 1. Æneid. ego fimbrias exposuerim. Anglicè. *garas or laces*, quas mulieribus aureas indulias testatur Valer. lib. 5. c. 2. 43 Velamenta lutea vel rubra, quibus tegi novis nuptis mos erat. 44 Ab interiore parte annexo, *vel*, ipso ancili pluribus ejusdem formæ, immisto, ne posset dignosci. mox, ...ot.46. 45 Vnus è Saliis, id est, Martis sacerdotibus, qui ancilia collo suspensa ferebat saltando sudans. 45 Scutis ancisis. i. e. undique circumcisis, e quibus primum è cœlo decidisse fertur, oraculo edocti Romani ibi fore perpetuũ imperium, si hoc asservaretur. ad ejus similitudinem & alia undecim finxere ne internosceretur. 47 Mars pater Romuli, qui urbem Rom. condidit. 48 Rudibus primum & agrestibus. 49 Mars à gradiendo in bello ultro citroque, vel à κραδάω, hastam vibro. 50 Libidinis pruritus. 51 In Matrimonium Doriphoro liberto, sicut ipsi Sporus, ita ipse denupsit: voces quoq; & ejulatus vim patientium virginum imitatus. Suet. Nero. 29. c. 52 Apud patrem Iovem. 53 Recede à Campo Martio severo, quod in eo fiebant omnia, exercitia militaria, & olim judicia. * διαλογικῶς hæc. 55 In porticu vel templo Quirini, i. e. Romuli. 56 Marium inter se sponsalia & nuptiæ. 57 Publico decreto, ut illa, quæ in libros actorum referuntur, tanquam res memorabiles, & quæ natæ ac legitimæ sint, *vel*, liberos habere cupient, quos patres professi in acta publica referebant. Iulius Capitolinus in Gordianis & Aurelio. vide quæ ad v. 83. Sat. 9. *libris actorum spargere gaudes argumenta viri.* 58 Masculis hisce. 59 Ne steriles repudientur: liberi enim pignora & vincula conjugii. *Fœmina cum senuit retinet connubia partu. Vxoris-que decus matris reverẽtia pensat. Nos Lucina fugit, nec pignore nitimur ullo*, &c. Claudian. in Eutropiũ 1. 60 Bene consuluit viris natura, ut si maxime velint tamen non possint in mulieres transformari. 61 Arachne, ferunt (inquit Iunius) Physici, mulierem sterilem concipere posse, si pyxide inclusam araneam gestet in sinu. Turneb. l. 15. c. 17. de unguentaria aliqua crassa intelligit Lyde, quæ medicamina sterilitatem amoventia promittit & venditat. 62 Luperci sacerdotes Februantes nudi per urbem discurrebant, hircinaque pelle feriebant palmas mulierum, quæ se offerebant, hinc fœcunditatem sperantes. 63 Deposita nobili toga, induti tunica sine manicis Retiarii gladiatoris, qui inermis & in sola tunica pugnabat. 64 Fuscina & reti armatus. Retiarius mirmillonem, cujus galeæ inerat piscis effigies, in amphitheatro captabat, subinde dicens, *piscem peto, non te peto, quid me fugis?* *Dustra-*

Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
Et [65] Capitolinis generosior, & Marcellis,
Et Catuli [66] Paulique minoribus, & Fabiis, &
[67] Omnibus ad podium spectantibus. his licet [68] ipsum
Admoveas, [68] cujus tunc munere retia misit.
[69] Esse aliquos Maneis, & subterranea regna,
Et [70] contum & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi [71] qui nondum ære lavantur.
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & ambo
[72] Scipiadæ? quid Fabricius, manesque Camilli? (tus,
Quid [73] Cremeræ legio, & [74] Cannis consumpta juven-
Tot [75] bellorum animæ? quoties hinc [76] talis ad illos
Vmbra venit, cuperent [77] lustrari, si qua darentur
[78] Sulfura cum tædis, & si foret [79] humida laurus.
[80] Illuc heu miseri traducimur: arma quidem ultra
Littora [81] Iuberna promovimus, & modo captas
[82] Orcadas, ac [83] minima contentos nocte Britannos.
Sed [84] quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,
Non faciunt illi quos vicimus. [85] & tamen unus
Armenius Zelates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno.
[86] Adspice quid faciant commercia: venerat obses.
Hic fiunt homines. nam [87] si mora longior urbem
Indulsit pueris, non unquam deerit amator:

65 Manliis. 66 Posteris, nepotibus Æmilii. 67 Nobilibus in primo subselliorum ordine spectantibus. Podium, autem locus in Theatro Orchestræ proximus. 68 Prætorem, qui munera gladiatoria exhibet. Munerarium. *Alii intelligunt Neronem, alii Domitianum.* 69 Hinc vero hæc oriuntur scelera, quod inferos, fabulas esse aniles credant omnes. 70 Quo Charon ratem subigit. 71 Infantes qui nondum quadrimi in balneis non lavantur quadrante. 72 Scipiones qui in Hispania perierunt, vel Africani major & minor. 73 306 Fabii à Vejentibus ad Cremeram flu. intercepti & cæsi. 74 In Apulia ab Annibale. 75 Animæ virorum in bello cæsorum. 76 Turpis & monstrosa, cujusmodi nunc sunt animæ. 77 Veluti ipso visu contaminati. 78 Ignis ad expurgandum, & ——— 79 ——— Aqua ex aspergillo laureo. 80 Et tamen traducimur omnes illuc. ad inferos, reddituri apud judices vitæ rationem, & visuri, quæ in vivis non credimus vera. pendetque hoc à versu 154. supra. 81 Hyberniæ, *Irlandiæ.* 82 Insulas xxx. à Septentrionali parte Britanniæ à Claudio Imperatore adjectas Rom. imperio. 83 In Solsticio æstivo. 84 Nos Romani iis vitiis victi sumus, quæ barbari illi quos armis vicimus, non agnoscunt. 85 Qui tamen aliqua occasione ad nos commeant, à nobis corruptelam morum sibi contrahunt & in suam patriam referunt: ut ille Zelates qui obses huc ex Armenia datus se exposuit libidinoso tribuno. 86 Ironicè. 87 Si diutius hic morentur, omittent & exuent cum patriis armis, cultellis, frænis & flagellis, quibus usi fuerant domi in studiis venationum & exercendorum equorum, & vestitu, braccis, quæ Phrygibus, Lydis, Persis, in usu non secus ac Gallis, (vide quæ Ioseph. Scalig. ad Propert. 4. lib. & quæ Casaub. ad Suetonii August.) mores etiam patrios simplices & honestos, atque una cum Romano cultu mores effœminatos (qui prætextam parum decent) domum referent.

Mit-

Mittentur bracca, cultelli, frena, flagellum:
Sic prætextatos referunt [23] *Artaxata mores.*

23 Majoris Armeniæ urbem juxta Araxem sitam.

SATYRA III.

Inducitur Vmbritius aruspex, poëtæ causas reddens, cur Bajas migret à Roma, in qua per Græcorum aliarumque gentium, quæ in urbem confluxere, adulationes, delationes, veneficia, aliasque malas artes, ut & ruinas, incendia, pauperum contemptum, vim & latrocinia, honesto civi in urbe non sit locus.

QVamvis digressu veteris [1] *confusus* [2] *amici;*
Laudo tamen [3] *vacuis quod sedem figere* [4] *Cumis*
Destinet, atque [5] *unum civem donare* [6] *Sibyllæ.*
[7] *Ianua* [8] *Bajarum est, & gratum littus amœni*
Secessus. ego vel [9] *Prochytam præpono* [10] *Suburræ.*
Nam [11] *quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non*
Deterius credas: horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sævæ
Vrbis, & [12] *Augusto recitanteis mense poëtas?*
Sed dum [13] *tota domus rheda componitur una,*
[14] *Substitit ad* [15] *veteres arcus,* [16] *madidamque Capenam:*
Hic, [17] *ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.*
Nunc [18] *sacri fontis nemus, & delubra locantur*
[19] *Iudæis:* [20] *quorum cophinus fœnumque supellex.*
Omnis enim populo mercedem pendere jussa est
[21] *Arbor, & ejectis* [22] *mendicat sylva Camœnis.*

1 Perturbatus, tristis sum.
2 Vmbritii aruspicis ejus temporis periti.
3 Non ita civium plenis.
4 Campaniæ civitate antiquissima.
5 Se addere civem.
6 Quæ Cumis sacellum habuit.
7 Roma proficiscentibus per Cumas iter est, & tanquam introitus ad Bajas.

8 Vrbis in Campania amœnissimæ. 9 Insulam in litore Campano. 10 Vico Romæ celeberrimo. 11 Quid alibi tam miserum neque aliis admistum malum, quin Romæ non sit deterius? *vel* quid fuit tam miserum atque unice horrendum, quo ne quid miserius contingat, non metuas? 12 Quo, ubi cæteris vacat per intensum fervorem, poëtæ mali importuna recitatione obvios enecant. Emphaticè, quasi hoc omnium sit miserrimum. 13 Suppellex & facultates Vmbritii. 14 Vmbritius exspectans rhedam. 15 Romuli vel Horatiorum, in memoriam victoriæ erectos. *vel*, arcus aquæductuum qui illic erant. 16 Propter fontes & aquæductus, qui in propinquo illius portæ sunt. 17 Vbi constitutum Egeriæ denuntiabat. *vel*, ubi constituebat simulatum congressum & loquendi tempus cum Nympha Egeria. 18 Lucus Aricinus, fons, & delubra Musis à Numa sacrata. 19 Vrbe à Domitiano pulsis. 20 Quibus vas ex viminis & fœnum est universa supellex. 21 Ad quam jumentum ligari posset. *vel*, sub cujus umbra quiescere liceret. 22 Iudæi sylvam incolentes mendicant, ejectis Camœnis, quibus sacrum erat nemus cum delubro.

[23] *In vallem Egeriæ descendimus, & speluncas*
Dissimiles [24] *veris. quanto præstantius esset*
[25] *Numen aquæ, viridi si margine clauderet undas*
Herba, nec [26] *ingenuum violarent* [27] *marmora tophum?*
Hic tunc [28] *Vmbricius: Quando* artibus, *inquit*, honestis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est here quam fuit, [24] *atq; eadem cras*
Deteret exiguis aliquid: proponimus [30] *illuc*
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas:
Dum nova canities, dum prima, & recta senectus,
Dum superest [31] *Lachesi quod torqueat, & pedibus me*
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
[32] *Cedamus patria: vivant* [33] *Arturius istic,*
Et Catulus: maneant qui [34] *nigra in candida vertunt.*
Queis facile est [35] *ædē conducere,* [36] *flumina,* [37] *portus*
[38] *Siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver,*
Et [39] *præbere caput domina venale sub hasta.*
Quondam [40] *hi cornicines, &* [41] *municipalis arenæ*
Perpetui comites, notaque per oppida buccæ,
[42] *Munera nunc edunt, &* [43] *verso pollice vulgi*
Quemlibet occidunt [44] *populariter: inde reversi*
Conducunt [45] *foricas: & cur non omnia? cum sint.*
Qualeis ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties voluit fortuna jocari.
Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum,
Si malus est, nequeo laudare, & * *poscere:* [46] *motus*
Astrorum ignoro: funus [47] *promittere patris*
Nec volo, nec possum: [48] *ranarum viscera numquam*

23 Ego & Vmbricius in Aricinum lucum descendimus.
24 Illis naturalibus & simplicibus.
25 Fontis, nullus enim fons numine vacare credebatur.
26 Naturalem.
27 Arte posita marmora.
28 Ira incipit Vmb.
29 Atque eadem cras terret, id est, Imminuet aliquid de exiguis.
30 Cumas, quo Dædalus è Creta fugit.
31 Dum Parcarum uni superest filum vitæ meæ, quod torqueat.
32 Excedamus patria.
33 Adulatores olim cornicines, nunc Romæ publicani.

34 *Candida de nigris, & de candentibus atra.* Falsa in vera, vitia in virtutes. 35 Reficiendam. 36 Aquam venalem, *vel*, è fluminibus vectoriis lucrum. 37 Portuum vectigalia & stationis pretium. 38 Cloacæ, vel lacunæ ad sordes expurgandas. 39 Sub hasta fixa, quæ publicæ auctionis nota est, servi caput venale exponere. 40 Art. & Catu. 41 In muneribus gladiatoriis per municipia buccas & buccinas locabant. 42 Ipsi ad opes provecti & præfecti nunc edunt gladiatoria. Neque enim citra censûs adeoque personæ rationem datum est jus edendi publice munera. Extat apud Tacitum 4. Annal. S. C. quo cautum, Ne quis gladiatorium munus ederet, cui minor quadringentorum millium res esset. 43 Quod signum est velle populum interfici victum: uti contra, pressus pollux, nota erat populi intercedentis pro victo, ne jugularetur. Politian. Miscell. 42. cap. 44 Cum populi applausu. 45 Purgandas. * Poscere neque adulatorie librum quem non probo. 46 Vt futura canam Astrologus. 47 Inquirentibus in patrios annos. 48 Victimarum exta inquiro, rubetarum tamen exta ad veneficia non tracto.

Inspexi:

Inspexi: ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alii: me nemo ministro
Fur erit, atque ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, & [49] extinctæ corpus non utile dextra.
Quis nunc diligitur nisi [50] conscius.*& cui fervens*
[51] *Æstuat occultis animus, semperque tacendis?*
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Carus erit [52] Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accusare potest. [53] tanti tibi non sit [54] opaci
Omnis arena [55] Tagi, quodq; in mare volvitur aurum,
Vt somno careas, [56] ponendaque præmia sumas
Tristis, & à magno semper timearis amico.
Quæ nunc divitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non possum ferre, Quirites,
[57] *Græcam urbem, quamvis [58] quota portio fecis Achææ?*
Iampridem [59] Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores & cum tibicine [60] chordas
Obliquas, nec non [61] gentilia tympana secum
Vexit, & [62] ad Circum jussas prostare puellas.
[63] *Ite, quibus grata est [64] pictâ lupa Barbara mitrâ.*
[65] *Rusticus ille tuus sumit [66] trechedipna, Quirine,*

49 Tanquam membrum emortuæ dextræ quæ nulli est usui. Neque ego adeo idoneus & habilis officiis adulatoriis scelestis. Def. Heraldus *comitem* hic intelligit, qui alterius latus tegens quasi dextra cassus est, cujus ministerio caret. 50 Secretorum alterius scelerum. 51 Taceat ne, an proferat. 52 Spoliatori contra & scelerato qualis erat Verres, carus erit, qui furtis ejus & sceleribus conscius est. 53 Tu vero sapiens nulla lucri spe scrutare alterius arcana, quorum & tu conscius æstues, timeasque ne è medio tollaris ab illo, qui te conscium timet. optime Lysimacho Philippides, πλὴν τῶν ἀποῤῥήτων. Plutarchus de garrulitate. 54 Obscuris umbris arborum, Martial. l. 1. epig. 50. *vel* aureis arenis turbidi. 55 Auriferi fl. in Lusitania. 56 Quæ cum mala conscientia non erant sumenda. 57 Romam Græcorum vitiis pollutam. 58 Nec tamen hic maxima pars est turpissimæ illius gentis Græcæ, sed & huc confluxere Syri, Mauri, &c. 59 Syri, qui ad Orontem flu. habitant, venerunt Romam ad Tibrim sitam. 60 Cum obliquorum instrumentorum chordis obliquos etiam mores tibicinis. 61 Gentis suæ propria. hinc enim Ambubajæ dicta à voce Syriaca אבובייא. 62 Ab iis mos prostituendi meretrices in maximo Circo Romæ. 63 Ad Circum ubi prostant. 64 Syra meretrix more patrio caput picta redimita mitra. 65 O Romule, tui cives à te pastore orti, & (si cum aliis conferantur) rustici, ad sportulam, & cœnam tantum currere, aut gladiatores agere norunt. isti vero, qui undique in urbem hanc confluxere, omniscii fiunt. & domos in amœnissimis urbis locis captant, Exquiliis sc. & Viminali collibus. 66 Vestes quibus ad salutandum cursitet, hinc cœnam vel sportulam promeriturus. *Poëta de Græcis loquutus, Græca affectas verba*, à τρέχω, curro, & δεῖπνον, cœna. Clearchum Sophistam Athenæus lib. 1. cap. 4. vocat τρεχέδειπνον. quod huc illuc cursitaret lautiores cœnas capturus. Turneb. 3. 17. Endromidem simpliciter exponit. Ian. Rutgersius opinatur dici vestes, quas *livreas* appellant Galli & Itali.

Et [67] *ceromatico fert* [68] *niceteria collo.*
Hic [69] *alta Sicyone, ast hic* [70] *Amydone relicta,*
Hic [71] *Andro, ille* [72] *Samo, hic* [73] *Trallibus, aut* [74] *Alabandis*
Esquilias, dictumque petunt [75] *à vimine collem,*
[76] *Viscera magnarum domuum, dominique futuri.*
Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promptus, & [77] *Isæo* [78] *torrentior. ede quid illum*
Esse putes? [79] *quemvis hominem secum attulit ad nos,*
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, [80] *aliptes,*
Augur, [81] *schœnobates, medicus,* [82] *magus: omnia novit*
Græculus [83] *esuriens, in cœlum, jusseris, ibit.*
[84] *Ad summam, non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,*
[85] *Qui sumpsit pennas, mediis sed natus Athenis.*
[86] *Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille*
[87] *Signabit,* [88] *fultusque toro meliore recumbet,*
[89] *Advectus Romam, quo pruna & coctona vento?*
[90] *Vsque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum*
Hausit [91] *Aventini,* [92] *bacca nutrita Sabina?*
Quid? quod adulandi gens prudentissima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum invalidi collum cervicibus æquat
Herculis, Antæum [93] *procul à tellure tenentis?*
[94] *Miratur vocem angustam, qua deterius nec*
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare: sed [95] *illis*

67 Collo perunicto ceromate, quod ex oleo, cera & pulvere fit. 68 Victoriæ præmia. 69 Insula in mari Ægeo præalta & eminente. 70 Pœoniæ civitate. 71 Prima Cycladum. 72 Insula in Icario, quæ Ioniæ adjacet. 73 Vrbe Cariæ. 74 Vrbe minoris Asiæ. 75 Viminalem collem. 76 Artibus suis se in maximas familias insinuantes, quarum hæreditatem captant. iis quippe est ingenium velox, &c. 77 Oratore Athen. Demosthenis præceptore. vel illo Rom. quem Plinius eloquentissimum laudat. 78 Concitatior, uberior. 79 Omniscium, omnes artes professum. est enim gra. rh. ge. &c. 80 Qui Athletas ungit. 81 Funambulus. 82 Mysteriorum gnarus. 83 Cogente fame seu paupertate, quæ excitat artes. si jusseris, volabit alter Dædalus. 84 Denique, vel quod summum est. 85 Dædalus. 86 Annon ego Rom. profugiam, ubi Græculi tanquam nobiles incedant, vestes induti purpureas conchyliorum liquore tinctas? 87 Ad testamenta, vel alias tabulas consignandas advocatus. 88 In conviviis honoratiori loco accumbet, lecto digniori, vel superiori culcitræ tricliniaris loco. 89 E Syria cum prunis & ficubus ipse venalis. 90 Nihilne nobis est prærogativæ, quod Romæ nati & nutriti fuimus? aërem Romanum hausimus? 91 Romani. Aventinus enim unus est ex septem urbis Romæ montibus. 92 Oliva, id est, fructibus & cibis Italicis, & opponitur prunis & coctonis Syris. 93 Cum enim in palæstra reciperet vires à matre sua Terra contacta, gigantem hunc à terra levatum Hercules præfocavit. 94 Cum admiratione laudat exilem ejus vocem, quæ tamen æque ingrata est ac stridula atque rauca vox galli, qui in ascendendum gallinam mordet. 95 Græcis. *A quibusdam rogatus, ut cœ... super cœnam: Solos scire audire Græcos, solosque se & suis studiis dignos ...ondus* Nero apud Suetonium cap. 22.

Creditur

Creditur an melior cum [96] *Thaida sustinet, aut cum*
[97] *Vxorem comœdus agit, vel* [98] *Dorida nullo*
Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur,
Non [99] *persona loqui: vacua, &* [1] *plana omnia dicas*
Infra ventriculum, & [1] *tenui distantia rima,*
[2] *Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic*
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
[3] *Natio comœda est.* * *rides? majore cachinno*
Concutitur: flet, si lacrymas adspexit amici,
Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,
Accipit [4] *endromidem: si dixeris, Æstuo, sudat.*
Non sumus ergo [5] *pares: melior, qui semper & omni*
Nocte dieque potest alienum sumere vultum,
[6] *A facie jactare manus: laudare paratus,*
Si bene ructavit, * *si rectum minxit amicus:*
Si [7] *trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.*
Præterea sanctum nihil est, & ab [8] *inguine tutum:*
Non [9] *matrona laris, non filia virgo, neque ipse*
Sponsus [10] *levis adhuc, non filius* [11] *ante pudicus.*
Horum si nihil est, [12] *aulam resupinat amici.*
Scire volunt secreta domus atque inde [13] timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, [14] *transi*
Gymnasia, atque audi facinus majoris [15] *abollæ.*
[16] *Stoicus occidit Baream, delator amicum,*
Discipulumque senex, [17] *ripa nutritus in illa,*
Ad quam Gorgonei delapsa est penna caballi.
Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat

96 Annon melius etiam histrionicam exercet, quam nos: ubi meretricis agit partes, &c. *Ironicè.*
97 Matronam.
98 Nympham Oceani filiam nudam.
99 Non qui personam alterius sustinet, *vel* non personatus.
1 Non virilia sed muliebria habere.
2 Neque tamen mimi atque histriones solum mimi sunt alienæ personæ agendæ artifices, sed & §
3 Græci omnes ad mimicam nati sunt.
* ἐγέλας, ἐγὼ δ' ἐξέθορον γέλωτι. Plutarch. de discrimine. vide & Theophrasti characterem περὶ κολακείας. 4 Vestem crassam & villosam, qua in gymnasiis utebantur, ne calefacti refrigescerent. *A Rug gowne.* 5 Græco huic. 6 Veluti cum admiratione, *blesse himselfe.* * Al. *si lectum minxit*, id est, culcitram tricliniarem. Horat. l. 1. serm. 3. *Comminxit lectum potus.* 7 Si trullam vini ebibit, ita ut fundum inverterit, epotoque vino labris sugens crepuerit. *Turneb. vel* si in Cottabi lusu, reliquum vini in pavimentum ejectum (quod fit inverso poculo) clarum ediderit sonum, quod fœlix amoris augurium est, *sed alii alias ut sit;* sive mingat, sive pedat. 8 Penè, libidine. 9 Matresfamilias. 10 Imberbis, impubes. 11 Priusquam hic advenerat. 12 Subodoratur & secreta domus scrutatur. 13 Iuxta illud Ital. *servo d'altrui si fà, chi dice il suo secreto à chi no'l sa:* 14 Missis his levibus Græcorum de plebe exercitationibus. 15 Togæ philosophicæ. quasi dicat: audi scelera philosophorum Græc. erat etiam abolla crassior & minor, qua milites utebantur, ut hac majori Philosophi, Senatores, Reges. 16 P. Egnatius falso testimonio circumvenit Baream Soranum amicum suum & discipulum sub Nerone. Tacit. 6 Ann. 17 Fluvii Cidni, qui interfluit Tarsum in Cilicia, cui nomen inditum à ταρσοῦ. cum hic sive Perseo sive Pegaso è Gorgonis Medusæ sanguine nato unum è talaribus excidisset.

[18] Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimantus:
Qui gentis vitio, nunquam partitur, amicum
Solus habet. nam cum facilem stillavit [19] in aurem
Exiguum de [20] natura patriaque veneno,
Limine summoveor: perierunt tempora longi
Servitii. [21] nusquam minor est jactura clientis.
Quod porro officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hic meritum? si curet nocte togatus
[22] Currere, cum prætor lictorem impellat & ire
Præcipitem jubeat, dudum vigilantibus orbis
Ne prior [23] Albinam, aut Modiam [24] collega salutet.
[25] Divitis hic servi claudit latus ingenuorum
Filius: [26] alter enim, quantum in legione Tribuni
Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
Vt semel, atque iterum super illam palpitet: at [27] tu,
Cum tibi vestiti facies scorti placet, hæres,
*Et dubitas alta Chionen deducere * sella.*
Dat testem Roma tam sanctum, quam fuit [28] hospes
Numinis Idæi: procedat vel [29] Numa, vel [30] qui
*Servavit * trepidam flagranti ex æde Minervam:*
Protinus ad censum, de moribus ultima fiet
Quæstio: quot pascit servos, quot possidet agri
Iugera, quam multa magnaque [31] paropside cœnat?
Quantum quisq; sua nummorum servat in arca,
Tantum habet & fidei. *jures licet & [32] Samothracum,*

18 Adulatores Græci ex artificibus, *uti Protogenes ille Pictor*, & catamitis. *hoc enim vult Diphilus, Iovi charus, vel Imperatori dilectus* & delatoribus *quod significat Erimantus litium vates.* De Protogene delatorum sævissimo sub Caligula: Dio Cassius l. 59. ἦν δέ τις Πρωτογένης, &c.
19 Patroni vel principis.
20 Græce, scilicet.
21 Quam Romæ.
22 Vt salutet & comitetur patronum, cum magistratus per ministros sportulas togatis præripiant. vide 1. Sat. v. 99. 23 Matronas, divites & orbas. 24 Competitor sportulæ. 25 Divitis servi filius, id est, libertinus à latere comitatur ingenuos, quos jam opibus æquavit. *vel* filius ingenui comitatur à latere divitem servum, idque à sinistra cedens illi viam. 26 Ingenui enim filius, luxuriosus, dum sportulam mendicat, nobilissimis tamen scortis non dubitat pro una atque altera consuetudine donare, quantum tribuni ex stipendio accipiunt, rem disperdit. 27 Libertinus vero qui vestita, id est, togata & plebeja contentus Venere, nobile scortum conducere aut accipere hæret, ditescit. * Qua vehitur, inquiunt interpretes. Sed & sellis fornicum limine insidebant meretrices: unde *sellariæ* dictæ. Prosedas servilicolas, sordidas. Quæ tibi olent stabulum statum, sellam, & sessibulum merum. Plaut. in Pœnulo. Neque male legitur *cella*. 28 Scipio Nasica vir optimus à senatu judicatus simulachrum matris deum ex Ida Phrygia advectum hospitio excepit, domique suæ habuit, donec ei templum conditum foret. 29 Rex Romanus secundus sanctissimus & justissimus vir. 30 Lucius Metellus Pontifex ex Vestæ templi incendio eripuit Palladium, ipse flammis cœcatus est. * Iac. Nicol. Loensis lib. 9 c. 2. Miscell. Epiphyl. legit *servavit tepidam flagranti.* Sed *trepidam* ἐκτυπωδέστερον quiddam sapit. 31 Patina, id est, quanto cum apparatu & sumptu. 32 Magnorum deorum. *Virgil.* Iovis, Minervæ, Mercurii, quos ex Samothracia Insula Ægei maris in Phrygiam Dardanus advexit, ex Phrygia autem Æneas in Italiam.

Et

Et [33] *nostrorum aras, contemnere fulmina pauper*
Creditur atque Deos, Dis ignoscentibus ipsis.
Quid, quod materiam præbet caussasque jocorum
Omnibus hic idem? si fœda ac scissa lacerna,
Si toga sordidula est, & rupta calceus alter
Pelle [34] *patet: vel si, consuto* [35] *vulnere, crassum*
Atque recens linum ostendit non una [36] *cicatrix.*
* Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quam quod ridiculos homines facit. *Exeat,* [37] *inquit,*
Si pudor est, & [38] *de pulvino surgat equestri,*
Cujus res [39] *legi non sufficit, & sedeant hic*
Lenonum [40] *pueri quocunque in fornice nati.*
Hic plaudat nitidi præconis filius, inter
[41] *Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lanistæ,*
Sic libitum vano qui nos distinxit, [42] *Othoni.*
[43] *Quis gener hic placuit censu minor, atque puellæ*
[44] *Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?*
[45] *Quando in consilio est Ædilibus? agmine facto*
Debuerant olim tenues [46] *migrasse Quirites.*
Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi. *sed Romæ* [47] *durior illis*
Conatus: [48] *magno hospitium miserabile, magno*
Servorum ventres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
[49] *Translatus subito ad Marsos, mensamq;* [50] *Sabellâ,*
Contentusque [51] *illic* [52] *veneto, duroque cucullo.*
Pars magna Italiæ est, si verum admittimus, in qua
Nemo togam sumit, [53] *nisi mortuus.* [54] *ipsa dierum*

33 Martis & Romuli.
34 Lacer hiat.
35 Ruptura.
36 Consutæ vestigium.
* Οὐκ ἔστι πενίας οὐδὲν ἀθλιώτερον ἐν τῷ βίῳ σύμπτωμα· καὶ γὰρ ἂν φύσει σπουδαῖος ᾖς, πένης δὲ καταγέλαστος ἔσῃ. Crates comicus apud Stobæum Tit. Πενίας ψόγος.
37 Theatrarius designator, qui præest disponendis ordinibus in theatro.
38 Ex quatuordecim illis gradibus theatri.
39 Rosciæ, quæ cavet, ne quis in numero equitum sit, qui 400 HS. non habeat, nostræ monetæ 3125. l.

40 Filii servi, huc per malas artes evecti. 41 Retiarii (inquiunt interpretes) qui piscem in galea Myrmillonis reti implicare appetebat. *rectius*, gladiatoris, qui Samnitis galeam pinna insignitam rapit. Lips. 2. Saturn. 11. 42 Roscio Othoni, qui tribunus tulit legem Rosciam, de qua modo nota 39. 43 Quis filiam pauperi elocat? 44 Doti seu ornatui muliebri. 45 Quando advocatur in consilium etiam ab infimis magistratibus? 46 Male à fœneratorib. mulctari, & Patriciis despicatui habiti secessisse, ut quondam in montem sacrum. 47 Longe durior est Romæ pauperib. processus ad dignitatem, imo conatus ad victum, quam alibi. 48 Supple constat. 49 Curius Dentatus, qui in recessu ad Marsos frugaliter & parce victitans aurum sibi à Samnitibus, quos devicerat, oblatum repudiavit, *al.* P. Corn. Scipio. *conveniet magis si generaliter intelligatur.* 50 Inter Sabinos vel Samnites qui victu modesti sunt. 51 Cœrulei coloris vide I. C. Scalig. Exerc. 315. sect 10. 52 Crassi filii. 53 Græci palliatos, Itali togatos efferebant mortuos ad funus: cives vero rusticantes seu in municipiis agentes togam raro induebant. tunicati usque. Plin. epist 9. lib. 1. Martial. 51. epigr. 10. l. *O tunicata quies!* 54 Ordo est, si quando ipsa majestas dierum festorum colitur theatro herboso, &c. videbis æquales habitus.

Festorum, [55] herboso colitur si quando theatro
Majestas, tandemque redit ad pulpita [56] notum
[57] Exodium, cum persona [58] pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.
Æquales habitus illic, [59] similemque videbis
Orchestram, & populum: [60] clari velamen honoris.
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
[61] Hic ultra vires habitus nitor: hic aliquid plus,
Quam satis est, interdum [62] aliena sumitur arca.
Commune id vitium est: Hic [63] vivimus ambitiosa
Paupertate omnes. *quid te moror?* Omnia Romæ
Cum pretio. *quid das, [64] ut Cossum aliquando salutes?*
Vt te respiciat [65] clauso [66] Vejento labello?
Ille [67] metit barbam, crinem hic deponit amati:
Plena domus libis venalibus, [68] accipe, & illud
Fermentum tibi habe. præstare tributa clientes
Cogimur, & cultis augere peculia servis.
Quis timet, aut timuit [69] gelida Præneste ruinam,
Aut positis nemorosa inter juga [70] Volsiniis, aut
[71] Simplicibus Gabiis, aut [72] proni Tiburis arce?
Nos urbem colimus tenui [73] tibicine fultam
Magna parte sui. nam [74] sic labentibus obstat
Villicus, & veteris rima contexit hiatum:
[75] Securos pendente jubet dormire ruina.
Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus. jam poscit aquam, jam [76] frivola transfert

55 E viridi cespite vel theatro herbis & frondib. ornato. 56 Sæpe recitatum. 57 Diverbium seu carmen, quod tragœdis è scena egressis ab exodiariis ad recreandum spectatorem subjiciebatur. Sed & in fine fabularum mimi risum movebant salibus & facetiis, quæ *exodia* dicta, *Iges.* 58 Fæce vel colore squalido illitæ. ςόμα κεχηνὸς πάμμεγα, ὡς καταπιόμενος τοὺς θεατάς. Lucia. περὶ ὀρχήσεως. 59 Nec distinctas sedes & subsellia, ut Romæ: *Orchestra proprie est chori & saltatorum spatium, ab ὀρχέομαι*, id est *salio*. 60 Neque purpureis togis induti, sed albis tunicis amicti Ædiles edunt spectacula, aut jus de mensuris dicunt. 61 Romæ ultra facultates. 62 Ex mutuato ære, vel conducta & mutuata veste. 63 Pauperes cum simus, divites haberi volumus. 64 Vt admittaris ad salutandum nobilem. 65 Te non ore, vix nutu dignatus. 65 Fabritius Vejento, de quo Plin. & infra. 6. Sat. 67 Vbi deponit primæ barbæ lanuginem & crines puer delicatus, & domino dilectus, quæ numini alicui consecrare moris erat. vide quæ ad Martialis epigram. 32. l. 1. eo die festo celebrato clientes liba ex melle, farre, & oleo puero mittebant, quæ venderet, peculium inde sibi comparaturus. 68 Cum libis fermentum, id est, fervoris & iræ causam, quod non tantum patronis in Nuptiis, Natali, Opere novo, sed & servis eorum cogimur præstare tributa. 69 Gelida urbe Tusciæ, ab aquis frigidis & situ in monte. 70 Etruriæ oppido. 71 Non ornatis, *vel* Sexti Tarquinii dolo deprehensis. 72 In præcipiti posita, & declivi. Horat. 4. Od. 3. l. *Tibur supinum.* 73 Adminiculo, sustentaculo. 74 Exilibus columnis & adminiculis subvenit ruentibus tectis. 75 Nos jubet securos dormire, imminente usque ruina. 76 Vilia quæque vasa ex incendio erepta. Anglice *lumber*.

[77] Vcalegon: [78] tabulata tibi jam tertia fumant.
[79] Tu nescis: nam si gradibus [80] trepidatur ab imis,
Vltimus ardebit [81] quem tegula sola tuetur
A pluvia, molles ubi reddunt ova columbæ.
Lectus erat [82] Codro [83] Procula minor, urceoli sex,
Ornamentum abaci: nec non & parvulus infra
Cantharus, & [84] recubans sub eodem marmore Chiron,
Iamque vetus Græcos servabat cista libellos,
Et divina [85] Opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus. quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nil: ultimus autem
Ærumnæ cumulus, quod nudum, & frusta rogantem
Nemo cibo, nemo hospitio, tectoque juvabit.
Si magna [86] Asturi cecidit domus: horrida [87] mater,
[88] Pullati proceres, differt [89] vadimonia Prætor.
Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
[90] Ardet adhuc, & jam accurrit qui marmora donet,
Conferat impensas: hic [91] nuda, & candida signa:
Hic aliquid præclarum [92] Euphranoris, & [93] Polycleti,
[94] Phæcasianorum vetera ornamenta deorum,
Hic libros dabit, & [95] forulos, [96] mediamq; Minervã:
Hic modium argenti: meliora, & plura reponit
*[97] Persicus orborum lautissimus, & * merito jam*
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes avelli [98] Circensibus, optima [99] Soræ
Aut [99] Fabrateriæ domus, aut [99] Frusinone paratur,
Quanti nunc [1] tenebras unum conducis in annum.

77 Vicinus. *Imitatio Virgiliana. Æneas de suo vicino. 2. Æn. Iam proximus ardet Vcalegon.*
78 Contignatio tertia. *the third floore.*
79 Tu pauper, qui conduxisti coenacula. *the garret, or cockloft.*
80 Ingruente incendio.
81 Qui in summo habitat cœnaculo.
82 Pauperi cuidam, *forte Poëtæ illi rauco, de quo prima Sat.*
83 Vxore sua.
84 Effigies Chironis centauri fictilis, sustinens abacum ex eodem marmore. i. materia, sc. argilla.
85 Barbari & Opici populi Campaniæ, qui & Osci. per ludum a. mures vocat Opicos, qui Græce nescientes libris Græcis non pepercerunt: vel liguritores; obscœnum n. liguritorem Ennum Ausonius Opicum magistrum vocat. aut, mures terrestres, ab ὀπὴ, *caverna, foramen*. quæ murib. latebræ. vel ab ὀπὴ *vespertilio*, citante Crispino è Suida. 86 Divitis cujuspiam. *forte legendum Arturii, de quo supra vers. 29.* 87 Roma vel matres Romanæ, ut in publica calamitate. 88 Atrati lugent patres. 89 Sponsiones sistendi se & dictionem juris. 90 Dum ardet adhuc domus, præsto sunt, qui conferant ad novas ædes, alius marmora, &c. 91 Effigies nudorum corporum è purissimo marmore. 92 Pictoris artificiosissimi. 93 Statuarii celeberrimi. 94 Deorum quos Phæcasii sacerdotes Atheniensium & Alexandrinorum à calceamentis candidis denominati coluerunt. vel deorum è Græcia latorum. Phæcasia n. Hesych. rustica sunt calceamenta, quib. calceati pingebantur dii Græci, & poni pro Phæcasiatorum vult Turnebus l. 10. c. 27. quem vide. 95 Capsulas, armaria, repositoria. 96 Statuam Minervæ dimidiatam à vertice ad umbilicum usque. 97 Fabius Persicus. vide Satyr. 8. vers. 14. *vel* divitis fictitium nomen à Persis, *vel* quod hic Arturius Persa fuerit. * Vide Mart. epig. 51. lib. 3. 98 Ludis curulib. in Circo, quib. maxime delectabantur Romani Sat. 10. 80. 99 Oppido Campaniæ in via Latina. 1 Tenebrosam domum Romæ.

Hortulus [2] *hic puteusque brevis, nec* [3] *reste movendus,*
In * *tenuis plantas facili diffunditur haustu.*
Vive [4] *bidentis amans, & culti villicus horti,*
Unde epulum possis centum dare [5] *Pythagoreis.*
Est aliquid quocunque loco, quocunque recessu,
Unius sese dominum fecisse [6] *lacertæ.*
Plurimus [7] *hic æger moritur vigilando: sedillum*
Languorem peperit cibus [8] *imperfectus, & hærens*
Ardenti stomacho. nam quæ [9] *meritoria somnum*
Admittunt? [10] magnis opibus dormitur in urbe,
Inde caput morbi: *rhedarum transitus arcto*
Vicorum inflexu, & [11] *stantis convicia mandræ*
Eripiunt somnum [12] *Druso,* [13] *vitulisque marinis.*
[14] *Si vocat officium: turba cedente vehetur*
Dives, & ingenti curret super ora [15] *Liburno,*
Atque obiter leget aut scribet, vel dormiet intus.
Namque facit somnum clausa lectica fenestra.
[16] *Ante tamen veniet; nobis properantibus obstat*
[17] *Unda prior: magno populus premit agmine lumbos*
Qui sequitur: ferit hic cubito, ferit [18] *assere duro*
Alter: at hic tignum capiti incutit, ille [19] *metretam.*
[20] *Pinguia crura luto: planta mox undique magna*
Calcor, & in digito [21] *clavus mihi militis* [22] *hæret.*
Nonne vides quanto celebretur [23] *sportula* [24] *fumo?*
Centum [25] *convivæ, sequitur sua quemque* [26] *culina.*
[27] *Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res*
Impositas capiti, quot recto vertice portat
Servulus infelix, & cursu ventilat [28] *ignem.*
Scinduntur tunicæ sartæ: modo longa [29] *coruscat*

2 In his oppidis. 3 Non profundus. * Alii leg. *teneras plant.* 4 Agriculturæ *bidens furca, vel rastri genus est.* 5 Olerib. n. vescebantur discipuli Pythagoræ, qui suos animatis abstinere docuit. 6 Agri aut horruli lacertarum domicilii. *Meton. contenti.* 7 Romæ. 8 Non concoctus. 9 Officinæ quæ mercede locantur vel in quib. mechanici diurna nocturnaque plerunque opera victum merentur. 10 Magno constat precio domus à strepitu remota. *vel* impositum vicinis silentium ut quiescas. 11 Dum mulio verbere & verbo increpat mandram. i. mulorum multitudinem non progredientem. 12 Homini somnolento, qualis erat Cl. Drusus Cæsar. alii legunt *somnos ursis.* qui per dies bis septenos gravi somno premuntur, ut ne vulnerib. quidem excitari queant. Plin. l. 8. cap. 36. 13 Phocis, quæ altissime dormiunt. 14 At si dives vocatus sit ad aliquod negotium publicum aut privatum. 15 Alta lectica, instar navis Liburnæ, *vel* lectica à proceris è Liburnia servis lecticariis vecta. 16 Quo volet citius quam nos, quibus in via non ceditur, ut illi. 17 Populi & turbæ quasi fluxus & refluxus. 18 Amitæ lecticæ. 19 Mensuram, vas magnum. 20 Cœnosa sunt. 21 Caliga clavis ornata & infixa. 22 Figitur mihi in digito. 23 Cœna in sportula, non C. quadrantes δεῖπνον ἐν σπυρίδι. 24 Igni in calefactorio subjecto obsoniis ne intepescant, *vel* studio, & festinatione. 25 Qui sportulam accipiunt. 26 Focus & supellex. 27 Vir robustus & validus tempore Neronis. 28 Quem obsoniis subjectum capiti impositum portat. 29 Tremit, vacillat. Ita Seneca epist. 90. *longo vehiculorum ordine pinus aut abies dejerebatur vicis intrementibus.*

[30] Sarraco veniente abies, atque altera pinum
Plaustra vehunt, nutant alte, populoque minantur.
Nam si procubuit, qui saxa [31] Ligustica portat
Axis, & eversum fudit super agmina [32] montem,
Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
Invenit? [33] obtritum vulgi perit omne cadaver
More animæ. [34] domus interea secura patellas
Iam lavat, & bucca foculum excitat, & sonat unctis
[35] Strigilibus, & pleno componit lintea [36] gutto.
Hæc inter [37] pueros varie properantur: at [38] ille
Iam sedet in [38] ripa, tetrumque novitius horret
[40] Porthmea, [41] nec sperat [42] cœnosi gurgitis [43] alnum
Infelix, nec habet quem porrigat [44] ore trientem.
Respice nunc alia, ac diversa pericula noctis:
[45] Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
Testa ferit, quoties rimosa, & [46] curta fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et lædant silicem. possis [47] ignavus haberi,
Et subiti casus improvidus, ad cœnam si
[48] Intestatus eas: adeo tot fata, quot illa
Nocte patent [49] vigiles, te prætereunte, fenestræ.
Ergo optes, votumque feras miserabile tecum,
Ut sint contenta [50] patulas defundere pelveis.
Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
[51] Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
[52] Peleidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus:
Ergo [53] non aliter poterit dormire. quibusdam
Somnum rixa facit: *sed quamvis improbus [54] annis,*
Atque mero fervens, [55] cavet hunc, quem [56] coccina
læna

30 Plaustro.
31 E Liguria in Apenninis montibus.
32 Ingens saxum è mõte excisum.
33 Corpus minutatim & in frusta concisum non apparet, sed evanuit ut anima.
34 Famuli expectantes adventum servi, qui cœnam petebat, nihil de morte ejus cogitantes apparant balneum.
35 Ad sudorem abstergendum pro *strigilibus*, cum *stri* brevis sit. quod instrumentum graphice depingit Apulejus l. 2. Floridorum.
36 Gutto olei pleno, quod lotis jamque siccis superfundebatur.

37 Famulus domi exspectantes puerum cum sportula. 38 Servulus saxi mole obtritus. 39 Acherontis, seu Stygis. 40 Charontem, portitorem. 41 Cui inhumato & inopi non ante annos C. transvehi licet. 42 Stygis. 43 Cymbam Charontis. 44 Quem mortuorum ori inserere solebant Græci, naulum sc. & stipem Charontis. 45 Quantum spatium sit à testis sublimib. & cœnaculis ad terram; tantum sane periculum est à testis quas nocte dejecerint ruptas. 46 Fracta. 47 Tui negligens, incautus. 48 Non condito prius testamento. 49 Inquilinis adhuc vigilantibus. 50 Sordes emittere, quæ in vasis sunt, & non ipsa vasa, ut urina potius conspergaris quam ipsis testis dejectis occidaris. 51 Discruciatur, quia nihil sceleris admiserit, quia neminem verberarit. 52 Achillis lugentis Patrocli necem, nec quietem admittentis. Iliad. Hom. ω v. 12. 53 Non sine contumelia & rixa. Non dormiunt, inquit sapiens, nisi male fecerint, & nisi alios supplantaverint. *Sueton. de Nerone & Othone idem refert idem Dio & Xiphilin. & Tacit. Annal.* 13. 54 Iuvenilibus. 55 Evitat divitem, senatorem, magistratum. 56 Granis fruticis cocci tincta vestis accubitoria. Pers. 1. Sat. 32. v.

Vitari jubet, & comitum longissimus ordo,
Multum præterea flammarum, & [57] *aënea lampas.*
Me, quem [58] *Luna solet deducere, vel breve lumen*
Candelæ, [59] *cujus dispenso & tempero filum,*
Contemnit. miseræ cognosce proœmia rixæ,
Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
Stat contra, starique jubet: parere necesse est.
Nam quid agas, cum te furiosus cogat, & idem
Fortior, Vnde venis? exclamat. [60] *cujus aceto,*
Cujus [61] *conche tumes?* [62] *quis tecum sectile porrum*
Sutor, & [63] *elixi vervecis labra comedit?*
Nil mihi respondes? aut dic, [64] *aut accipe calcem.*
[65] *Ede ubi consistas? in qua te quæro* [66] *proseucha?*
Dicere si tentes aliquid, tacitusve recedas,
Tantundem est: feriunt pariter. [67] *vadimonia deinde*
Irati faciunt. libertas pauperis hæc est,
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,
Vt liceat [68] *paucis cum dentibus inde reverti.*
Nec tamen hoc tantum metuas: nam qui spoliet te
Non deerit: clausis domibus, postquam omnis ubique
Fixa [69] *catenatæ siluit compago tabernæ.*
Interdum & ferro subitus [70] *grassator agit rem,*
Armato [71] *quoties tuta custode tenentur*
Et Pontina palus, & Gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquam [72] *ad vivaria currunt,*
Qua fornace graves, [73] *qua non incude catenæ?*
[74] *Maximus in vinclis ferri modus: ut timeas,* [75] *ne*
Vomer deficiat, ne marra & sarcula desint.
Felices pravorum atavos, felicia dicas
Secula, quæ quondam sub regibus atque tribunis
Viderunt [76] *uno contentam carcere Romam.*
His alias poteram, & plureis subnectere caussas:
Sed [77] *jumenta vocant, & sol inclinat: eundum est.*

57 Quæ tribunis præferebatur. 58 Lunæ lumen. 59 Cujus funiculum dispono, ne citius absumatur aut extinguatur. 60 Vbi cœnatus ex cibis vilissimis impletus? 61 Fabis in siliquis coctis, iisque non oleo inunctis, sed aceto conspersis? 62 Quinam sordidi convivæ tecum una cœnabant? 63 Caput vervecinum. 64 Aut ego te proculcabo. 65 Dic ubi habites? in qua proseucha te convenire possim, ubi opus erit. 66 Proprie est precatio. sumitur & pro fanis Iudæorum, hic pro ponte, crepidine, seu alio loco, ubi stipem mendici efflagitabant. 67 Se injuria læsos simulantes à te vadem exigunt, ut adsis in judicio. 68 Non in totum excussis tibi dentibus. 69 Catenis firmatæ adversus expilatores, vel petulantes, qui tabernas noctu effringere solebant, & in his, ipsum Neronem. vide Suet. Neron. c. 62. & Tacit. Annal 13. 70 Latro. 71 Quoties dispositis ibi custodiis è Pontina palude & sylva Gallinaria locis latrocinio aptis arceantur grassatores. 72 Ad escam facilem & paratam, *vel* ad profugium & receptum. 73 *Supple* conficiuntur. 74 Maxima copia ferri absumitur in vinculis fabricandis. 75. Ne non sit ferrum, unde fiant instrumenta rustica. 76 Tulliano solo, quod extruxit Hostilius Tullus. 77 Muli, qui cum longe præcesserunt, monent me ut sequar.

Nam

Nam mihi commota jam dudum mulio virga
Innuit: ergo vale nostri memor, & quoties te
Roma [78] *tuo* [79] *refici properantem reddet* [80] *Aquino,*
Me quoque ad [81] *Helvinam Cererem,* [82] *vestramque Dianam*
[83] *Convelle à Cumis: satyrarum ergo, ni* [84] *pudet illas,*
Adjutor gelidos veniam [85] *caligatus in agros.*

78 Tua patria, ô Iuvenalis.
79 Vrbis tædio, propere cupientem recreari.
80 Oppido Volscorum in via Latina.

81 Templum Elvinæ Cereris, quod Aquini est. Ceres autem Elvina dicitur à fonte Elvino, quod eluat, vel Helvini, id est, flava: spicarum color est. 82 Quam vos colitis. 83 Accerse. 84 Mei auxilii, utpote poetæ non satis boni: qui tamen urbis vitia detestatus, acriter & audacter in illa velim invehi. 85 Velut audax miles, armatus instructusque adjutor satyrarum.

SATYRA IV.

A libidine & luxuria Crispini, sumpta occasione describendi ridiculum quoddam Domitiani super rhombo pisce concilium, Senatorum in hanc rem sententias lepide & salse exponit.

Ecce [1] *iterum Crispinus, & est mihi sæpe vocandus*
[2] *Ad partes, monstrum* [3] *nulla virtute redemptum*
A vitiis, [4] *æger, solaque libidine fortis,*
[5] *Delicias viduæ tantum aspernatur adulter.*
Quid refert igitur quantis [6] *jumenta fatiget*
Porticibus, quanta [7] *nemorum vectetur in umbra,*
Iugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix. [8] *minime corruptor, & idem*
Incestus, cum quo nuper [9] *vittata jacebat*
[10] *Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos.*
Sed nunc [11] *de factis levioribus: & tamen alter*
Si fecisset idem, caderet sub [12] *judice morum.*
Nam quod turpe [13] *bonis, Titio, Sejoque, decebat*
Crispinum. quid agas, cum dira & fœdior omni
Crimine persona est? nullum [14] *sex millibus emit,*

1 Namque ejus & in prima Satyra memineram.
2 Vt partes agat in his meis Satyris. Metaphora sumpta à comœdiis, in quibus histriones ad partes suas revocari solent.
3 Perdite vitiorum servus, quem nulla virtus commendat, ornatve.
4 Ad resistendum vitiis, ad virtutes amplexandas: ad libidines aliaque vitia fortis.
5 Voluptatis gratia mœchatur, non lucri, ut qui viduas sectantur avaras. 6 Mulos in essedo junctos, quibus in gelidis gestationibus vehitur & porticibus, cum pluit. Vide Sat. 7. v. 178. 7 Viridariorum & hortorum. Plin. ep. 17. l. 2. Vide Lips. ep. 11. centuriæ Miscellan. 8 Crispinus ergo infelicissimus, qui corruptor. 9 Vestalis virgo, Veste sacra, vittis caput redimita. 10 Incesti convicta, terra obruenda viva, ex instituto Numæ Pompilii. 11 Supple querimur. 12 Domitiano, qui (Sueton. Dom. c. 8.) censoria arrepta virga in Corneliam Maximillam, Vestalem, ejusque stupratores severissime animadvertit. Plin. ep. 11. l. 4. 13 Bonis civibus. 14 Supple nummûm, hoc est, xlv. lib. nostræ monetæ.

15 Æquan-

[15] Æquantem sane paribus sestertia libris,
Vt perhibent, [16] qui de magnis majora loquuntur.
[17] Consilium laudo artificis, si munere tanto
[18] Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio ulterior, magna si misit amicæ,
Quæ vehitur clauso, [19] latis specularibus antro.
Nil tale exspectes: emit [20] sibi. multa videmus
Quæ [21] miser & frugi non fecit Apicius. hoc tu
Succinctus [22] patria quondam Crispine papyro?
Hoc precium [23] squammæ? potuit fortasse minoris
Piscator, quam piscis emi. provincia tanti
Vendit agros: sed majores Apulia vendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
[24] Induperatorem: [25] cum tot sestertia, partem
Exiguam, & modicæ sumptam de margine cœnæ
Purpureus magni [26] ructaret scurra Palatî,
[27] Iam princeps equitum, magna qui voce solebat
Vendere [28] municipes [29] fracta de merce siluros?
[30] Incipe Calliope; * licet hic considere: non est
Cantandum, res vera agitur: narrate [31] puellæ
Pierides: prosit mihi vos dixisse puellas.
Cum jam semianimum laceraret [31] Flavius orbem
[32] Vltimus, & [33] calvo serviret Roma Neroni;
Incidit, [34] Hadriaci spatium admirabile rhombi
Ante [35] domum Veneris, quam [36] Dorica sustinet Ancon,
Implevitque [37] sinus: neque enim minor hæserat illis,
Quos operit glacies [38] Mæotica, ruptaque tandem

15 Sex libras pendebat piscis. Sex millib. nummum emebatur.
16 Adulatores, qui facta verbis adaugent.
17 Si tanti mullum emerit, quo captaret hæreditatem aut locupletis fœminæ iniret amorem, excusandus est Crispinus.
18 Primam hæreditatem in tabulis testamenti ceratis.
19 Fenestris lecticæ e lapide speculari.
20 In suam gulam.
21 Luxuriosissimus, & omnium nepotum altissimus gurges. Plin. ep. 5. lib. 2. frugi tamen si cum Crispino conferatur. Vide Senec. ep. 95. 22 Ægyptiaca. fuit enim Crispinus verna Canopi. Sat. 1. & papyrus est herba palustris, quæ in Ægypto multa nascitur, ex qua texuntur navigia, funes, tegetes, stragula, vestes, &c. 23 Piscis squammosi? 24 Domitianum, cujus cœnæ — 25 — Extrema & vilissima pars æquabat hunc sumptum Crispini. 26 Ad ructationem usque ingurgitaret aulicus parasitus Crispinus. 27 Iam magister equitum factus. 28 Per municipia. *vel* Ægyptios & conterraneos, ut supra, *patria papyro*. in Nilo enim natant, & Alexandriæ væneunt viles hi pisciculi. 29 E fracto vase, *vel* aliena merce surreptos. 30 Facete in re ridicula musas invocat, quasi rem arduam aggressurus sit. * Neque enim opus est levi Musarum instinctu, tanquam in transitu aut fabula; sed mora & cura. 31 Musæ ex Pierio monte Thessaliæ vel regione Macedoniæ, & mihi vel ob hoc sitis propitiæ, quod vos dixerim *puellas. girles.* quæ tamen non potestis non esse vetulæ, ab antiquissimis poëtarum usque invocatæ. 32 Familiæ Flaviorum. 33 Per omnia vitio alter, calvus insuper erat. *sic Ausonius Quem dixi calvum sua Roma Neronem.* 34 In mari Adriatico nutriti & capti. 35 Ædem Veneris. 36 A Græcis condita, qui Syracusis advenerant, Dionysii tyrannidem fugientes. 37 Retia. 38 In Mæotide palude.

39 *Soli-*

[39] Solibus effundit [40] torpentis ad [41] ostia Ponti
Desidia tardos, & longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum [42] cymba, linique magister
[43] Pontifici summo: quis enim [44] proponere talem,
Aut emere auderet? cum plena & littora multo
Delatore forent: dispersi protinus [45] alga
Inquisitores agerent cum [46] remige nudo,
Non dubitaturi fugitivum dicere piscem,
Depastumque diu vivaria Cæsaris, inde
Elapsum veterem ad dominum debere reverti.
Si quid [47] Palphurio, si credimus [47] Armillato,
Quicquid conspicuum, pulchrumq; ex æquore toto est,
Res fisci est, ubicunque natat. [48] donabitur ergo,
[49] Ne pereat, jam [50] letifero cedente pruinis
Autumno, jam quartanam [51] sperantibus ægris.
Stridebat deformis hyems, prædamque recentem
Servabat, tamen hic properat, velut urgeat [52] Auster.
Vtque [53] lacus superant, ubi quanquam [54] diruta servat
[55] Ignem Trojanum, & Vestam colit Alba minorem;
Obstitit intranti miratrix turba parumper:
Vt cessit, facili patuerunt cardine valvæ.
Exclusi expectant admissa [56] obsonia [57] patres.
Itur ad [58] Atriden: tunc [59] Picens, accipe, dixit,
Privatis majora focis, [60] genialis agatur
Iste dies, propera stomachum [61] laxare saginis,
Et tua servatum consume in secula rhombum.
Ipse capi voluit, [62] quid apertius? & [63] tamen illi
Surgebant cristæ: nihil est, quod credere de se
Non possit, cum laudatur [64] diis æqua potestas.

39 Solis calore æstivo. 40 Segniter fluentis prope stagnantis. 41 Mœotidis exitus in Pontum Euxinum. 42 Piscator. 43 Domitiano qui quasi Pontifex maximus erat sacerdotum, quos instituerat Albæ. vide Sat. 2. v. 113. 44 Venum. 45 Rerum etiam levissimarum, ut algæ, delatores. 46 Piscatore paupere. 47 Consulari delatori. 48 Quod retineri non potest. *inquit Piscator.* donabitur libenter & cito. 49 Fisco per delatores. *vel* ne corrumpatur & computrescat. 50 Sub fine Autumni morbosi in hyemem vergentis. 51 Timentibus. laborat tamen Ptol. Flavius 17. c. conject. tueri genuinam & propriam verbi significationem, ut cupiant ægri febres suas in quartanas mutari, quæ, ut Celsus scribit, neminem jugulant. Verum non persuadet. 52 Quo flante, aër calidus ambiens corrumpit pisces & carnes. 53 Vbi jam piscator delatoribus comitatus lacus sub mœnib. Albæ superarat. 54 A Tullo Hostilio. 55 Ignem perpetuum & inextinctum custodiendum à Trojanis receptum morem hunc Tullus Hostilius Romam transtulit: prodigiis vero monitus Albæ reddidit, ubi tamen consecratur Vesta minore cum religione, quam Romæ. 56 Rhombum. 57 Senatores, qui in Albano cum Imperatore. 58 Domitianum Imperatorem Romanorum ut fuit Agamemnon Græcorum. 59 Piscator ex agro Piceno, qui mari Adriatico adjacet. 60 Lætus, ut natalis, quo indulgetur Genio. vide 2. Sat. Pers. v. 3. 61 Solvere, evacuare, ut has delicias capiat. *vel* lax i. e. extendere his deliciis. 62 Quid apertius, *inquit Poëta* hac adulatione piscatoris? 63 Domitianus tamen hinc intumuit. 64 Reges & Principes. Domitianus supra omnes alios, qui *Dominus & Deus noster* appellati voluit.

Sed deerat pisci [65] patinæ mensura: vocantur
Ergo in concilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie [66] miseræ magnæque sedebat
Pallor amicitiæ. primus, [67] clamante Liburno,
[68] Currite, jam sedit, [69] rapta properabat abolla
[70] Pegasus, attonitæ positus modo villicus urbi.
[71] Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus atque
Interpres legum sanctissimus: omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat [72] inermi
Iustitia. venit & [73] Crispi jucunda senectus,
Cujus erant mores qualis facundia, mite
Ingenium: maria, ac terras, populosque [74] regenti
Quis comes utilior, si [75] clade, & peste sub illa
Sævitiam damnare, & honestum afferre liceret
Consilium? sed Quid violentius aure tyranni?
Cum quo [76] de pluviis, aut æstibus, aut nimboso
Vere locuturi fatum pendebat amici.
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
[77] Torrentem, *nec civis erat, qui libera posset*
Verba animi proferre, & vitam impendere vero.
Sic multas hyemes, atque [78] octogesima vidit
Solstitia, [79] his armis, illa quoque tutus in aula.
Proximus ejusdem properabat Acilius ævi
Cum [80] juvene indigno, quem mors tam sæva maneret,
Et domini gladiis jam designata: sed olim
Prodigio par est in nobilitate senectus.
Vnde fit, ut malim [81] fraterculus esse gigantum.
[82] Profuit ergo nihil misero, quod comminus [83] ursos
Figebat Numidas, [84] Albana nudus arena

65 Capax piscis integri patinæ. 66 Imperatoriæ. *Erat enim Domitianus non solum magnæ, sed & callidæ inopinataque sævitiæ*, &c. Suet. 1. c. Domit. 67 Præcone è Liburnia oriundo in concilium vocante. 68 O Proceres (clamat præco) sedit enim ipse Imperator. 69 Veste festinanter arrepta. 70 Iurisconsultus laudatissimus præfectus urbi à Vespasiano. 71 Neque enim sub avaro principe Vesp. fuerunt præfecti aliud quam villici, qui omni ratione omnia undecunque corradebant, & tamen ex his Pegasus erat optimus, &c. 72 Debili & languida, principis quippe sævitiam verius est. 73 Crispus senex jucundus, ut ἱερὸν μένος Ἀλκινόοιο. ἴς Τηλεμάχοιο, *sapientia Lalii*, &c. Vibium Crispum alii hic intelligunt, alii Passienum, utrumque jucundum quidem. Quintilian. l. 10. c. 10. & l. 6. c. 2. Suet. in Nerone. Tacit. ad cujus Annal. 2. l. vide quæ Lipsius pro Passieno, & Torrentius pro Vibio ad nostrum hunc. 74 Imperatori. 75 Domitiano. 76 De rebus injucundis utcunque levibus loqui, periculosum & lethale erat. 77 *Metaphor.* impetuosam Domitiani violentiam. 78 Æstiva & brumalia. i. e. octoginta annos. 79 His cautis artibus. 80 Filio suo Domitio, *ut nonnulli autumant, nec tamen constat quis fuerit iste juvenis.* 81 Ignobilis, obscurus, ut filii terræ. Gigas n. à γίνεσθαι & γῆ. 82 Iuveni nil profuit simulata stultitia. 83 Leones. neque enim habet sicca & arida Numidia ursos, qui frigidis gaudent, teste Plinio, lib. 8. c. 6. Sed & Romani veteres rudes ex Africa advectos leones obvia & nota voce *ursos* dixere. vide Lips. 2. Elector. c. 4. 84 Theatro in Albano, ubi quotannis Domitianus quinquatria Minervæ celebrans feras conficiendas exhibuit.

Vena-

Venator, quis enim jam non intelligat artes
Patritias? quis priscum illud miretur [85] *acumen*
Brute tuum? Facile est [86] barbato imponere regi.
[87] *Nec melior vultu quamvis ignobilis ibat*
[88] *Rubrius,* [89] *offensæ veteris reus, atque tacendæ:*
Et tamen [90] *improbior* [91] *Satyram scribente cinædo.*
[92] *Montani quoque venter adest abdomine tardus*
Et [93] *matutino sudans Crispinus* [94] *amomo,*
[95] *Quantum vix redolent duo funera. sævior illo*
[96] *Pompejus tenui* [97] *jugulos aperire susurro.*
Et, qui [98] *vulturibus servabat viscera Dacis,*
[99] *Fuscus,* [1] *marmorea meditatus prælia villa,*
Et cum mortifero prudens [2] *Vejento* [3] *Catullo,*
Qui nunquam [4] *visæ flagrabat amore puellæ,*
Grande, & conspicuum nostro quoque tempore monstrum.
Cæcus adulator, dirusque [5] *à ponte* [6] *satelles,*
Dignus [7] *Aricinos qui mendicaret ad axes,*
Blandaque devexæ jactaret [8] *basia rhedæ.*
Nemo [9] *magis rhombum stupuit, nam plurima dixit*
In lævum conversus: at illi dextra jacebat
Bellua. si [10] *pugnas* [11] *Cilicis laudabat, & ictus,*
Et [12] *pægma, & pueros* [13] *inde ad velaria raptos.*

85 Qui cum videres inter alios nobiles etiam fratrem tuum occidi, simulata stoliditate effugisti crudelitatem avunculi tui Tarquinii Superbi. 86 Prisco, rudi, & simplici, non Domitiano æque. 87 Nec lætior, æque pallidus, licet non æque nobilis. 88 Rubrius Gallus. 89 Quod Tibiam in pueritia corruperat, *ut quidam volunt, & videtur ex sequentibus.* 90 Maledicentior castigator, *vel* nequior. 91 Nerone, qui probroso carmine laceravit Quintianum, ut mollem & effœminatum. Tacit. Annal. 15. 92 Montanus Curtius ventricosus. 93 Quo singulo mane ungitur, *vel* quod sub sole matutino, id est, oriente nascitur. 94 Vnguento ex floribus amomi. 95 Quantum impenditur funeribus duorum divitum. seu respicias odores funeri impensos ad fœtorem ustrinæ emendandum, seu aromata ad corpora perungenda, vel ossibus & cineribus miscenda. 96 Pompejus Ruffus sævior aperire. *Hellenismus.* 97 Iugulare reos tecta delatione. 98 Avibus cadavera vorantibus, imo præsagientibus. 99 Cornelius Fuscus à Domitiano præfectus prætorio missus est contra Dacos, à quibus magna accepta clade occisus est. 1 Inexercitatus & imperitus à deliciis & otiosa armorum meditatione ad bellum profectus. 2 Fabritius Vejento, & —— 3 —— Catullus Messalinus. Cujus ingenio sævo & malum cœcitatis additum. Qui à Domitiano sæpius non secus ac cœca & improvida feruntur, in optimum quemque torquebatur. Plin. epist. 22. l. 4. 4 Nempe cœcus, & tamen amavit quod non viderat. 5 A ponte, in quo sedent stipem mendicantes, nequitiam effrontem tulisse videtur, dignior sane ponte quam aula principis. 6 Assecla & consiliarius principis. 7 Qui mendicaret à curru prætervectis cibum Aricinum in Appia via ubi sedent mendici. 8 Verba, preces, oscula ipsa. 9 Quam hic Catullus. 10 Quas tamen non videbat. 11 Gladiatoris è Cilicia, Asiæ minoris regione, *Turcomania*, vel more Cilicis armati. 12 Ea arte fabricatum ut per se surgeret, & in sublime cresceret I. C. Scal. 1. Poët. 21. vide quæ ad Martial. epigr. 2. lib. spectac. 13 Ab hoc pægmate in alta theatri velamina: videtur repræsentatus fuisse Ganymedes ab aquila raptus.

Non

Non cedit Vejento, sed ut [14] fanaticus [15] œstro
Percussus [16] Bellona tuo divinat, &, ingens
Omen habes, inquit, magni clarique triumphi,
Regem aliquem capies, aut de [17] temone Britanno
Excidet [18] Arviragus, peregrina est bellua; cernis
Erectas in terga [19] sudes? hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, & annos.
[20] Quidnam igitur censes? conciditur? absit ab illo
Dedecus hoc, Montanus ait; testa alta paretur,
Quæ tenui [21] muro spatiosum colligat orbem:
[22] Debetur magnus patinæ, subitusque Prometheus.
Argillam, atque rotam citius properate: sed ex hoc
Tempore jam Cæsar figuli tua castra sequantur.
Vicit digna viro sententia. noverat ille
Luxuriam [23] imperii veterem, [24] noctesque Neronis
Iam medias, [25] aliamque famem, cum pulmo [26] Falerno
Arderet. nulli major fuit [27] usus edendi
Tempestate mea. [28] Circeis nata forent, an
[29] Lucrinum ad saxum, [30] Rutupinove edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu,
Et semel aspecti litus dicebat [31] echini.
Surgitur, & misso proceres exire jubentur
Concilio, quos Albanam [32] dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & festinare coactos,
*[33] Tanquam de Cattis aliquid, * torvisque [34] Sicambris*
Dicturus: tanquam diversis partibus orbis
[35] Anxia [36] præcipiti venisset epistola [37] penna.

14 Numine afflatus, ut Minervæ sacerdotes.
15 Proprie insectum est, quod & tabanus & asilus appellatur, armenta vexans & in fugam atque furorem agens. sumitur pro furoris stimulo à numine incusso.
16 O Minerva bellipotens dea.
17 Curru aut imperio.
18 Rex Britannorum.
19 Spinas, pinnas. *catachresis.*
20 An itaque, *inquit Imperator,* concidendum in frusta censes piscem?
21 Circuitu laterum.
22 Opus est perito aliquo figulo, qualis fuit Prometheus, qui homines è luto finxisse dicitur. 23 Imperatorum. 24 Epulas Neronis, de media die in mediam noctem protractas. 25 Incitamenta stomachum reficientia & appetitum procurantia. 26 Ardente vino & è Falerno monte. 27 Peritia in ciborum delectu. 28 Rupibus ad montem Circeum in litore Campaniæ. 29 Scopulum in lacu Lucrino. 30 Promontorium & litus à Rutupiis oppido Canticorum in Britannia dictum. Aug. *Richberow.* 31 Piscis marini è genere cancrorum. 32 Imperator Domitianus. 33 Tanquam consulturus de expeditione aliqua in Germanos. unam autem suscepit sponte in Cattos, alteram necessario in Sarmatas, legione cum legato simul cæsa. Suet. Domitiano.6.c. * *Tortis*, hic reponunt quidam, sed torte, τόγ' ἐμοὶ δοκεῖν Neque enim hic de crine, ut Sat.13. aut epigram. 3. Martial. sed de terrore è feroci populo. 34 Populis item Germaniæ, qui hodie *Gueldrenses* dicuntur, *al. Francken.* 35 Anxietatis index, vel anxios reddens. 36 Subito vel tristi nuncio, hoc enim significat pennata epistola, ut contra laureata lætitiam. *alii* de avibus literas gestantibus. nihil ad rem. *alii* ad veredarios respiciunt. qui pennam in capite gestabant velocitatis symbolum, vel, ut transfert Aristides, ἢ πτέροις ὥσπερ ὑπὸ πληνῶν φερομένη. in Panegyrico Romæ. καὶ πληνοφόροι συνεχῶς ἐφοίτων φὴ τι προχωρεῖν ἐπιλήφθέντας, Plutarch. in Galba.

Atque

Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora sævitiæ, [37] *claras quibus abstulit urbi*
[37] *Illustresque animas impune, &* [38] *vindice nullo.*
[39] *Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus*
Cœperat: hoc nocuit [40] *Lamiarum cæde madenti.*

37 Viros nobiles. 38 Nemine nobilium vindictam auso. verum quum in ignobiles crudelitatem exercere cœpit, ab iis occisus est. 39 Sævitia in plebem exitio fuit Domitiano madenti cæde ——— 40 ——— Nobilium, inter quos & Ælium Lamiam nobilissimæ familiæ virum interfecit.

SATYRA V.

Parasitum à cœnis divitum dehortatur, in quibus contemptim, misere & contumeliose tractato non liceat frui nedum tangere delicias, quæ ipsis divitibus apponuntur, vide Luciani epist. ἐγὼ χρόνῳ χαίρειν.

SI te propositi nondum pudet atq; eadem est mens,
Ut bona summa putes, aliena vivere quadra:
Si potes illa pati, quæ nec [1] *Sarmentus iniquas*
Cæsaris ad mensas, nec villis [2] *Galba tulisset;*
[3] *Quamvis jurato metuam tibi credere testi.*
[4] Ventre nihil novi frugalius: [5] *hoc tamen ipsum*
Defecisse puta, quod inani sufficit alvo.
[6] *Nulla* [7] *crepido vacat? nusquam pons &* [8] *tegetis*
Dimidia brevior? [9] *tantine injuria cœnæ?* *(pars*
Tam [10] *jejuna fames?* *cum* [11] *possis honestius illic*
Et [12] *tremere, &* [13] *sordes farris mordere canini?*
Primo fige loco, quod tu discumbere jussus
Mercedam solidum veterum capis officiorum.
Fructus amicitiæ magnæ cibus:* [14] *imputat hunc* [15] *rex;*
Et quamvis rarum, tamen imputat. ergo duos post
Si libuit menses neglectum adhibere [16] *clientem,*
[17] *Tertia ne vacuo cessaret culcitra lecto,*

1 Eques Romanus, scurra nobilis, Cæsaris Augusti tempore. de quo Horat. 5. Sat. 3. lib. 2 Alter scurra Cæsaris. 3 Licet jures te nec pudere propositi abjecti, nec tædere harum injuriarum, credere tamen nolim. 4 Natura ventris parvo contenta est. 5 Finge tamen illud parvum non suppetere. 6 Nulla caverna, nullus pons vacat, ubi libere potius mendices, quam æque miseram vitam agas serviliter adulando? 7 Proprie litoris vel ripæ ora, quam aquam aqua alluit: hic locus eminens vel caverna in muro ceu ripa, ubi sedent mendici, ut in pontibus. 8 Minor pars tegetis, qua mendici se tegunt. Sat. 9. *A tegete & baculo.* 9 Tantine æstimas cœnam illam, qua tot injurias pateris? 10 Tantine cœna unde jejunus surgis? *vel*, Tantine cœnam æstimas, ut ob illam has patiare injurias? 11 Alii legunt *possis*, ut constet carmen. 12 Frigore horrere. 13 Sordidum caninum panem è farre. * *A meales meate.* 14 Imputat tibi satisfactum & relatum. *Imputare* Suetonio, Tacito nostro, Plinio, Quintiliano aliisque inferioris ævi autoribus valet, *Postulare id sibi gratiæ apponi.* Tacitus eadem mente usurpavit vocem *Jactare* An. 6. 15 Dives patronis. 16 Te. 17 Ut sit qui tertiam culcitram suppleat in lecto, quo discumbitur ad cœnam.

Una

Vna [18] *simus ait :* [19] *votorum summa, quid ultra*
Quæris? [20] *habet Trebius propter quod rumpere som-*
Debeat, & [21] *ligulas dimittere, solicitus* [22] *ne (num*
Tota salutatrix jam turba peregerit orbem
[23] *Sideribus dubiis, aut* [24] *illo tempore, quo se*
Frigida circumagunt [25] *pigri* [26] *sarraca Boota.*
Qualis cœna tamen? vinum quod [27] *succida nolit*
Lana pati : de conviva [28] *Corybanta videbis.*
[29] *Iurgia proludunt : sed mox & pocula torques*
* *Saucius, &* [30] *rubra deterges vulnera mappa,*
Inter [31] *vos quoties, libertorumque cohortem*
Pugna [32] *Saguntina fervet commissa lagena.*
[33] *Ipse* [34] *capillato diffusum consule potat,*
Calcatamque tenet [35] *bellis socialibus uvam,*
[36] *Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.*
Cras bibet [37] *Albanis aliquid de montibus, aut de*
[38] *Setinis,* [39] *cujus patriam, titulumque* [40] *senectus*
Delevit multa veteris [41] *fuligine* [42] *testæ,*
Quale coronati [43] *Thrasea, Helvidiusque bibebant,*
[44] *Brutorum, & Cassi natalibus.* [45] *Ipse capaces*
[46] *Heliadum crustas,* [47] *& inæquales beryllos*

18 Cœnemus. hic Chremes Terentianus. *Dionysia hic sunt, hodie apud me sis volo.*
19 Est tibi jam tuorum summa.
20 Tu habes amplam mercedem officiorum, quod toties summo mane & intempesto abruperis somnum, ut patronum salutes, & comiteris ipsum alios salutaturum. infra v. 75. & Martial. l. 3. epig. 36. *Enallage personæ.*

21 Lig. vestium vel calceorum ansas non ligare. 22 Ne reliqui clientes circumstantes salutent patronum, nec dum tu veneris. 23 Diluculo, dubia luce. 24 Ipsa nocte. 25 Quia polo vicinioris. 26 Plaustra septentrionalia signi ursam majorem insequentis, Arctophylacis. 27 A sudore recens lana & liquorem quasi sitiens, vel præparanda & imbuenda vino, quo melius sumat purpuram, vinum tamen hoc non imbibat. 28 Temulentum, insanum, instar Corybantis Cybeles sacerdotis caput rotantem. 29 Et convitia proludia sunt pugnæ. * Non vino tantum, sed & poculo. 30 Cruentata. 31 Clientes parasitos. 32 Fictili è Sagunto in Hispania. 33 Patronus contra. 34 Antiquo: antiqui enim Romani erant intonsi, forte Lucilium Opimium innuit, quo consule diffusa sunt vina, quæ in ducentesimum annum servata fuerant. 35 Sex. Iulio Cæsare & M. Philippo Coss. movebatur bellum cum sociis, quos civitate donare contendebat. Liv. Drusus, Luc. Flor. l. 3. c. 17. hoc a. anno optimum diffusum est vinum. 36 Laboranti cordis dolore, vel stomachi vitio ab humore acri vellicante & rodente, cui medicina à vino. 37 Vinum Albanum. 38 Montibus juxta Setiam oppid. Campaniæ. 39 Gypsatis picatisque amphoris à Cervicibus affixa erant pittacia cum inscriptione ubi natum sit vinum, & quo consule conditum. 40 Vetustas. 41 Mucore & situ. 42 Vasis fictilis, quo vinum conditum servabatur. 43 Pætus, & Helv. Priscus gener ipsius (de quorum studio libertatis & constantia lege Suetonium & Tacitum in Nerone) libertatis studio & odio tyrannidis celebrabant solemnem memoriam.—— 44 —— Iunii Br. qui Tarquinium expulit, & D. Iunii Br. & Cassii, qui Cæsarem confoderunt. floribus autem coronati convivabantur veteres. vide causam in notis ad Senecæ Thyest. vers. 944. 45 Ipse Virro, id est, patronus dives. 46 Phialas ex electro aquis indurato è gummi & lacrymis Heliadum Phaetontis sororum in alnos, sive ut alii fabulantur, in populos versarum. 47 Aureas phialas asperas Beryllis sexangula forma politis ad splendoris repercussionem. Plin. l. 37. c. 5.

[48] Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum,
Vel si quando datur, custos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, [49] unguesque observet acutos.
[50] Da veniam, praeclara illic laudatur iaspis.
Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
[51] A digitis, quas in [52] vagina fronte solebat
Ponere zelotypo [53] juvenis [54] praelatus [55] Hiarbae.
Tu [56] Beneventani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam
Quassatum, & [57] rupto poscentem sulfura vitro.
Si stomachus domini fervet vinoque ciboque,
Frigidior Geticis petitur [58] decocta pruinis.
Non eadem [59] vobis poni modo vina querebar:
Vos aliam potatis aquam. tibi pocula [60] cursor
Getulus dabit, aut nigri manus [61] ossea Mauri,
Et cui per mediam nobis occurrere noctem,
Clivosae veheris dum per [62] monumenta Latina.
[63] Flos Asiae ante ipsum, pretio majore paratus
Quam fuit & Tulli census pugnacis, & [64] Anci,
Et ne te teneam, [65] Romanorum omnia regum
Frivola. quod cum ita sit, tu [66] Getulum Ganymedem
Respice, cum sities: nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer. sed forma, sed aetas
Digna [67] supercilio. quando ad te pervenit ille
Quando vocatus adest [68] calidae, gelidaeque minister?
Quippe indignatur veteri parere clienti,
Quodque aliquid poscas & quod se stante recumbas.
Maxima quaeq; domus servis est plena superbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem,
[69] Vix fractum, solidae jam mucida frusta [70] farinae,
Quae genuinum agitent, non admittentia morsum;
Sed tener & niveus, mollique siligine factus
Servatur domino. dextram cohibere memento:

48 Servus, qui manus tuas observet. 49 Tuos ungues aduncos ne quid abradas. 50 Nec injuria, namque. 51 Ex annulis. 52 Manubrio ensis. 53 Æneas, cujus *stellatus Iaspide fulva Ensis erat*, Virg. 4. Æneid. 54 Ab Elisa. 55 Regi Libyae. 56 Vitreum calicem quatuor rostra velut nasos habentem, qualem habuit sutor Beneventanus Vatinius, à quo calices ejusmodi vitrei dicti sunt Vatiniani. vide quae ad Martial. ep. 69. lib. 14. 57 Rupta enim vitrea sulphuratis permutabantur. vide quae ad Martial. epigr. 42 lib. 1.

58 Aqua decocta & vitris demissa in nives, ut refrigeretur. Plin. lib. 31. cap. 3. Neronis inventum. Sueton. Ner. 48. cap. *vel* simpliciter nivis Scythicae aemula. 59 Clientibus, parasitis. *Emphatice.* 60 Fuscus e Numidia cursor. *A Lacquay.* 61 Macilenta & sine pulpa. 62 Vide 1. Satyr. in calce. 63 Pocillator formosus. pincerna ex Asia, qualis Iovi raptus Ganymedes. 64 Tertii & quarti regum Romanorum. 65 Vtensilia & supellex Romanorum regum inferiora sunt hujus pueri precio. 66 Ironice contraria miscet ut saepe. 67 Fastu ut te contemnat. 68 Aquae. 69 Qui in vetustate induruit, ut vix frangi possit. 70 Panis ex farina.

Salva

Salva sit [71] *artopta reverentia: finge tamen te*
[72] *Improbulum,* [73] *superest illic qui* [74] *ponere cogat.*
* *Vin' tu consuetis audax conviva* [75] *canistris*
Impleri, panisque tui novisse colorem?
[76] *Scilicet hoc fuerat propter quod sæpe* [77] *relicta*
Conjuge, per montem adversum, [78] *gelidasque cucurri*
Esquilias, fremeret sæva cum grandine vernus
[79] *Iuppiter, & multo stillaret penula nimbo.*
Aspice quam longo [80] *distendat pectore lancem,*
Quæ fertur domino squilla, & quibus undique [81] *septa*
Asparagis, qua [82] *despiciat convivia cauda,*
Cum venit excelsi manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio [83] *constrictus* [84] *gammarus* [85] *ovo*
Ponitur exigua [86] *feralis cœna patella.*
Ipse [87] *Venafrano piscem perfundit: at hic, qui*
[88] *Pallidus offertur misero tibi caulis,* [89] *olebit*
Laternam: illud enim vestris datur [90] *alveolis, quod*
[91] *Canna* [92] *Micipsarum* [93] *prora subvexit acuta;*
Propter quod Romæ cum [94] *Boccare nemo lavatur,*
[95] *Quod tutos etiam facit à serpentibus * atris.*
Mullus erit domino, quem misit [96] *Corsica, vel quem*
[97] *Taurominitanæ rupes; quando omne* [98] *peractum est,*
Et jam defecit nostrum mare, dum gula sævit
Retibus assiduis penitus scrutante [99] *macello*
[1] *Proxima,* [2] *nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.*
[3] *Instruit ergo focum provincia, sumitur illinc*
[4] *Quod captator emat Lenas,* [5] *Aurelia vendat.*
Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam dum se continet Auster,

71 Dispensatoris panis, ex ἄρτος, panis, & ὀπτῶμαι, video: cujus reverentiam cave sis ne violes, ausus panem domino coctum sumere.
72 *Sawcie.*
73 Artoptes.
74 Deponere panem illum candidum.
* Ait artoptes.
75 Pane. Metonymia continentis.
76 *Clientis murmurantis verba.*
77 Media nocte.
78 Collem Romæ ventis expositum.
79 Aër.
80 Impleat.
81 Condita & circundata herbis delicatis.
82 Alte lata deorsum in mensam aspiciat.
83 Semiplenus. *Spent.* 84 E marini cancri specie, 85 Ovis suis, vel quibus conditur. 86 Nuda & jejuna instar cœnæ feralis. 87 Oleo optimo ex agro Venafrano in Campania. 88 Languens, flaccidus. 89 Præ se feret odorem olei vilissimi, quod adhibetur lucernis, quali ungebatur *fraudatis Natta lucernis.* Horat. & videtur alludere ad illud in Demosthenem jactatum, τῶ λύχνου ὄζει. 90 Patinis ligneis. 91 Navicula è *Canna*, vel doliolum, è cannis acuminatum forma pyramidali. 92 Afrorum à Micipsa rege. 93 Navi. 94 Cum Numida aliquo vel Afro, *à Boccara rege Maurorum denominato.* 95 Cujus olei odorem tetrum non ferunt serpentes. * *Afris.* legit Ian. Rutgersius var. lect. l. 2. c. 17. Horat. l. 2. Sat. ult. *velut illa Canidia afflasset pejor serpentibus atris.* Et oda. *Nec Mauris animum mitior anguibus.* 96 Insula in mari Ligustico. 97 Rupes juxta Taurominium oppidum Siciliæ. 98 Exhaustum, exinanitum. 99 Piscatore quovis è macello. 1 Maria. 2 In mari Tyrrheno, id est, infero. 3 Piscibus instruit focum & culinam nostram. 4 Pisces, quos emptos heredipetæ orbis donent. 5 Mulier quæ pisces venditat, ———— vel, dives orba, quæ datos ab heredipetis pisces vendit.

Dum

Dum ſedet, & ſiccat madidas in [6] *carcere pennas,*
Contemnunt mediam temeraria [7] *lina* [8] *Charybdim.*
Vos anguilla manet longa [9] *cognata colubræ,*
Aut [10] *glacie aſperſus maculis* [11] *Tiberinus, & ipſe*
Vernula riparum pinguis * *torrente cloaca,*
Et ſolitus media [12] *cryptam penetrare Suburra.*
[13] *Ipſi pauca velim, facilem ſi præbeat aurem.*
Nemo petit, modicis [14] *quæ mittebantur amicis*
A [15] *Seneca, quæ* [16] *Piſo bonus, quæ* * *Cotta ſolebat*
Largiri. namque & [17] *titulis, & faſcibus olim*
Major habebatur donandi gloria. ſolum
Poſcimus, ut cœnes civiliter : hoc face, & eſto :
Eſto (ut nunc multi) dives tibi, pauper amicis.
Anſeris ante ipſum magni [18] *jecur, anſeribus par*
[19] *Altilis, &* [20] *flavi* [21] *dignus ferro Meleagri*
Fumat [22] *aper, poſt hunc raduntur tubera, ſi ver*
Tunc erit, & facient [23] *optata tonitrua cœnas*
Majores. tibi habe frumentum, [24] *Aledius inquit,*
[25] *O Libye, disjunge boves, dum tubera mittas.*
[26] *Structorem interea, ne qua* [27] *indignatio deſit,*
Saltantem ſpectas, [28] *&* *Chironomonta* [29] *volanti*
Cultello, donec peragat [30] *dictata magiſtri*
Omnia. [31] *nec minimo ſane diſcrimine refert*
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.
Duceris planta, velut ictus ab Hercule [32] *Cacus,*
Et ponere foris, ſi quid tentaveris unquam
Hiſcere [33] *tanquam habeas tria nomina. quando propinat*
Virro tibi, ſumitque tuis contacta labellis

6 Æolio antro: & pennas ex *figmento Poët. madidis Notus evolat alis.* Ovid. 1. Met. ut *Æolio in carcere.* 10. Sat. v. 120. ex Virg. 1. Æneid. *clauſo ventorum carcere.*
7 Piſcatores cum linis & retib.
8 Verticem in freto inter Siciliam & Italiam.
9 Ejuſdem formæ & generis, quam cum colubro coire ferunt, ut & murænam.
10 Maculoſus, cui dorſum ex albo cæruleum eſt, venter candidus nigris maculis conſperſus, qui notæ deterioris eſt, melioris *Laneus.*
11 Præſtantiores ſunt in Nare fluvio piſces, quam in Tyberi. Galen. περὶ τροφ.
* *Torpente* legendum putat Ian. Rutgerſius var. lect. l. 2. 17. 12 Cavernas & meatus ſubterraneos, per quos ſordes è Suburra, & tota urbe defluunt in Tiberim. 13 Virroni, patrono diviti & avaro. 14 Qualia munera. 15 Annæo Sen. Neronis præceptore, optimo & ſanctiſſimo viro. 16 C. Piſo Calpurnius & * Aurelius Cotha viri liberales. 17 Munificentiam & liberalitatem exercere apud majores noſtros majorem habebat gloriam, quam titulis nobilitatis ſplendere aut magiſtratus & dignitates adipiſci. 18 Mulſo, lacte, ficu & carica fartum. vide Martialis epigr. 58. lib. 13. 19 Gallina vel anas. 20 Formoſi vel pulchricomi. 21 Non minor apro Calydonio, quem occidit Meleager. 22 Integer appoſitus fumat. 23 Luxurioſis optata, tonitruis enim tubera naſcuntur copioſe. Plin. 19. l. 3. cap. 24 Guloſus quidam. 25 O Africa ne exerceas terram ad fruges, modo mittas tubera. 26 Carptorem vide Satyr. 11. verſ. 136. 27 Ne qua indignationis cauſa tibi deſit. 28 Manibus geſticulantem artificioſe. 29 Agiliter verſato. 30 Incidendo fercula, ut docuit magiſter Tripherus Satyr. 11. verſ. 137. 31 Ironice. 32 Gigas qui boves Herculis abegerat, quem Hercules pedibus ex antro protraxit. Virg. 8. Æn. 33 Tanquam ſis nobilis, ingenuus Romanus liberque, ut eſt, prænomen, nomen, cognomen, *vide Politianum.* 31. c. *Miſcell.*

Pocu-

Pocula? quis vestrum temerarius usque adeo, quis
Perditus, ut dicat regi, Bibe? plurima sunt, quæ
Non audent [34] homines pertusa dicere læna.
[35] *Quadringenta tibi si quis deus, aut* [36] *similis diis*
Et melior [37] *fatis donaret,* [38] *homuncio, quantus*
Ex nihilo fieres! quantus Virronis amicus!
[39] *Dat Trebio, pone ad Trebium, vis frater ab istis*
Ilibus? [40] ô nummi vobis hunc præstat honorem,
Vos estis fratres. *dominus tamen,* [41] *& domini rex*
Si vis tu fieri, [42] *nullus tibi parvulus aula*
Luserit Æneas, nec filia dulcior [43] *illo.*
Iucundum & charum sterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc [44] *Micale pariat licet, & pueros tres*
In gremium patris fundat: simul ipse loquaci
Gaudebit [45] *nido,* [46] *viridem thoraca jubebit*
Afferri, minimasque nuces, assemque [47] *rogatum,*
Ad mensam quoties [48] *parasitus venerit infans.*
Vilibus [49] *ancipites fungi ponentur amicis,*
Boletus domino. sed qualem [50] *Claudius edit,*
Ante [51] *illum uxoris, post quem nil amplius edit,*
Virro sibi, & reliquis [52] *Virronibus illa jubebit*
Poma dari, quorum solo pascaris odore,
[53] *Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,*
Credere quæ possit surrepta [54] *sororibus Afris.*
Tu [55] *scabie frueris mali, quod in aggere rodit,*
[56] *Qui tegitur parma & galea, metuensque flagelli*
Discit [57] *ab hirsuto jaculum torquere Capella.*

34 Pauperes, quibus detrita sit & lacera chlamys. τῷ γὰρ πενίῃ δεδμημένῳ δέδεται ἡ γλῶσσα, ut inquit Theognis.

35 Sestertia. i. e. censum equestrem, nostræ monetæ 3125. lib.

36 Heros vel homo beneficus.

37 Quam tua fata.

38 Tu prius homuncio vilis, quanto mox fores in precio apud ipsum?

39 *Imperaret structori dives his verbis.*

40 *Inquit Poeta*, hoc numinis præstat, non homini.

41 Virronis dominus & rex.

42 Si orbus, nullus tibi filius sit. ex quarto Æneidos usurpat hæc Didonis verba: *Si quis mihi parvulus aula Luderet Æneas.* 43 Tibi charior quam Virro captator dives. 44 Vxor. 45 Loquaci pueritia. i. e. pueris delectari videbitur, quos tamen nullos optat. Metaph. 46 Levia tamen iis munuscula dabit, quia tu dives es. 47 A puero rogatum, ad poma, nuces & nugas emendas. 48 Petens cibum aut munuscula. 49 Periculosi plerumque & lethales, immenso exemplo in crimen inducti, veneno Tib. Claudio principi per hanc occasionem à conjuge Agrippina dato. Plin. lib. 22. c. 22. 50 Claudius Imperator quintus. 51 Ab Agrippina uxore venenatum. vide Sat. 6. vers. 621. 52 Sui similibus, divitibus. 53 Qualia nata in perpetuo virentibus & fructiferis hortis Phæacum, quorum rex Alcinous, canit Homerus & Antiquitas omnis. 54 Atlantis filiabus scilicet, aurea mala ex hortis Hesperidum in Africa. 55 Scabioso malo. 56 Tyro. 57 A Centurione, qui exercet tyrones, hirsuto instar capellæ, *vel* induto sago Cilicio. *alii*, ab amento è corio capellæ. *Broeu. Misc.* l. 9. c. 1. ab arcu è cornibus caprinis. Simiam intelligit Ian. Rutgersius, quæ lucelli causa ab agyrtis jaculo institui solet. Martial. l. 14. ep. 202. bardo cucullo tecta, Martial. parma & galea tecta ridiculi causa flagello assueta officiique sui admonita. vide Rutgersii var. lect. lib. 3. c. 15. & vetus Pithoei Scholiastes habet annotationem, *quale simia manducat.* Sed non ego credulus illis.

Forsi-

Forsitan impensæ Virronem parcere credas:
*Hoc agit, ut doleas. nam * quæ comœdia? mimus*
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si nescis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, [58] pressoque diu stridere molari.
Tu tibi liber homo, & regis conviva videris.
Captum te nidore suæ putat ille culinæ.
*Nec male conjectat. * quis enim tam nudus, ut illum*
Bis ferat, [59] Hetruscum puero si contigit aurum?
Vel [60] nodus tantum, & signum de paupere loro? Spes bene cœnandi vos decipit. [61] ecce dabit jam
Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
Ad nos jam veniet minor [62] altilis. [63] inde parato
Intactoque omnes & stricto pane tacetis.
Ille sapit, qui te sic utitur. [64] omnia ferre
Si potes: & debes. [65] pulsandum vertice raso
Præbebis quandoque caput nec dura timebis
Flagra pati, his epulis & tali dignus amico.

* *Ridiculus æque nullus est, quam quando esurit.* Gelasinus parasitus apud Plautum in Sticho.
58 Ira frendere.
* Quis enim tam pauper ac miser est, cui vel ingenuo vel libertino contigit libertas, ut hæc pati possit?
59 Mos bullæ aureæ gestandæ ab Etruscis sumptus est. vide Pers. Satyr. 5. vers. 31.
60 Tenuiores & libertinæ conditionis coriaceam bullam vel nodum gerebant. 61 Vos tamen abjecti asseclæ concepistis spem de reliquiis ferculorum, quibus inhiantes dicitis apud vos, *Ecce dab.* &c. 62 Gallina saginata. 63 *Inquit Poëta*, non tangitis panem adstrictum duritie, vel appositum tantum, Metaph. à gladio stricto, dum exspectatis illas dapes, sed frustra. 64 Omnia ferre si potes, quæ parasitis eveniunt, equidem debes. 65 Omnibus contumeliis & plagis excipient te, tuo merito, qui ferre illa velis, perinde ac si male tonsus aut rasus servus esses, vel parasitus plagipatida.

SATYRA VI.

Vrsidium Posthumum ab uxore ducenda dissuasurus, acriter satis insurgit in mulierum ludos scenicos, libidines, superbiam, Græcæ linguæ, liberalium artium, critices, politices, imo gladiatoriæ inverecundam affectationem, superciliosum in maritos imperium, crudelitatem, temulentiam, superstitionem denique & veneficia.

Credo pudicitiam [1] Saturno rege moratam
In terris, visamque diu, cum frigida parvas
Præberet spelunca domos, ignemque, laremque,
Et pecus, & dominos communi clauderet umbra:
Sylvestrem montana torum cum sterneret uxor
Frondibus, & culmo, vicinarumque ferarum
Pellibus: haud similis tibi [2] Cynthia, nec tibi, [3] cujus

1 Seculo aureo, simplici.
2 Culta & elegans amica Propertii.
3 Lesbia, Catulli amica, effuse lacrymans de morte passerculi. *mea puella Flendo turgiduli rubent ocelli.* Catull.

Turbavit nitidos extinctus passer ocellos :
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et sæpe horridior [4] *glandem ructante marito.*
Quippe aliter tunc orbe novo, cæloque recenti
Vivebant homines, qui [5] *rupto robore nati,*
[7] *Compositique luto* [8] *nullos habuere parentes.*
Multa pudicitiæ veteris vestigia forsan,
Aut aliqua extiterant & [9] sub Iove, sed Iove [10] *nondum*
Barbato, nondum Græcis jurare paratis
[11] *Per caput alterius, cum furem nemo timeret*
Caulibus, aut pomis, & [12] *aperto viveret horto.*
Paulatim deinde ad superos [13] *Astræa recessit*
[14] *Hac comite, atque duæ pariter fugere sorores.*
Antiquum, & vetus est alienum Posthume lectum
[15] *Concutere , atque* [16] *sacri genium contemnere fulcri,*
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas :
Viderunt primos argentea secula [17] *mœchos.*
[18] *Conventum tamen, & pactum, & sponsalia* [19] *nostra*
Tempestate paras : jamque [20] *à tonsore magistro*
Pecteris, & [21] *digito pignus fortasse dedisti.*
Certe sanus [22] *eras. uxorem Posthume ducis?*
Dic qua [23] *Tisiphone? quibus exagitare* [23] *colubris?*
Ferre potes dominam salvis [24] *tot restibus ullam?*
Cum pateant alta [25] *caligantesque* [25] *fenestræ?*
Cum tibi vicinum se præbeat [27] *Æmilius* [28] *Pons?*
Aut si de multis nullus placet exitus ; illud
Nonne putas melius, quod tecum [29] *pusio dormit?*
Pusio, qui noctu [30] *non litigat, exigit à te*
Nulla jacens illic munuscula, nec queritur quod
Et [31] *lateri parcas, nec quantum jussit,* [32] *anheles.*
Sed placet Vrsidio [33] *lex Iulia :* [34] *tollere dulcem*
Cogitat hæredem, cariturus [35] *turture magno,*

4 Qua avide vescebatur. 5 Recens extructo, & ab elementis nuper secreto. 6 Ex figmento poëtico. Virg. *Gensque virum truncis & rupto robore nata.* 7 A Deo vel à Prometheo effecti. 8 Terræ filii. 9 Ætate argentea. 10 Nondum adulto & adultero. 11 Parentum, liberorum, aut aliorum quos charos habebant. quæ solennis jurandi formula, uti & per suum caput. 12 Incustodito, sepimentis haud munito. 13 Iustitia Astræi Titanos & Auroræ filia. 14 Pudicitia. 15 Ascendere, violare. 16 Conjugalis tori præsidem. *Synecd. fulcri, quo fulcitur lectus.* 17 Iovem, Neptunum, Martem, Apollinem, Mercurium, &c. 18 Amicorum, super sponsalibus. 19 Hac ætate maxime adultera. 20 Vt nitidior placeas uxori futuræ. 21 Sponsæ annulum. 22 Prius antehac sapuisti, jam dementas, imo furis. vel lege interrogatorie : *certe sanus eras?* 23 Furia ultrice ὀφιοπλοκάμῳ, i. e. colubris crinita. 24 Quibus te potius suspendas. 25 Quæ caliginem oculis obducant propter altitudinem, *vel*, noctis tenebras. 26 Vnde te præcipitare possis. 27 A M. Æmilio Scauro conditus. 28 Vnde te in Tiberim immergas. 29 *παιδεραστίαν* probare videtur. 30 Quod uxor facit. infra vers. 26. 31 Quod nimia libidine exhaustum lædicur. 32 Te alinopale & nocturna opera defatiges. 33 In adulteros lata. 34 Suscipere & educare. 35 Avi, *vel potius* pisce, *quia* magno.

[36] Mullorumque jubis, [37] & captatore macello.
Quid fieri non posse putes, si jungitur ulla
Vrsidio? si mœchorum [38] notissimus olim
Stulta [39] maritali jam porrigit ora capistro,
[40] Quem toties texit perituri cista Latini?
Quid? quod & [41] antiquis uxor de moribus illi
Quæritur: [42] ô medici mediam pertundite venam.
** Delicias hominis: [43] Tarpejum limen adora*
Pronus, & [44] auratam [45] Iunoni cæde juvencam,
Si [46] tibi contigerit capitis matrona pudici.
Pauca adeo [47] Cereris vittas contingere digna,
Quarum non timeat pater [48] oscula. [49] necte coronam
Postibus, & densos per limina tende corymbos.
Vnus [50] Iberina vir sufficit? ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.
Magna tamen fama est [51] cujusdam rure paterno
Viventis. vivat [52] Gabiis, ut vixit in agro,
Vivat [52] Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
Speluncis? [53] adeon' senuerunt Iuppiter & Mars?
[54] Porticibusne tibi monstratur fœmina [55] voto
Digna tuo? [56] cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames, quodque inde excerpere possis?
[57] Chironomon Ledam molli saltante Batillo
[58] Tuccia [59] vesica non imperat, [58] Appula [60] gannit
Sicut in amplexu, [61] subitum & miserabile, longum
Attendit Thymele, Thymele tunc rustica discit.
[62] Ast aliæ, quoties aulæa recondita cessant,
Et vacuo clausoque [63] sonant fora sola theatro,

36 Iubatis & barbatis mullis.
37 Et aliis obsoniis, quæ à captatoribus è macello empta orbis donantur.
38 Vrsidius.
39 Conjugali vinculo, freno.
40 Qui sæpius perituius, supervenieute marito, ab ejus adultera uxore cista tectus fuerit: quale furtum in mimo vidimus Latinum mimum repræsentantem.
41 Pudica & casta.
42 Ne insaniat. Si delirans manum porrigere detrectet, vena in fronte secetur, &c. Paulus Æginetа, 3. l. cap. de phreneticis, & Aetius lib. 6 c. 8.

* C delicatum hominem Vrsidium, qui tam insignis adulter possis castam sperare uxorem! 43 Iovem Capitolinum in introitu arcis Tarpejæ. 44 Auratis cornibus. 45 Conjugii præsidi pronubæ, in pellices & adulteros sævæ. 46 Tam insigni adultero. 47 Cujus mysteria non nisi castis fœminis sunt celebranda. 48 Tanquam basia & suavia impudica potius, quam pia oscula. 49 Quod fieri solitum nuptiarum die. 50 Sponsæ Vrsidii, vel cuivis in urbe educatæ. 51 Quæ pudice vixit ruri. nec tamen credo victuram illam æque pudicam, si viderit semel urbis mores corruptos. 52 Vilibus oppidis, castæ, ut prius in agro. quod si non possit, multo minus Romæ. 53 Nec desunt corruptores virginum etiam in agris. 54 Pompeji Liviæ, vel Isidis, in quibus spatiantur mulieres. 55 Qualem tu velis, pudicam. 56 Sedibus theatri. 57 Saltationem manibus gesticulantis Ledæ repræsentante mimo. I. C. Scal. 1. lib. Poët. 18. cap. 58 Rustica. 59 Non continet urinam. infra v. 318. 60 Gannitu & murmure libidinosum fatetur affectum. 61 Subitum, miserabile, longum: gestus & motus quos exprimit mimus. 62 *Longo vero ludorum intervallo & ipsæ histrionicam exercent, ac mimorum vestes contrectant.* 63 Forensibus causis & judiciis.

C 64 *Atque*

64 Vbi nimis diu cessare videntur ludi, & post plebejos ludos diu exspectata dominis hi desiderantibus non exhibentur Megalesia: ipsæ tractant & exercent ludos.
65 Circenses ludi magnæ matri deûm consecrati.
66 Spectaculorum desiderio.
67 Ornamenta & arma histrionica. Subligaculum autem περίζωμα erat pudendorum velamen:

64 Atque à Plebeis longe 65 Megalesia, 66 tristes
67 Persona 67 thyrsumq; tenent, & 67 subligar 68 Acci:
69 Vrbicus 70 exodio risum movet 71 Atellana
Gestibus Autonöes; 72 hunc diligit Ælia pauper.
73 Solvitur his magno comœdi 74 fibula. 75 sunt quæ
Chrysogonum cantare vetent. Hispulla tragœdo
Gaudet. an exspectas, 76 ut Quintilianus ametur?
Accipis uxorem, de qua citharœdus Echion,
Aut 77 Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusq; 78 chorau-
Longa per angustos figamus 79 pulpita vicos, (les,
Ornentur postes & grandi janua 80 lauro,
Vt testudineo tibi 81 Lentule 82 conopeo
Nobilis Euryalum mirmillonem 83 exprimat infans.
Nupta 84 Senatori comitata est Hippia 85 Ludium
Ad 86 Pharõ, & 87 Nilum, 88 famosaq; 89 mœnia La-
90 Prodigia & mores urbis damnante 91 Canopo. (gi,
Immemor 92 illa domus, & conjugis, atque sororis,
Nil patriæ indulsit: plorantesque improba natos,
Vtque magis stupeas, 93 ludos 94 Paridemque reliquit.
Sed quanquã in magnis opibus, 95 plumaque paterna
Et 96 segmentatis dormisset parvula cunis,

neque tamen femora contegebat, ut brachæ, ἀναξυρίδες, quæ ob id femina-
lia dicuntur. 68 Mimi, seu poëtæ. 69 Cantor seu mimus. 70 Vide
Sat. 3. v. 175. 71 Fabulæ jocularis ab Atella urbe Oscorum dictæ, & de
Autonoe Cadmi filia scriptæ. 72 Hos exodiarios paupercula amant.
73 Aliæ magno emunt concubitum comœdorum, soluta fibula ———
74 ——— Qua virilia coercent, ut abstineant à Venere, & vocem con-
servent. vide quæ ad Martialis epigr. 81. l. 7. 75 Aliæ citharœdum pel-
liciunt ad libidinem, cujus usu rancescit. 76 Vt maritus caste ametur.
77 Citharœdus item. 78 Qui in choro tibiis canit. 79 Erige per vicos
nobilis, pulpita, in quibus nuptiarum ludi agantur ——— 80 ———
——— Frondibus & ramis laureis ad celebritatem nuptiarum ornato postes
& januam, ut in gremium tuum effundat mœcha uxor liberos ex gladiatore
aliquo, citharœdo, seu histrione. *Ironica permissio satis amara.* 81 Nobi-
lis, *vel* lanista è nobili facto, ut Lentulus cui ex tuis gladiatoribus pariat
uxor tot gladiatores. 82 Lecto vel cunis velo coopertis, ad arcendos cu-
lices, quod velum conopeum dicitur, à κώνωψ, culex. 83 Vultu & ima-
gine referat. 84 Fabricio Vejentoni, de quo Sat. 4. v. 113. nupta Hip-
pia, quod nomen fictum esse vult Nicolaus Loensis. ab ἵππος, propter
libidinem. *Scilicet ante omnes furor est insignis equarum.* Virg. 3. Georg.
85 Sergium gladiatorem. 86 Insulam Alexandriæ junctam ponte.
87 Fluvium Ægypti. 88 Propter luxum & molles delicias infamia.
89 Alexandriam à Lago patre Ptolemæi, qui Alexandro in Ægypto &
Africa successit, regnatam. 90 Prodigiosam hanc Hippiæ & urbis no-
stræ libidinem, execrantibus ipsis Ægyptiis lascivis. 91 Civitate Ægypti
impurissima. 6. Satyr. v. 26. 92 Hippia. 93 Circenses, quos omni Ro-
manorum conditione maxime in votis & deliciis esse, ubique arguit. Sat. 10.
v. 81. Sat. 11. v. 53. 94 Scenicos ludos. fuit autem Paris pantomimus
Domitiano charus, Iuvenali exilii causa. 95 Molli & tenera educatione.
96 Gardes. Sat. 2. v. 124.

Con-

Contempsit pelagus : famam contempserat olim,
Cujus apud molleis minima est jactura [97] cathedras.
[98] *Tyrrhenos igitur fluctus,* [99] *lateque sonantem*
Pertulit Ionium constanti pectore, quamvis
Mutandum toties esset mare. justa pericli
Si ratio est, & honesta timent, pavidoque gelantur
Pectore,nec tremulis possunt insistere plantis,
Fortem animum præstant rebus , quas turpiter audent.
Si jubeat conjux, durum est conscendere navim :
Tunc [1] *sentina gravis, tunc summus* [2] *vertitur aër.*
Quæ mœchum sequitur,stomacho valet. illa maritum
Convomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarsit forma ? qua capta juventa est
Hippia ? quid vidit, propter quod [3] *Ludia dici*
Sustinuit ? nam [4] *Sergiolus jam* [5] *radere guttur*
Cæperat, & [6] *secto* [7] *requiem sperare lacerto.*
Præterea multa in facie deformia, sicut
Attritus galea, mediisque in naribus ingens
* *Gibbus, & acre malum semper stillantis ocelli :*
Sed gladiator erat, facit hoc illos [8] *Hyacinthos,*
Hoc pueris, patriæque, hoc prætulit illa sorori,
Atque viro : ferrum est, quod amant : [9] *hic Sergius idem*
Accepta rude cœpisset Vejento videri.
[10] *Quid privata domus , quid fecerit Hippia, curas ?*
Respice [11] *rivales divorum: Claudius, audi,*
Quæ tulerit. dormire virum cum senserat [12] *uxor,*
Ausa [13] *Palatino* [14] *tegetem præferre cubili,*
Sumere nocturnos meretrix [15] *Augusta* [16] *cucullos,*
* *Linquebat, comite ancilla non amplius una ;*
Et [17] *nigrum flavo crinem abscondente galero,*

97 Fœminas, quæ mollib. cathedris vectantur aut sedent. Cathredra n. proprie est sella muliebris, quæ discreta à virili. Lip. 1. Elect.
98 Fluctus maris inferi à Tyrrheno litore nominati.
99 Maris Ionii fluctus.
1 Tunc fundum navis graveolens nauseam movet.
2 Vertigine rotatur , & omnia sursum versum ferri videntur.
3 Ludii amica.
4 *Diminutiv.* Sergius.
5 Barbatus erat & Senior. vide 217. v. infra.
6 Saucio vel mutilo ex infectis nervis.
7 Rudem & missionem à munere gladiatorio.

* Catachresis. 8 Formosissimos videri amasios , qualis erat Hyacinthus puer Apollini dilectus. 9 Quod si idem Sergius rudem. i. e. gladium è ligno, Polyb. ξύλινον μάχαιραν. Dionys. ξίφος ξύλινον, baculum seu virgam signum missionis à gladiatura impetraret, statim & Hippiæ deformis visus desereretur, ut prior maritus Veiento. 10 *Transitio.* 11 Imperatores, qui divi haberi volunt. *vel* respice quot & quales adulteros admiserit Messalina rivales Claudii Imp. vide Tac. An. 11. 12 Messalina. 13 Imperatorio. 14 Mattam , quæ centone cooperta pro lecto erat. alii pro lupanari ipso sumunt. 15 Cæsarea, Imperatoria. 16 Ne cognosceretur. * Cubile Imperatoris , Claudii sc. mariti. 17 Meretricio flavo galero seu galericulo è crine flavo , qui meretricum color est , factitio & adscititio nigrum crinem matronalem abscondente , ut publica meretrix videretur, mœchos obtecto capite cucullo per lupanaria nocte vagari solitos notum ex historiis. Quin & meretrices obnuptas fuisse non novum. Tertullian. de cultu fœminarum, *Thamar ille,* &c.

Intravit [18] *calidum veteri centone lupanar,*
Et cellam [19] *vacuam, atque suam. tunc nuda papillis*
Constitit [20] *auratis,* [21] *titulum mentita Lyciscæ,*
Ostenditque [22] *tuum* [23] *generose Britannicè ventrem:*
Excepit blanda intrantes atque æra poposcit.
Mox lenone suas jam [24] *dimittente puellas*
Tristis abit. sed quod potuit, tamen ultima cellam
Clausit adhuc ardens rigida tentigine vulva,
Et resupina jacens multorum absorbuit ictus,
Et lassata viris nondum satiata recessit,
[25] *Obscurisque genis turpis, fumoque lucernæ*
Fœda lupanaris tulit ad pulvinar odorem. (num,
[26] *Hippomanes, carmenque loquar, coctumque vene-*
Privignoque datum? [27] *faciunt graviora coacta*
Imperio sexus, minimumque libidine peccant.
[28] *Optima sed quare Cesennia teste marito?*
[29] *Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam.*
Nec [30] *Veneris pharetris mater est, aut lampade fervet:*
[31] *Inde faces ardent,* [31] Veniunt à dote sagittæ.
[32] Libertas emitur: [33] *coram licet innuat, atque*
Rescribat, [34] *vidua est locuples, quæ nupsit avaro.*
* *Cur desiderio Bibula Sertorius ardet?*
Si verum excutias, Facies, non uxor amatur.
Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet;
Fiant obscuri dentes, oculique minores:

18 Frequentatum, *vel* calidum à Lycisca recens egressa. *vel* à centone, calorem retinens. 19 Egressa Lycisca. quæ interdiu eam habuerat, quam ad noctis usum Messalina conduxerat in suam. 20 Ornatis auro, vel sindonio connexo aureis annulis. sic etiam Heliogabalus. γυμνὸς ἐπὶ τῆς θύρας τῦ οἰκήματος ἑστὼς, ὥσπερ αἱ πόρναι, καὶ τὸ σινδόνιον χρυσοῖς κρίκοις ἐξηρτημένον διασείων. τούς τε παριόντας προσεταιριζόμενος. Xiphilin. Heliog. nisi forte sindonium illud intelligatur rectius de velo, quod lupanaribus & cauponis oppandebatur, atque annuli sint illi, per quos velum adducitur & reducitur. *Curtaine-rings.* 21 Præfigens cellæ nomen Lyciscæ, quam se profitebatur. fronti autem lupanaris præscriptum erat stupri precium cum nomine meretricis. 22 Vnde tu ortus eras. 23 *Forte Ironicè,* cujus pater ganeo nescio quis fuerit ex vago concubitu. 24 Quod sub noctem mediam fit. 25 Et deturpata faciem fuligine spurcæ lucernæ (prostabant autem meretrices ad lucernas. vide Martialis epigramat. 4. l K) tulit tetrum lupanaris odorem ad lectum Imperatoris. 26 *Quid dicam de philtris, incantamentis & veneficiis mulierum?* Est autem Hippomanes carnucula in fronte pulli de partu equæ, *vel*, quod *furentis equa distillat ab inguine virus.* 27 Quod si incitentur odio, ira, vel aliquo alio affectu malo, cujus imperio facile obsequitur sexus iste, graviora audent scelera, quam libidinem. 28 Objectio, cui respondet poëta versu sequente. 29 Mille sestertia. 30 Non sagittis & face amoris ardet, sed —— 31 —— A dote amor ejus. 32 Libertatem agendi quæ velit, dote magna emit uxor, maritus vero dotem accepit, libertatem vendidit. ὅστις τὴν γυναῖκα πλουσίαν λαβὼν, ἔχει δέσποιναν, οὐ γυναῖκ' ἔτι, &c. Anaxandrides apud Stobæum. 33 Etiam coram marito licet uxori dotatæ innuere mœcho, atque literis ejus rescribere. 34 *Ordo est,* locuples, quæ nupsit avaro, est vidua, id est, sui juris est, & ex suo arbitrio vivit tanquam vidua. * Objectio altera, cui respondet poëta versu sequenti.

** Collige sarcinulas, dicet libertus, & exi :*
Iam gravis es nobis, & sæpe emungeris, exi
Ocius, & propera, [35] sicco venit altera naso.
[36] *Interea* [37] *calet & regnat, poscitque maritum* 149
Pastores, & [38] *ovem Canusinam,* [39] *ulmosq; Falernas.*
[40] *Quantulum in hoc? pueros omnes,* [41] *ergastula tota,*
Quodque domi non est, & habet vicinus, ematur.
[42] *Mense quidem bruma, cum jam mercator* [43] *Iason*
[44] *Clausus, &* [45] *armatis obstat casa candida nautis,*
Grandia [46] *tolluntur crystallina, maxima rursus*
[47] *Myrrhina, deinde* [48] *adamas notissimus, & Berenices*
In digito factus pretiosior, [49] *hunc dedit olim* 157
Barbarus incestu, dedit hunc Agrippa sorori,
[50] *Observant ubi festa mero pede sabbata reges,*
Et [51] *vetus indulget* [52] *senibus clementia porcis.* 160
** Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur ?*
Sit formosa, decens, dives, fœcunda ; vetustos
Porticibus disponat [53] *avos, intactior omni*
Crinibus effusis [54] *bellum dirimente Sabina ;* 164
Rara avis in terris, nigroque simillima cygno :
Quis feret uxorem, cui constant omnia ? malo,
Malo [55] *Venusinam, quam te* [56] *Cornelia mater*
Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers
Grande [57] *superciliū, &* [58] *numeras in dote triumphos.*

* Formula à re militari translata ad divortium, cujus formula: *Res tuas tibi habeto, res tuas tibi agito.*
35 Altera uxor adolescentula superveniet.
36 Quandiu autem annis & forma floret.
37 Viget & imperat.
38 E Canusio in Apulia oves & lanam optimam.
39 Vinum, vites Falernas, quas ulmi sustentant.
40 Hoc parum est.
41 Poscit servos omnes ex ergastulis
42 Decembri quo βραχὺ est ἡμαρ. 43 Argonautæ nomen pro quovis mercatore. 44 Domi, propter gelu & glaciem. 45 Instructis & accinctis ad navigandum ex imperio uxoris importunæ obstat casa nive candida nautis. 46 Per mare petuntur vasa crystallina. 47 Pocula è myrrha. vide Martial. epigramma. 113. lib. 14. & quæ nos ibi. 48 Preciosissimus lapis, & ille notus ex munere Agrippæ. 49 Quem Agrippa rex Iudæorum dedit incestæ sorori Berenicæ. 50 In Iudæa, ubi nudis pedibus sacra peragunt, quod Mosi Deus præcepit, ut calceamenta solveret, &c. Berenice a. nudipes & capillos rasa venit Hierosolymam Deo vota pro salute soluturа. Ioseph. lib. 2. Iudaici belli, & Egesippus. *Hinc forte hujus digressionis causa ad mores Iudæorum facta Berenices mentione.* 51 Ex divino instituto & lege, quod animal esset immundum, ungulam findens, non ruminans. Levit. 11. 7. non, ut falso Tacitus 5. historiarum, in memoriam cladis, quod ipsos scabies quondam turpaverat (idem etiam mentito Iustino lib. 36.) cui id animal obnoxium. 52 Senescunt nempe, ut quibus vesci Iudæis non liceat. * *Procatalepsis.* 53 Imagines majorum cereas, quas in porticibus & atriis ordine disponere solebant. 54 Sabinæ raptæ origo belli, eædem utramque aciem intervenientes belli modus & fœderis inter Tatium & Romulum extitere. 55 Pauperem & ignobilem uxorem ex Appulia. 56 Scipionis Africani filia, Cornelia Gracchi uxor, Caii & Tiberii Gracchorum mater. 57 Superbiam & fastum, quæ apparent in supercilio. 58 Si propter triumphos majorum tuorum non secus ac magna dos esset, mibi imperiosa insultes.

 59 *Tolle*

59 *Tolle tuum precor Hannibalem victumque Syphacem*
In castris, & cum tota Carthagine migra.
60 *Parce precor* [61] *Paan, &* [62] *tu depone sagittas,*
Nil pueri faciunt, ipsam configite [63] *matrem,*
[64] *Amphion clamat. sed Paan contrahit arcum.*
Extulit ergo [65] *gregem natorum, ipsumque parentem,*
Dum sibi nobilior [66] *Latonæ gente videtur,*
Atque eadem [67] *scrofa Niobe fœcundior alba.*
Qua tanti gravitas? qua forma, [68] *ut se tibi semper*
Imputet? hujus enim rari, summique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
[69] Plus [70] aloes, quam mellis habet, *quin* [71] *deditus autem*
Usque adeo est, ut non illam, quam [72] *laudibus effert*
[73] *Horreat? inque dies* [74] *septenis oderit horis?*
Quædam parva quidem, sed non toleranda maritis,
Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla
Formosam, nisi quæ [75] *de Thusca Græcula facta est?*
De [76] *Sulmonensi mera* [77] *Cecropis,* [78] *omnia Græce,*
[79] *Cum sit turpe magis nostris nescire Latine.*
Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra?
Concumbunt Græcè. [80] *donec tamen ista puellis:*
Tunc etiam, quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc Græce? non est hic sermo pudicus
In vetula, quoties lascivum intervenit illud,
[81] Ζωὴ καὶ ψυχή. [82] *modo sub lodice relictis*
Uteris in turba: [83] *quod enim non excitat inguen*

59 Tolle jactationes de Hannibale, Syphace & Carthagine à tuis devictis, & secede.
60 Imo mulierum insolentia, quandoque vel in ipsos deos insurgit, accersitque divinam vindictam in se suosque, atque hinc illa Amphionis deprecatio clamantis, *Parce precor*. vide fabulam 1. l. 6. Metamorphosis Ovid.
61 Apollo à παίειν, aut παύειν τὰς ἀνίας, aut exclamatione ἰὼ παῖ.
62 Diana.
63 Nioben Tantali filiam, uxorem Amphionis.
64 Iovis ex Antiope filius. Thebanus.

65 Quatuordecim numero, filios septem, totidemque filias. vide Ælianum variæ historiæ lib. 12. cap. 36. 66 Apolline & Diana Iovis ex Latona filiis. 67 Quæ *triginta capitum fœtus enixa*. Virgilius Æneide 3. & 8. 68 Ut suas virtutes aut formam tibi utique objiciat? 69 Plus habet amaritudinis superbia ejus, quam est dulcedinis ex gravitate morum & forma. 70 Herbæ amarissimi succi. 71 Tam indulgens & uxorius? 72 Propter virtutes. 73 Ob superbiam. 74 Majore diei parte, cum quinque tantum horæ ex duodecim amori supersunt. 75 De Itala Græca facta. 76 Sulmo oppidum Pelignorum. 77 Attica. à Cecrope primo Athenarum rege. 78 Omnia Græce. scil. proferunt. 79 Cum Latinis conveniat magis Latine. videtur allusisse ad Ciceronis illud in Bruto: *Non enim tam præclarum est scire Latine quam turpe nescire.* 80 Tolerabilius hoc in puellis, tu vero quam, &c. 81 *Mea vita mea anima.* vide Martial. epigram. 63. l. 10. 82 Verba hæc, quibus in lascivis complexibus sub lodice & stragulo usa es, in publicum profers. 83 Cujus libidinem non incendit?

Vox

Vox blanda, & nequam? [84] *digitos habet:* * *ut tamen omnes*
Subsident penna, dicas hæc mollius [85] *Oemo*
Quamquam & [85] *Carpophoro, facies tua computat annos.*
[a] *Si* [86] *tibi legitimis pactam, junctamque tabellis*
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Causa. nec est quare cœnam, & [87] *mustacea perdas*
[88] *Labente officio crudis donanda,* [89] *nec illud,*
Quod prima pro nocte datur, cum Lance [90] *beata*
[91] *Dacicus, & scriptor radiat Germanicus auro.*
[b] *Si* [92] *tibi simplicitas uxoria, deditus uni*
Est animus, submitte caput cervice parata
Ferre jugum, nullam invenies, quæ parcat amanti.
[93] *Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,*
Et spoliis igitur longe minus utilis illi
Uxor, quisquis erit bonus, optandusque maritus.
Nil unquam invita donabis conjuge: vendes
Hac obstante nihil: nihil, hac si nolit, emetur.
Hæc dabit affectus, ille excludetur amicus
Iam senior, cujus [94] *barbam tua janua vidit.*
[95] *Testandi cum sit lenonibus atque lanistis*
Libertas, & juris idem contingat [96] *arenæ.*
[97] *Non unus tibi* [98] *rivalis dictabitur heres.*
[99] *Pone crucem servo.* [1] *meruit quo crimine servus*
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio [2] longa est.
[3] *O demens,* [4] *ita servus homo est?* [5] *nil fecerit, esto,*
Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro: sed mox [6] *hæc regna relinquit,*

84 Lascivia verborum non segnius incitat quam manus palpatio.
* Quod si omnes adhibueris vocis ingeniique nervos & artes ad irritandam Venerem & ut placeas; rugosa tamen facies te annosam prodit. vide Martialis epigr. 23. lib. 6.
85 Mimo nobilissimo.
a Dilemma, aut amaturus es aut non: si non amaturus es, cur ducis? si amaturus, miser eris.
86 Sponsalibus tabulis legitime contractis.
87 Cibaria dulcia musto conspersa, quæ sub finem convivii dari in nuptialibus cœnis solita.
88 Discedentibus jam, qui officii nuptialis gratia convenerant, *vel*, labente officio stomachi, quia addit *crudis donanda*. 89 Nec est cur perdas illud, quod depositæ virginitatis præmium novæ nuptæ à marito prima nocte datur. 90 Divite. 91 Nummi aurei signati imagine Domitiani, Dacici & Germanici cognominati ob victorias Dacorum & Germanorum. *b Alterum argumenti membrum.* 92 Si simpliciter uxoris sis; velisque uxori in omnibus morem gerere. 93 Ipsa licet te redamet, gaudet tamen te torquere molestiis & spoliare bonis. 94 Primam, qui ab adolescente te patronum coluit. Iuvenes enim barbam alebant ad ætatis annum xxj. deinceps radebantur. 95 Testamenta condendi. 96 Gladiatoribus. 97 Ex edicto tamen uxoris cogeris inscribere hæredes è rivalibus tuis non paucos. 98 Ἀντεραστής. proprie qui eundem rivum habet communem. 99 *Uxor jubet* servum cruci adfigere. 1 *Tu quæris.* 2 Nimis longa potest esse. 3 *Ait uxor.* 4 In tantum homo est servus? 5 Esto quod nil admiserit, adfigatur tamen. 6 Has ædes cum marito, ubi regnavit imperiosa.

Permutatque domos, & [7] flammea conterit, [8] inde
Avolat, & spreti repetit vestigia [8] lecti.
Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
[9] *Vela domus, & adhuc* [9] *virides in limine ramos.*
Sic crescit numerus, sic fiunt [10] *octo mariti,*
[11] *Quinque per autumnos :* [12] *titulo res digna sepulchri.*
Desperanda tibi salva concordia socru :
Illa docet spoliis [13] *nudi gaudere mariti :*
Illa docet missis à [14] *corruptore tabellis*
Nil rude, nil simplex rescribere : decipit illa
[15] *Custodes, aut are domat, tunc* [16] *corpore sano*
Advocat [17] *Archigenem,* [18] *onerosaque pallia jactat.*
Abditus interea latet, & secretus adulter
Impatiensque moræ pavet, & [19] *praputia ducit.*
Scilicet expectas, ut tradat mater honestos,
Aut alios mores, quam quos habet ? [20] *utile porro*
Filiolam turpi vetula producere turpem.
[21] *Nulla fere causa est, in qua non fœmina litem*
Moverit, accusat [22] *Manilia si rea non est.*
Componunt ipsa per se formantque [23] *libellos,*
[24] *Principium atque locos* [25] *Celso dictare parata.*
[26] *Endromidas Tyrias, & fœmineum* [26] *ceroma*
Quis nescit ? aut quis non vidit vulnera [27] *pali,*
Quem cavat assiduis sudibus, scutoque lacessit,
Atque omnes implet [28] *numeros ? dignissima prorsus*
[29] *Florali matrona tuba : nisi si quid in illo*
Pectore plus agitat, [30] *veraque paratur arena.*
Quem praestare potest mulier [31] *galeata pudorem,*
Quæ fugit à sexu, [32] *vires amat ? hæc tamen ipsa*
Vir nollet fieri : nam [33] *quantula nostra voluptas ?*

7 Sæpius nubendo terit. *vel* priora lacerat,& nova sumit flammea. i. e. velamenta rubei coloris, quib. novæ nuptæ caput cooperiebatur. 8 A secundo illo ad alium, & mox ad alium, & quandoque revertitur ad primum maritum. 9 Quibus ornari solebant limina in festivitate nuptiali. supra v. 80. 10 Nec n. ultra octavum licebat illi nubere, *Non consulum, sed maritorum numero annos suos computant,* &c. *Seneca. 3. de Beneficiis* 16 11 Quinque annis. 12. *Ironice.* sepulchris a. mulierum inscribebantur maritorum nomina. 13 Ad paupertatem redacti ex sumptu & nequitia uxoris. 14 Mœcho. 15 Adhibitos à marito, qui uxorem suspectam observent & custodiant. 16 Filiæ, quæ sana cum sit, ægritudinem simulet. 17 Medicum. 18 Adjicit à filia tanquam ægra nec sufferre valente. 19 Mœchus. 20 Quæstum facit ex filiæ adulteriis. 21 In foro etiam causas agunt mulieres. 22 Meretrix, cui Hostilius Mancinus ædilis Curulis diem dixit, quod ab ea lapide noctu percussus sit. Agellius 4 14. 23 *Pleas.* 24 Exordium, atque locos argumentorum. 25 Oratori & Iurisconsulto nobili. 26 Vide Satyram 3. v. 103. & 68. has a. purpureas & molliores. 27 Ad quem in terra defixum fœminæ se exercent tanquam tirones, ut simulata pugna feriendi, recedendi, veram disciplinam edifcant. Vegetius. 28 Motuum & exercitationum militarium. 29 Vt tubæ sonitu vocata nudato corpore. in Floralib. discurrat. 30 Ad veram gladiaturam in arena. 31 Cui frontem perficit galea. 32 Virilia exercitia & arma. 33 Præ fœminea. notum est Tyresiæ arbitrium super contentione Iovis cum Iunone, Metam. 3.

34 Qua-

[34] Quale decus rerum, si conjugis actio fiat:
Balteus, & [35] manicæ, & [36] cristæ, [37] crurisque sinistri
Dimidium tegmen: vel si [38] diversa movebit
Prælia, [39] tu felix ocreas vendente puella.
[40] Hæ sunt, quæ tenui sudant in [41] cyclade, [42] quarum
Delicias & panniculus bombycinus urit.
Aspice, quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galea curvetur pondere, [43] quanta
Poplitibus sedeat, [44] quam denso fascia libro,
Et ride [45] scaphium positis, cum sumitur, armis.
Dicite vos [46] neptes Lepidi, cæcive Metelli,
Gurgitis aut Fabii, quæ [47] Ludia sumpserit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor [48] Asyli?
Semper habet lites alternaque jurgia lectus,
In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.
Tunc gravis illa viro, tunc [49] orba tigride pejor,
Cum simulat gemitus occulti conscia facti,
Aut odit [50] pueros, aut ficta pellice plorat
[51] Vberibus semper lacrymis, semperque paratis
[52] In statione sua, atque [53] expectantibus illam,
Quo jubeat manare modo: tu credis amorem,
Tu tibi tunc [54] curruca places; fletumque labellis
[55] Exsorbes, quæ scripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi [56] zelotypæ retegantur scrinia mœchæ.
Sed [57] jacet in servis complexibus, aut equitis, dic,
Dic aliquem sodes, dic [58] Quintiliane colorem.
[59] Hæremus: [60] dic ipsa. [61] Olim convenerat, inquit,
Vt faceres tu quod velles, nec non ego possem
Indulgere mihi. clames licet, [62] & mare cœlo
Confundas: [63] homo sum. [64] nihil est audacius illis

34 Qualis erit munditiis & ornatus muliebris, si venalis exponatur gravis armatura illius tanquam Samnitis gladiatoris.
35 *Gamileis.*
36 Galearum pennæ.
37 Protendebant enim milites sinistrum pedem in pugna, quem adversus hostium ictus ferro tegebant.
38 Retiariorum, mirmillonum & varia genera pugnæ.
39 O te felicem cujus uxor crurum armaturas habet, quas vendat. *Ironice.*
40 Et tamen hæ sunt, quæ ——
41 Levi & tenuissimo velamento rotundo. 42 Quarum delicatum corpus gravant vestes bombycinæ. 43 Dum genua flectit reclinato corpore ad evitandos ictus. 44 Quam denso volumine replicetur illi succincta fascia. 45 Matella. 46 Matronæ nobilissimis oriundæ viris, Lepido, Metello cæco. ad v. 139. Sat. 3. & Fabio Gurgite cognominato à devorato patrimonio. 47 Vxor Ludii alicujus. 48 Gladiatoris. 49 Orba catulis, qua nullum animal truculentius. vide quæ ad 18 epigr. Martial. l. 1. Spectac. 50 Amasii, *vel* servos insectatur. 51 Abundantibus. 52 Metaphora à militib. 53 Quasi signum ab illa datum. 54 Vt avis illa cuculi ova pro suis fovet, ita tu suppositos & alienos liberos pro tuis aleus, &c. 55 Dum ipsam osculatus consolaris. 56 Quæ adulterii sibi male conscia, scelus suum ut tegat, te suspicione pellicis vexat. 57 Si deprehensa sit. 58 Dic ô oratorum disertissime colorem aliquem vel rationem ad defensionem vel excusationem sceleris. 59 Non habeo, *inquit orator*, quo possim excusare. 60 Dic ipsa, *inquit maritus vel Poëta.* 61 *Verba uxoris.* 62 Omnia. vide Sat. 2. v. 25. quod Lucianus dicit, τῇ γῇ τὸν οὐρανὸν ἀναμιγνύσθαι, in Prometheo. 63 Mulier nata sum, *inquit illa*, cui per sexus imbecillitatem errare in proclivi est. 64 *Hæc Poëta.*

Deprensis; iram atq; animos [65] à crimine sumunt.
[65] *Vnde hæc monstra tamen vel quo de fonte requiris?*
Præstabat castas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiis contingi parva sinebat
Tecta labor, somnique breves, & [67] vellere Thusco
Vexatæ, duræque manus, ac [68] proximus urbi
Annibal, & [69] stantes Collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala: sævior armis
Luxuria incubuit, [70] *victumque ulciscitur orbem.*
Nullum crimen abest facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit. [71] *hunc fluxit* [72] *ad istos*
Et Sybaris colles, hinc [73] *& Rhodos, & Miletos,*
[74] *Atq; coronatum & petulans madidumq; Tarentum.*
Prima peregrinos [75] obscœna pecunia mores
Intulit, & turpi [76] fregerunt secula luxu
Divitiæ [77] molles. quid enim [78] Venus ebria cu-[rat?
Inguinis & [79] *capitis quæ sint discrimina nescit.*
Grandia, [80] *quæ mediis jam noctibus* [81] *ostrea mordet,*
Cum [82] *perfusa mero spumant unguenta Falerno,*
Cum bibitur [83] *concha, cum jam* [84] *vertigine tectum*
Ambulat, & [85] *geminis exsurgit mensa lucernis.*
I nunc, & dubita qua sorbeat aëra [86] *sanna*
[87] *Tullia, quid dicat notæ* [87] *Collacia* [88] *Mauræ,*
Maura [89] *Pudicitiæ veterem cum præterit aram.*
Noctibus hic [90] *ponunt lecticas. micturiunt hîc,*
Effigiemque deæ longis [91] *siphonibus implent,*
[92] *Inque vices equitant,* [93] *ac luna teste moventur;*

65 E deprenso crimine major prorumpit malitia & impudentia.
65 *Quæ tandem causa est prodigiosæ hujus nequitiæ, otium scilicet opulentia & luxus.*
67 Tractando lanam Thuscam.
68 Bella præ foribus, hostis in Italia.
69 In excubiis ad portam Collinam, cum Annibal tertio ab urbe lapide castra posuisset.
70 Nos orbis victores vicit luxuria.
71 Ex amissa paupertate, victoriis nostris & rerum affluentia.
72 Ad septem istos (alii *Istros* legunt, non tamen ex hujus loci scopo) Romæ colles fluxere deliciæ Sybaritarum, populi in ea Italiæ parte, quæ magna Græcia dicta est, omni deliciarum genere effœminati. 73 Luxuria Græca, Asiatica. Miletos n. civitas est in finib. Ioniæ & Cariæ, in Asia minori, & Rhodos Insula in mari Carpathio Cariæ adjaceus. 74 Mollicies & ebrietas Tarentinorum, qui coronati & unguentis madidi potabant. est a. Tarentum civitas Calabriæ. 75 Metonymia effecti. 76 Corruperent prisci temporis frugalitatem & pudicitiam. 77 Ab effectu. 78 Libidini addita ebrietas, libidinosa & ebria mulier. 79 Oris. fellatrices notat. 80 Quæ Venus ebria. 81 Ad Venerem instigantia, ut omnia conchylia. 82 Vina unguentis miscentur. eò invalescente luxuria, ut & odorem prodigum ex utraque corporis parte captarent. *Si foliata sitis.* Martial. 14. l. 110. epigr. 83 Poculo capaci. 84 Circumvolvi videtur: quod fit ubi turbidi spiritus è ventriculo copiose ad cerebrum ascendunt. 85 Vbi oculorum nervis potu distentis & debilitatis distrahuntur radii. 86 Τὴ χώ τῆς λαχύνης καὶ μυζύσης λασδιάδος. 87 *Μύζεις.* 88 Ετιμελεσθῇ κιγκλιζομένη. 89 Deæ pudicitiæ. *Emphaticè.* cujus aram vel pudicissime cultam fuisse oportuit. 90 Concumbunt. 91 Vrina per vesicæ & naturæ meatus prorumpente tanquam perisiphones, id est, fistulas seu tubos. 92 ἀφάλλαντας, καὶ παρὰ φύσιν ἀνδρίζοντας. 93 Nectu quidem, sed luna teste.

Inde

Inde domos abeunt : [94] *tu calcas* [95] *luce reversa*
Conjugis [96] *urinam magnos* [97] *visurus amicos.*
[98] *Nota Bonæ secreta deæ, cum tibia* [99] *lumbos*
Incitat, & cornu pariter vinoque feruntur
Attonitæ, crinemque rotant [1] *ululante Priapo*
[2] *Mænades, ô quantus tunc illis mentibus ardor*
Concubitus ! quæ vox saltante libidine, quantus
Ille [3] *meri veteris per crura madentia torrens !*
[4] *Lenonum ancillas posita* [5] *Lausella* [6] *corona*
Provocat, [7] *& tollit pendentis præmia coxæ.*
[8] *Ipsa* [9] *Medullina frictum crissantis* [10] *adorat*
[11] *Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.*
Nil tibi per ludum simulabitur, omnia fient
Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo
[12] *Laomedontiades, &* [13] *Nestoris* [14] *hernia possit.*
Tunc prurigo moræ impatiens, tunc [15] *fœmina simplex,*
Et pariter toto [16] *repetitus clamor ab antro,*
[17] *Jam fas est, admitte viros, dormitat adulter.*
Illa jubet sumpto juvenum properare [18] *cucullo :*
Si nihil est, servis incurritur : abstuleris spem
Servorum ? veniet conductus aquarius : hic si
Quæritur, & desunt homines ; mora nulla per ipsam,
Quo minus imposito clunem submittat asello.
Atque utinam ritus veteres, & [19] *publica saltem*
His intacta malis agerentur sacra : sed omnes
Noverunt [20] *Mauri atque Indi,* [21] *quæ psaltria penem*
Majorem, quam sint duo Cæsaris [22] *Anticatones,*

94 O Marite. 95 Mane proximo. 96 In platea Pudicitiæ deæ sparsam. 97 Salutaturus patronos. 98 Et novimus quam flagitiosa sint secreta Bonæ deæ de qua in Sat. 2. v. 85. 99 Ad saltandum. *al.* ad libidinem, ut Persius Sat. 1. *cum carmina lumbum intrant.* 1 Non minore scelerum rabie in his quasi Priapeis feruntur, quam Bacchi sacerdotes in Bacchanalibus. Alii legunt, *ululantique Priapi Manades.* i. e. hæ non minore ululatu inclamant Priapum quam illæ Bacchæ Mænades Bacchum. 2. Furore percitæ Bacchæ à μαίνεσθαι i.e. furere. 3 Οὖρα ἐκ τῆς μέθης καὶ πόθου τοῦ ἀφροδισίου, κνημῶν. 4 Publicas meretrices & prostitutas. 5 Matrona. 6 Præmio certaminis nefandi proposito. Respicit forte certamen & palmam Messalinæ, de qua vide Plin. hist. l. 10. c. 63. ——— 7 ——— Vincitque λεσβιάδας in umbratili & muliebri hac κλινοπάλῃ 8 Mox & ipsa Lausella. 9 Matrona, quæ Val. Claudio nupsit. 10 Γνὺξ ἐπικλινομένη τρίβει, λείχει τε. 11 Et libidinis victoria æquatur nobilitati generis. 12 Priamus filius Laomedontis jam senior. 13 Grandævus & herniosus Nestor. 14 Cele seu ramex ubi in intestina humor aliquis, vel omentum in scrotum deciderit. 15 Non sufficit umbratilis opera ὀλίσβου, virum vere desiderat 16 Ab omnibus mulieribus. 17 Jam ô janitrix, liceat viris ingredi ad sacra hæc Bonæ deæ. 18 Ne cognoscatur. 19 Γυναικεῖα pro salute publica nuncupata. 20 Remotissimi sub sole Occidente & Oriente degentes. 21 P. Clodius sub specie & habitu psaltriæ ad constuprandam Pompejam Cæsaris uxorem ingressus est ædes Cæsaris, in quibus peragebantur sacra Bonæ deæ, maribus non adeunda. 22 Libri duo quos Cæsar scripsit contra Catonem Uticensem, quem Cicero libro laudaverat, cum vero complicati essent in modum cylindri, assimilat eos poëta peni.

[23] *Illuc, [24] testiculi sibi conscius unde fugit mus,*
Intulerit ; ubi velari pictura jubetur, 340
Quacunque [25] alterius sexus imitata figuram est.
Et [26] quis tunc hominum cõtemptor numinis? aut quis
[27] *Simpuvium ridere Numa, nigrumque catinum,*
Et [28] Vaticano fragiles de monte patellas 344
Ausus erat? sed nunc ad quas non [29] Clodius aras?
Audio quid veteres olim moneatis amici :
[30] *Pone seram, cohibe. sed quis custodiet ipsos*
Custodes? cauta est, & ab [31] illis incipit uxor.
Iamq; eadem summis pariter, minimisq; [32] libido est,
Nec melior, [33] pedibus silicem qua conterit atrum,
Quam qua [34] longorum vehitur cervice Syrorum. 351
Vt spectet [35] ludos, conducit [36] Ogulnia vestem,
Conducit comites, sellam, cervical, [37] amicas,
Nutricem, & [38] flavam, cui det mandata, puellam.
Hæc tamen argenti superest quodcunque paterni. 355
Levibus athletis, ac vasa [39] novissima donat.
Multis res angusta domi est: [40] sed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec se metitur ad illum
Quem dedit [41] hæc posuitque modum: tamen utile quid sit
Prospiciunt aliquando viri, [42] frigusq; famemq;
[43] Formica tandem quidam expavere magistra.
[44] Prodiga non sentit pereuntem fœmina censum;
At velut exhausta [45] redivivus pullulet arca 363
Nummus, & è pleno semper tollatur acervo,
Non unquam reputat, quanti sibi gaudia constent.
Sunt quas eunuchi [46] imbelles, ac [47] mollia semper

23 In ædes Prætoris, in quibus celebrabantur sacra Bonæ deę. 24 Masculus mus. 25 Masculi. Seneca epi. 97. *Ita submotis extra conspectum viris, ut picturæ quoque masculorum animalium contegantur.* 26 Olim nemo religionem ut ut simplicem contemnere ausus est. 27 Vas ligneum, vel ut aliis placet, fictile à Numa in sacris adhibitum. Plin. l. 35. c. 12. Vide Iunii animadversorum lib. 2. c. 10. 28 Fictiles ex argilla è monte Vaticano. 29 Mœchi, Clodii similes. 30 Vxorem contine, coerce domi clausam, atque adhibitis custodibus. 31 Custodib. 32 Neque jam mulieres pauperes minus furunt libidine quam divites, neque impensis parcunt magis. 33 Nudis. *periphrasis mulieris ignobilis & pauperis.* 34 Procerorum ex Syria lecticariorum. *periphrasis mulieris nobilis & divitis.* 35 Circenses & theatrales. 36 Ambitiosa paupercula. 37 Tanquam clientas. 38 Pulchram vel flavicomam. 39 Vltima, nec sibi quicquam reliqui facit. 40 Nulla tamen pudore paupertatis inhibetur, ne reprehendatur & derideatur ab aliis, si cultus & sumptus ultra fortunæ suæ modum vela pandat. *vel* non est pudica & frugalis, uti decet pauperem. 41 Paupertas. 42 De cultu & victu soliciti sibi prospiciunt. 43 Formica magistra & exemplo providentiæ & laboris. 44 At fœmina prodiga non consulit rei familiari ruenti. 45 Ex mortuo consumptoque redivivus renascatur.. 46 Ad imprægnandum impotentes. coeunt enim, sed nihil emittunt. Scalig. Exercitatione 175. Sic Aetius l. 6. οἱ τεθλασμένοι ποτὲ καὶ συνουσίας ὀρέγονται. Et Polybius: περὶ γονῆς λαγνεύουσι μὲν, καὶ ἀφιᾶσιν. ὀλίγον δὲ, καὶ ἀσθενῶς, καὶ ἄγονον. Vide & Basilium de vera virginitate. Aphrodisæum problemat. lib, 4. & Martialem epigrammate 67. l. 6.

Oscula

Oſcula delectent, & 47 *deſperatio barbæ,*
Et quod 48 *abortivo non eſt opus; illa voluptas*
Summa tamen, quod jam calida & matura juventa
49 *Inguina traduntur medicis jam* 50 *pectine nigro.*
Ergo expectatos, ac juſſos 51 *creſcere primum*
Teſticulos, poſtquam cœperunt eſſe bilibres,
52 *Tonſoris damno tantum rapit* 53 *Heliodorus.*
54 *Conſpicuus longe, cunctiſque notabilis intrat*
Balnea, nec dubie 55 *cuſtodem vitis, & horti*
Provocat à domina factus ſpado. dormiat ille
Cum 56 *domina. ſed tu* 57 *jam durum Poſthume, jamq;*
Tondendum eunucho 58 *Bromium committere noli*
Si gaudet cantu: nullius 59 *fibula durat*
60 *Vocem vendentis prætoribus.* 61 *organa ſemper*
In manibus 62 *denſi radiant teſtudine tota*
Sardonyches, 63 *criſpo* 64 *numerantur pectine chordæ,*
Quo tener 65 *Hedymeles operā dedit, hunc tenet, hoc ſe*
Solatur, 66 *gratoque indulget baſia plectro.*
Quædam de numero 67 *Lamiarum, ac nominis alti*
Cum 68 *farre & vino* 69 *Ianum, Veſtamque rogabat,*
An 70 *Capitolinam deberet* 71 *Pollio* 72 *quercum*
Sperare, & fidibus promittere. quid faceret plus
Ægrotante viro? medicis quid 73 *triſtibus erga*
Filiolum ſtetit ante aram, nec turpe putavit
Pro 74 *cithara* 75 *velare caput,* 76 *dictataque verba*
Protulit (ut mos eſt) & aperta 77 *palluit agna.*
Dic mihi nunc quaſo, 78 *dic antiquiſſime divum.*

47 Eunuchorum, qui imberbes & leves ſunt inopia caloris, qui pilos creat. 48 Potione abortum faciente. 49 Teſtes traduntur evellendi chirurgis, quorum opus prius ad medicos pertinebat. 50 Crine pubeſcente. 51 Ad juſtam magnitudinē, priuſquam evellantur. 52 Cui eunuchi imberbes nihil lucri afferunt. 53 Chirurgus. 54 Et ille ſpado conſpicuus longe. 55 Priapum. 56 Tua ô Vrſidi uxore, potius quam concubino, quem τέως ἀνδροτῆτος

διαθρύψας. Ioſ. Scal. in Catullum vult *tradere eunucho* ſignificare ἀνδροχίζειν. i. e. *caſtrare*. quaſi dicat, Noli itaque tu ô Poſthume caſtrare catamitum jam grandiorem. ne forte uxori tuæ uſui ſit. 57 Pubeſcentem & grandem concubinum tuum, pectine jam duro exoletum, nec diutius habendum inter comatos. 58 Puerum delicatum & comatum inſtar Bacchi intonſi, qui Bromius dicitur. 59 Supra verſ. 73. 60 Citharœdi à prætore ludos edente ad canendum conducti. 61 Inſtrumenta muſica. 62 Gemmæ copioſæ ornant teſtudinem, *vel* digiti annulis & gemmis radiantes pulſant teſtudinem. 63 Plectro è calamo vel pilis criſpatis. 64 Percutiuntur. 65 Citharœdus. 66 In gratiam prioris domini. 67 Nobilium. Lamia a. familia originem duxit à Lamo Formiarum rege & conditore. 68 Sacrificio. 69 Vetera & prima Romanorum numina. 70 In certamine muſico à Domitiano inter alia Iovi Capitolino inſtituto. 71 Citharœdus & amaſius ſuus. 72 Coronam è quercu, quod præmium erat victorib. in quinquennali certamine triplici, muſico, equeſtri, gymnico, à Domitiano in honorem Iovis Capitolini inſtituto. vide Martial. epig. 54. l. 4. a. 73 Vtpote deſperantib. 74 Ipſo citharœdo. 75 Rem divinam facere & vota nuncupare, quod ex inſtituto veteri faciebant velati. 76 A ſacerdote verbis præeunte. 77 Subtimida & dubia an votis exta agnæ feliciter reſponderent. 78 Regnabat enim in Italia ante Saturnum, quem regno pulſum hoſpitio excepit.

Respondes his Iane pater? magna ocia cœlo.
Non est (ut video) non est, quod agatur apud vos,
Hæc de comœdis te consulit, illa tragœdum
Commendare volet, [79] *varicosus fiet aruspex.*
Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
Audax, & cœtus posset quam ferre virorum,
Cumque [80] *paludatis ducibus præsente marito*
Ipsa loqui [81] *recta facie,* [82] *strictisque mamillis.*
Hæc eadem novit quid toto fiat in orbe,
Quid [83] *Seres quid Thraces agant, secreta novercæ*
Et pueri; quis amet, quis decipiatur adulter,
Dicet quis viduam prægnantem fecerit, & quo
Mense, quibus verbis concumbat quæque, modis quot.
[84] *Instantem regi* [85] *Armenio, Parthoque cometen*
Prima videt: famam, rumoresque illa recentes
Excipit ad portas, quosdam [86] *facit;* [87] *isse Niphaten*
In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
Diluvio, [88] *nutare urbes, subsidere terras,*
Quocunque in trivio, cuicunque est obvia narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quod
[89] *Vicinos humiles rapere, & concidere loris*
[90] *Exorata solet. nam si latratibus alti*
Rumpuntur somni: Fustes huc ocius, inquit,
Adferte, atque illis [91] *dominum jubet ante feriri,*
Deinde canem. gravis occursu teterrima vultu
Balnea nocte subit: [92] *conchas &* [93] *castra moveri*
Nocte jubet, [94] *magno gaudet sudare tumultu,*
Cum lassata gravi ceciderunt brachia [95] *massa,*
Callidus & [96] *crista digitos impressit aliptes,*
Ac summum dominæ femur [97] *exclamare coëgit.*
Convivæ miseri interea somnoque fameque
Vrgentur. tandem illa venit [98] *rubicundula, totum*
[99] *Oenophorum sitiens, plena quod* [1] *tenditur urna*
Admotum pedibus, de quo [2] *sextarius alter*
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
Dum redit, & terram [3] *loto ferit intestino:*

79 Dum multum diuque stat deos consulens, sanguine crasso & melancholico in pedum venas delabente fiet varicosus. 6 Aphor. 21. 80 Paludamento indutis, quod militaris imperatoria vestis est. 81 Inverecunde, impudenter. 82 Exertis è sinu. 83 Scythiæ Asiaticæ populi. 84 Exitium portendentem. *mutantem regna cometem. Lucanus 1.* 85 Romano nomini infenso. 86 Ipsa fingit spargitque rumorem. 87 Armeniæ majoris fluviū inundasse. 88 Terræ motu, & hiatu. 89 Pauperes vicinos. 90 Ne quid crudelius in eos statuat. 91 Dominum latrantis canis. 92 Vasa ampla. 93 Sarcinas & instrumenta balneatoria. *Metaphora à militia.* 94 Ambitioso strepitu servis molesta, *vel*, exercitio ad sudorem excitandum. 95 Plumbea, quam in balneis agitabant qui sudare volebant. 96 Pudendo. 97 Crepitum concavæ manus inter ungendum illisæ edere, *vel* obscœnius quid poppysma. 98 A sudore, & balneis. 99 Vas vinarium amplum. 1 Impletur, *vel* præbetur. 2 Vnum & alterum exhaurit sextarium, ut vomitu ventriculum lavet & appetitum provocet. vide Martial. ep. 79 l. 6. 3 Vomitu, quo abluit & purgat stomachum.

4 Mar-

4 *Marmoribus* 5 *rivi properant, aut lata* 6 *Falerno*
7 *Pelvis olet, nam sic* 8 *tanquam alta in dolia longus*
Deciderit serpens, bibit, & vomit. ergo maritus
Nauseat, atque 9 *oculis bilem substringit opertis.*
Illa tamen gravior, quæ cum discumbere cœpit,
Laudat Virgilium, 10 *peritura ignoscit Elisa,*
Committit vates, & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina suspendit Homerum,
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis,
11 *Tot pariter pelves, & tintinnabula dicas*
Pulsari: jam nemo 12 *tubas atque æra fatiget,*
Vna 13 *laboranti poterit succurrere lunæ.*
14 *Imponit finem sapiens & rebus honestis.*
Nam quæ docta nimis cupit & facunda videri;
15 *Crure tenus medio tunicas succingere debet,*
16 *Cædere Sylvano porcum,* 17 *quadrante lavari.*
Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit
18 Dicendi genus, *aut* 19 *curtum sermone* 20 *rotato*
Torqueat 21 *enthymema, nec historias sciat omnes,*
* Sed quædam ex libris, & non intelligat. *odi*
Hanc ego, quæ repetit volvitque 22 *Palæmonis artem,*
Servata semper lege, & ratione loquendi,
Ignotosque mihi tenet 23 *antiquaria versus,*
24 *Nec curanda viris* 25 *Opicæ castigat amicæ*
Verba: 26 *solæcismum liceat fecisse marito.*
Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,

4 Per pavimentum marmoreum. 5 Vomitus. 6 Quod hauserat, ut revomeret. 7 In quam evomuit. 8 Non secus ac serpens, qui natura vini avidissimus. Plin. l. 10 c. 72. si in dolium ceciderit, bibit & vomit, vomit & bibit. 9 Vt compescas vomitum, *vel* indignationem. 10 Vt quæ non fine causa, *vel* quæ ex amoris impatientia sibi mortem consciverit. 11 In tantum sonora est. 12 Nil opus est turbarum & pelvium crepitu, quo credit superstitiosum vulgus succurri posse lunæ laboranti. vide quæ ad Senecæ Hippolyt. v. 789. 13 Eclipsim patienti. 14 Etiam philosophatur, & de summo bono statuit. 15 Sumat hunc oratoris vel Peripatetici habitum. 16 Non Cereri ut mulier, sed tanquam vir Sylvano, *vel* Epicuream professa cædere Sylvano porcum. 17 Aut Stoica quadrante lavari. *Horat. Sat. 3 l. 1. Dum tu quadrante lavatum*, &c. 18 Rhetoricum. 19 Cui altera propositio deest. 20 Succincto, conversione concluso. quod Cicero *versum*, Aristoteles συνεςραμμένον appellat *vel*, circulari. 21 Argumentum Dialecticum alteram partem animo concipiens, unde & nomen habet. hic pro universa Dialectica ponitur, quasi dicat: nec habeat uxor tua Dialecticam. * *Neque nullum verbum faciat perplexabile. Neque ulla lingua sciat loqui nisi Attica.* Plaut. Asinaria 4. act. 22 Grammaticam. fuit a. Rhemnius Palæmon Grammaticus cum excellentissimus tum arrogantissimus, Fab. Quintiliani præceptor. 23 Antiquitatum. vel, veterum Poetarum, & mihi inauditorum versus tenens. vel, antiquæ locutionis investigatrix & Critica. 24 Non adeo solicite vel ipsis viris observanda & castiganda. 25 Barbare loquentis. vide Sat. 3. v. 207. 26 Nec maritum vitiose verba componentem corripiat, vide epigrammate 20 l. 11. Martial.

Cum

27 Monile è smaragdis.
28 Inaures uniones ovalem formam habentes.
29 Incrustatione panis lacte asinino macerati. Satyra 2. vers. 107.
30 Vnguenta fragrantia à Poppæa Neronis uxore inventa.
31 His cosmeticis.
32 Vt mœchis placeat.
33 Vnguenta ex foliis nardi, & aliis foliis odoris. Plin. 13. l. 1. c.
34 Ex folis æstu, ut qui Æquinoctiali propiores sint: ut contra pinguedo à frigore & humore.
35 Incrustamenta cosmetica.
36 Asinino, quod teneram, erugatam & candidam reddit conservatque

Cum [27] virides gemmas collo circumdedit; *& cũ*
Auribus extensis magnos commisit [28] *elenchos.*
Intolerabilius nihil est, quam fœmina dives.
Interea fœda aspectu, ridendaque multo
[29] *Pane tumet facies, aut pinguia* [30] *Poppæana*
Spirat, & [31] *hinc miseri viscantur labra mariti.*
Ad mœchum veniet lota cute. quando videri
Vult formosa domi? [32] mœchis [33] foliata parantur.
His emitur quidquid [34] *graciles huc mittitis Indi.*
Tandem aperit vultum, & [35] *tectoria prima reponit.*
Incipit agnosci: atque [36] *illo lacte fovetur,*
Propter quod [37] *secum comites educit asellas,*
Exul [38] *Hyperboreum si dimittatur ad axem.*
Sed quæ mutatis inducitur atque fovetur
Tot medicaminibus, [39] *coctæque siliginis offas*
Accipit & madidæ; facies dicatur, an ulcus?
Est operæ pretium penitus cognoscere toto
Quid faciant agitentque die. si nocte maritus
Aversus jacuit, periit [40] *libraria, ponunt*
[41] *Cosmetæ tunicas, tarde venisse* [42] *Liburnus*
Dicitur, & pœnas [43] *alieni pendere somni*
Cogitur: [44] *hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,*
Hic scutica. sunt quæ [45] *tortoribus annua præstent.*
Verberat, atque [46] *obiter faciem linit, audit amicas.*
Aut latum pictæ vestis considerat aurum,
Et cadens [47] *longi relegit transacta * diurni,*
Et cadit donec, lassis cadentibus, Exi,
Intonat horrendum, jam [48] *cognitione peracta,*
[49] *Præfectura domo Sicula non mitior aula.*
Nam si constituit, solitoque decentius optat
Ornari, & properat, jamque expectatur in hortis,

cutem. 37 Vt Poppæa, quæ in exilium missa asinas L. secum duxit in hunc usum. Dio in Nerone, & Plin. 14. c. 12. l. 38 Regiones Aquiloni subjacentes polo Arctico vicinas. 39 Candidi panis è siligine, faba aut oryza cocti, maceratique lacte asinino ad cosmeticen & faciem emendandam. 40 Ancilla, quæ pensa librat & dispertit. 41 Ornatrices ponunt tunicas ad pœnas. 42 Servus lecticarius è Liburnia. 43 Domini scilicet. 44 Franguntur in hujus vertice vel dorso virgæ è ferula. 45 Vt strenue servos flagellent. 46 Et interim quasi per otium. 47 Accipit rationes diei transactæ. * Libri in quo singulorum dierum rationes scribebantur. Alii legunt *diei*. 48 Examine & judicio. 49 Administrat & gubernat ædes. vel gubernatio hujus domus non mitior est quam Sicula aula crudelissimis tyrannis infamis.

Aut

Aut apud [50] *Isiaca potius sacraria lena:*
Componit [51] *crinem laceratis ipsa capillis*
[52] *Nuda humeros* [53] *Psecas infelix, nudisque mamillis.*
[54] *Altior hic quare cincinnus?* [55] *taurea punit*
Continuo flexi crimen, facinusque capilli.
Quid Psecas admisit? quanam est hic culpa puella,
[56] *Si tibi displicuit nasus tuus?* [57] *altera lævum*
Extendit, pectitque comas, & volvit in orbem.
[58] *Est in consilio matrona, admotaque* [59] *lanis*
[60] *Emerita qua cessat acu: sententia prima*
Hujus erit; post hanc atate atque arte minores
Censebunt: tanquam fama discrimen agatur
Aut anima: Tanti est quærendi cura decoris.
Tot premit [61] *ordinibus, tot adhuc* [61] *compagibus altũ*
[62] *Ædificat caput:* [63] *Andromachen à fronte videbis,*
Post minor est: aliam credas. [64] *cedo, si breve parvi*
Sortita est lateris spacium, breviorque videtur
Virgine [65] *Pygmæa nullis adjuta* [66] *cothurnis.*
Et levis erecta consurgit ad oscula planta.
Nulla viri cura interea, nec mentio fiat
[67] *Damnorum, vivit tanquam vicina marito,*
Hoc solo propior, quod amicos conjugis odit,
Et servos, [68] *gravis est rationibus. Ecce furentis*
[69] *Bellona, matrisq; deûm* [70] *chorus intrat, &* [71] *ingens*
[72] *Semivir,* [73] *obsceno facies referenda minori,*
Mollia qui rupta [74] *secuit genitalia testa*
Iampridem, cui [75] *rauca cohors, cui* [76] *tympana cedunt*

50 Porticum vel templum Isidis, in quo adulterorum & mœchorum conventus & colloquia fiebant de adulteriis. *Multas illa facit, quod fuit ipsa Iovi.* Ovid.
51 Dominæ, ipsa capillos lacerata à domina.
52 Ad verbera, siquid peccet.
53 Ancillæ nomen sumptum ex Ovidio, qui ita Dianæ ornatricem nominat. forte à ψεκάζειν, ornatrices enim aquæ pauculum irrorabant ad compositionem crinium.
54 *Inquit domina.*
55 Scutica ex taurino corio, vel pene pœnas exigit male compositi crinis unius, perinde ac crimen ingens facinusque fuisset. Mertialis 2. 65. 56 Si deformis sit nasus tuus. 57 Ancilla altera crimen à sinistra parte componit. 58 Convocatur ad consilium formæ atque ornatus. *Dic Chrysis, nunquid indecens?* Petronius. 59 Lanificio. 60 Quæ hebeti, *inquiunt interpretes*, per annos oculorum acie à suendo cessat. Ego de *acu* crinali dictum censeo, cujus hanc peritam olimque exercitam accersit in consilium. 61 Fasciis & tiaris, ut altior videatur. *Celsæ procul aspice frontis honores, suggestumque comæ.* Pap. in 1. Sylvarum. 62 καλλιχρηστικῶς καὶ σχηματικῶς. 63 Proceram, qualis fuit Andromache Hectoris uxor, à fronte, à tergo minor multo videtur. 64 Quid, ni alia jam videatur? *vel* has illi tiaras indulge, ut naturam arte corrigat aut suppleat. 65 De Pygmæis quis non audivit? qui Indiæ montium incolæ cubiti longitudinem non excedunt. 66 Altis calceamentis subere suffertis sublevatisque. Hisp. *Cophines.* 67 Quæ vir ejus hinc sustinet. 68 Per suos sumptus. 69 De his Satyr. 2. vers. 111. 70 Sacerdotum. 71 Corpore, *vel*, veneratione & existimatione. 72 Antistes, cui execti sunt testes. 73 Reverendus quod minori sit pene. 74 Satyr. 2. v. 116. 75 Cantu, *vel*, quod eunuchis ut & fœminis ex frigore superflui humoris abundantia arteriam asperam crassiorem reddens, vocis meatum angustat. 76 Sacerdotes minores tympana pulsantes.

Ple-

Plebeia, & [77] Phrygia vestitur bucca tiara,
Grande sonat, metuiq; jubet Septembris, & [78] Austri
Adventum, nisi se centum lustraverit [79] ovis,
Et [80] xerampelinas veteres donaverit ipsi;
Vt quicquid subiti & magni discriminis instat,
In tunicas eat, & [81] totum semel expiet annum.
Hybernum fracta glacie descendet in amnem,
[82] Ter matutino Tiberi mergetur, & ipsis
Verticibus [83] timidum caput abluet. inde [84] Superbi
Totum regis agrum, nuda ac tremebunda [85] cruentis
Erepet genibus, [86] si candida jusserit Io,
Ibit ad Ægypti finem, calidasque petitas
[87] A Meroe portabit aquas, ut spargat in æde
Isidis, [88] antiquo quæ proxima surgit ovili;
Credit enim [89] ipsius dominæ se voce moneri.
[90] En animam, & mentẽ, cum qua dii nocte loquantur.
Ergo hic præcipuum, summumque meretur honorem,
Qui grege [91] linigero circumdatus, & grege [92] calvo
[93] Plangentis populi currit [94] derisor [95] Anubis,
[96] Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor
Concubitu, sacris observandisque diebus:
Magnaque debetur violato pœna [97] cadurco.
Et [98] movisse caput visa est argentea serpens.
Illius lacrymæ [99] meditataque murmura præstant,
Vt veniam culpæ non abnuat, [1] ansere magno
Scilicet, & tenui popano corruptus [2] Osiris,

77 Persis & Trojanis in usu Iosula, cujus lobi sub mento connectebantur. 78 Qui in Septembri flans febres & morbos generat. 79 Ova enim expiationibus, lustrationibusque adhibebãtur, ac præcipue in sacris Isidis. 80 Vestes coloris siccæ rosæ, vel cujusmodi est in autumnalibus vitis frondib. 81 Mala totius anni. 82 Persius Sat.2. *Tiberino in gurgite mergis*, &c. 83 Superstitiosum, superstitio enim ex inscitia & timore. 84 Campum Martium, quem, cum prius Tarquinii Superbi ager fuisset, Brutus Marti consecravit. 85 Rependo. If. Casaub. ad Suetonium in Augusto accipit hunc locum pro nudipedalium superstitione. *Huc pede matronam nudo descendere vidi*, Ovid.6. Fast. 86 Si per sacerdotem vel somnium jusserit Isis, dea Ægyptia ex candida vacca Io facta. 87 Ex Meroe insula Nili sub zona torrida, quam describit Heliodor.l.10. 88 Quæ vicina est ovili extracto in Martio campo in memoriam Romuli & Remi, qui ibi pecora pascebant. Sunt qui de septis intelligunt, in quibus claudebatur populus ad suffragia. de his vide apud Martial. epigr.14. l.2. c. 89 Isidis in somnis jubentis. 90 *Epiphonema Ironicon.* 91 Sacerdotum Isidis vestes lineas indutorum. 92 Capite raso in Isidis sacris. 93 Cum planctu Apim bovem quærentes. Diodorus Siculus l.4. 94 Creduli populi. 95 Antistes sustinens personam Anubidis, qui filius fuit Osiridis, & quod eadem gestaret armorum insignia, ab Ægyptiis in specie canis colebatur. Diodorus Siculus ibidem. 96 Antistes. 97 Proprie, stragulo. Lecto intra novem sacros dies violato. 98 Ac si veniam indulgens, capite annuisse visa est: *vel*, iratæ similis caput movisse (ut Sat.2 v.130.) draconis effigies in Isidis templo, de qua vide Diodor. Sicul. & Macrob. l.1. Saturn. 20.c. 99 Conceptæ preces. 1 Ansere & popano, id est, placenta Isidem colere, & vesci sacerdotes solebant. Herodot. l. 2. 2 Deus ille, qui Anubis, vers. 535.

* Cum

* *Cum dedit ille locum*; [3] *cophino, fœnoque relicto,*
Arcanam Iudæa tremens [4] *mendicat in aurem,*
Interpres legum [5] *Solymarum, & magna sacerdos*
[6] *Arboris, ac summi fida internuncia cæli.*
Implet & illa manum, sed parcius ære minuto,
Qualiacumque voles Iudæi somnia vendunt.
[7] *Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi*
Testamentum ingens, [8] *calida* [9] *pulmone columbæ*
Tractato, Armenius, vel [10] *Commagenus aruspex:*
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri faciet quod [11] deferat ipse,
[12] *Chaldæis sed major erit fiducia.* quicquid
Dixerit astrologus, credent à fronte relatum
[13] Ammonis, quoniam [14] Delphis oracula cessant,
Et genus humanum damnat [15] caligo futuri.
Præcipuus tamen est horum, qui sæpius [16] *exul,*
Cujus amicitia, [17] *conducendaque* [18] *tabella*
[19] *Magnus civis obit, & formidatus Othoni.*
Inde fides arti, sonuit si dextera [20] *ferro,*
Lævaque, si longo castrorum in carcere mansit.
[21] Nemo Mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui pene perit, [22] cui vix in [23] Cyclada mitti

* Vbi abiit sacerdos Isidis.
3 Nicol. de Lyra ad illud in Davidis Ps. 8. αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδουλευσαν, cophinum & fœnum è Iudæis usque portata non tam refert ad tenuitatem Iudaicæ supellectilis, quam ex instituto factum suspicatur, ut hæc circumferrent usque monimenta duræ servitutis in Ægypto, ubi faces & stercora è civitatibus cophino exportare cogebantur, atque paleas, fœnum & stipulas colligere ad lateres conficiendos. An forte in memoriam famis, quam tolerabant in obsidione? ubi fœni veteris laceramenta victui habebantur, ut refert Iosephus lib. 7. bell. Iudaic. c. 7. 4 Insusurrat aliquid de sua religione, simulque opem petit, sed tecte, ne in periculum adducat matronas Romanas, quibus damnosum foret Iudaicam profiteri religionem. vide Martial. epigr. 54. lib. 7. 5 Iudaicarum ab Hierosolymis. 6 In nemore Aricino victitans, & alludit ad Dodoneas sacerdotes, quæ responsa sub quercu reddebant. vide quæ ad Sen. Medeam v. 349. 7 Ordo est, Armenius & Com. ar. spondet, &c. 8 Recens cæsæ. 9 Inspectis extis. 10 Ex Orientali Syriæ parte. 11 Accuset. 12 Astrologis Babyloniis & Syris. 13 Iovis. ab ἄμμος, id est, arena. in arenosis enim Africæ desertis templum illi à Baccho conditum est, propter fontem ex ariete conspecto inventum. vel Hammonis ab חמן solarium, simulachrum Iovis in sublimi extructum. 14 Oppido Phocidis, templo, & oraculo Apollinis insigni. quod tamen oraculum defecit, ut & reliqua adventu Christi, vide Plutarchum de defectu oraculorum. 15 Ignoratio. 16 Supple fuit, ut ille Seleucus Mathematicus, qui cum Othonem olim superstitem fore Neroni spopondisset, tunc ultro imperium quoque promisit illi. Suetonius Othone 4. 17 Magna mercede & precio emenda, ab Othone, cui victoriam spondebat, *vel* alio. 18 Quæ judiciis ex cœli constitutione est notata. 19 Sergius Galba. 20 Manicis & catenis ferreis vincta. 21 Nemo creditur genium & animum præscium habere, qui non fuerit damnatus. 22 Imperato exilio ut effugeret præsentem mortem. 23 Insulam è Cycladibus aliquam in exilium.

Conti-

Plebeia, & [77] Phrygia vestitur bucca tiara,
Grande sonat, metuiq; jubet Septembris, & [78] Austri
Adventum, nisi se centum lustraverit [79] ovis,
Et [80] xerampelinas veteres donaverit ipsi;
Ut quicquid subiti & magni discriminis instat,
In tunicas eat, & [81] totum semel expiet annum.
Hybernum fracta glacie descendet in amnem,
[82] Ter matutino Tiberi mergetur, & ipsis
Verticibus [83] timidum caput abluet. inde [84] Superbi
Totum regis agrum, nuda ac tremebunda [85] cruentis
Erepet genibus, [86] si candida jusserit Io,
Ibit ad Ægypti finem, calidasque petitas
[87] A Meroe portabit aquas, ut spargat in ade
Isidis, [88] antiquo qua proxima surgit ovili;
Credit enim [89] ipsius domina se voce moneri.
[90] En animam, & mentẽ, cum qua dii nocte loquantur.
Ergo hic pracipuum, summumque meretur honorem,
Qui grege [91] linigero circumdatus, & grege [92] calvo
[93] Plangentis populi currit [94] derisor [95] Anubis,
[96] Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor
Concubitu, sacris observandisque diebus:
Magnaque debetur violato pœna [97] cadurco.
Et [98] movisse caput visa est argentea serpens.
Illius lacryma [99] meditataque murmura prastant,
Ut veniam culpa non abnuat, [1] ansere magno
Scilicet, & tenui popano corruptus [2] Osiris,

77 Persis & Trojanis in usu Insula, cujus lobi sub mento connectebantur. 78 Qui in Septembri flans febres & morbos generat.
79 Ova enim expiationibus, lustrationibusque adhibebatur, ac præcipue in sacris Isidis.
80 Vestes coloris siccæ rosæ, vel cujusmodi est in autumnalibus vitis frondib.
81 Mala totius anni.
82 Persius Sat. 2. *Tiberino in gurgite mergis*, &c.
83 Superstitiosum, superstitio enim ex inscitia & timore.
84 Campum Martium, quem, cum prius Tarquinii Superbi ager fuisset, Brutus Marti consecravit. 85 Rependo. Is. Casaub. ad Suetonium in Augusto accipit hunc locum pro nudipedalium superstitione. *Huc pede matronam nudo descendere vidi*, Ovid. 6. Fast. 86 Si per sacerdotem vel somnium jusserit Isis, dea Ægyptia ex candida vacca Io facta. 87 Ex Meroe insula Nili sub zona torrida, quam describit Heliodor. l. 10. 88 Quæ vicina est ovili extracto in Martio campo in memoriam Romuli & Remi, qui ibi pecora pascebant. Sunt qui de septis intelligunt, in quibus claudebatur populus ad suffragia. de his vide quæ ad Martial. epigr. 14. l. 2. c. 89 Isidis in somnis jubentis. 90 *Epiphonema Ironicon.* 91 Sacerdotum Isidis vestes lineas indutorum. 92 Capite raso in Isidis sacris. 93 Cum planctu Apim bovem quærentes. Diodorus Siculus l. 4. 94 Creduli populi. 95 Antistes sustinens personam Anubidis, qui filius fuit Osiridis, & quod eahem gestaret armorum insignia, ab Ægyptiis in specie canis colebatur. Diodorus Siculus ibidem. 96 Antistes. 97 Proprie, stragulo. Lecto intra novem sacros dies violato. 98 Ac si veniam indulgens, capite annuisse visa est: *vel*, iratæ similis caput movisse (ut Sat. 2 v. 130.) draconis effigies in Isidis templo, de qua vide Diodor. Sicul. & Macrob. l. 1. Saturn. 20. c. 99 Conceptæ preces. 1 Ansere & popano, id est, placenta Isidem colere, & vesci sacerdotes solebant. Herodot. l. 2. 2 Deus ille, qui Anubis, vers. 535.

* *Cum dedit ille locum*; [3] *cophino, fœnoque relicto,*
Arcanam Judæa tremens [4] *mendicat in aurem,*
Interpres legum [5] *Solymarum, & magna sacerdos*
[6] *Arboris, ac summi fida internuncia cæli.*
Implet & illa manum, sed parcius ære minuto,
Qualiacumque voles Judæi somnia vendunt.
[7] *Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi*
Testamentum ingens, [8] *calidæ* [9] *pulmone columbæ*
Tractato, Armenius, vel [10] *Commagenus aruspex:*
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri faciet quod [11] deferat ipse,
[12] *Chaldæis sed major erit fiducia.* quicquid
Dixerit astrologus, credent à fronte relatum
[13] Ammonis, quoniam [14] Delphis oracula cessant,
Et genus humanum damnat [15] caligo futuri.
Præcipuus tamen est horum, qui sæpius [16] *exul,*
Cujus amicitia, [17] *conducendaque* [18] *tabella*
[19] *Magnus civis obit, & formidatus Othoni.*
Inde fides arti, sonuit si dextera [20] *ferro,*
Lævaque, si longo castrorum in carcere mansit.
[21] Nemo Mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui pene perit, [22] cui vix in [23] Cyclada mitti

* Vbi abiit sacerdos Isidis.

3 Nicol. de Lyra ad illud in Davidis Ps. 8 αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδούλευσαν, cophinum & fœnum è Judæis usque portata non tam refert ad tenuitatem Judaicæ supellectilis, quam ex instituto factum suspicatur, ut hæc circumferrent usque monimenta duræ servitutis in Ægypto, ubi faces & stercora è civitatibus cophino exportare cogebantur, atque paleas, fœnum & stipulas colligere ad lateres conficiendos. An forte in memoriam famis, quam tolerabant in obsidione? ubi fœni veteris laceramenta victui habebantur, ut refert Iosephus lib. 7. bell. Iudaic. c. 7. 4 Insusurrat aliquid de sua religione, simulque opem petit, sed tecte, ne in periculum adducat matronas Romanas, quibus damnosum foret Iudaicam profiteri religionem. vide Martial. epigr. 54. lib. 7. 5 Iudaicarum ab Hierosolymis. 6 In nemore Aricino victitans, & alludit ad Dodoneas sacerdotes, quæ responsa sub quercu reddebant. vide quæ ad Sen. Medeam v. 349. 7 Ordo est, Armenius & Con. ar. spondet, &c. 8 Recens cæsæ. 9 Inspectis extis. 10 Ex Orientali Syriæ parte. 11 Accuset. 12 Astrologis Babylonis & Syris. 13 Iovis. ab ἄμμος, id est, arena. in arenosis enim Africæ desertis templum illi à Baccho conditum est, propter fontem ex ariete conspecto inventum. vel Hammonis ab חמן solarium, simulachrum Iovis in sublimi extructum. 14 Oppido Phocidis, templo, & oraculo Apollinis insigni. quod tamen oraculum defecit, ut & reliqua adventu Christi, vide Plutarchum de defectu oraculorum. 15 Ignoratio. 16 Supple fuit, ut ille Seleucus Mathematicus, qui cum Othonem olim superstitem fore Neroni spopondisset, tunc ultro imperium quoque promisit illi. Suetonius Othone 4. 17 Magna mercede & precio emenda, ab Othone, cui victoriam spondebat, *vel* alio. 18 Quæ judiciis ex cœli constitutione est notata. 19 Sergius Galba. 20 Manicis & catenis ferreis vincta. 21 Nemo creditur genium & animum præscium habere, qui non fuerit damnatus. 22 Imperato exilio ut effugeret præsentem mortem. 23 Insulam è Cycladibus aliquam in exilium.

Contigit, & [24] parva tandem caruisse Seripho.
Consulit ictericæ lento de funere matris,
[25] *Ante tamen de te Tanaquil tua, quando sororem*
Efferat, & patruos: an sit victurus adulter
*Post ipsam: * quid enim majus dare numina possunt?*
Hæc tamen ignorat quid sidus triste minetur
[26] *Saturni,* [27] *quo læta Venus se proferat astro,*
Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occursus etiam vitare memento,
In cujus manibus, ceu pinguia succina [28] *tritas*
Cernis [29] *ephemeridas; quæ nullum consulit. & jam*
Consulitur: quæ castra viro, patriamque petente,
Non ibit [30] *pariter,* [31] *numeris revocata* [32] *Thrasilli.*
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro, si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta [33] *genesi collyria poscit.*
Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit [34] *Petosiris.*
Si [35] *mediocris erit,* [36] *spatium lustrabit utrumque*
Metarum, & sortes ducet, [37] *frontemq;* [38] *manumque*
Præbebit vati crebrum [39] *poppysma roganti.*
Divitibus responsa dabit [40] *Phryx augur, & inde*
Conductus dabit astrorum mundique peritus,
Atque aliquis senior, [41] *qui publica fulgura condit.*
[42] *Plebejum in Circo positum est, & in aggere fatum:*
[43] *Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurum.*

24 Revocari ex illa exilii insula, Cycladum una in mari Ægæo. 25 Vxor tua futurorum cognitionis studiosa, ut illa Tarquinii Prisci uxor consulit Mathematicos de morte matris tuæ, quam ictero laborantem speraverat jamdudum extulisse. & tamen prius de tua, quam super omnia expetit. * *Ironice.* 26 Frigidi & sicci, malefici. 27 In quo signo vel qua domo gaudeat ascendens: quos planetas habeat amicos. 28 Vnctas & pellucidas ceu pinguia succina. 29 Libellum supputantem astrorum per singulos dies constitutionem. 30 Vna cum marito. 31 Calculationibus. 32 Nobilis Mathematici tempore Tiberii, cujus peritiam quomodo expertus fuerit Tiberius in ocio apud Rhodum, vide quæ Suetonius in Tiberio c. 14. Tacitus annalium 6. Dio. 55. lib. 33 Nativitatis themate. 34 Insignis Astrologus Ægyptius. 35 Paupercula. 36 In circo maximo, ubi plurimi erant sortilegi & divinatores. v. 589. 37 Physiognomoni ceu metoposcopo, qui profitetur hominum mores, naturas & futuros etiam eventus ex vultu ac fronte pernoscere & prævidere, præbebit frontem, ut & —— 38 —— Chiromanti, qui divinat è lineis & incisuris manuum, præbebit manum. 39 Ex manus contrectatione. *vel.* osculum ex collisis labiis sonans. *al.* concubitum. 40 Astrologus & Philosophus Indus, Gymnosophista, Brachmanes. nam supra de Phrygiis sacerdotibus dixerat, neque illi ista curabant aut norant. 41 Hetruscus fulgurum conditor & expiator. Pers. Sat. 2. vers. 26. 42 Vilissimi homines & ἀγύρται, ut ludii, astrologi, conjectores, fanatici, in Circo morabantur. Plebeji vates in circo sedent, & in aggere Tarquinii Superbi, qui est ad Circum. Sat. 3. v. 65. Horatius itaque appellat *Fallacem Circum.* de his Ennius: *Non vicanos haruspices, non de circo astrologos,* &c. Et Cicero pro Milone: *In Circo maximo,* &c. 43 Syra mulier vel meretrix aurea gestans monilia.

Consi-

Consulit ante [44] *Phalas, delphinorumque columnas,*
An saga vendenti nubat [45] *caupone relicto.*
[45] *Hæ tamen & partus subeunt discrimen, & omnes*
Nutricis tolerant fortuna urgente labores:
Sed jacet [47] aurato vix ulla puerpera lecto.
Tantum [48] *artes hujus, tantum medicamina possunt,*
Quæ steriles facit, atque [49] *homines in ventre necandos,*
Conducit. [50] *Gaude infelix, atque ipse bibendum*
Porrige [51] *quidquid erit. nam si* [52] *distendere vellet,*
Et [53] *vexare uterum pueris salientibus,* [54] *esses*
Æthiopis fortasse pater: mox [55] *decolor hæres*
Impleret tabulas [56] *nunquam tibi mane videndus.*
Transeo suppositos, & [57] *gaudia votaque sæpe*
[58] *Ad spurcos decepta lacus, atque* [59] *inde petitos*
Pontifices, [60] *Salios,* [61] *Scaurorum nomina* [62] *falso*
Corpore laturos: stat fortuna improba noctu
Arridens [63] *nudis infantibus. hos fovet omnes,*
Involvitque sinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumque sibi [64] *mimum parat. hos amat, his se*
Ingerit, atque suos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert [65] *cantus, hic* [66] *Thessala vendit*
[67] *Philtra, quibus valeant* [68] *mentem vexare mariti,*
[69] *Et solea pulsare nates. quod desipis, inde est,*
Inde animi caligo, & magna oblivio rerum,
Quas modo gessisti. tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut [70] *avunculus ille Neronis,*
Cui totam [71] *tremuli frontem Cæsonia pulli*
Infudit. quæ non faciet, quod principis uxor?
[72] *Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant.*

44 Sortilegos & divinatores, qui in Circo ante Phalas, id est, turres ligneas, & delphinorum columnas versabantur. 45 Priore marito deserto vel mortuo. 46 Pauperculæ. 47 Diviti & nobili, ipsa dives. Hypallage. 48 Veneficæ. 49 Conceptos jam & formatos. 50 Marite. *Scoptice.* 51 Quidquid erit potionis abortum facientis. 52 Gravida fieri. 53 Parere. 54 Ex adulterio conjugis tuæ cum servo Æthiope. 55 Niger, vel fuscus. *mulatte.* ex patre Æthiope & matre Romana scriberetur tibi hæres dictante uxore. supra v. 218. 56 Utpote malum omen, & inauspicatum. 57 Patrum, de nothis & suppositis tanquam suis. 58 Lacum Velabrensem, quo exponebantur spurii. 59 Clam à matribus, quæ nigros suos ex Æthiopicis servis fœtus ejecerunt, & à lacu Velabrensi petendos, curarunt expositos aliarum fœminarum spurios afferri, quos maritis pro suis obtrudant. 60 Martis sacerdotes. 61 Nobilium. 62 Supposito. 63 Expositis nudis. 64 Ludum & varium jocum ex his suppositis. 65 Incantamenta. 66 Thessalia olim veneficiis, & magicis famosa. 67 Potiones amatorias. 68 Dementes reddere. 69 Pro sua libidine tractare Pers. Sat. 5. v. 149. 70 Caligula, qui *ab uxore Cæsonia creditur potionatus amatorio quidem medicamento, sed quod in furorem converterit.* Suetonius Calig. cap. 50. idem refert Iosephus Antiquit. l. 19. 71 Carunculam è fronte recens nati pulli equini, id est, hippomanes. supra v. 134. 72 Caligulæ furoris igne ardebant, ruebantque pessum res humanæ, quarum habenas tenuit Romanorum Imperator, non secus ac nutassent coelestes res, Iove in furorem verso.

Non

Non aliter, quam si fecisset Iuno maritum
Insanum. minus ergo nocens erit Agrippina
73 *Boletus: siquidem unius præcordia pressit*
*Ille senis, * tremulumque caput* 74 *descendere jussit*
*In cœlum, & * longam manantia labra salivam.*
75 *Hæc poscit ferrum atque ignes hæc potio torquet,*
Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres.
76 *Tanti partus equæ: quanti una venefica constat?*
Oderunt natos de pellice: nemo repugnat,
Nemo vetat. jam jam privignum occidere fas est.
Vos ego pupilli, moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensa,
Livida materno fervent adipata veneno.
77 *Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa*
78 *Quæ peperit, timidus prægustet pocula* 79 *pappas.*
80 *Fingimus hæc altum Satyra sumente* 81 *cothurnum,*
Scilicet, & finem egressi legemque 82 *priorum,*
Grande Sophocleo carmen 83 *bacchamur hiatu*
Montibus ignotum 84 *Rutulis, cœloque Latino.*
Nos utinam vani! sed clamat 85 *Pontia,* Feci,
Confiteor, puerisque meis aconita paravi,
Quæ deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi.
** Tune duos una* 86 *sævissima vipera cœna?*
Tune duos? 87 *septem, si septem forte fuissent.*
** Credamus Tragicis quicquid de* 88 *Colchide torva*
Dicitur, & 89 *Progne. nil contra conor, & illæ*
Grandia monstra suis audebant temporibus: sed
90 *Non propter numos, minor admiratio summis*
Debetur monstris, quoties facit ira nocentem

73 Quo venenato sustulit Claudium Imperatorem. 74 Relatum enim inter deos, rursus à diis detrusum esse ad inferos jocatur Seneca ἀποκολοκυνθώσει Claudii Cæs. * Erat n. Claudius tremulo capite, spumante rictu, humentibus naribus, &c. Sueton. Claud. 30. c. 75 Hæc a. potio & philtrum Cæsoniæ Caligulam in furiosam crudelitatem impulit. Exquisitum aliquod veneni genus placebat, quod turbaret mentem & mortem differret. Tacitus. 12. Ann. 76 Si tantum mali ex uno hippomane, quantum ex una venefica? 77 Prægustet. 78 Ipsa mater, quæ ut gratificetur secundo marito, veneno non raro tollit filios ex priore marito, ut ad illum rem integram deferat: iuf a de Pontia. 79 Alumnus vel tutor Syracusanus. πάππας. pater. 80 Aliquis fortasse arguat nos hæc fingere, &c. mox: Utinam quidem fingeremus, neque vera nimis essent, quæ memoro. 81 Tragicam licentiam & argumenta ficta. 82 Poëtarum Satyricorum. 83 Poëtico instincti furore canimus Tragica. 84 Italis montibus, i. e. Romæ. Rutuli vero populi Latii. 85 Publii Petronii filia, Vecti Bolani uxor, quæ duos ex Bolano filios veneno sustulit, ut adultero nuberet. Mart epigr. 34 lib. 2. Idque professa è formula fatentium reorum. Quæ eadem & inscriptio epitaphiis solennis. * *Inquit Poëta.* 86 In tuos sæva ut viperæ, è quibus fœmina marem, nati matrem enecant. 87 *Respondet Pontia.* Imo septem interfecissem, si mihi septem fuissent, ut secundo gratificarer marito. * *Poëtæ verba.* 88 Medea, quæ liberos suos in odium Iasonis dilaniavit. 89 Quæ Ityn filium coctum Tereo apposuit. 90 Ut nostræ.

Hunc

Hunc sexum, & [91] rabie jecur incendente feruntur
Præcipites, ut saxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quæ [92] computat, & scelus ingens
[93] Sana facit. [94] *spectant* [95] *subeuntem fata mariti*
Alcestim, & [96] *similis si permutatio detur.*
Morte viri cupiant animam servare catellæ.
Occurrent multæ tibi [97] *Belides, atque* [98] *Eriphylæ,*
Mane [99] *Clytæmnestram nullus non vicus habebit,*
Hoc tantum refert, quod [1] *Tyndaris illa bipennem*
[2] *Insulsam, & fatuam lævâ dextraque tenebat;*
At nunc res agitur tenui pulmone [3] *rubetæ:*
[4] *Sed tamen & ferro,* [5] *si prægustaret Atrides*
Pontica [6] *ter victi cautus medicamina regis.*

[91] Quoties furore amoris vel iræ aguntur præcipites non leviore ruina, quam prærupta & ruinam minitantia juga montium subducto clivo seu radicis parte. [92] Deliberat modo. v. 647. [93] Prudens, mentis compos: non ex vindicta, affectu aut infirmitate.

[94] In theatralibus ludis repræsentatam. [95] Mariti Admeti vitam sua morte redimentem. [96] Sed his si similis daretur permutatio & optio, redimerent vitam catellæ morte viri. [97] Similes Danai filiabus L. quæ uno excepto maritos interfecere. [98] Cujusmodi fuit Eriphyla, quæ vatem Amphiaraum maritum monili à Polynice corrupta prodidit. [99] Similem Clytæmnestræ, quæ ut Ægistho adultero frueretur, maritum Agamemnona à bello Trojano redeuntem bipenni occidit. [1] Clytæmnestra Tyndari filia. [2] Non artificiosam cædem, quale nostrarum venenum. [3] Sat. 1. v. 70. [4] Et paratæ tamen etiam ferro rem decernere. [5] Si maritus se præmuniret antidoto, quali usus est Mithridates rex Ponti. [6] A Sylla, Lucullo, Pompejo.

SATYRA VII.

Ad Telesinum poëtam, Cæsarem quidem studia & artes respicere, cæterum apud alios Romanos Poëtarum, Historicorum, Causidicorum, Rhetorum, & Grammaticorum studia & labores pro levi & vili esse.

ET spes, & ratio studiorum in [1] *Cæsare tantum:*
Solus enim [2] *tristes hac tempestate Camœnas*
Respexit, cum jam celebres notique poëtæ
[3] *Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos*
Tentarent, nec fœdum alii, nec turpe putarent
Præcones fieri, cum [4] *desertis Aganippes*

[1] Trajano, *alii* Nerva, *alii* Domitiano, qui cætera vitiosus, favebat tamen literis, fovebatque Musas. Vide vitam Iuvenalis. [2] Neglectos & inopes poëtas. [3] Inopia sua & poëseos neglectu coacti, Romæ & in aliis oppidis Italiæ conferrent se ad sordidas artes, ut ex balneatoria & furnaria victum sibi quærerent. [4] Missis studiis in remotis solitudinibus juxta Aganippen fontem Bœoticæ è Cadmo inventum & Musis sacrum.

Vallibus

Non aliter, quam si fecisset Iuno maritum
Insanum. minus ergo nocens erit Agrippina
[73] *Boletus: siquidem unius præcordia pressit*
Ille senis, * *tremulumque caput* [74] *descendere jussit*
In cœlum, & * *longam manantia labra salivam.*
[75] *Hæc poscit ferrum atque ignes hæc potio torquet,*
Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres.
[76] *Tanti partus equæ: quanti una venefica constat?*
Oderunt natos de pellice: nemo repugnat,
Nemo vetat. jam jam privignum occidere fas est.
Vos ego pupilli, moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensæ,
Livida materno fervent adipata veneno.
[77] *Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa*
[78] *Quæ peperit, timidus prægustet pocula* [79] *pappas.*
[80] *Fingimus hæc altum Satyra sumente* [81] *cothurnum,*
Scilicet, & finem egressi legemque [82] *priorum,*
Grande Sophocleo carmen [83] *bacchamur hiatu*
Montibus ignotum [84] *Rutulis, cœloque Latino.*
Nos utinam vani! sed clamat [85] *Pontia,* Feci,
Confiteor, puerisque meis aconita paravi,
Quæ deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi.
* *Tune duos una* [86] *sævissima vipera cœna?*
Tune duos? [87] *septem, si septem forte fuissent.*
* *Credamus Tragicis quicquid de* [88] *Colchide torva*
Dicitur, & [89] *Progne. nil contra conor, & illæ*
Grandia monstra suis audebant temporibus: sed
[90] *Non propter numos, minor admiratio summis*
Debetur monstris, quoties facit ira nocentem

73 Quo venenato sustulit Claudium Imperatorem. 74 Relatum enim inter deos, rursus à diis detrusum esse ad inferos jocatur Seneca ἀποκολοκυνθώσει Claudii Cæs. * Erat n. Claudius tremulo capite, spumante rictu, humentibus naribus, &c. Sueton. Claud. 30.c. 75 Hæc a. potio & philtrum Cæsoniæ Caligulam in furiosam crudelitatem impulit. Exquisitum aliquod veneni genus placebat, quod turbaret mentem & mortem differret. Tacitus 12. Ann. 76 Si tantum mali ex uno hippomane, quantum ex una venefica? 77 Prægustet. 78 Ipsa mater, quæ ut gratificetur secundo marito, veneno non raro tollit filios ex priore marito, ut ad illum rem integram deferat; inf a de Pontia. 79 Alumnus vel tutor Syracusanus. πάππας. pater. 80 Aliquis fortasse arguat nos hæc fingere, &c. mox: Vtinam quidem fingeremus, neque vera nimis essent, quæ memoro. 81 Tragicam licentiam & argumenta ficta. 82 Poëtarum Satyricorum. 83 Poëtico instincti furore canimus Tragica. 84 Italis montibus. i. e. Romæ. Rutuli vero populi Latii. 85 Publii Petronii filia, Vecti Bolani uxor, quæ duos ex Bolano filios veneno sustulit, ut adultero nuberet. Mart epigr. 34 lib. 2. Idque professa è formula fatentium reorum. Quæ eadem & inscriptio epitaphiis solennis. * *Inquit Poeta.* 86 In tuos sæva ut viperæ, è quibus fœmina marem, nati matrem enecant. 87 *Respondet Pontia.* Imo septem interfecissem, si mihi septem fuissent, ut secundo gratificarer marito. * *Poeta verba.* 88 Medea, quæ liberos suos in odium Iasonis dilaniavit. 89 Quæ Ityn filium coctum Tereo apposuit. 90 Vt nostræ.

Hunc

Hunc sexum, & [91] rabie jecur incendente feruntur
Præcipites, ut saxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quæ [92] computat, & scelus ingens
[93] Sana facit. [94] *spectant* [95] *subeuntem fata mariti*
Alcestim, & [96] *similis si permutatio detur.*
Morte viri cupiant animam servare catella.
Occurrent multa tibi [97] *Belides, atque* [98] *Eriphyla,*
Mane [99] *Clytæmnestram nullus non vicus habebit,*
Hoc tantum refert, quod [1] *Tyndaris illa bipennem*
[2] *Insulsam, & fatuam læva dextraque tenebat;*
At nunc res agitur tenui pulmone [3] *rubetæ:*
[4] *Sed tamen & ferro,* [5] *si prægustaret Atrides*
Pontica [6] *ter victi cautus medicamina regis.*

91 Quoties furore amoris vel iræ aguntur præcipites non leviore ruina, quam prærupta & ruinam minitantia juga montium subducto clivo seu radicis parte.
92 Deliberat modo. v. 647.
93 Prudens, mentis compos: non ex vindicta, affectu aut infirmitate.

94 In theatralibus ludis repræsentatam. 95 Mariti Admeti vitam sua morte redimentem. 96 Sed his si similis daretur permutatio & optio, redimerent vitam catellæ morte viri. 97 Similes Danai filiabus L. quæ uno excepto maritos interfecere. 98 Cujusmodi fuit Eriphyla, quæ vatem Amphiaraum maritum monili à Polynice corrupta prodidit. 99 Similem Clytæmnestræ, quæ ut Ægistho adultero frueretur, maritum Agamemnona à bello Trojano redeuntem bipenni occidit. 1 Clytæmnestra Tyndari filia. 2 Non artificiosam cædem, quale nostrarum venenum. 3 Sat. 1. v. 70. 4 Et paratæ tamen etiam ferro rem decernere. 5 Si maritus se præmuniret antidoto, quali usus est Mithridates rex Ponti. 6 A Sylla, Lucullo, Pompejo.

SATYRA VII.

Ad Telesinum poëtam, Cæsarem quidem studia & artes respicere, cæterum apud alios Romanos Poëtarum, Historicorum, Causidicorum, Rhetorum, & Grammaticorum studia & labores pro levi & vili esse.

ET spes, & ratio studiorum in [1] *Cæsare tantum:*
Solus enim [2] *tristes hac tempestate Camœnas*
Respexit, cum jam celebres notique poëtæ
[3] *Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos*
Tentarent, nec fœdum alii, nec turpe putarent
Præcones fieri, cum [4] *desertis Aganippes*

1 Trajano, *alii* Nerva, *alii* Domitiano, qui cætera vitiosus, favebat tamen literis, fovebatque Musas. Vide vitam Iuvenalis.
2 Neglectos & inopes poëtas. 3 Inopia sua & poëseos neglectu coacti, Romæ & in aliis oppidis Italiæ conferrent se ad sordidas artes, ut ex balneatoria & furnaria victum sibi quærerent. 4 Missis studiis in remotis solitudinibus juxta Aganippen fontem Bœoticæ è Cadmo inventum & Musis sacrum.

Vallibus

Vallibus esuriens migraret in [5] *atria* [6] *Clio.*
Nam si [7] *Pieria quadrans tibi nullus in arca*
Ostendatur, ames nomen victumque [8] *Machera,*
Et vendas potius, commissa quod auctio vendit.
Stantibus, œnophorum, tripodes, armaria, cistas,
[9] *Halcyonem Bacchi,* [10] *Thebas, &* [11] *Terea* [12] *Fausti.*
Hoc satius, quam si dicas sub judice, Vidi,
Quod non vidisti. faciant [13] *equites Asiani,*
Quanquã & [14] *Cappadoces faciant, equitesq;* [15] *Bithyni,*
[16] *Altera quos nudo traduxit* [16] *Gallia talo.*
Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunque [17] *canoris*
Eloquium vocale modis, [18] *laurumque momordit.*
* *Hoc agite ô juvenes, circumspicit, & stimulat vos,*
Materiamque sibi [19] *Ducis indulgentia quærit,*
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia, atque ideo [20] *crocea membrana tabella*
[21] *Impletur,* [22] *lignorum aliquid posce ocyus, & qua*
Componis, dona [23] *Veneris* [24] *Telesine marito:*
Aut claude, & positos [25] *tinea pertunde libellos.*
Frange miser calamos, [26] *vigilataque prælia dele,*
Qui facis in parva sublimia carmina cella,
Vt dignus venias [27] *hederis, & imagine* [28] *macra.*
Spes nulla ulterior. didicit jam dives avarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Vt pueri [29] *Iunonis avem.* sed defluit ætas
Et [30] pelagi patiens, & [31] cassidis, atq; [32] ligonis:
Tædia tunc subeunt animos, tunc seq; suamque

5 Divitum, *vel* atria Licinia in foro, quo convenire præcones, & ubi auctiones fieri solebant.
6 Poëta. Chûs cultor.
7 Tui docti poëtæ, qui musas è Pieria colis.
8 Præconis, illius temporis.
9 Tragœdiam de Halcyone, Ceycis uxore, à malo poëta Baccho scriptam. Alias *Alcithoen Pacci.* fabulam vide 4. Metamorph. Ovid.
10 Tragœdiam de Thebarum regibus, Lajo, Oedipo, &c.
11 Tragœdiam de Tereo, Progne, Philomela, &c.

12 Mali Poëtæ. 13 Servi ex Asia ducti jam equites Romani facti, sed levis fidei. 14 Equites è servis Cappadocibus, qui Armeniæ sunt contermini. 15 Equites è servis Bithynis in Asia minore juxta Pontum. 16 Gallogræcia seu Galatia. vide Lucii Flor. 2. l. 11. cap. 17 Poëma altum & sonorum. 18 Honorem lauri, & gloriam poëmatis sui degustavit. *vel*, Poësi initiatus, & sacer Apollinis vates factus momordit laurum, quæ manducata numine inflare credebatur. Δαφνηφάγων φοιβάζειν ἐκ λαιμῶν ὄπα, Lycophron. * Rituale verbum & in sacris solenne. 19 Imperatoris liberalitas & favor. 20 Vide Persii Sat. 3. 10. vel Vitelliani. 21 Carminibus. 22 Ad incendium. 23 Vulcano igni. 24 Poëta, ad quem hanc Satyram scribit. 25 Blattis & tineis escam mitte. 26 Carmina, quæ de bellis elucubrasti. 27 Corona ex hederis, victorum poëtarum præmio, & ——— 28 ——— Statua in bibliothecam Apollinis recipienda, referente maciem tuam ex intensione studii contractam. Vide Persii prologi v. 5. 29 Pavonem. 30 Quæ poterat impendi mercaturæ & nauticæ ——— 31 ——— Militiæ. ——— 32 ——— Agriculturæ.

33 Tet-

[33]Terpsichoren odit [34]facunda & nuda senectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste
Quem colis, & [35] *Musarum, & Apollinis æde relicta,*
Ipse facit versus, atque uni [36] *cedit Homero*
[37] *Propter mille annos. at si dulcedine famæ*
Succensus recites, [38] *Maculonus commodat ædes,*
Ac longe ferrata domus servire jubetur,
In qua sollicitas imitatur [39] *janua portas.*
Scit dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis, & magnas [40] *comitum disponere voces.*
Nemo dabit [41] *regum,* [42] *quanti subsellia constent,*
Et quæ conducto pendent [43] *anabathra tigillo,*
Quæq; [44] *reportandis posita est* [45] *orchestra cathedris.*
Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere sulcos
Ducimus, & [46] *litus tenui versamus aratro.*
Nam si discedas, laqueo tenet [47] ambitiosi
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui [48] *nihil expositum soleat* [49] *deducere,* [50] *nec qui*
Communi feriat carmen triviale moneta,
* *Hunc qualem nequeo monstrare, & sentio tantum.*
Anxietate carens animus facit, [51] *omnis acerbi*
Impatiens, [52] *cupidus sylvarum,* [53] *aptusque bibendis*
Fontibus [55] *Aonidum.* neq; enim cantare sub antro
[55]Pierio, [56] thyrsūve potest contingere [57] sana

33 Studia poëtica.
34 Ipsi jam senes inopesque, ut ut docti.
35 Poëtis ipsis. *vel* doctorum censura, qui in æde Musarum & Apollinis de carminibus judicabant. *vel*, nullo musarum instinctu, sed invita Minerva carmina aggressus.
36 Putat se cedere.
37 Neque hoc propter ingenium, sed annos, quod Homerus antiquior sit illo.
38 Dives quispiam.
39 Ferratæ, instar portarum civitatis obsessæ.

40 Clientum, qui tibi applaudebant. 41 Divitum. 42 Precium conductorum subselliorum, graduum, orchestræ. 43 Scalas & gradus per quos ad pulpita ascenditur. 44 Quippe quæ conducta referunt. *Nam & domum mutat, & auditorium extruit, & subsellia conducit.* Dialog. de Oratoribus. 45 Tabulatum, in uno saltat chorus. Sat. 3 v. 178. 46 Sterile & inutile studium exercemus & urgemus, non majori fructus spe, quam si litus araremus. 47 Laudem affectantis poëtices. pene conversus hic locus ex Aristophanis Ranis. Γόνιμον δὲ ποιητὴν, ἂν, &c. 48 Nihil humile aut vulgare. *Effugiendum est ab omni verborum vilitate, & sumendæ voces à plebe summotæ,* &c. Petron. 49 Egregie & subtiliter, veluti tenui filo. 50 Qui non vulgari nota & stylo carmina condit. *Metaphor.* à monetariis, qui unius notæ nummos producunt. * Et cujus nomen aut exemplum non possum dare, ut qui talem novi neminem, & cujus ideam mente solum concipio. 51 Molestiis vacuus & liber. 52 Secessus & solitudinis amans. 53 Natura idoneus, quem ars perficiat, & quem furore suo inspirent Apollo & Musæ. 54 Musarum ex Aonia, antris, montibus & fontibus musis consecratis nobili. 55 Supra v. 8. 56 Furorem ἐμμανῆ. quali in Orgiis Tyrsigeræ feruntur Bacchides. Poëtæ autem in tutela Bacchi sunt. 57 Sicca & sobria, quæ poëtis haud convenit, qui non nisi mero (quod animæ educit instrumenta) madidi & male sani carmina scribunt, quæ vivere possint. vide epigram. Antipatri. 2. lib. Antholog. συμπότικα ἀγεισμοῦ.

Paupertas, atque æris inops, quo nocte dieque
Corpus eget. *ſatur eſt,* [58] *cum dicit Horatius, ohe!*
Quis locus ingenio niſi cum ſe carmine ſolo
Vexant, & [59] dominis [59] Cirrhæ [60] Nyſæque ſeruntur
Pectora noſtra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec [61] *de lodice paranda*
Attonitæ, currus, & equos, facieſque deorum
[62] *Aſpicere, & qualis* [63] *Rutulū confundat* [64] *Erinnys.*
Nam ſi Virgilio puer, & tolerabile deſit
Hoſpitium, [65] *caderent omnes à crinibus hydri,* [ſit
[66] *Surda nihil* [67] *gemeret grave buccina. poſcimus, ut*
[68] *Non minor antiquo* [69] *Rubrenus Lappa* [70] *cothurno,*
Cujus & [71] *alveolos, & lanam* [72] *pignorat Atreus.*
Non habet [73] *infelix Numitor, quod mittat amico,*
Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi
Vnde emeret multa paſcendum carne leonem
Iam domitum. conſtat leviori bellua ſumptu,
[74] Nimirum & capiunt plus inteſtina poëtæ.
Contentus fama jaceat [75] *Lucanus in hortis*
Marmoreis: at [76] Serrano, tenuiq; [76] Salejo ſeſt?
Gloria [77] quantalibet. quid erit, ſi gloria [78] tantū
Curritur ad vocem jucundam, & carmen [79] *amicæ*
[80] *Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,*
Promiſitque [81] *diem; tanta dulcedine captos*
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur: ſed cum [82] *fregit ſubſellia verſu,*
Eſurit, intactam [83] *Paridi niſi vendat* [84] *Agaven.*
[85] *Ille &* [86] *militiæ multis largitur honorem,*
[87] *Semeſtri vatum digitos circumligat auro.*

58 Od. 19. l. 2.
59 Ab Apolline, cui Cirrha urbs ad radicem Parnaſſi ſacra.
60 Baccho, qui in Nyſa Arabiæ educatus cultuſque eſt.
61 De domeſticis curis ſolicitæ.
62 Mente conceptas deſcribere.
63 Turnum Rutulorum regem.
64 Alecto furia. Æn. 7.
65 Non potuiſſet fingere furias anguibus crinitas, ut ibidem, *geminos erexit crinibus angues.*
66 Non audita, *vel* rauca. *Catachreſis.*
67 Nec adeo horrendum finxiſſet Alectus cornu. *in eodem* 7. Æneid. ibid.
68 Non minori precio & æſtimatione. 69 Poëta Tragicus. 70 Poëtis Tragicis priſci temporis. 71 Tabulas vel *alveolos*, id eſt, lances. 72 Tragœdia de Atreo, quam dum ſcribit, ſupellectilem pignori exponit. *alias*, pignori accipit Atreus fœnerator. *Prior expoſitio magis placet.* 73 Iudicio & uſu. vide Martial. epigr. 3 l. 9. 74 Ironice. 75 Qui dives ad poëſim acceſſit. 76 Pauperi poëtæ. 77 Vtcunque magna. 78 Nuda & ſine precio. 79 Gratæ. 80 Statii poëmatis de bello Thebano. 81 Recitandi. 82 Frequentiam auditorum, ὧν ὑπὸ χειρῶν καὶ κραυγῆς κατεῤῥήγνυτο τὸ τέγος. Polybius hiſtoriarum 15. *vel.* vehementi recitatione, ut Satyra 1. *Ruptæ lectore columnæ.* Sic Martianus Capella: *cognoſcentium quoque frangere ſubſellia, hunc olim perorantem & rethoricæ jactibus ſubtiliter orationem frangentem*, &c. Sidonius lib. ſ. epiſtolarum ad Sapaudum. 83 Pantomimo. Domitiæ Neronis amitæ liberto. 84 Fabulam de matre Pentheï conſcriptam, eamque novam. 85 Paris. 86 Præfecturas. 87 Dignitate equeſtri, cujus inſigne annuli aurei, quos invenit luxus ſemeſtres, id eſt, æſtivos, minores; hybernos, majores, ut Satyra 1. verſ. 28.

Quod

Quod non dant proceres, dabit histrio. tu [88] *Camerinos,*
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas?
Præfectos [89] *Pelopea facit,* [89] *Philomela tribunos.*
Haud tamen invideas vati, quem [90] *pulpita pascunt.*
Quis tibi [91] *Mecœnas? quis nunc erit aut * Proculeus,*
*Aut * Fabius? quis * Cotta iterum? quis * Lentulus alter?*
Tunc par ingenio pretium: [92] nunc utile multis
Pallere, & [93] vinum toto nescire Decembri.
[94] *Vester porro labor fœcundior historiarum*
Scriptores, [95] *petit hic plus temporis, atq;* [96] *olei plus:*
Namque oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, & crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus [97] *apertæ?*
Quis dabit historico, quantum daret [98] *acta legenti?*
[99] *Sed genus ignavum, quod tecto gaudet & umbra.*
[1] *Dic igitur quid causidicis* [2] *civilia præstent*
Officia? & magno [3] *comites in fasce libelli?*
Ipsi magna sonant; sed tunc cum creditor audit
Præcipue, vel si [4] *tetigit latus acrior illo,*
[5] *Qui venit ad dubium grandi cum* [6] *codice* [7] *nomen.*
Tunc immensa cavi spirant mendacia [8] *folles,*
[9] *Conspuiturque sinus. verum deprendere messem*
Si libet, [10] *hunc centum patrimonia causidicorum,*
Parte alia solum [11] *russati pone* [12] *Lacertæ.*
Consedere [13] *duces? surgis tu* [14] *pallidus* [15] *Ajax*
Dicturus [16] *dubia pro libertate,* [17] *Bubulco*

88 Nobiles. 89 Tragœdia de Pelopea filia Thyestæ, vel de Philomela conscripta & Paridi vendita. 90 Recitationes in pulpitis. 91 * Vir liberalis, & munificus. Sat. 5 v. 108. 92 Nunc studii utilitas huc redit omnis denique, ut palleant, & vino abstineant, legitur &, *tunc utile.* 93 Abste nisi agere Saturnalia, quæ mense celebrantur Decembri, in quibus vino & epulis maxime indulgetur. 94 Sed vester labor ô historici, utilior forte est, & fœcundior. *Ironice.* 95 Hic labor petit plus operæ & olei. Sed legitur & *petitur plus.* 96 Impensæ in oleo ad lucernam. 97 Proscissæ & aratæ. *Metaphora.* 98 Actuario sive advocato. 99 Sed historici, *inquies*, sunt genus ignavum, &c. Isaacus Casaubonus in animadversionibus ad Suetonium in Augusto legit, *quod lecto gaudet*, intelligitque *lectum* seu *lecticulam lucubratoriam.* xx Anidrw. Ita Seneca 72 ep. *Quædam sunt quæ possis & in visso scribere: quædam lectum & otium & secretum desiderant.* Et Persius Sat 1. *Nec quicquid denique lectis Scribitur in citreis.* *Respondet Poeta.* 2 Actiones causarum civilium. 3 Lib. actionum quos secum in judicium adfert. 4 Pupugit commovitque alius causidicus acrior illo, *vel* creditor. 5 Qui debitore inficiante, negat id deberi, paratus ostendere libros accepti & expensi. 6 Legum, *vel* probationis. 7 Debitum. 8 Pulmones, *vel* fauces. 9 Contentione orationis. 10 In hac lance. i. e. confer lucrum aurigæ cum illo causidici, & comperies unius aurigæ lucrum æquare centum causid. orum mercedes. 11 Veste russata. i. e. rubra induti. 12 Militis vel aurigæ russatæ factionis. 13 Judices. *Hemistich. Ovidianum Met.* 13. 14 De eventu vel caussa subtimidus. 15 Causam dicturus, ut Ajax ibid. 16 Pro eo cujus libertas in quæstionem vocatur, *ut Cic. pro Archia.* 17 C. Attilio Bubulco Cos. *vel* rustico aliquo judice.

Iudice. rumpe miser [18] *tensum jecur, ut tibi lasso*
Figantur [19] *virides scalarum gloria palmæ.*
Quod vocis pretium? siccus petasunculus, & vas
[20] *Pelamidum, aut veteres Aphrorum* [21] *epimenida bulbi;*
Aut vinum [22] *Tiberi devectum, quinque lagenæ,*
Si quater egisti. si contigit aureus unus,
[23] *Inde cadunt partes in fœdere pragmaticorum:*
[24] *Æmylio dabitur, quantum petet: & melius* [25] *nos*
Egimus, hujus enim stat [26] *currus aheneus, alti*
Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
[27] *Bellatore* [28] *sedens curvatum hastile minatur*
Eminus, & statua meditatur prælia [29] *lusca.* [est
Sic [30] *Pedo* [31] *conturbat* [31] *Matho deficit, exitus hic*
[31] *Tongilli, magno cum* [32] *rhinocerote lavari*
Qui solet, & vexat lutulenta balnea [33] *turba,*
Perque forum juvenes longo premit * *assere* [34] *Medos,*
Empturus pueros, argentum, [35] *myrrhina, villas;*
[36] *Spondet enim Tyrio* [37] *stlataria purpura filo.*
Et tamen hoc ipsis est utile. purpura [38] vendit
Causidicū, vendunt [39] amethystina, convenit illis
Et strepitu, & [40] facie majoris vivere census.
Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
[41] *Vt redeant veteres,* [41] *Ciceroni nemo ducentos*
Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens,

18 securi ita inflatum. *vel* pulmonem spiritu.
19 Victoriæ signa è pulpitis tuis ædibus affigantur. erat autem moris victoriam in actionibus partam testari appensa pro foribus palma. οἱ φοίνικες ἐπὶ τῇ θύρᾳ χλωροὶ ἐστεφανωμένοι. Lucian. Ῥητόρων διδάσκαλ. *alii* censent significari hinc pauperiem oratorum, quibus etiam victoribus pro palmatis ædibus erant cœnacula, ad quæ scalis ascenderent.
20 Piscium è thynni genere. 21 Bulbi genus. Plin. l.19. vel bulli, pisces exigui & viles. Lips. epist. 2 lib.4. Quæst. epist. alii legunt Epimenia, quasi menstrua hæc sint munera ex Africa. 22 Vile ut Vejentanum seu Etruscum, non adverso flumine ex Campania vel Græcia advectum. 23 Aurei illius partes quædam auferuntur distribuendæ ex pacto Pragmaticis, qui verbis & formulis juris instructi, mercedula adducti ministros se oratoribus præbent in judiciis. Cic. 1. de Orat. & Fab. l.12 c.3. 24 Diviti causidico. 25 Nos tamen pauperes advocati. 26 Triumphalis currus majorum in porticu. 27 Equo. 28 Equestris statua. 29 Altero oculo clauso ut ictum dirigat. *vel*, inclinato capite, vel detorto, ita ut unus tantum oculus videatur. 30 Causidicus. 31 Decoquit, & æs alienum contrahit, novis creditoribus solvens, veteribus non ita, dum se divitem præfert. 32 Gutto ex cornu Rhinocerotis, quo in balneis utuntur divites. 33 Clientium & servorum. * Satyra 3. 235. 34 Lecticarios ex Media. Lipsius legit Mœsos, ut Sat.9. *de grege Mœsorum.* 35 Vasa. vide Martial. epigr. 113 l. 14. & quæ nos ibi. vide & hujusmodi licitatorem Mamurram. epigr. 60 l.9. Martial. 36 Exponit se tanquam divitem. 37 Laus clavus purpureus. *st.* præfixis, ut stlite pro lite. 38 Commendat & facit ut conducatur majori pretio. 39 Vestimenta violacea, ab Amethysti gemmæ colore. 40 Ostentatione majoris census. 41 Quod si in vitam reversi sint summi illi oratores Romani, Crassus, Antonius, Cicero, acturi jam causas ———

Respicit

Respicit hoc primum[42] *qui litigat, an tibi servi*
Octo, decem[43] *comites, post te an sit sella,*[44] *togati*
Ante pedes. ideo conducta[45] *Paulus agebat*
[46] *Sardonyche, atque ideo pluris, quã*[45] *Cossus agebat,*
Quam[45] *Basilus.* rara in tenui facundia panno.
Quando licet[47] *flentem Basilo producere matrem?*
Quis bene dicentem Basilum ferat?[48] *accipiat te*
Gallia, vel potius[49] *nutricula causidicorum*
Africa, si placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, ô[50] *ferrea pectora*[51] *Vecti,*
Cum[52] *perimit sævos*[53] *classis numerosa tyrannos.*
Nam quæcunq; sedens modo legerat, hæc eadem stans
Proferet, atque[54] *eadem*[54] *cantabit versibus iisdem,*
Occidit miseros[55] crambe repetita magistros.
Quis[56] *color, & quod sit*[57] *causa genus, atque ubi*[58] *summa*
Quæstio, quæ veniant diversa parte[59] *sagittæ,*
Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo.
[60] *Mercedem appellas? quid enim scio?*[61] culpa docentis
Scilicet arguitur, quod[62] læva in parte mamillæ
Nil salit[63] Arcadico juveni. *cujus mihi sexta*
Quaque die miserum dirus caput[64] *Annibal implet.*
Quicquid id est, de quo deliberat an petat urbem
A Cannis: an post nimbos, & fulmina cautus
[65] *Circumagat madidas à tempestate cohortes.*
[66] *Quantum vis stipulare, & protinus accipe quid do.*
Ut toties illum[67] *pater audiat? ast alii sex*

41 — Clientes non tam respicerent eloquentiam, quam census, faciem & comitatum oratoris; *the lawyers port and traine*, an illi lecticæ octophoros plena ipso. &c. 43 Clientes. 44 Amici anteambulones. 45 Orator causidicus. 46. Annulo in quo hæc erat gemma. 47 Tenui oratori producenti matrem in gravi causa pro vita & salute filii supplicantem & misericordiam moventem. quod fecit Cicero pro Fonteio. 48 In Gallia oratoriam exerceas. 49 Litigiosa. 50 Nullius laboris non patientissima. 51 O Rhetorum præceptor. 52 Perimendos declamat. alii de Dionysio exponunt, qui de rege in hoc pistrinum fuerit conjectus. 53 Discipulorum. 54 Periodis & pronunciatione. 55 Eadem identidem ab eodem iisdem inculcata, non sine fastidio enecat, non secus ac δὶς κραμβὴ θάνατος, recalfacta brassica, & ad fastidium reposita. Quod enim de *cambre* ingerunt Domitius I. Scoppa & alii, ut sit inscriptio declamationis ex historia devictorum à Cumanis Capuanorum juxta Cambren oppidum Campaniæ, tortuosum mihi & longe nimis petitum videtur. vide Angeli Politiani 33. c. Miscell. 56 Ratio. 57 Deliberativum, demonstrativum aut judiciale. 58 Controversiæ status. 59 Objectiones & argumenta adversarii. *Metaphora.* 60 *Inquit discipulus.* 61 *Respondet magister.* 62 Cor stupidum est. 63 Pingui, hebeti, obtuso, quales sunt Arcades teste Philostrato l.3 *Βοιωτίῳ ὠτὶ* vel asinino. vide Pers. Sat.3 v.9. 64 Obtundit me toties audita ad nauseam illius declamatio de Annibale deliberante, an receus è Cannensi victoria peteret urbem, suadente Maharbale & illi cœnam in Capitollo pollicente. 65 Reducat, cum jam posuisset castra ad tertium à Roma lapidem, deterritus fulmine & tempestate per dies tres. 66 *Dicit dispensator, qui Rhetori discipulum tradit.* 67 Pers. Sat.3 v.47.

Et plures uno conclamant ore sophistæ,
Et veras agitant lites, [68] *raptore relicto;*
[69] *Fusa venena silent,* [70] *malus, ingratusque maritus,*
Et [71] *quæ jam veteres sanant mortaria cæcos.*
Ergo [72] *sibi dabit ipse* [73] *rudem, si nostra movebunt*
Consilia, & vitæ diversum iter ingredietur,
Ad b *pugnam qui rhetorica descendit ab* c *umbra,*
[74] *Summula ne pereat, qua vilis* [75] *tessera venit*
Frumenti, quippe hæc merces lautissima. [76] *tenta*
[77] *Chrysogonus quanti doceat, vel* [77] *Pollio quanti*
[78] *Lautorum pueros, artem* [79] *scindens* [80] *Theodori.*
Balnea [81] *sexcentis, & pluris* [82] *porticus in qua*
Gestetur dominus, quoties pluit: anne serenum
Exspectet, spargatve luto jumenta recenti?
[83] *Hic potius, namq; hic mundæ* [84] *nitet ungula mulæ.*
Parte alia longis [85] *Numidarum fulta columnis*
Surgat, & [86] *algentem rapiat cœnatio solem.*
Quanticunque domus, veniet [87] *qui fercula docte*
Componit, veniet [88] *qui pulmentaria condit.*
Hos inter sumptus sestertia [89] *Quintiliano*
Ut multum duo sufficient; res nulla minoris
Constabit patri, quam filius. [90] *unde igitur tot*
Quintilianus habet saltus? [91] *exempla novorum*
Fatorum transi: a *felix, &* b *pulcher, &* c *acer,*
Felix, & sapiens, & nobilis, & generosus
Appositam * *nigræ* [92] *lunam subtexit* [93] *alutæ:*
Felix, orator quoque maximus, & [94] *jaculator,*

68 Themate ficto de raptore. *de his vide Quintiliani declamationes & Senecæ controversias.*

69 Nec umbratili in schola accusatione veneficum accusant.

70 Thema de ingrato marito. *& hic de Medea & Iasone exponi possunt.*

71 Thema de noverca veneficii privignum insimulante, quem offenderat miscentem collyrium ad ægros oculos patri.

72 *Poëta itaque suadet sophistæ, ut & ipse potius se conferat* b *ad veras causas forenses ab* c *imaginaria hac & scholastica sophistarum exercitatione, quam hujusmodi perpetiatur ἀχχεσίας & calumnias.* 73 Libertatis à Rhetorica, *Metaphora* à gladiatoribus qui rude donati cessant. 74 Merces minima. 75 Tabella lignea certa nota insignita figuræ quadratæ: unde & nomen quandoque rotundæ, quo symbolo ab horreis publicis frumentum petas. *a tic. et.* 76 Quantula mercede. 77 Rhetor, sophista. 78 Nobilium. 79 In minima mensa quasi dividens & ingerens præcepta Rhetorica. 80 Theodori Gadarei rhetoris. 81 Supple nummis. 82 Sat.4 v 6. 83 In porticu potius quam platea. 84 Nec luto spargitur. 85 E lapide Numidico, qui ad columnas optimus est. Horat. Od.18 l.2. *Columnas ultima recisas Africa.* 86 Triclinium hibernum, quod septentrioni aut orienti objectum solem matutinum & opacam exciperet Arcton. 87 Structor. 88 Coquus. 89 Rhetori præceptori filii. 90 *Objectio;* unde igitur fuit Quintilianus tam dives? 91 *Responsio, à fatis & fortuna illi obtigerunt bona a fortunæ,* b *corporis &* c *animi.* * *Nam ut quisque insanus nigris medium impedit crus Pellibus.* Horat. Sat.6 lib.1. Senatores primo calceos nigros induebant postea cereos, galbeos coccinos, &c. 92 Senatorum calceis luna assuta erat sc. litera C. nota centenarii numeri patriciorum à Romulo institutorum. 93 Calceo ex aluta. 94 Dialecticus, sophista.

[95] *Et si perfrixit, cantat bene. distat enim,* [96] *quæ*
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus, & adhuc [97] *à matre rubentem.*
Si fortuna volet, fies de rhetore [98] consul,
Si volet hæc eadem, fies de consule [99] rhetor.
[1] *Ventidius quid enim? quid* [2] *Tullius? an ne aliud quam*
Sidus, & occulti miranda potentia fati?
[1] Servis regna dabunt,[2] captivis fata triumphos.
Felix [3] *ille tamen corvo quoque rarior albo.*
Pœnituit multos vanæ sterilisque [4] cathedræ,
Sicut [5] *Thrasimachi probat exitus, atque* [6] *Secundi*
Carinatis, & hunc inopem vidistis Athenæ,
Nil præter gelidas ausæ conferre [7] *cicutas.*
[8] Dii majorum umbris tenuem, & sine pondere terram
Spirantesque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco. *metuens virgæ jam grandis Achilles*
[9] *Cantabat* [10] *patriis in montibus: &* [11] *cui non tunc*
Eliceret risum citharœdi [12] *cauda magistri.*
[13] *Sed Ruffum, atque alios cadit sua quæque juventus,*
[14] *Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.*
Quis gremio [15] *Enceladi, doctique* [16] *Palæmonis adfert*
Quantũ grammaticus meruit labor? & tamẽ [17] *ex hoc*
Quodcunque est (minus est autem quam rhetoris æra)
[18] *Discipuli custos præmordet* [18] *Acœnitus ipse,*
[19] *Et qui dispensat,* [20] *frangit sibi:* [21] *cede Palæmon*

95 Etsi quid peccatum sit, in illius tamen laudem vertetur, ut raucus ex frigore etiam bene cantare dicatur.
96 Quod tibi nascenti sit θέμα & ὡροσκόπος.
97 A partu recenti, sanguine materno rubentem.
98 Ut Cicero. Quintiliano autem ornamenta potius consularia quam insignia potestatis data, *refert Ausonius ad Gratianum.*
99 Valerius Licinianus prætorius exul de senatore, Rhetor de consule factus. Plin. epist. 11, l. 4.

1 Ventidius Bassus è captivo & mulione ad præturam, consulatum & triumphum conscendit. Val. Max. 6. 10 A Gell. 15. 4. 2 Qui ex serva natus Tarquinio Prisco in regno Romano successit. 3 Quintilianus sane felix, cui ex arte contigerunt divitiæ. 4 Rhetoricæ professionis, quam exercebant sedentes in cathedra. 5 Carthaginensis, qui propter exiguam mercedem destitit à Rhetorica quam profiteri cœpisset. 6 Atheniensis, qui Rhetoricen professus à Caligula in exilium relegatus est, quod per exercitationem in tyrannos perorasset. 7 Vide Pers. Sat. 1 v. 2. 8 Dii dent majorum nostrorum manib. & cineribus levem terram perpetuo florentem, &c. vide quæ nos ad ultimum versum Hippolyti Senecæ 89. Epig. l. 1. Martial. & Pers. Sat. 1 v. 35. 9 Fidibus canere didicit. 10 Thessalis. 11 Et qui tunc grandis non risu contemnebat senem Centaurum. *al.* & quis non risisset? 12 Inferior Chironis Centauri pars. 13 Nunc à. Ruffum. i. e. præceptorem etiam puelli sui discipuli cædunt. 14 Satrium Ruffum Ciceronis æmulum, qui Ciceronem Gallicæ cujusdam eloquentiæ esse dixit. 15 Grammatici. 16 Rhemnii Palæmonis Grammatici, de quo Sat. 6 v. 458. 17 Ex hac mercedula. 18 Pædagogus aliquid diminuit, abradit. In nomine autem alludit ad Anicetum pædagogum, de quo Sueton. c. 5. Neron. 19 Oeconomus, dispensator. 20 Sibi aliquid præcidit. 21 *Sowe abatements.*

Et patere inde aliquid decrescere (non aliter, quam
[22] *Institor hyberna tegetis, niveique cadurci)*
[23] *Dummodo non pereat, media quod noctis ab hora*
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat,
[24] *Qui docet obliquo lanam deducere ferro:*
Dum modo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri, cum totus [25] *decolor esset*
[26] *Flaccus, & hæreret nigro fuligo* [27] *Maroni.*
Rara tamen merces, quæ [28] *cognitione tribuni*
Non egeat. sed [29] *vos sævas imponite leges,*
Vt præceptori verborum regula constet,
Vt legat historias, autores noverit omnes
Tanquam ungues digitosque suos, ut forte rogatus
Dum petit aut thermas, aut [30] *Phœbi balnea,* [31] *dicat*
[32] *Nutricem Anchisæ, nomen patriamque* [33] *novercæ*
Anchemori, dicat [34] *quot Acestes vixerit annos,*
Quot [35] *Siculus Phrygibus vini donaverit* [36] *urnas.*
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Vt si quis cera vultum facit: exigite, ut sit
Et [37] *pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,*
Ne [38] *faciant vicibus.* non est leve tot puerorum
Observare [39] manus oculosque [40] in fine trementes.
Hæc, [41] *inquit, cures, &* [42] *cum se verterit annus,*
Accipe [43] *victori populus quod postulat aurum.*

22 Supple, patitur sibi de primo precio indicto aliquid detrahi. 23 Dum aliquid mercedis habeas. 24 Carminator. 25 *Soiled.* Fuligine, vel manuum contrectatione. 26 Horatii opus. 27 Virgilii operi. 28 Lite coram tribuno ærario, cui de minoribus causis cognoscendi & judicandi jus erat. 29 Ironice dictum in Romanos divites, qui tametsi exiguum minerval præceptoribus penderent, multis tamen iisque inutilibus quæstionibus eos excarnificabant. 30 Balneatoris. 31 Hujusmodi quæstionibus Grammaticos vexare solebat Tiberius Nero. *Suetonium* vide & *Agellium* 14.6. & *Senec. epist.* 88. 32 Nomen nutricis Anchisæ, de qua nihil constat. 33 Ex Æneid. 10. quam Servius Casperiam nominat. 34 Quia *senior.* 35 *Acestes.* Æneid. 1. Siciliæ rex. 36 Quia, *cadis onerarat Acestes.* ibid. 37 Paternum in discipulos induat affectum. Quintil. 2. 3. 38 Agant & patiantur. 39 Ne præputia ducant. μαςξωποι. 40 In fine libidinis molliter natantes, & ut quidam legunt, *patrantes.* 41 Pater. 42 Finito anno. 43 Levem mercedem, utpote Lucanos aureos quinque, quos populus in ludis scenicis dari postulabat ab eo, qui spectacula exhibebat. Capitolinus Antonino. Lucianus in Icaromenippo deridet tragicos ἑπτὰ δραχμῶν ἐς τὸν ἀγῶνα μεμισθωμένους. videor tamen mihi posse hoc interpretari, nec inepte, de auro, quod aurigis victoribus, vel ipsis equis postulari moris erat à populo in Circo, quasi dicat, Annua Grammatici merces non excedit summam auri, quod datur aurigæ pro unius horæ opera. vide Martialis epigramma 74. lib. 10. & Bulenger. de Circo, c. 34. de præmiis aurigarum. & Xiphilin in Heliogabalo. quem ἰδὼν το ἁρματηλάτην, καὶ χρυσοῖς, ὥσπερ τινα τῶν τυχόντων, ἐτίμησε.

SATY-

Veram nobilitatem non traducem à majoribus derivari, verum in sua virtute sitam esse, frustra ostentari fumosas parentum imagines, si ipsi in ignavos, falsarios, ganeones, mimos, & gladiatores per omnem turpitudinem degenerarint.

[1] STemmata quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo
Sanguine censeri, pictosque ostendere vultus
Majorum, & [2] stantes in curribus Æmilianos,
Et [3] Curios jam dimidios, [4] nasumque minorem
Corvini, & [4] Galbam auriculis nasoque carentem?
[5] Quis fructus generis tabula jactare capaci
*Corvinum, & post haec multa deducere * virga*
Fumosos equitum cum dictatore magistros;
Si coram [6] Lepidis male vivitur? [6] effigies quo
Tot bellatorum, si luditur alea pernox
Ante [6] Numantinos, si dormire incipis [7] ortu
Luciferi, quo signa duces, & castra movebant?
[8] Cur Allobrogicis & magna gaudeat ara
Natus in Herculeo [8] Fabius Lare, si cupidus, si
Vanus, & [9] Euganea quantumvis mollior agna?
Si [10] tenerum attritus [11] Catinensi pumice lumbum,
[12] Squallentes [13] traducit avos, [14] emptorque veneni
[15] Frangenda miseram [16] funestat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent undique [17] cera

1 Gradus generis & lineæ, qua ad pictas imagines tanquam rami ex stirpe discurrunt. Plin. l. 2. c. 33.
2 Statuas triumphales Æmilianorum.
3 Statuas nobilium vetustate diminutas & exesas.
4 Statuas equitum temporis edacitate imminutas.
5 Quid mihi tu (immemor virtutis majorum, cujus tibi hæc monimenta legenti memoria erat subjicienda) jactas genus tuum & familiam ampla tabula Genealogica descripta, & veteres jamque fumo situque obsitas imagines majorum tuorum, quorum alii Dictatores, alii Magistri equitum fuere. Alii legunt *Famosos*. profero *Fumosos*. sic enim Cicero in Pisonem *fumosas* dixit *imagines*. & Seneca epistolis. * Radio, quo ordinem generis indicat. Alii virgarum fasces majoribus suis prælatas intelligunt. Ego ramos & virgas ex stirpe discurrentes significari arbitror, ut notatum supra. 6 Imaginibus clarissimorum majorum, quales fuere Æmilius Lepidus, & Scipio Æmilianus, qui Numantinus & Africanus cognominatus est. 7 Mane summo. 8 Cur titulos Fabii Maximi, qui Allobrogas devicit, usurpet, & originem gentis suæ ab Hercule ductam glorietur Fabius Persicus filius, cui ob luxum à Prætore Urbano paternis bonis interdictum 1 Valerius. Max. 3. 5. & Senec. 4. de Beneficiis. 30. 9 Veneta vel Altina. lanarum autem mollitie laudantur Altinates oves. 10 Lævigatum & glabrum. 11 Quales Ætna excoquit vel evomit. est autem Catina urbs Siciliæ ad radicem Ætnæ posita. 12 Pilis horridos. μὴ δρωπακιζομένους. 13 Dedecorat. Θεατρίζει. Polyb παραδειγματίζει. Metaphora, à noxiis per forum traductis, vide quæ ad Martial. epigr 4. lib. spect. b. 14 Veneficus. 15 Non ponenda cum aliis. si quis autem gravis criminis convictus esset, & statua ejus frangebatur. Sat. 10. v. 58. 16 Polluit. 17 Ceræ imagines.

Atria: Nobilitas sola est, atque unica virtus.
[18] *Paulus, vel* [19] *Cossus, vel* [20] *Drusus moribus esto*:
[21] *Hos ante effigies majorum pone tuorum*:
Præcedant ipsas illi te consule [22] *virgas*,
Prima mihi debes animi bona. *sanctus haberi,*
Iustitiæque tenax factis dictisque mereris.
Agnosco [23] *procerem*: [24] *salve Getulice, seu tu*
Silanus, quocunque alio de sanguine, rarus
Civis, & egregius patriæ contingis [25] *ovanti.*
Exclamare libet, [26] *populus quod clamat Osiri*
Invento. quis enim generosum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Insignis? [27] *nanum cujusdam Atlanta vocamus*:
Æthiopem [28] *cygnum*: *parvā* [29] *extortamq; puellam*
[30] *Europen*: [31] *canibus pigris, scabieque vetusta*
Levibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, si quid adhuc est,
Quod fremit in terris violentius. ergo cavebis,
Et metues, [32] *ne sic tu Creticus, aut Camerinus.*
His ego quem monui? tecū est mihi sermo [33] *Rubelli*
Plance, tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
Feceris ipse aliquid propter quod nobilis esses,
Vt te conciperet, [34] *quæ sanguine fulget Iuli,*
[35] *Non quæ ventoso conducta sub aëre texit.*
Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis:
Ast ego, [36] *Cecropides.* [37] *vivas, & originis hujus*

18 P. Æmilius: 19 Cornelius Cossus, qui Volumnio rege Vejentium occiso secunda spolia opima tulit. *vel*, Cossus qui sub Augusto Getulos domuit. *quia sequitur*, salve Getulice. 20 Claudius qui ex hostium duce Druso cominus trucidato nomen reportavit. 21 Mores 22 Lictorum. i. e. consulatum & honores præcedant mores prisci & sancti. 23 Te esse vere nobilem. 24 Vere triumphans & nobilis, ac si esses Cossus Getulicus (supra nota 19) sive Silanus, quocumque ortus ex sanguine. 25 De te præclaro & bene merito ejus. 26 Non minori lætitia quam Ægyptii exultant, ubi invenerint Apim bovem, qui Osiridem. i. e. frumenti sationem repræsentet. exclamantes εὑρήκαμεν, συγχαίρομεν. Athenagoras Orator in legatione pro Christianis. 27 Sic Ironice & κατ' ἀντίφρασιν nanum nobili cuipiam in deliciis vocamus Atlantem, qui gigas fuit, frater Promethei, rex Mauritaniæ, in montem conversus, ut fabulantur. vide quæ ad Martial. epigr. 77. l. 6. f. vide & Politiani Miscellan. c. 23. 28 Album. 29 Incurvam. gibbosam. 30 Proceram & erectam, qualis fuit Europa à Iove tauro rapta. 31 Aut si quis canes tardos scabie depilatos & λίχνους dicat pardos, tigres, leones, & si quid illis ferocius nobiliusve. 32 Ne tu sc. i. e. ironice dicaris Creticus, &c. specie & nomine quidem nobilis, ut Creticus, Sat. 2. v. 67. & Camerinus 7. v. 90. revera ignobilis & degener. 33 Cui nobilitas per matrem ex Iulia familia pari ac Nero gradu. Sit ante oculos Nero, quem longa Cæsarum serie tumentem, &c. Tacit. Hist. 1. 34 Nobilis matrona è gente Iulia. 35 Non plebeja, quæ sub dio (alii legunt *Aggere*. ut sit agger Tarquinii, ubi plebejæ mulieres texere solebant) texit. Ptolomæus Flavius de conjectaneorum cap. 13. *sub aere* exponit in atrio ubi exercebant textrinam priscæ. 36 Romulida, indigena, Iulia familia oriundus, ut Athenienses nobilissimi à Cecrope rege primo. 37 *Respondet Rubellio Poeta. Ironia.*

Gaudia

Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum invenies: solet hic defendere causas
Nobilis indocti. veniet de plebe [38] *togata*
39 *Qui juris nodos, & legum ænigmata solvat.*
40 *Hic petit* [41] *Euphraten juvenis,* [42] *domitiq; Batavi*
Custodes aquilas, armis industrius: at tu
Nil nisi [43] *Cecropides,* [44] *truncoque simillimus Hermæ,*
Nullo quippe alio vincis discrimine, quam quod
Illi marmoreum caput est, tua vivit imago.
Dic mihi [45] *Teucrorum proles,* animalia muta
Quis generosa putet nisi fortia? *nempe volucrem*
Sic laudamus equum, [46] *facili cui plurima palma*
Fervet, & exultat [47] *rauco victoria* [48] *circo.*
Nobilis hic quocunque venit de [49] *gramine, cujus*
Clara fuga ante alios, & [50] *primus in æquore pulvis.*
[51] *Sed venale pecus Corithæ, posteritas &*
Hirpini, si rara jugo victoria sedit:
Nil ibi majorum respectus, gratia nulla
[52] *Umbrarum,* [53] *dominos pretiis mutare jubentur*
Exiguis, [b] *tritoque trahunt epirhedia collo*
Segnipedes, dignique [c] *molam versare Nepotis.* (da,
Ergo ut miremur [54] te, [55] non tua, primũ aliquid
Quod possim titulis incidere præter honores,
Quod damus illis, & dedimus, [56] quibus omnia
debes.
[57] *Hæc satis ad juvenem, quem nobis fama superbum*
Tradit, & inflatum, plenumque [58] *Nerone propinquo.*
Rarus enim ferme sensus communis in [59] illa
Fortuna. *sed te censeri laude tuorum*

38 Ima & vili. 39 Iuris peritus. 40 Alii de plebe ad militiam in extremis Romani imperii finibus proficiscuntur contra Parthos & Germanos. 41 Flumen Mesopotamiæ, quod è Niphate majoris Armeniæ monte nascitur. 42 Præsidia posita ad coercendos, ne rebellent, Belgas illos *Hollanders* nuper à Domitiano domitos. 43 Genere speciosus, Romulidam te jactans, ubi se Cecropidas Athenienses. 44 Mercurii statuæ, quæ capite quidem erant marmoreæ & formatæ, cætera trunci rudes & inutile lignum. 45 O Rubelli, qui te Iulio Cæsare, Iulo & Teucris satum jactas. 46 Facili ad cursum & veloci. 47 Propter clamorem, *vel* sonoro. 49 Spectante & studiose acclamante populo in Circo. 49 Pascuo, agro, regione. Alii legunt *Germine*. 50 Pedibus pulverem in Circo movens cæteros cursu prævertitur. 51 Equi contra etiam generosissima equa Coritha & victore equo Hirpino nati non æstimantur, sed venduntur si degeneres sint & rarò curuli certamine vincant. 52 Mortuorum majorum Hirpini & Corithæ. *Catachresis.* Harpinnæ equi curulis Oenomai meminit Lycophron. 53 Vili venduntur *b* rhedariis & *c* molitoribus. Nepos nomen molitoris. 54 Tuas virtutes quæ in te sunt. 55 Non majores qui extra te. 56 Ex quorum honoribus totus pendes, quum per te nihil laude dignum habeas. 57 Atque hæc sufficiant obiter & per digressionem dicta Rubellio. 58 Unde potius erubescendum erat. *Nero autem ipse & à Iulia familia originem duxit.* 59 Nobili & ampla. *Stultitiam patiuntur opes.*

[60] *Alleg.* gloria tua.
[61] Meritis & honore majorum.
[62] Vtque vitis ad terram cadit nisi sustentetur, ita & tu contemneris ac peribis, amotis majorum laudib. *vel*, ut vitis sustentanda est ulmis ne humi jaceat, ita & tu virtute tua.
[63] Quib. maritetur vitis ac innitatur. ex sympathia vitis cum ulmo. *Tibi vitis in ulmo est.* Virg. 2. Eclog.
[64] Tyrannus. fuit a. Phalaris Agrigentinorum tyrannus.
[65] Velitque te ad perjurium adigere, minitatus tibi taurum aheneum. vide Persii Sat. 3. v. 39.

Pontice noluerim, sicut nihil ipse futuræ
Laudis agas. miserum est aliorū incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis [60] tecta [61] columnis.
[62] *Stratus humi palmes* [63] *viduas desiderat ulmos.*
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ si quando citabere testis
Incertæque rei, [64] *Phalaris licet imperet, ut sis*
Falsus, [65] *& admoto dictet perjuria tauro,*
Summum crede nefas animam præferre pudori
Et propter vitam vivendi perdere [66] causas.
[67] Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
[68] Gaurana, & [69] Cosmi [70] toto mergatur aheno.
[71] *Expectata diu tandem provincia cum te*
Rectorem accipiet, pone iræ frena modumque,
Pone & avaritiæ, miserere inopum [72] *sociorum :*
[73] *Ossa vides regum vacuis exhausta medullis.*
Respice quid moneant leges, quid curia mandet,
Præmia quanta bonos maneant, quam [74] *fulmine justo*
Et [75] *Capito, &* [76] *Tutor ruerint damnante senatu*
[77] *Piratæ Cilicum.* [78] *sed quid damnatio confert,*
Cum [79] *Pansa eripiat, quicquid tibi* [80] *Natta reliquit ?*
Præconem [81] *Cherippe tuis circumspice* [82] *pannis,*
Iamq; tace. furor est [83] post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, nec vulnus erat par
Damnorum sociis, florentibus, & modo victis :
Plena domus tunc omnis, & ingens stabat acervus
Numorum, [84] *Spartana chlamys,* [85] *conchylia Coa,*
Et cum [86] *Parrhasii tabulis, signisque* [87] *Myronis,*

[66] Virtutem, veritatem, honestatem, bonam conscientiam, &c. [67] Sceleris sibi conscius, ut ut vivere videtur, periit. [68] Lucrina. Gauros mons est Campaniæ maritimus prope lacum Lucrinum, ubi optima ostrea. [69] Vnguentarii vel luxuriosi. [70] Vnguentis pleno. [71] Expectata & expetita tibi. [72] Provincialium, sociorum populi Romani. [73] Reges à præfectis exhaustos & fortunis omnibus exutos. [74] Vindicta & pœna. [75] Capito Cossutianus damnatus repetundarum, quod Ciliciam, cui præfuerat, spoliasset. [76] Iulius Tutor idem damnatus, quod eandem provinciam rapinis vexasset. [77] Et ipsorum piratarum spoliatores. [78] Sat. 1. 47. [79] Posterior præfectus. vel, ærarium publicum. [80] Præfectus prior. [81] O provincialis. [82] Qui vendat etiam pannos tuos, ne sit quo te spoliet novus præfectus. [83] Dum Romam navigas præfectum accusaturus, quo etiam damnato nihil tibi ex tuis redit, verum in ærarium infertur. [84] Tincta purpura è muricibus, qui capiuntur circa Tænarum Laconicæ reginnis promontorium. [85] Vestimenta tincta Conchyliis in Cô insula captis. *Conchylia autem sex purpuræ florem illum tingendis expetitum vestibus in mediis habent faucibus. Liquoris hic minimi est in candida vena*, &c. Plin. [86] Pictoris. [87] Statuarii.

[88] *Phi-*

[88] Phidiacum vivebat ebur, nec non [88] Polycleti
Multus ubique labor.[89] rara sine Mentore mensa.
[90] Inde [91] Dolabella est, atque hinc [92] Antonius, inde
[93] Sacrilegus [94] Verres, referebant navibus altis
Occulta spolia, & [95] plures de pace triumphos.
Nunc sociis juga pauca boum & grex parvus equarum
Et [96] pater armenti capto eripietur agello :
Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum,
Si quis in ædicula deus unicus; [97] hæc etenim sunt
Pro summis : nam sunt hæc maxima. despicias tu
Forsitan [98] imbelles Rhodios, [99] unctamque Corinthum
Despicias merito. quid enim [1] resinata juventus,
Cruraque totius facient tibi lævia gentis ?
Horrida [2] vitanda est Hispania, [3] Gallicus axis,
[4] Illyricumque latus. parce & [5] messoribus illis,
Qui saturant [6] urbem [7] circo scenæque vacantem,
Quanta autem inde feres tam diræ præmia [8] culpa,
Cum tenues nuper [9] Marius discinxerit Afros ?
Curandum inprimis ne magna injuria fiat (*est*
[10] Fortibus, & miseris. tollas licet omne quod usquam
Auri atque argenti, scutum gladiumque relinques.
Et jacula & galeam, spoliatis arma supersunt :
[11] Quod modo proposui non est sententia, verum
Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi sancta cohors [12] comitum, si nemo tribunal
[13] Vendit [14] acersecomes, si nullum in conjuge crimen,
Nec per [15] conventus, nec cuncta per oppida curvis

88 A Phidia tam affabre sculptum, ut vivere videretur.
89 In qua non erant pocula à Mentore cælata.
90 Primi illi Præfecti provincialib. nuper victis & societate Romana donatis integras & intactas relinquebant opes, tabulas, statuas, opera nobilium artificum: Quæ tamen omnia Præfectorum secunda quasi progenies, Dolabella, Antonius, Verres, &c. everrebant. Tertia vero progenies & agros provincialibus eripiunt.
91 Quem Scaurus accusavit damnavitque quod Asiam proconsul spoliasset. 92 Senatu motus, quod Achajam deprædatus esset. 93 Qui nec sacris parcebat. 94 Siciliæ prætor & prædo. 95 Quam alii de bello. 96 Taurus, vel equus admissarius. 97 Melius convenient summis viris Romanis. Ironicè. *vel*, hæc jam utcunque tenuia pro summis habentur à pauperibus, quibus reliqua sunt hæc ut maxima. 98 Molles. Sat. 6. 294. 99 Unguentis delibutam, luxuriosam. 1 Regina lævigata. δρωπακιζομένη. Clem. Alex. 3. Pædag. χαλκεπιτλομένη. 2 Non lacessenda rapinis prætoris. 3 Galli è rhedis pugnantes. *vel*, Gallia regio, quæ à Roma ad axem Arcticum vergit. 4 Illyrii, qui litus dextrum maris Adriatici incolunt, Sclavoniam, Germ. *Windenlant*. 5 Afris. 6 Romam. 7 Circensibus ludis & theatralibus prorsus indulgentem. 8 Spoliationis. 9 Marius Priscus. Sat. 1. v. 49. 10 Fortibus iisdemque miseris factis, qui injuriarum tandem ultionem cogitabunt. 11 Digressus sum ab instituto veræ nobilitatis characterismo : quæ tamen leviter tetigi, non minus vera sunt quam oracula quæ foliis inscripsit Sibylla. 12 Amicorum & domesticorum. 13 Corruptus corrumpit. 14 Catamitus intonsus ex ἀ & κείρω, & κόμη. 15 Loca in quibus populi provinciæ à magistratibus juridicis, teque adeo prætore, juris dicendi gratia congregantur.

16 Uxor, velut Harpyia, Æn. 8. *vel* avaritia tua. Rationes Severi Cæcinnæ suadentis, ne quem magistratum cui provincia obvenisset, uxor comitaretur. vide apud Tacitum 3. Annalium.
17 Primo Aborigiuum rege, Fauni patre, Saturni filio.
18 Ipsos Titanas θεομάχους.
19 Iapeti & Clymenes filium Deucalionis patrem.
20 Scriptore, *vel* historia.
21 Ut turpitudo tua eo clarius appareat, quo illustrior est tua nobilitas.
22 Quorsum te nobilem jactas? &c.
23 *Emphatice & apposite, tu falsarius, ille religiosus.*

Unguibus ire parat nummos raptura [16] Celæno:
Tunc licet a [17] Pico numeres genus, altaque si te
Nomina delectant, omnem [18] Titanida pugnam
Inter majores ipsumque [19] Promethea ponas:
De quocunque voles proavum tibi sumito [20] libro.
Quod si præcipitem rapit ambitus, atque libido,
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectent hebetes lasso lictore secures:
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, [21] claramque facem præferre pudendis.
Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quantò major, qui peccat, habetur.
[22] Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
In templis [23] quæ fecit avus, statuamque parentis
Ante triumphalem? quo, si nocturnus adulter
Tempora [24] Santonico velas adoperta cucullo?
Præter [25] Majorum cineres, atque ossa volucri
Carpento rapitur pinguis [26] Damasippus, & ipse,
Ipse rotam stringit multo [27] sufflamine consul,
Nocte quidem: sed luna videt, sed sidera testes
Intendunt oculos, finitum tempus [28] honoris
Cum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
[29] Iam senis, ac virga prior innuet, atque [30] maniplos
Solvet, & infundet jumentis hordea lassis.
Interea dum [31] lanatas, torvumque juvencum
More Numæ cadit Iovis ante altaria, jurat,
[32] Hipponam, & [33] facies olida ad præsepia pictas.
Sed cum pervigiles placet [34] instaurare popinas,
Obvius assiduo [35] Syrophœnix udus amomo

24 Quo Santones Galliæ populi utuntur. 25 Viam Flaminiam vel Latinam. Sat. 1 v. 170. 26 Nobilis quispiam aurigandi studiosus. *nomen fictum*. quasi equorum domitor. Hippodamas. 27 Retinaculo, quod per radios rotarum immissum currum in descensu sistit. quod Herodes Atticus κοχοπίδην appellavit, Simaristus ὀχοπίδην, referente Athenæo. lib. 3. cap. 21. 28 Consulatus. 29 Gravis Senatoris, cujus auctoritatem ætatemque reverentiæ & pudori fuisse æquum erat. 30 Iugales, *vel*, Fasciculos fœni. 31 Oves. 32 Iumentorum & mulionum deam, tanquam numen maxime sibi venerandum, quodque sibi propitium velit. Eponam vocat Prudentius in Apotheosi, & Plutarch. in Parallelis. 33 Imagines ejusdem deæ atque aliorum ejusmodi numinum quæ equis præsunt. 34 Intermissa aurigatione repetere popinas. 35 Unguentarius, nomen fictum ex Syria & Phœnicia, unde mittuntur unguenta & odores. Quin & Bacchum Lucianus in Θεῶν ἐκκλησίᾳ appellat Συροφοινίκης τινὸς ἐμπόρου τοῦ Κάδμου θυγατριδοῦν.

Currit,[36] *Idumææ Syrophœnix incola porta*
Hospitis affectu dominum regemque salutat,
Et cum venali [37] *Cyane succincta* [38] *lagena.*
Defensor culpæ dicet mihi : fecimus & nos
Hæc juvenes. [39] *esto : desisti nempe, nec ultra*
Fovisti errorem. breve sit quod turpiter audes.
Quædam cum prima resecentur crimina*barba,
Indulge veniam pueris. [40] *Damasippus ad illos*
Thermarum calices, [41] *inscriptaque lintea vadit*
[42] *Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis (nem*
[43] *Amnibus, &* [44] *Rheno, atq; Istro. præstare* [45] *Nero-*
Securum valet hæc ætas. [46] *mitte Ostia Cæsar,*
Mitte, sed in magna legatum quære popina,
Invenies aliquo cum [47] *percussore jacentem*
Permistum nautis, aut furibus, aut fugitivis,
Inter carnifices, & fabros [48] *sandapilarum,*
Et [49] *resupinati cessantia tympana* [50] *Galli,*
Æqua ubi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facies talem sortitus Pontice servum?
Nempe in [51] *Lucanos, aut Thusca* [52] *ergastula mittas.*
At vos [53] Trojugenæ vobis ignoscitis, & quæ
Turpia [54] cerdoni, [55] Volesos, [55] Brutosq; dece-
Quid, si nunquam adeo fœdis, adeoq; pudendis (bunt.
Vtimur exemplis, ut non pejora supersint?
Consumptis opibus vocem Damasippe locasti
[56] *Sippario, clamosum ageres ut* [57] *Phasma Catulli,*
[58] *Laureolum* [59] *Velox etiam bene Lentulus egit.*

36 Iudææ portæ Romæ, sic dictæ, quod per eam Vespasianus & Titus de Iudæis triumphantes ingressi sunt, est a. Idumæa Syriæ pars Iudææ vicina.
37 Popinaria, tabernaria.
38 Vini.
39 *Respondet.*
* Quæ resecta ponebatur primum anno ætatis vicesimo.
40 Sed Damasippus.
41 Vela popinis & thermis, quæ promiscue cum lupanaribus confunduntur, oppansa : eaque ut plurimum lintea & acu picta, qualia visuntur in Italia & Hispania, nisi per *inscripta* melius intelligamus inscriptionem rerum ibi venalium, ceu meretricum in cellis prostantium. ut, *titulum mentita Lycisca.* vide quæ adnotata ad vers. 124. & 125. Sat. 6. 42 Iam vir, militiæ habilis. 43 Euphrati & Oronti, id est, ad prohibendos hostes, ne incursionibus Syriam infestent. 44 Ne incursent hostes in hasce provincias, *vel*, ne deficiant Galli aut Germani horum fluviorum accolæ. 45 Imperatorem. 46 An tibi opus est nobili viro ô Cæsar, quem mittas ad Ostia Tyberis, ut ibi navim conscendat cum mandatis & legatione? si opus sit, quære legatum in popina. 47 Sicario. 48 Feretrorum, quibus vilium personarum & damnatorum corpora efferebantur. 49 Ignavi. *vel* ebrii. 50 Sacerdotes Cybeles. 51 Agros Lucanos in Etruria, ubi vinctus fodiat. 52 In quibus servi in compedibus opus faciunt. 53 Nobiles Romani qui à Trojanis originem deducitis. 54 Vili & ignobili. 55 Nobiles. 56 Ludis scenicis. est enim Sipparium aulæum seu velum sub quo latent mimi. 57 Fabulam dictam Phasma, id est, spectrum, à Catullo mimographo scriptam. 58 Fratrem Laureoli, qui in fabula à Nævio vel Laberio scripta cruci affigitur, de quo Martial. lib. spectaculorum epigr. 7. 59 Lentulus Velox Nobilis.

Iudi

60 Qui hæc nobilium dedecora sustinet spectare non sine applausu. hujus rei fœdam & indignam impudentiam vide, si vacat, egregie depictam à Xiphilino, in spectaculis à Nerone in honorem matris Agrippinæ editis. lib. 6.
61 Extremè scurrilia. Ios. Scal. ad Catullum legit *transcurria*, & vult poëtam innuere patricios *Transisse ad scurras*. i. e. orchestram.
62 Comœdos planis, i.e. nudis pedibus agentes.

Iudice me dignus vera cruce. nec tamen ipsi
Ignoscas [60] *populo : populi frons durior hujus*
Qui sedet, & spectat [61] *triscurria patriciorum,*
[62] *Planipedes audit* [63] *Fabios, ridere potest qui*
[64] *Mamercorum*alapas. Quanti sua funera vendant,*
Quid refert ? vendunt [65] *nullo cogente Nerone,*
Nec dubitant [66] *celsi prætoris vendere ludis.*
[67] *Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone,*
Quid satius? [68] *mortem sic quisquã exhorruit ut* [69] *sit*
Zelotypus Thymeles, stupidi collega [70] *Corinthi ?*
[71] Res haud mira tamen, citharœdo principe mi-
Nobilis. *hæc ultra quid erit nisi ludus? & illic* (mus
Dedecus urbis habes, nec [72] *Mirmillonis in armis,*
Nec clypeo [73] *Gracchũ pugnantem, aut* [74] *falce supina.*
(Damnat enim tales habitus, & damnat & odit)
Nec galea frontem abscondit, [75] *movet ecce tridentem,*
Postquam vibrata pendentia retia dextra
[76] *Nequicquam effudit nudum ad* [77] *spectacula vultum*
Erigit, & tota fugit agnoscendus arena.
[78] *Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se*
Porrigat, & longo jactetur spira galero.
Ergo [79] *ignominiam graviorem pertulit omni*
Vulnere, cum Graccho jussus pugnare secutor.

63 Nobiles. 64 Nobilium, qui parasitorum plagipatidarum vel servorum partes sustinentes alapis cæduntur à domino mimo, ut Panniculus à Latino. vide Martial. ep. 72. l. 2. & ep. 62. l. 5. * Insuper contumeliis alaparum sic os objicit, quasi de præcepto domini ludat. Tertull. de spectaculis. Ictibus infelix facies locatur, ut infelicior venter saginetur. Cyprian. 65 Domitiano non cogente eos, ut fecit Nero, qui in arenam descendere jussit 400 Senatores. 600 equites, quadringentos tamen apud Suetonium falso exscriptum pro quadragenos suspicatur Lipsius 2. Saturn. 3. ut & sexcentos. &c. in Nerone c. 12. Sed & Xiphilinus de hisce spectaculis : καὶ εἶδον οἱ τότε ἄνθρωποι τὰ γεννήματα μεγάλα, τοὺς Φουρίους, τοὺς Φαβίους, τοὺς Πορκίους, &c. 66 In sublimi curru sedentis, ut ludos, quos præbet, d. sponat. Sat. 10. v. 360. 67 Proponatur ex hac parte gladiatura, ex illa scenica : utra harum eligenda ? annon illa potius subeunda, vel si opus sit ——— 68 ——— Gladio mori, potius quam ——— 69 ——— Agat partes Latini Zel. Thymeles. i. e. cantratricis. de quibus 1. Sat. v. 36. 70 Mimi, histrionis. 71 Ordo est, nobilis tamen mimus est res haud mira principe citharœdo. i. e. cum Nero sit citharœdus. 72 Vide Sat. 2. v. 143. 73 Nobilem. 74 Qua utitur Mirmillo & Harpe Thrace. i. e. gladio incurvo seu sica, ut Retiarius fuscina se tridenti & reti. 75 Retiarius esse vult (qui solus ex gladiatoribus aperta facie pugnabat) ut videatur & cognoscatur. 76 Et erravit, nec adversarium irretivit. 77 Spectatores. 78 Agnoscamus Senatorium gladiatorem ex tunica, quæ apparet latis clavis aureis distincta, atque ex aurea fascia, qua galerus sub mento redimitur. 79 Derisus à spectatoribus, quod peritus Mirmillo imperitum nobilem superarit.

Libera

Libera si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet [80] *Senecam præferre* [81] *Neroni?*
Cujus supplicio [82] *non debuit una parari*
[83] *Simia, nec serpens unus, nec culeus unus.*
Par [84] *Agamemnonidæ crimen, sed caussa facit rem*
Dissimilem: quippe [85] *ille deis authoribus ultor*
[86] *Patris erat cæsi* [87] *media inter pocula, sed nec*
[88] *Electræ jugulo se polluit, aut* [89] *Spartani*
Sanguine [89] *conjugii.* [90] *nullis aconita propinquis*
Miscuit, [91] *in scena nunquam cantavit Orestes,*
[91] *Troica non scripsit. quid enim* [92] *Virginius armis*
Debuit ulcisci magis, aut cum [92] *Vindice* [92] *Galba?*
[93] *Quid Nero tam sæva crudaque tyrannide fecit?*
Hæc opera, atque hæ sunt generosi principis artes,
Gaudentis fœdo [94] *peregrina ad pulpita saltu*
[95] *Prostitui,* [96] *Grajæque apium meruisse coronæ.*
Majorum effigies habeant [97] *insignia vocis,*
Ante pedes [98] *Domiti longum tu pone Thyestæ*
[99] *Syrma, vel Antigones, seu* [1] *personam Menalippes,*
Et de marmoreo citharam suspende [2] *Colosso.*
Quis Catilina tuis natalibus, atque Cethegi

80 Sanctissimum virum, sed humili loco natum.
81 Genere claro, sed vitiis inquinatissimo.
82 Nec enim unum commiserat parricidium.
83 Parricidii convictus cum simia, gallinaceo, vipera & cane, tot simul parricidis, culeo insutus in mare vel proximum flumen projiciebatur.
84 Orestis, qui matrem Clytæmnestram interfecit.

85 Orestes non sine numinis impulsu patris cædem ultus, maternæ deinde necis reus in Areopago, æquatis Deorum sententiis interventu Minervæ absolutus est. 86 Agamemnonis. 87 A matris adultero Ægistho. *al.* in balneo. *al.* dum vestem indueret sine capitio. 88 Cæde sororis suæ Electræ, ut Nero Britannici fratris. 89 Conjugis Herminones filiæ Menelai ducis Spartani, ut Nero cæde Octaviæ, Antoniæ, & Poppææ. 90 Ut Nero Britannico fratri, & Domitiæ amitæ. 91 *Ut Nero, qui exhaustis turpiter Imperii opibus, undecumque præda inhians quasi offensus deformitate veterum ædificiorum, urbem incendit. quod incendium è turri Mecænatiana prospectans, lætusque flammæ pulchritudine ἅλωσιν Ilii in illo suo scenico habitu decantavit. Tacit. Annalium.* 15. *Sueton. Orosius.* 92 Qui præfecti in Galliis & Hispaniis à Nerone desciverunt, & in Neronem conjuraverunt aspirante senatu. 93 Quidnam n. maxime fuit inhonestum & indignum quod in omni sua tyrannide admisit Nero? certe prostituisse se in nostris Græcisque scenis citharœdum, histrionem, saltatorem, &c. 94 Neapoli, & in Achaja, aliisque locis peregrinis. 95 Metaphora à meretrice. 96 In Isthmicis certaminib. cum citharœdis certans apio coronabatur Nero. 97 Coronam hanc tuam ex apio. 98 Domitii atavi vel patris tui. 99 Vestem longam, qua indutus es, cum tragœdiam de Thyeste, vel Antigone filia Oedipi ageres. 1 Larvam qua usus repræsentasti fabulam Menalippes à Neptuno amatæ, non à personando dictam, ut Gellio videtur inquit Iul. Scal. sed quod erat περὶ σῶμα. Sunt qui *Syrma* significantius & ἐμφατικωτέρως tribui volunt *Thyestæ* & *Antigones* personis sc. regii spiritus & elati animi. *Personam* item *Menalippes*, quia sub ejus persona Euripides Anaxagoræ præceptoris sui sedatum animum & philosophicam exprimit sententiam. vide Dionysii Halicarnassæi commentarium περὶ τῶν ἐσχηματισμένων. 2 Citharam a. à judicib. ad se delatam adoravit, ferrique ad Augusti statuam jussit. Augusti a. statuam seu Colossum erexerat Nero pedum 110, ut Plinius 34. l. 7. c. ut Suetonius. 120 pedum.

Inve-

Inveniet quicquam sublimius? [3] *arma tamen vos*
Nocturna, & flammas domibus templisque parastis,
Vt [4] *Braccatorum pueri,* [5] *Senonumque minores,*
Ausi quod liceat [6] *tunica punire molesta.*
Sed vigilat consul, [7] *vexillaque vestra coërcet,*
Hic [8] *novus Arpinas ignobilis, & modo Roma*
[9] *Municipalis eques,* [10] *galeatum ponit ubique*
Præsidium attonitis, & [11] *in omni gente laborat.*
Tantum igitur muros intra [12] *toga contulit illi*
Nominis & tituli, quantum non [13] *Leucade, quantum*
[14] *Thessaliæ campis Octavius abstulit udo*
Cædibus assiduis gladio. sed Roma parentem,
Roma [15] *patrem patriæ Ciceronem libera dixit.*
[16] *Arpinas alius Volscorum in monte solebat*
Poscere mercedes alieno lassus aratro,
Nodosam post hæc [17] *frangebat vertice vitem,*
Si lentus pigra [18] *muniret castra dolabra:*
Hic tamen & [19] *Cimbros, & summa pericula rerum*
Excipit, & solus trepidantem protegit urbem.
Atq; ideo postquam ad Cimbros stragemque volabant,
Qui nunquam attigerant majora cadavera corvi,
[20] *Nobilis ornatur lauro collega secunda.*
Plebejæ [21] *Deciorum animæ, plebeja fuerunt*
Nomina: pro totis legionibus hi tamen & pro
*Omnibus auxiliis, atque omni * plebe Latina*
*Sufficiunt ** diis infernis, terræque parenti.*
Pluris enim Decii, quam qui servantur ab illis.
[22] *Ancilla natus* [23] *trabeam, &* [24] *diadema Quirini,*

3 Hæc satis notavit Salustio. 4 Vt olim Narbonenses ex Gallia Braccata & 5 Lugdunenses, qui sub Brenno Romam ceperunt & incenderunt. 6 Tunica alimentis ignium illita qua obvoluti cremabantur vivi, sævo cum joco, candelæ loco. *vel*, Herculem Oetæum repræsentantes. Sat. 1 v. 155. 7 Copias & conatus vestros. 8 Cicero Arpino Volscorum oppido ortus. 9 Ex municipio Arpinati adscitus eques. 10 Armatum. 11 Per Italiam omnem dispositis excubiis, per Allobrogas aliosque explorans insidias conjuratorum. 12 Prudentia in pace. 13 Cruenta pugna navali juxta Leucadem promontorium Epiri, qua devicti sunt Antonius & Cleopatra. 14 Pharsaliæ campis, ad Philippos in Thessalia, ubi devicti sunt Brutus & Cassius. 15 Quo nomine primus eum salutavit M. Cato. 16 C. Marius mercenarius in suo Arpino arator. 17 Vitis centurionis in Marii vertice frangebatur. Sat. 14 vers. 193. 18 Miles gregarius seu faber. 19 Cimbros & Teutonas, qui ex Dania & Germania maximo cum exercitu Romam contendentes magnum terrorem Italiæ incusserunt, sed à Mario devicti præda corvis facti sunt. 20 Nobilis collega Quintus Catulus Luctatius secundo loco triumphavit, cum uni Mario homini novo victoriæ honos tribueretur, licet utriusque Consulis auspiciis res gesta sit. 21 Patris & filii, qui se pro Romanis legionibus devoverunt. * *al. pube.* ** Diis manib. Terræque matri. 22 Servius Tullius captiva Ocriculana natus. 23 Vestem trabib. pannorum albis & purpureis intertextam. *vel*, ut Livio placet, togam circumdistinctam purpura subtegmine puniceo, ut Halicarnassæo, vestem ex purpura & cocco. Verum has distinguit Alexander ab Alexand. c. 18. l. 5. 24 Fasciam, seu pannum quo reges caput vinciebant, coronam Romuli.

Et fasces meruit, regum [25] *ultimus ille bonorum.*
Prodita [26] *laxabant portarum claustra* [27] *tyrannis*
Exulibus [28] *juvenes ipsius consulis & quos*
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum [29] *Coclite* [30] *Mutius, &* [31] *quæ*
Imperii fines Tiberinum virgo natavit.
Occulta ad [32] *patres produxit crimina* [33] *servus*
[34] *Matronis lugendus; at* [35] *illos* [36] *verbera justis*
Afficiunt pœnis, & [36] *legum prima securis.*
Malo pater tibi sit [37] Thersites, dummodo tu sis
[38] Æacidæ similis, [39] Vulcaniaq; arma capessas,
Quā te Thersitę similem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longeque revolvas
Nomen: ab infami gentem deducis [40] *asylo.*
Majorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut [41] illud, quod dicere nolo.

25 Secutus n. est Tarquinius Superbus regum ultimus. 26 Laxare conspirabant. 27 Tarquiniis, quos reducere volebant. 28 Titus & Tiberius filii Iunii Bruti Consulis. 29 Horatio Coclite. 30 M. Scævola. 31 Clælia, quæ obses Porsennæ data Tyberim tranavit, deceptis custodibus. 32 Brutum & Aquilium. *vel*, Valerium & senatores. 33 Iudicavit Vindex Ceciuensis Aquiliorum servus. 34 Orbis filiis, *ve.* cujus mors lugenda esset matronis, quas à tyrannorum impudicorum vi, indicio suo liberarat. 35 Filios Bruti & Aquilii cum aliis conjuratis. 36 Virgis cæsos, consulatus ille primus imperium liberum primum securi percussit. 37 Græcorum deformissimus animo & corpore. 38 Achilli. 39 A Vulcano fabricatis. 40 Ad quod (Romuli instituto, ut imperium augeret) undique confugere scelerati. 41 Latro, sicarius, homicida, spurius, &c. qui ad asylum hoc confugit.

SATYRA IX.

Obscœnam Cinædorum & Pathicorum turpitudinem acriter, at nimis aperte insectatur.

[1] *P.* *Scire velim, quare toties mihi Nævole tristis*
Occurras fronte obducta, ceu [2] *Marsya victus:*
Quid tibi cum [3] *vultu, qualem deprensus habebat*
Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
[4] *Nos colaphum incutimus lambenti crustula servo.*
[5] *Non erat hac facie miserabilior Crepereius*
Pollio, qui triplicem usuram [6] *præstare paratus*
Circuit, & [7] *fatuos non invenit, unde repente*

1 Dramatica hæc Satyra. P. Poetam, N. Nævolum denotat. 2 Marsyas Phrigius Apollinem in certamen musices provocare ausus ab eo victus, & excoriatus est. 3 Tristi, qualem habebat Ravola cum deprehenderetur meretricis Rhodopes inguina lingens. 4 Quidni tristis sit & pœnam expalleat: quando etiam servis colaphum incutimus lambentibus dulciora? quanto magis illi, &c. 5 Non magis pallebat Cr. Pollio luxuriosus nepos. 6. Solvere pollicitus. 7 Qui illi pecuniam credant non reddituro.

Tot

Tot rugæ? certe modico contentus [8] *agebas*
Vernam equitem, [9] *conviva joco mordente facetus,*
Et salibus vehemens [10] *intra pomœria natis.*
Omnia nunc contra, vultus gravis, horrida [11] *sicca*
Sylva comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabat calidi circumlita fascia [12] *visci,*
Sed fruticante pilo neglecta, & squalida crura.
Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
Torret [13] *quarta dies, olimque domestica febris?*
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas & gaudia. [14] sumit utrumq;
Inde habitum facies. *igitur flexisse videris*
Propositum, & vita contrarius ire priori. *(medem*
Nuper enim ([15] *ut repeto)* [16] *fanum Isidis, &* [17] *Gany-*
Pacis, & [18] *advectæ secreta palatia matris,*
Et [19] *Cererem (nam quo non prostat fœmina templo?)*
Notior [20] *Aufidio mœchus celebrare solebas,*
(Quod taceo) atque ipsos etiam [21] *inclinare maritos.*
N. Utile & hoc multis vitæ genus, at mihi nullum
Inde opera pretium. [22] *pingues aliquando lacernas*
Munimenta togæ, duri crassique coloris,
Et male percussas textoris pectine Galli
Accipimus, tenue argentum, [23] *venæque secundæ.*
[24] Fata regunt homines, *fatum est in partibus illis,*
Quas sinus abscondit. nam si tibi sidera cessant,
Nil faciet longi mensura incognita nervi:
Qamvis te nudum [25] *spumanti* [26] *Virro labello*
Viderit, & blanda assidua, densaque [27] *tabellæ*
Solicitent. [28] ἤθυς γὰρ γλυκὺς ἄνδρα κίναιδον.
[29] *Quod tamen ulterius monstrum, quā mollis avarus?*
[30] *Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.*

8 Verna cum esses, equitum opes æquabas animo, cultu, nitore. 9 Erasque conviva facetus joco mordente. 10 Urbanis. Pomœria n. sunt loca post vel pone mœnia, quæ nec habitari nec arari fas erat. 11 Non delibutæ & unguento splendentis. 12 Philothri è resina, visco & cera pilos evellentis. 13 Quartana & jam familiaris febris. 14 Ex animo facies induit mœrorem aut lætitiam. 15 Ut memoria repeto. Ut memini. 16 Sat. 6. v. 488. 17 Statuam Ganymedis à Vespasiano erectam in templo Pacis. Ptol. Flavius conjectan. c. 57. legit *Ganymedis*, & regi vult à præcedenti fanum. Quid n. (inquit) Pacis templo cum statua Ganymedis? 18 Cybeles matris deum è Phrygia advectæ templum, quod in palatio est. 19 Et ipsum castæ Cereris templum. 20 Mœcho insigni. 21 Ad turpe ministerium. 22 Παχὺ ἱμάτιον, hibernum, στερεὸν, crassioris è Gallia lanæ & fili, unde addit *percussas textoris pectine Galli.* & Martial. 4. *Sequanica pinguem textricis alumnam.* & *me pinguis Gallia vestit.* De lacernis vide quæ ad v. 62. Sat. 1. 23 Minus purum, mixtum. 24 Etiam σαυκίζει cinædus iste scarabæus. 25 Præ libidine & desiderio saliva fluente. 26 Dives pathicus. 27 Literæ missæ. 28 Supple πεῖνα. i. e. expedit, ut cinædus sit morib. dulcis. *alii legunt*, αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα κίναιδος. i. e. ipse cinædus attrahit vel pellicit ad se virum. 29 Avarus est, quod etiam mollitie deterius monstrum est. 30 *Verba Virronis ad Draucum.*

[31] *Computat, & cevet,* [32] *ponatur calculus, adsint*
Cum tabula pueri. numera sestertia quinque
Omnibus in [33] *rebus, numerentur deinde* [34] *labores.*
[35] *An facile & pronum est agere intra viscera penem*
Legitimum, atque illic hesterna occurrere cœnæ?
Servus erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Quam dominum. sed tu sane tener, & puerum te
Et pulchrum, & [36] *dignum cyatho, cœloque putabas.*
[37] *Vos humili asseclæ, vos indulgebitis unquam*
Cultori, jam nec morbo donare parati?
[38] *En cui tu viridem* [39] *umbellam, cui* [40] *sucina mittas*
Grandia, natalis quoties redit, aut [41] *madidum ver*
Incipit, & strata positus, longaque cathedra,
Munera fœmineis tractas secreta [41] *calendis.*
Dic [42] *passer, cui tot montes, tot prædia servas*
[43] *Appula,* [44] *tot milvos intra tua pascua lassos?*
Te [45] *Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,*
[46] *Suspectumq́; jugum Cumis, &* [47] *Gaurus* [48] *inanis:*
Nam quis plura [49] *linit* [50] *victuro dolia musto?*
[51] *Quantum erat* [52] *exhausti lumbos donare clientis*
Iugeribus paucis, [53] *melius ne hic rusticus infans*
Cum matre, & casulis, & cum lusore catello
Cymbala pulsantis legatum fiet amici?
Improbus es, cum poscis, [54] *ait, sed pensio clamat,*
Posce, sed appellat [55] *puer unicus, ut Polyphemi*
Lata acies, per quam solers evasit Vlysses.
Alter emendus erit? namque hic nox sufficit, ambo
Pascendi: quid agam bruma spirante? quid oro?
Quid dicam [56] *scapulis servorum mense Decembri*

31 *Inquit Drancus.* 32 *Et hæc Virronis sunt.* 33 Quas tibi donavit. 34 Tui, an æquent sumptus meos. 35 *Respondet Drancus*, iracundus, obscœnus, impius. *Et hic quidem locus ex eorum numero est, propter quorum insolentiam toto Iuvenalis opere abstinere bonum virum jubet Iul. C. Scal. 3. Poetic. 9.* 36 Qui rapiaris ad ministerium cyathi Iovis, tanquam Ganymedes. 37 Ecquid sperandum clientib. vestris, si nihil donetis libidinis vestræ & voluptatum ministris. 38 En pulchrum & delicatum Ganymedem. *Ironicè.* 39 Ne sole sc. offuscetur, instar Conopei, quæ solem arceat. Hispanis signate dicitur *Quita sol.* i. e. arcens solem. Ital. *Capelleto.* σκιάδιον Dionys. Halicarn. 7. l. 40 Vasa vel sphærulas & armillas è succino. 41 Calendis Martiis, quibus natalis Veneris celebrabatur & matronalia, ubi mulierib. à maritis & amatorib. mittebantur munera. vide quæ ad epig. 85. l. 5. Martial. h. 42 Salax vir, ut passer, cui salacitas terminum vitæ quinquennio longiorem negat. 43 In Appulia. 44 Latifundia, quibus transvolandis milvi defatigentur. Pers. 4. *quantum non milvus oberret.* 45 In Campania. 46 Misenum promontorium Cumis imminens, ruituro simile, adeoque Cumanis suspectum. 47 Mons Campaniæ non procul à Bajis. 48 Caverrosus. 49 Pice obturat. i. e. recondit. 50 Duraturo atque diu vigorem & animam servaturo. 51 Quantula res. 52 Venere. 53 Meliusne legabitur Gallo sacerdoti, quam mihi prædiolum cum puero, matre sua & catello collusore? 54 *Ait Virro.* 55 Ne hoc deficiente ego prorsus destituar tanquam Polyphemus unico ab Vlysse effosso oculo. 56 Nudis.

Et [56] *pedibus ? durate, atque* [57] *expectate cicadas ?*
Verum ut dissimules, ut mittas [58] *cætera, quanto*
[59] *Metiris pretio, quod ni tibi deditus essem,*
Devotusque cliens, uxor tua virgo maneret ?
Scis certe quibus ista modis quam sæpe rogaris,
Et quæ pollicitus, fugientem sæpe [60] *puellam*
Amplexu rapui, [61] *tabulas quoque ruperat, & jam*
[62] *Signabat, tota vix* [63] *hac ego nocte redemi*
Te plorante foris : testis mihi lectulus, & tu,
Ad quem pervenit lecti sonus, & dominæ vox,
Instabile, ac dirimi cœptum, & jam pene solutum
Conjugium in multis domibus servavit adulter,
[64] *Quo te circũagas ?* [65] *quæ prima, aut ultima ponas?*
Nullum ergo meritum est ingrate ac perfide, nullum,
Quod tibi filiolus, vel filia nascitur ex me ?
[65] *Tollis enim,* [67] *libris actorum spargere gaudes*
Argumenta viri. [68] *foribus suspende coronas.*
Iam pater es, dedimus quod [69] *famæ opponere possis.*
* *Iura parentis habes,* [70] *propter me scriberis heres,*
[71] *Legatum omne capis, nec non & dulce caducum.*
Commoda præterea junguntur multa caducis :
[72] *Si numerum, si tres implevero. P. Iusta doloris*
Nævole causa tui : contra tamen ille quid affert ?
N. Negligit, atq; alium bipedem sibi quærit [73] *asellum.*
Hæc soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus [74] *pumice levis.*
[75] Qui modo secretũ commiserat, ardet, & odit,
Tanquam prodiderim quicquid scio : *sumere ferrum,*

56 Nudis.
57 Au jubebo expectare æstatem ? qua cicadæ quidem canunt, frigore vero hyberno pereunt.
58 Officia mea in te.
59 Æstimas?
60 Uxorem tuam.
61 Nuptiales, in quibus verba solennia fuerunt: *Liberorum procreandorum gratia uxorem duci. Brisson. de formul. 5.*
62 Alteri viro nuptura.
63 Hujus noctis labore.
64 Quo te vertas, ad quod subterfugium ?
65 Ad excusationem. sic Dido : *Quæ quibus anteferam?* Æneid. 4.
66 Educas.
67 In quibus natos sibi liberos professi parentes eorum nomina scribebant notato die & consule. Brisson. antiqu. lib. 1. c. 5. 68 In signum puerperii. 69 Impotentiæ & mollitiei infamiæ. * Qui patres erant, præferebantur aliis in petitione magistratus, & forte provinciali præcedebant collegas. &c. 70 Γυναῖκας πολλοὶ γαμοῦσι καὶ γεννῶσιν, οὐχ᾽ ἵνα κληρονόμους ἔχωσιν, ἀλλ᾽ ἵνα κληρονομεῖν δύνωνται. Plutarch. περὶ φιλοστοργίας. Cœlibes ex testamentis nihil capiebant, nisi ô proxime junctorum; urbi non nisi dimidium. 71 Legata sæpe concipiebantur his verbis, *Quandoque liberos habuerit.* Qua conditione in tuis deficiente, cadet, quod non exspectabas, legatum in te tuosque liberos, lege Papia cessurum in ærarium, si à privilegiis parentum cessatum esset, ex decima parte caducum. 72 Qui tres liberos susceperat, à tutela excusabatur, in fascibus sumendis prior erat; tesseram frumenti triplicem accipiebat, &c. 73 Draucum bene caudatum & simplicem, quem iisdem decipias. 74 Dropace levigatus & mollis. 75 Sat. 3. vers. 113.

Iuste

Fuste[76] *aperire caput,*[77] *candelam apponere valvis*
Non dubitat, nec contemnas, aut despicias, quod
His[78] *opibus nunquam cara est*[79] *annona veneni.*
Ergo occulta teges, ut[80] *curia Martis Athenis.*
P.[81] *O Corydon, Corydon,* secretum divitis ullum
Esse putas? servi ut taceant, jumenta loquentur,
Et canis, & postes & marmora: *claude fenestras,*
Vela tegant rimas, junge ostia, tollito lumen
E medio,[82] *clament omnes, prope nemo recumbat:*
Quod tamen ad[83] *cantum galli facit ille secundi,*
Proximus ante diem caupo sciet, audiet & quæ
Finxerunt pariter[84] *librarius, archimagiri,*
[85] *Carptores: quod enim dubitant componere crimen*
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
[86] *Balthea? nec deerit qui te per compita quærat*
[87] *Nolentem, & miseram vinosus*[88] *inebriet aurem.*
Illos ergo[89] *roges quicquid paulo ante petebas*
A nobis, taceant illi, sed prodere malunt
Arcanum, quam[90] *subrepti potare Falerni,*
[91] *Pro populo faciens quantum*[92] *Laufella bibebat.*
Vivendum recte cum propter plurima, tunc his
Præcipue caussis, ut linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi.
[93] *Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis*
Quorum animas & farre suo custodit, & ære.
N. Idcirco ut possim linguam contemnere servi,
Utile consilium modo, sed commune dedisti:
Nunc mihi quid suades post damnum temporis, & spes
Deceptas? festinat enim decurrere velox
Flosculus angustæ miseræque brevissima vitæ
Portio: dum bibimus, dū serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
P. Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus
Stantibus & salvis[94] *his collibus, undique ad*[95] *illos*
Conveniunt &[96] *carpentis &*[97] *navibus omnes,*

75 Comminuere. 77 Ædes incendere. Sat. 13. v. 146. 78 Opulentis. 79 Emptio, copia, impensa. 80 Areopagitæ, qui tacentes judicabant per characteres & literas. Pers. 4. *nigrum scis ponere Theta.* dicitur Areopagus ab ἄρης, Mars. & πάγος. saxum, collis, hic n. à Neptuno Mars homicidii accusatus coram duodecim diis, sex sententiis absolutus est. 81 O rustice & insulse. *Hemistichium Virg. vide huic consonum epigr. Martial.* 82. lib. 2. 82 Ne exaudiant alii. 83 *Hypall.* Galli cantum secundum. 84 Qui pensa librat; *vel,* qui libros exscribit. 85 Vide sat. 5. v. 119. & Sat. 11. vers. 136. 86 Baltheorum verbera & lora quibus cæsi sunt. 87 Audire nol. 88 Secretis domini sui repleat, fatiget, enecet. 89 Ut taceant, supra enim dixerat, *Et tacitas nostras intra te fige querelas.* 90 Furtivi atque hinc dulcissimi. 91 Pro salute populi Romani sacra faciens Bonæ deæ, in cujus sacris largiter potarunt mulieres. Sat. 6, v. 313. 92 Mulier vinolenta. 93 Dominus tamen malus cum sit, & sibi male conscius, est servus deterior quam illi, quorum vitas alit pane suo. 94 Hac urbe in septem collibus posita. 95 Romam. 96 Terra. 97 Mari.

[98] Qui digito scalpunt uno caput. altera major
Spes superest, tu tantum [99] erucis imprime dentem.
N. Hæc [1] exempla para felicibus, at [2] mea Clotho,
Et [2] Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
O parvi, nostrique lares, quos thure minuto
Aut farre & tenui soleo [3] exornare corona;
Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
[4] A tegete & baculo? viginti millia fœnus
Pignoribus positis, argenti vascula puri,
Sed quæ [5] Fabricius censor notet, & [6] duo fortes
De grege Mœsorum, qui me cervice locata
Securum jubeant clamoso insistere circo.
Sit mihi præterea curvus calator, & alter
Qui multas facies pingat cito, sufficient hæc:
[7] Quando ego pauper ero, votum miserabile, nec spes
His saltem; nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras [8] illa de nave petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige surdo.

98 Molles, & usurpat Hemistichium poëtæ Calvi, quo Pompejum taxavit. *Digito caput uno scalpit, quid credas hunc sibi velle virum?*
99 Salacib. & ad Venerem stimulantibus herbis vescere, vide quæ ad Martial. ep. 74. l. 3. b.
1. Præcepta de Venere excitanda.
2 Iubet me fatum & Parca mea contentum esse tenui ex opera mea victu. 3 Alii legunt *Exorare*. i. e. coronatus florib. precari soleo. 4 Sat. 5. v. 8. i. e. à mendicando. 5 Quæ censuræ notam mereantur. Fabricius n. Luscinius & Q. Æmilius Papus Censores F. Cornelium Ruffinum duobus consulatib. & Dictatura functum moverunt Senatu, quod haberet decem pondo argentea vasa. A. Gell. 4. lib. & Valer. Max. 2. 4. 6 Servi lecticarii è Mœsia regione Pannoniæ finitima. 7 Quoniam paupertas mihi à fato est. 8 Vlyssis, qui à Circe admonitus, ne pateretur se allici Sirenum juxta Siciliam habitantium cantu, sociis cera aures obturavit, & se ad malum navis alligari jussit, atque ita prætervectus est.

SATYRA X.

Pulcherrimæ hujus * Satyræ argumentum sumptum est ex Platonis Alcibiade secundo. Videtur etiam ante oculos habuisse Persii secundam Satyram, & illud Socratis *de Votis*, referente Val. Max 2. c. 7. l. Est enim absolutissima hujus Satyræ Propositio, in qua Poëta docet vota mortalium prope execrationes esse, qui divitias, honores, eloquentiam, gloriam bellicam, longam vitam, pulchritudinem à diis precantur, quæ tamen plerunque votorum compotes pessundent. Verum petendam esse bonam mentem, cætera Deo permittenda, qui novit quid cuique conveniat.

** Si modo Satyram liceat dicere, quam doctiss. D. Heynsius in annotationib. ad Horatium, ex albo Satyrarum tollere laborat, quo Iuvenalem Flacco collatum eleves. Sed de ipsis Poëtis tanti viri pace acquiesco, assensioque judicio clariss. viri Iul. Cæs. Scal. Hypercritic. l. 6. c. Hoc certe poëmate insigniatur quolibet nomine nihil usquam illustrius, nihil utilius, non dico apud Horatium, sed ne apud Platonem quidem, Xenophontem, Senecam aut Epictetum.*

[1] *Omnibus in terris, quæ sunt à Gadibus usque*
Auroram & [1] Gangen, pauci dignoscere possunt
Vera bona, [2] atque illis multum diversa, remota
[3] Erroris nebula: quid enim ratione timemus,
Aut cupimus. [4] *quid tam dextro pede concupis, ut te*
Conatus non pœniteat, votique peracti?
Evertere domos totas optantibus [5] ipsis
Dii [6] faciles. *nocitura* [7] *toga, nocitura petuntur*
Militia: & torrens dicendi copia, multis
Et * *sua mortifera est facundia. viribus* [8] *ille*
Confisus periit, admirandisque lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & [9] *cuncta exuperans patrimonia census,*
Quanto delphinis balæna Britannica major.
Temporibus [10] *diris igitur, jussuque Neronis*
[11] *Longinum, & magnos* [12] *Senecæ prædivitis hortos*
Clausit, & egregias [13] *Lateranorum obsidet ædes*
[14] *Tota cohors*. rarus venit in [15] cœnacula [16] miles.
Pauca licet portes argenti vascula [17] puri,
Nocte iter ingressus [18] gladium, contumq; timebis,
Et motæ ad lunā trepidabis arundinis umbram;
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima fere vota, & cunctis notissima templis,
Divitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto

1 Ab una orbis parte ad alteram, ab ipsis Gadib. *Cadiz* insula in litore Hesperio usque ad Indiam Orientalem, quam secat fluvius maximus Ganges, atque ipsum Solis ortum, nemo est cui de summo bono constet, qui norit, quid sit secundum rationem fugiendum, quid petendum.
2 Et mala quæ sunt bonis contraria.
3 Animi nostri cœcitate & ignorantia.
4 Quid tam prospero auspicio voves & precaris? dextra enim numina favere credebantur. 5 Dominis, ut Neptunus exauditis Thesei votis de Hippolyto. vide v. 3. 15. seq. 6 Præsentes & prompti nimis. 7 Pace. * Infra v. 114. 8 Ut Milo Crotoniates, qui cum jam oetu grandis iter faceret solus in locis sylvestribus, quæ sibi reliquæ essent vires volens experiri in diducenda hiante quercu, manibus ibi inclusis ab arboris partibus restrictis feris præda factus est, referente A. Gel. 14. 16. 9 Dum omni ratione laborant, ut suus census tanto excedat aliorum census, quanto balæna Britannica exsuperat delphinas mole. 10 Quibus Nero Imperator undique occasione quæsita insidiabatur divitum opibus. 11 Cassium Longinum ICtum interfici jussit Nero, non alio injecto crimine, quam quod Cassii, unius è Cæsaris percussoribus, statuam retinuisset, cum revera opib. illius inhiaret Imperator. 12 Seneca vir sanctissimus, quo præceptore ipse Nero usus fuerat, criminationib. Festi Ruffi & Tigellini, tanquam hortis, villis, opib. ipsum principem transcenderet, Pisonianæ denique conjurationis accusatus, (cum re vera divitiæ essent in caussa) Neronis jussu, incisis sibi venis obiit. Tacit. 14. Sed & de aliis quæ Senecæ objiciebantur vide Xiphilini Neronem. 13 Proximam necem Flavii Laterani cos. designati Nero adjungit adeo propere, &c. Tac. 15. 14 Militum percussorum ab Imperatore missorum ad interficiendum Lateranum. *Illo propinqua vespera tribunus venit, &, villam globus militum sepsit.* Tacit. 15. Annal. 15 Pauperum qui cœnaculorum conductorum inquilini sunt. Sat. 3. vers. 199. 16 Percussor. 17 Et illius quidem non cælati. Turn. 29. 1. 18 Latronis.

19 In quo arcas habuerunt senatores, in quib. pecunias tutius disponebant. vide Sat. 14 v. 260. 20 Sat. 5 vers. 43. & 44. 21 Flammei erit coloris in auratis poculis, *vel*, ardebit veneno. 22 Democritus qui semper ridebat ineptias hominum. Lucian. *Βίων πρᾶσις*. Anthol. l. 1. c. 12. & l. 3. c. 33. 34. 23 Heraclitus qui miserias hominum continenter flebat. *ibid.* 24 In promptu quidem est ridere, sed mirum unde suppeteret Heraclito tanta lacrymarum copia!

Nostra sit arca [19] *foro. sed* nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cum pocula sumes
[20] Gemmata, & lato [20] Setinū [21] ardebit in auro.
Jam ne igitur laudas, quod de sapientibus [22] *alter*
Ridebat quoties à limine moverat unum
Protuleratque pedem: flebat contrarius [23] *alter?*
[24] Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni.
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent [25] *urbibus illis*
[26] *Prætexta, & trabeæ, fasces, lectica, tribunal.*
Quid si vidisset prætorem [27] *in curribus altis*
Extantem, & medio [28] *sublimem in pulvere circi*
In [28] *tunica Jovis, & picta* [29] *Sarrana ferentem*
Ex humeris [30] *aulæa togæ, magnæque coronæ*
Tantum orbem quanto cervix [31] *non sufficit ulla?*
Quippe tenet sudans hanc [32] *publicus, &* [33] *sibi consul*
Ne placeat, curru servus portatur eodem.
Da nunc & [34] *volucrem, sceptro quæ surgit eburno,*
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis [35] *officia, &* [36] *niveos ad frena Quirites,*
Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.
[37] *Tunc quoque materiam risus invenit ad omnes*
Occursus hominum, cujus prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
[38] *Vervecum in patria* [39] *crassoque sub aëre nasci.*

25 Non in Abdera, aliisque Thraciæ urbib. ut in Roma. 26 De his Sat. 8 v. 259. Prætexta dicebatur ea toga, cujus ora & circuitus purpura prætexta erant: *bordered with purple gardes.* 27 Sublimem in curru ludos Circenses spectantem, disponentem, agentem. Sat. 8 v. 194. 28 Tunica palmata, toga picta, quam triumphantes è Jovis templo sumptam induebant. 29 Tyria. Syris n. Tyrus dicta est, quæ prius Sarra è pisce צר cujus succo purpura tingebatur, maximusque ibi horum piscatus. 30 Togam latam & amplam instar aulæorum, quibus aularum parietes teguntur. 31 Supple ferendo. 32 Servus seu minister publicus qui coronam sustentet. 33 Præfiscine ad exorandam Nemesin, comitem assiduam rerum lætarum & ὑπερόγκων, triumphantib. à tergo in eodem curru adstabat servus publicus, qui coronam illam auream immensi ponderis & amplitudinis sustinebat, & simul attendere triumphantem jubebat ad ultimi supplicii instrumenta currui appensa, tintinabulum sc. & flagellum, atque subinde interclamabat: *Respice post te: Hominem te esse memento.* 34 Aquilam eburnei sceptri vertici insculptam. 35 Amicos, servos, ministros. 36 Clientes, cives albis togis indutos circa currum. 37 Etiam suo tempore. 38 Abdera Democriti patria, in Thracia ubi barbari sunt & rudes instar vervecum. Stupidorum a. ac stolidorum convitium est *vervex. Ain' vero vervecum caput?* Plaut. Pers. a. act. 39 Qui pingues & hebetes reddit, ut tenuis contra ingeniosos. *Bœotum in crasso jurares aëre natum.* Horat.

Ridebat

Ridebat curas, nec non & gaudia vulgi,
Interdum & lacrymas, cum Fortunæ ipse minaci
Mandaret [40] *laqueū,* mediumq; ostenderet unguem.*
Ergo supervacua hæc, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est [41] *genua incerare deorum.*
Quosdam præcipitat subjecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa atque insignis honorum
[42] *Pagina,* [43] *descendunt statuæ, restemque sequuntur.*
Ipsas deinde [44] *rotas bigarum impacta securis*
Cadit, & immeritis franguntur crura caballis,
Iam stridunt [45] *ignes, jam follibus atque caminis*
Ardet [46] *adoratum populo caput, &* [47] *crepat ingens*
[48] *Sejanus, deinde ex facie toto orbe* [49] *secunda*
Fiunt urceoli, pelves, sartago, patellæ.
[50] *Pone domi* [51] *lauros, duc in capitolia magnum*
[52] *Cretatumque bovem, Sejanus* [53] *ducitur unco*
Spectandus. gaudent omnes. [54] *quæ labra? quis illi*
Vultus erat? nunquam (si quid mihi credis) amavi
Hunc hominem. sed quo cecidit sub crimine? quisnam
Delator? quibus indiciis? [55] *quo teste probavit?*
Nil horum. verbosa & grandis epistola venit
[56] *A Capreis: bene habet, nil plus interrogo: sed quid*
Turba [57] *Remi:* sequitur fortunam ut sēper, & odit
Damnatos. [58] *idem populus,* [59] *si Nurscia Thusco*

40 In suum ipsius Fortunæ suspendium. * Infamem digitum. Pers. 2. 33. & Martial. 28. epig. l. 2.

41 Non cereis candelis oblatis illinere, inquit Turneb. 30. 19. Sed concepta vota & in tabulis conscripta deorum genibus cera obsignata figere. *idem* 1. 17. ἐπισφραγίζεσθαι. Philostratus in Heroicis.

42 Ænea quæ imaginib. affixa honorum gradus continebat.

43 Damnatorum tyrannidis læsæ majestatis, vel gravis alicujus criminis, eradebantur Fastis nomina, frangebantur statuæ, idque decreto magistratus vel populi furore. Tac. 6. Ann. Plin. Panegyr. Restem a. laqueosque statuis altiorib. injicere, easque detrahere moris fuit. 44 Statuas equestres, currus triumphales, equos æneos. 45 Quib. funduntur & liquuntur statuæ. 46 Nuper in honore habitum. 47 Cum crepitu resolvitur in igni. 48 Statua Sejani. 49 Fuerat n. collega perpetuus Imperatoris, eique secundi honores habebantur. *Facili Tiberio, atque ita prono, ut socium laborum, non modo in sermonibus, sed apud patres & populum celebraret, colique per theatra & fora effigies ejus, interque principia legionum sineret.* Tac. Annal. 4. 50 Ironice poëta hæc de Sejano, *vel*, dialogismus levis populi Sejano insultantis. 51 Coronatus Iovi Capitolino sacrifica. 52 Candidum, Iovi gratum. Superis victimas candidas immolabant, inferis nigras. 53 Ad supplicium, Scalas Gemonias, vel Tiberim. 54 *Hæc inter se populus in horas mobilis.* Quisnam illi cum occideretur vultus? 55 Quo teste probavit Imperator insidias sibi struxisse Sejanum. 56 A Tiberio qui in Capreas insulam parvam prope Campaniam, quo voluptatibus & libidini liberius indulgeret, secessit. venit epistola longa. ἀνεγνώσθη ἡ ἐπιστολή. ἦν γὰρ μακρά. Dio. l. 58. 57 Populus Romanus Romulo & Remo oriundus. ἄϛυ Ῥώμου. Diodori epig. Anthol. l. 1. Alii habent. *Tremens.* 58 *Hæc quæ sequuntur Poëta.* 59 Si Thuscorum dea patriotæ & alumno suo Sejano in tantum favisset, ut Tiberium opprimere valuisset, hac ipsa hora Sejanum populus Rom. Imperatorem salutare paratus fuisset.

Nostra sit arca [19] *foro. sed* nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cum pocula sumes
[20] Gemmata, & lato [20] Setinũ [21] ardebit in auro.
Jam ne igitur laudas, quod de sapientibus [22] *alter*
Ridebat quoties à limine moverat unum
Protuleratque pedem: flebat contrarius [23] *alter?*
[24] Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni.
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent [25] *urbibus illis*
[26] *Prætexta, & trabeæ, fasces, lectica, tribunal.*
Quid si vidisset prætorem [27] *in curribus altis*
Extantem, & medio [28] *sublimem in pulvere circi*
In [28] *tunica Jovis, & picta* [29] *sarrana ferentem*
Ex humeris [30] *aulæa toga, magnaque corona*
Tantum orbem quanto cervix [31] *non sufficit ulla?*
Quippe tenet sudans hanc [32] *publicus, &* [33] *sibi consul*
Ne placeat, curru servus portatur eodem.
Da nunc & [34] *volucrem, sceptro quæ surgit eburno,*
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis [35] *officia, &* [36] *niveos ad frena Quirites,*
Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.
[37] *Tunc quoque materiam risus invenit ad omnes*
Occursus hominum, cujus prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
[38] *Vervecum in patria* [39] *crassoque sub aëre nasci.*

19 In quo arcas habuerunt senatores, in quib. pecunias tutius disponebant. vide Sat. 14 v. 260. 20 Sat. 5 vers. 43. & 44. 21 Flammei erit coloris in auratis poculis, *vel*, ardebit veneno. 22 Democritus qui semper ridebat ineptias hominum. Lucian. *Βίων πρᾶσις*. Anthol. l. 1. c. 12. & l. 3. c. 33. 34. 23 Heraclitus qui miserias hominum continenter flebat. *ibid.* 24 In promptu quidem est ridere, sed mirum unde suppeteret Heraclito tanta lacrymarum copia! 25 Non in Abdera, aliisque Thraciæ urbib. ut in Roma. 26 De his Sat. 8 v. 259. Prætexta dicebatur ea toga, cujus ora & circuitus purpura prætexta erant: *bordered with purple garders.* 27 Sublimem in curru ludos Circenses spectantem, disponentem, agentem. Sat. 8 v. 194. 28 Tunica palmata, toga picta, quam triumphantes è Jovis templo sumptam induebant. 29 Tyria. Syris n. Tyrus dicta est, quæ prius Sarra è pisce צר cujus succo purpura tingebatur, maximusque ibi horum piscatus. 30 Togam latam & amplam instar aulæorum, quibus aularum parietes teguntur. 31 Supple ferendo. 32 Servus seu minister publicus qui coronam sustentet. 33 Præfiscine ad exorandam Nemesin, comitem assiduam rerum lætarum & ὑπερόγκων, triumphantib. à tergo in eodem curru adstabat servus publicus, qui coronam illam auream immensi ponderis & amplitudinis sustinebat, & simul attendere triumphantem jubebat ad ultimi supplicii instrumenta currui appensa, tintinabulum sc. & flagellum, atque subinde interclamabat: *Respice post te: Hominem te esse memento.* 34 Aquilam eburnei sceptri vertici insculptam. 35 Amicos, servos, ministros. 36 Clientes, cives albis togis indutos circa currum. 37 Etiam suo tempore. 38 Abdera Democriti patria, in Thracia ubi barbari sunt & rudes instar vervecum. Stupidorum a. ac stolidorum convitium est *vervex*. *Ain' vero vervecum caput?* Plaut. Pers. 2. act. 39 Qui pingues & hebetes reddit, ut tenuis contra ingeniosos. *Bæotum in crasso jurares aëre natum.* Horat.

Ridebat curas, nec non & gaudia vulgi,
Interdum & lacrymas, cum Fortunæ ipse minaci
Mandaret [40] *laqueũ,* mediumq́; ostenderet unguem.*
Ergo supervacua hæc, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est [41] *genua incerare deorum.*
Quosdam præcipitat subjecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa atque insignis honorum
[42] *Pagina,* [43] *descendunt statuæ, restemque sequuntur.*
Ipsas deinde [44] *rotas bigarum impacta securis*
Cædit, & immeritis franguntur crura caballis,
Iam stridunt [45] *ignes, jam follibus atque caminis*
Ardet [46] *adoratum populo caput, &* [47] *crepat ingens*
[48] *Sejanus, deinde ex facie toto orbe* [49] *secunda*
Fiunt urceoli, pelves, sartago, patellæ.
[50] *Pone domi* [51] *lauros, duc in capitolia magnum*
[52] *Cretatumque bovem, Sejanus* [53] *ducitur unco*
Spectandus. gaudent omnes. [54] *quæ labra? quis illi*
Vultus erat? nunquam (si quid mihi credis) amavi
Hunc hominem. sed quo cecidit sub crimine? quisnam
Delator? quibus indiciis? [55] *quo teste probavit?*
Nil horum. verbosa & grandis epistola venit
[56] *A Capreis: bene habet, nil plus interrogo: sed quid*
Turba [57] *Remi?* sequitur fortunam ut sẽper, & odit
Damnatos. [58] *idem populus,* [59] *si Nursciа Thusco*

40 In suum ipsius Fortunæ suspendium. * Infamem digitum. Pers. 2. 33. & Martial. 28. epig. l. 2.

41 Non cereis candelis oblatis illinere, inquit Turneb. 30. 19. Sed concepta vota & in tabulis conscripta deorum genibus cera obsignata figere. *idem* 1. 17. ἐπισφραγίζεσθαι. Philostratus in Heroicis.

42 Ænea quæ imaginib. affixa honorum gradus continebat.

43 Damnatorum tyrannidis læsæ majestatis, vel gravis alicujus criminis, eradebantur Fastis nomina, frangebantur statuæ, idque decreto magistratus vel populi furore. Tac. 6. Ann. Plin. Panegyr. Restem a. laqueosque statuis altiorib. injicere, easque detrahere moris fuit. 44 Statuas equestres, currus triumphales, equos æneos. 45 Quib. funduntur & liquuntur statuæ. 46 Nuper in honore habitum. 47 Cum crepitu resolvitur in igni. 48 Statua Sejani. 49 Fuerat n. collega perpetuus Imperatoris, eique secundi honores habebantur. *Facili Tiberio, atque ita prono, ut socium laborum, non modo in sermonibus, sed apud patres & populum celebraret, colique per theatra & fora effigies ejus, interque principia legionum sineret.* Tac. Annal. 4. 50 Ironice poëta hæc de Sejano, *vel,* dialogismus levis populi Sejano insultantis. 51 Coronatus Iovi Capitolino sacrifica. 52 Candidum, Iovi gratum. Superis victimas candidas immolabant, inferis nigras. 53 Ad supplicium, Scalas Gemonias, vel Tiberim. 54 *Hæc inter se populus in horas mobilis.* Quisnam illi cum occideretur vultus? 55 Quo teste probavit Imperator insidias sibi struxisse Sejanum. 56 A Tiberio qui in Capreas insulam parvam prope Campaniam, quo voluptatibus & libidini liberius indulgeret, secessit. venit epistola longa. ἀνεγνώσθη ἡ ἐπιστολή. ἦν τι μακρά. Dio. l. 58. 57 Populus Romanus Romulo & Remo oriundus. ἄσυ Ρώμου. Diodori epig. Anthol. l. 1. Alii habent. *Tremens.* 58 *Hæc quæ sequuntur Poëta.* 59 Si Thuscorum dea patriotæ & alumno suo Sejano in tantum favisset, ut Tiberium opprimere valuisset, hac ipsa hora Sejanum populus Rom. Imperatorem salutare paratus fuisset.

Favisset, si oppressa foret secura senectus
Principis, hac ipsa Sejanum diceret hora
Augustum. jam pridem [60] ex quo suffragia nulli
Vendimus, effugit [61] curas. nam [62] qui dabat olim
Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
Continet, atque duas tantum res anxius optat,
[63] Panem, & Circenses. [64] perituros audio multos.
Nil dubium, magna est [65] fornacula [66] pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram,
Quam timeo victus ne pœnas exigat Ajax,
Vt male defensus: curramus præcipites, &
Dum [67] jacet in ripa, calcemus Cæsaris [68] hostem:
Sed videant [69] servi, ne quis neget, & pavidum in jus
Cervice astricta dominum trahat. hi sermones
Tunc de Sejano, secreta hæc murmura vulgi.
Vis ne salutari sicut Sejanus? habere
Tantundem? atque illis sellas donare [70] curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis * angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum [71] grege Chaldæo: [72] vis certe, pila, cohortes,
[73] Egregios equites, & castra [74] domestica. quid ni

60 Ex quo per suffragia (quæ plerumque venalia erant) non eligimus magistratus.
61 Electionis & comitiorum quæ permittit Imperatorib. Creandorum quippe Consulum comitia ad se transtulere Imperatores, exemplo Iulii Cæsaris comitia cum populo partiti, & alterum Consulem creantis.
62 Populus qui olim eligebat pacis & belli magistratus.

63 Victum è pane & voluptatem è ludis. 64 Alter populi introducitur dialogismus. 65 Ira Imperatoris, *vel*, fornacula ad exurendos multos. 66 Vereor ne Brutidius quem modo conveni pallentem ex male conscio animo vel metu principis, quod amicus esset Sejano, se interficiat ut Ajax. *vel*, Quam timeo, ne Tiberius male se à Senatu defensum arguens in Senatores & cives cæde ruat, non sanius quam Ajax ille Sophocleus in pecudes; in quas veluti plebem & proceres Græcorum gladio & flagello sæviit. 67 Insepultus. καὶ αὐτὸν ὁ ὅμιλος τρισὶν ὅλαις ἡμέραις ἐλυμήνατο, καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὸν ποταμὸν ἐνέβαλε. Dio. l. 58. 68 Sejanum. 69 Nostri, quos habemus & servos & inimicos, ne quis eorum neget nos calcasse, & nos tanquam Sejano faventes accuset, quibus etiam dominos accusantibus credetur. ἤρκει γὰρ μόνον πρὸς κατηγορίαν τινὸς τὸ τοῦ Σηιανοῦ φίλον ἢ γενέσθαι ἢ δόξαι. Xiphilin. Tiberius. *Delicta, fuere Nexus amicitiæ.* Claudian. in Ruffin. 2. 70 Magistratus urbanos, sellis n. curulibus in Curiam vehi, & ex iis jura dare solebant magistratus. *Neque senatorio ambitu abstinebat, clientes suos honoribus aut provinciis ornando.* Tacit. Annal. 14. sic de Rufino Claudianus: *Institor imperii, caupo famosus honorum.* * Vel potius lege *Augusta*, quasi dicat transferentis sedem Imperii à Roma ad Insulam Capreas. Heraldus vero vult *sedentis* intelligi de *sellaria*, quam excogitavit Tiberius arcanæ libidinis sellam. Sueton. Tib. cap. 34. vide & Torrentium ad locum dictum Suetonii. 71 Mathematicis, quorum artibus mire deditus erat Tiberius, & è quibus maxime colebat Thrasyllum Chaldæum. Sat. 6. vers. 575. 72 Scio te velle primipilatum vel ἱππαρχίας. Vis primipilatum, *vel* legionis præfecturam? pilum a. peditum Romanorum hastile erat missile. cohors decima legionis pars. 73 Equitum domesticorum magisterium, ut Sejani. 74 Prætoriana, quæ primus ad muros urbis non procul à porta Viminali posuit Sejanus. *Dispersas per urbem cohortes una in castra conducendo, ut simul imperia acciperent*, &c. Tacit. 4. Annalium.

Hæc

Hæc cupias? & qui nolunt occidere quenquam,
Posse volunt.[75] sed quæ præclara & prospera tanti,
Vt rebus lætis par sit mensura malorum?
[76] *Hujus qui trahitur prætextam sumere mavis,*
An [77] *Fidenarum, Gabiorumque esse potestas?*
Et [78] *de mensura jus dicere,* [78] *vasa minora*
Frangere pannosus vacuis ædilis [79] *Vlubris?*
Ergo quid optandum foret ignorasse fateris
Sejanum. nam qui nimios optabat honores
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid [80] *Crassos? quid* [80] *Pompejos evertit? &* [81] *illum,*
Ad sua qui domitos deduxit [82] *flagra Quirites?*
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaque numinibus vota exaudita [83] *malignis.*
Ad [84] generum Cereris sine cæde & vulnere pauci.
Descendunt reges, & [85] sicca morte tyranni.
[86] *Eloquium ac famam Demosthenis, aut Ciceronis*
Incipit optare, & totis [87] *Quinquatribus optat,*
Quisquis adhuc uno partam colit [88] *asse Minervam,*
Quem sequitur * *custos angusta vernula* [89] *capsa:*
Eloquio sed uterque perit orator, utrunque
Largus & exundans letho dedit ingenii fons,
Ingenio [90] *manus est & cervix cæsa.* nec unquam
Sanguine causidici maduerunt rostra [91] pusilli.

75 Sed quæ conditio tam lauta est ac læta, quæ nihil acerbi habeat admistum?
76 Summum imperium Sejani cum periculo?
77 An municipiorum vilium magistratus, cum secura tranquillitate?
78 Pers. Sat. 1 vers. 131.
79 Deserto Volscorum oppido. *Scis Lebedus quam sit Gabiis desertior, atque Fidenis vicus.* Horat.
80 Patrem & filios à Cæsarianis, illos à Parthis eversos.
81 Syllam aut Iulium Cæsarem, aut etiam Augustum, cui ex somnio Ciceronis Iuppiter flagellum tradidit. vide Suetonii August. 94. c.
82 Imperium, dictaturam perpetuam, imminutam libertatem, immo amissam. Namque libera manente civitate, civem Romanum virgis cædi nefas, nedum flagellis.
83 Quæ importunitate votorum victa mala pro bonis concedunt.
84 Plutonem Proserpinæ maritum. i. e. mortem.
85 Non cruenta.
86 Puer elementarius, qui tenui minervali literis initiatur, quem servus capsarius deducit ad scholam, & reducit pauculos ferens libros. in festis Minervæ, sapientiæ præsidiis, sibi exoptat eloquentiam Demosthenis aut Ciceronis. Sed contra omnes interpretes & Ang. Politianum Miscel. c. 21. contendit Iacobus Nicolaus Loensis intelligi hic ipsum magistrum, qui jam primum aperuerit ludum, uniusque discipuli prima stipe Minervæ consecrata, sperare & optare audet eloquentiam summorum Oratorum. Miscellan. epiphill. lib. 2. cap. 13.
87 Festis Palladi sacris dictis à quinque diebus, quibus celebrabantur, Ovid. sed Varroni & Festo à quinto idus Mart.
88 Exigua mercede rudimenta acquisita. * Vlpian. in Lege si collectaneus. 13. de manumissis vindicta, ait, vel capsarius, id est, qui portat libros.
89 Quæ libros tenet.
90 Manus & caput Ciceronis abscissa affigebantur rostris è quibus in Antonium dixerat.
91 Mali vel mediocris.

[92] *O fortunatam natam me consule Romam.*
Antoni gladios potuit contemnere, si [93] *sic*
Omnia dixisset. ridenda poëmata malo :
Quam te conspicuæ divina [94] *Philippica famæ,*
[95] *Volveris à prima quæ proxima. sævus & * [96] *illum*
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem & pleni moderantem [97] *frena theatri,*
Diis ille adversis genitus, fatoque sinistro,
Quem [98] *pater ardentis massæ fuligine* [99] *lippus*
A carbone, & forcipibus, gladiosque parante
Incude, & [1] *luteo Vulcano ad rhetora misit.*
Bellorum exuviæ, [2] *truncis affixa* [3] *trophæis*
Lorica, & fracta de casside buccula pendens,
Et curtum temone jugum, victæque triremis
[4] *Aplustre & summo tristis captivus in* [5] *arcu,*
Humanis majora bonis creduntur : ad [6] *hæc se*
Romanus, Grajusque ac barbarus induperator
Erexit, caussas discriminis atque laboris
[7] *Inde habuit :* tanto major famæ sitis est, quam
Virtutis. quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas ? *patriam tamen* [8] *obruit olim*
Gloria paucorum, & laudis titulique cupido
[9] *Hasuri* [10] *saxis cinerum custodibus, ad quæ*
Discutienda valet [11] *sterilis mala robora ficus:*[chris.
Quandoquidem data sunt ipsis quoq; fata sepul-
Expende [12] *Annibalem, quot libras in duce summo*
Invenies? hic est, quem non capit [13] *Africa* [14] *Mauro*
Perfusa Oceano, [15] *Niloque admota* [16] *tepenti,*

92 Versum hunc Ciceronis de oppresso Catilina in suo consulatu à Quintiliano 9. l.4. c. & aliis vexatum propter vocem *Natam* δυσφώνως iteratam à malevolorum irrisione vult asserere Turneb.7.19.
93 Tam inepto versu.
94 Oratio, ex illis quas Cic. in Antonium malo omine Philippicas inscripsit ab iis, quas in Philippum regem habuit Demosthenes.
95 Secunda Philippica.
96 Demosthenem, qui accepto nuncio de Antipatri & Crateri adventu ex Athenis in Calabriam Thraciæ profugit ad templum Neptuni, à cujus ara cum Archias satelles eum abstrahere conaretur, Demosthenes veneno, quod in calamo habuit, hausto interiit. 97 Populum in theatro, ubi orationes recitabat. 98 Pater Demosthenis, μαχαιροποιός, qui gladios fabricavit. 99 Fumo, fuligine, candenti igne. 1 Lutosa Vulcani. i. e. fabri ferrarii officina, *vel* igne. 2 Scholam rhetoris, Isæi. 3 Monimentis τῆς τῶν ἐχθρῶν τροπῆς. quo n. loco hostes fusi se in fugam converterunt, in tumulo stipitibus affixa erigebantur spolia. 4 Ἀφλάστα, Lycophr. aplustria, ornamenta navium, victoriæ navalis monumenta. *Blags.* 5 Triumphali è lapide in altum extructo, in quo incidebatur pugna. 6 Trophæa quæ summa credunt bona. 7 Ex hac ambitione & bellicæ laudis gloria. 8 Cladibus & bellis civilibus. 9 Inscribendi. 10 Saxeis sepulchris in quibus urnæ & cineres conduntur. 11 Caprificus quæ ex muris erumpens saxa discutit. Martial. 10. lib. epigrammate 2. 12 Annibalis cineres, *vel*, gloriam bellicam. 13 Quarta orbis pars: tunc tertia. 14 A mari Atlantico ab Occidente, parens ad Nilum ——— 15 ——— Ægypti fluvio ab Oriente. 16 A sole verticali.

Rursus ad Æthiopum populos, [17] *aliosque elephantos,*
Additur imperiis Hispania: [18] *Pyrenæum*
Transilit, opposuit natura [19] *Alpemque nivemque,*
Diduxit scopulos, & montem rupit [20] *aceto,*
Iam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit,
Actum, inquit, nihil est, nisi Pœno milite [21] *portas*
Frangimus, & media vexillum pono [22] *Suburra.*
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum [23] *Getula ducem portaret bellua* [24] *luscum!*
Exitus ergo quis est? ô gloria! vincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atq; ibi magnus
Mirandusque cliens sedet ad prætoria [25] *regis,*
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
[26] *Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,*
Non gladii, non saxa dabunt, non tela: sed ille
Cannarum vindex, ac tanti sanguinis ultor
[27] *Annulus,* [28] *I demens, & sævas curre per Alpeis*
Vt [29] *pueris placeas, & declamatio fias.*
[30] *Vnus* [31] *Pellæo juveni non sufficit orbis.*
[32] *Æstuat infelix angusto limite mundi,*
Vt Gyaræ clausus scopulis, parvaque Seripho,
Cum tamen [33] *à figulis munitam intraverit urbem,*
[34] *Sarcophago contentus erit.* Mors sola fatetur.
Quantula sint hominum corpuscula. *creditur olim*
[35] *Velificatus Athos & quicquid* [36] *Græcia mendax*
Audet in historia. cum stratū classibus [37] *iisdem*

17 Non Indiæ orientalis: sed Libyæ & Mauritaniæ, ubi etiam elephanti sunt.
18 Montem qui Hispaniam à Galliis dividit.
19 Nivosas Alpes, montes qui Italiam à Gallia & Germania disterminant.
20 Igni & aceto, ut refert Liv. 31.
21 Romæ.
22 Vico urbis celeberrimo.
23 Elephas è Getulia parte Libyæ.
24 Vnoculum, alterum n. oculum amiserat vigiliis & palustri cœlo, dum in Etruriam descenderet.
25 Antiochi regis Syriæ donec libeat transire & mereri sub Prusia rege Bithyniæ: *vel* Prusiæ ipsius, donec evigilare regi libeat. 26 Lethum Annibali qui omnia interturbat non tela, non &c. sed annulus vindex Cannarum, & ultor modii annulorum quos senatorum & equitum Cannis cæsorum digitis detractos Carthaginem misit, dabit. 27 In cujus palea venenum in hunc usum habuit. 28 *Poëta Sarcas.* Sat. 7. 161. 29 Qui apud Rhetoras ad declamandum exercebantur. 30 Cum n. Anaxarchum de infinitis mundis audisset disserentem, flevisse dicitur dixisseque: me miserum, qui nondum unius dominus factus sum. 31 Alexandro nato in Pella Macedoniæ urbe. 32 Vix habet in toto mundo spirandi locum quasi coarctatus esset brevissima, utque testatur Philo lib. in Flaccum, τῶν ἐν Αἰγαίῳ τῇ λυπροτάτῃ. ins. Gyara & Seripho, de quibus Sat. 1.73. & 6.363. 33 Babyloniam quam è cocto latere muris cinxit Semiramis, ubi periit Alexander. 34 Sepulchro, è lapide Asio, dicto quod cadavera consumat ex σαρκὸς & φάγω. Lapis Sarcophagus intra quadraginta dies totum corpus absumit exceptis dentibus. Iul. Cæs. Scal. Exerc. 291. sect. 2. 35 Mons altissimus Macedoniæ à Xerxe Persarum rege abscindi à continenti jussus & circumnavigatus. 36 Historici Græci vani & mendaces. Herodot. &c. 37 Quibus Athos fuit velificatus.

[38] *Suppositumque rotis solidum mare: credimus altos*
Defecisse amnes, epotaque flumina [39] *Medo*
Prandente, & [40] *madidas cantat quæ* [41] *Sostratus alis.*
Ille tamen qualis rediit [42] *Salamine relicta*
In [43] *Corum atque Eurum solitus sævire flagellis*
Barbarus, [44] *Æolio nunquam hoc in carcere passos,*
Ipsum [45] *compedibus, qui vinxerat* [46] *Ennosigæum?*
[47] *Mitius id sane, quod non & stigmate dignum*
Credidit. [48] *huic quisquam vellet servire deorum?*
Sed qualis rediit? nempe una [49] *nave* [50] *cruentis*
Fluctibus, ac tarda per densa [51] *cadavera prora.*
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium vitæ, multos da Iupiter annos;
Hoc [52] *recto vultu, solum hoc &* [53] *pallidus optas.*
Sed quam continuis & quantis longa senectus
Plena malis? *deforme & tetrum ante omnia vultũ,*
Dissimilemque [54] *sui, deformem pro cute pellem,*
Pendentesque genas, & tales aspice rugas,
Qualeis umbriferos [55] *ubi pandit Tabracha saltus,*
In vetula scalpit jam mater simia bucca.
[56] *Plurima sunt juvenum discrimina, pulchrior ille*
Hoc, atque ille alio: multum hic robustior illo.
Vna senum facies, cum voce trementia membra,
Et tam [57] *leve caput, madidique* [58] *infantia nasi.*
Frangendus misero gingiva panis [59] *inermi,*
Vsque adeo gravis uxori, natisque sibique,
Vt captatori moveat fastidia [60] *Cosso.*
Non eadem vini atque cibi torpente palato
Gaudia: nam coitus jam longa oblivio. vel si
Coneris, jacet exiguus cum [61] *ramice nervus,*
Et quamvis tota palpetur nocte, jacebit.
An ne aliquid sperare potest hæc [62] *inguinis ægri*

38 Pons è navibus quo Seston Abido, Asiam Europæ junxit Xerxes, suppositis rotis curruum. 39 Exercitu è Medis & Persis. 40 Furore poëtico ebrius veritatem & fidem historiæ excedit. 41 Poëta. 42 Insula in mari Euboico è regione Atticæ, ubi navali prælio superatus est à Themistocle Xerxes. 43 Ventos, quod pontem ejus disjecerant. Herod. 7. 44 Respicit ad Æn. Virg. 1. *Luctantes ventos vinclis & carcere frænat,* &c. 45 Trecenta verbera Hellesponto infligi, & par compedum in pelagus injici jussit. Herodot. Polym. 46 Neptunum, ab ἐνόω & γαῖα, quod terram quatiat. A. Gel. 2. 18. 47 *Ironice* quod non & Neptunum notis inuri jussit. 47 Tam stulto & vesano? Herod. 8. 49 Scapha piscatoria. 50 Sanguine Persarum. 51 Suorum cæsorum & in undis fluitantium. 52 Non demisso vultu aut arcano ore ut cætera. Pers. Sat. 2. vers. 8. 53 Anxius & solicitus. 54 Olim juvenis. 55 In sylvis juxta Tabracham in Africa minori, simiarum plenis. senis autem ῥύγχος εἶναι πιθηκινον. 56 Dissimilitudo in vultu plurima. 57 Calvum. 58 Instar infantium, quasi secnoda infantia. 59 Edentula, 60 Heredipetæ ipsi, *Emphatice.* 61 Hernia, scroti tumore, Sat. 6 vers. 325. 62 Quod tamen omnium novissime, humore radicali destitutum, canescit.

Canities?

Canities? quid, quod merito suspecta [63] libido est,
Quæ venerem affectat sine viribus? aspice [64] partis
Nunc damnum alterius. nam quæ cantante voluptas,
Sit licet eximius citharœdus? sitve [65] Seleucus.
Et [66] quibus aurata mos est fulgere lacerna.
Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiat, atque tubarum
Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris,
Quem dicat venisse puer, quot nunciet horas,
Præterea minimus gelido jam corpore sanguis
Febre calet sola. circumsilit agmine facto
Morborum omne genus,[67] quorum si nomina quæras,
Promptius expediam, quot amaverit [68] Hippia mœchos,
Quot [69] Themison ægros autumno occiderit uno,
Quot [70] Basilus socios, quot [71] circumscripserit [72] Irus
Pupillos, quot longa viros exorbeat uno
[73] Maura die, quot discipulos [74] inclinet Amillus,
Percurram citius quot villas possideat nunc,
[75] Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & [76] luscis invidet, hujus
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater [77] jejuna. sed omni
Membrorum damno major [78] dementia, quæ nec
Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici.
Cum quo præterita cœnavit nocte, [79] nec illos,
Quos genuit, quos eduxit. nam [80] codice sævo
Heredes vetat esse suos, [81] bona tota feruntur
Ad [82] Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
[83] Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogus aspiciendus amatæ
Conjugis & fratris, plenaque [84] sororibus urna.

63 Irrum. quod de Tiberio scribit Sueton. c. 44. Pronior erat (inquit) ad id genus libidinis & natura & ætate. & Martial 50. epigr. lib. 4.
64 Auditus.
65 Etiam eximius tibicen, qualis fuit Seleucus.
66 Optimi n. tibicines vestes longas & splendidas, pallam & tunicam talarem induti vagabantur per pulpita. Horatius ad Pisones. *Tibicen traxitque vagus per pulpita vestem.*
67 *Hemistich. Ovid.*
68 De qua Sat. 6. 83.
69 Medicus.
70 Prætor spolians provinciales.
71 Defraudarit.
72 Impius tutor.
73 De qua Sat. 6. v. 307.
74 Sat. 9. v. 26. *Incurvet.* Martial. 11. l. epigr. 44.
75 Sat. 1. 25.
76 Ipse in totum cœcus habet quod luscis invideat. 77 Ut cibet pullos ore pleno, ipsa ventre jejuno. 78 Ubi memoria, ratio & omnia mentis organa deficiunt. 79 Nec liberos suos quos per oblivionem vel impietatem exheredat. 80 Testamenti tabulis impiis. 81 Hæredem ex asse instituit. 82 Fellatricem, quæ ore impuro morigera senis demeruit hæreditatem, sup. v. 208. 83 Fac tamen vigeant sensus animi. 84 Sororum ossibus & cinere.

Hæc data pœna diu viventibus, ut renovata
Semper clade domus multis in luctibus, inque
Perpetuo mœrore & 85 nigra veste senescant.
86 Rex Pylius (magno si quicquam credis Homero)
Exemplum 87 vita fuit a cornice secunda.
Felix nimirum, qui 88 tot per secula mortem
Distulit, atque suos jam 89 dextra computat annos,
Quique novum 90 toties mustum bibit: oro parumper
Attendas, quantum de legibus 91 ipse queratur
Fatorum, & nimio de stamine, 92 cum videt acris
Antilochi barbam ardentem. nam quærit ab omni
Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret.
Quod facinus dignum tam longo admiserit ævo.
Hæc eadem 93 Peleus raptum cum luget Achillem,
Atque 94 alius, cui fas 95 Ithacum lugere 96 natantem.
Incolumi Troja Priamus venisset 97 ad umbras
98 Assaraci magnis solennibus, 99 Hectore funus
Portante ac 99 reliquis fratrum cervicibus, inter
1 Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
2 Cassandra inciperet, scissaque 2 Polyxena palla:
Si foret extinctus 3 diverso tempore, quo jam
Cœperat 4 audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Eversa, & flammis 5 Asiam ferroque cadentem.
Tunc 6 miles tremulus posita tulit arma 7 tiara,
Et ruit ante aram summi 8 Iovis, ut vetulus bos,
Qui domini cultris tenue & miserabile collum
*Præbet, ab * ingrato jam fastiditus aratro.*
Exitus ille utcunque 9 hominis: sed torva canino

85 Pulla, lugubri. 86 Nestor, qui regnabat in Pylo urbe Laconiæ. 87 Cum tres hominum ætates ab Homero vixisse dicatur, proxime accessit ad ætatem cornicis quæ novem vivere fertur. 88 Tria scil. 89 Videtur Poëta innuere Nestorem 100. annos vixisse, cum alii 90. annis ætatem terminantes. 90 illum vixisse dicant, completo n. centenario numero in sinistra ulteriorem computat vitæ numerum in dextra. ἀγκυλοπλέξ. Lycophron. de qua ratione vide Cœl. Rhod. a7. lib. c. 12. & Lilii Gyraldi Dial. 2. & epigr. Græc. l. 2. c. 9. de ann præ qua Nestor non erat senex. ἢ χεῖρ λαιῇ Δὴ ψηφίζει ἀριθμοῦσα δεξιτερὸν ἀρχομένη. *Ecce a. avertit miles læva dextra digitis rationem computat.* Plaut. Miles. 90 Tot autumnis. 91 Cui Parcæ nimium parcant. 92 Cum videt fortem filium suum Antilochum jam grandem & barbatum occisum & rogo ardentem. σκεψώμεθα καὶ τὸν Ἀντίλοχον ἤδη ἔχοντα μὲν ὑπήνης πρῶτον &c. Philostratus 2. l. Iconum. 93 Pater Achillis. 94 Laërtes. 95 Vlyssem filium suum, Ithacæ ducem. 96 Per maria decennali errore jactatum, *vel* simpliciter è naufragio enatantem ad Calypsus insulam. Odyss. 11. 97 Ad sepulchra majorum. 98 Avi sui fratris. 99 Filiis adhuc viventibus, qui patria funus efferrent. 1 Trojanarum mulierum. 2 Priami filiæ: illa vates præscia & prædicens excidium Trojæ: hæc in publica clade & tot suorum funeribus lugens & vestes suas discindens. 3 Prius quam. 4 Quibus Helenam raptaret, ipse audax. 5 Asiæ partem magnam. 6 Æneid. 2 *Arma diu desueta senex*, &c. 7 Pileo Persico, vide Briss. 2. de regno Pers. 8 Hercii. * *Pathos vel Metonym.* ab ingrato agricola qui bovem jam per annos agro colendo inutilem interficit. 9 Viri, vel non belluæ, ut ——

Latravit rictu, quæ post hunc vixerat [10] *uxor,*
Festino ad [11] *nostros, & [12] regem transeo Ponti,*
Et [13] *Cræsum,* quem vox justi facunda Solonis
Respicere ad longæ jussit spatia ultima vitæ.
[14] *Exilium, & carcer Minturnarumque paludes,*
Et mendicatus victa Carthagine panis.
[15] *Hinc causas habuere. quid illo cive tulisset*
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si [16] *circumducto* [17] *captivorum agmine, & omni*
Bellorum pompa, animam exhalasset [18] *opimam,*
Cum de [19] *Teutonico vellet descendere curru?*
[20] *Provida Pompejo dederat Campania febres*
Optandas, sed multæ urbes, & publica vota
Vicerunt. igitur fortuna ipsius. & urbis
Servatum victo caput abstulit, [21] *hoc cruciatu*
* *Lentulus, hac pœna caruit, ceciditque* * *Cethegus*
Integer, & jacuit [22] * *Catilina cadavere toto.*
Formam optat modico pueris, majore puellis
Murmure, cum [23] *Veneris fanum videt anxia mater,*
[24] *Usque ad delicias votorum.* [25] *cur tamen, inquit,*
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem [26] *Lucretia. qualem*
Ipsa habuit cuperet [27] *Rutilæ* [28] *Virginia gibbum*
Accipere atque suam Rutilæ dare. filius autem
Corporis egregii miseros, [29] *trepidosque parentes*
Semper habet, rara est adeo concordia formæ
Atque pudicitiæ. *sanctos licet* [30] *horrida mores*
Tradiderit [a] *damus, ac veteres imitata* [31] *Sabinas,*
Præterea [b] *castum ingenium, vultumque modestum*
[32] *Sanguine ferventem tribuat* [b] *natura benigna*

10 — Hecuba uxor Priami in canem conversa.
11 Romana exempla.
12 Mithridatem, qui 40 annorum belli tædia, veneno, cum non posset gladio, finivit.
13 Lydiæ regem, longæ vitæ miseriarum admonitum à Solone Atheniensi, qui regi se beatum existimanti pronunciavit, neminem ante obitum felicem.
14 C. Marii ærumnæ, qui à Sylla superatus è palude in Minturnis, ubi latuit, extractus, & in carcerem conjectus, dein exul pa mendicavit in Africa.
15 Ex vita longa.
16 In triumpho. 17 Cimbrorum & Teutonum. *Iuytlanders & Easterlings.* 18 Lætam, triumphantem & quasi opima spolia ferentem. 19 Quo de Teutonibus triumphans vehebatur. 20 Cum Pompejus Neapoli in Campania gravi laboraret febri (quæ futuris malis voluit eum eripere) suscepta publice vota & maligna longi fati fortuna caput ejus à Cæsare victi gladiis Acnillæ & Photini à Ptolomæo in hoc missorum reservarunt. 21 Non capite abscisso. 22 Conjurator in patriam, notus ex Salustio. * 23 Quæ venustatis dea est. 24 Delicias etiam votis concipit. 25 Et cur (objiciet aliquis) hac vota reprehendas? & Latona ipsa gaudet Diana filia quia pulchra sit. 26 Quæ propter formam à Tarquinio Sexto per vim constuprata sibi mortem conscivit. 27 Deformis & gibbosæ. 28 Filia L. Virginii, plebeji, quæ ne in libidinosum Appii Claudii servitium veniret, à patre fuit interfecta. 29 De castitate filii. a *Honesta educatio*, & b *natura casta.* 30 Pauperies pudicitiæ mater. 31 Castissimas, Sat. 6, 163. 32 Pudibundum, rubescentem, quæ virtutis est tinctura.

Larga manu, (quid enim puero conferre potest [33] *plus*
Custode (& cura natura potentior omni?)
[34] *Non licet esse viros, nam prodiga corruptoris*
Improbitas ipsos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia. *nullus* [35] *ephebum*
[35] *Deformem sæva castravit in arce tyrannus,*
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, nec
Strumosum, atque utero pariter, gibboque tumentem,
[37] *I nunc &* [38] *juvenis specie lætare tui, quem*
Majora exspectant discrimina: fiet adulter
Publicus, & pœnas metuet quascunque maritus
Exigit iratus. nec erit felicior astro
[39] *Martis ut in laqueos nunquam incidat. exigit autem*
Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori
Concessit, necat hic ferro, secat ille cruentis
Verberibus quosdam mœchos & [40] *mugilis intrat.*
Sed tuus [41] *Endymion* [42] *dilecta fiet adulter*
Matrona. mox cum dederit [43] *Servilia numos,*
Fiet & illius quam non amat: [44] *exuet omnem*
Corporis ornatum. quid enim ulla negaverit [45] *udis*
Inguinibus, sive est hæc [46] *Hippia, sive* [47] *Catulla?*
[48] *Deterior totos habet illic fœmina mores.*
[49] *Sed casto quid forma nocet?* [50] *quid profuit olim*
[51] *Hippolyto grave propositum?* [52] *quid Bellerophonti?*
Erubuit nempe [53] *hæc ceu fastidita repulsa:*
Nec Stenobœa minus, quam Cressa excanduit, & se
[54] *Concussere ambæ.* mulier sævissima tunc est,
Cum stimulos odio [55] pudor admovet. *elige* [56] *quid nam*

33 Castitatis institutione.
34 Sed vel corrumpuntur vel castrantur.
35 Satyr. 6 vers. 370.
36 Sed pulcherrimum quoque ut Sporum, & alia ingenuorum pædagogia. Sueton. Nero. cap. 28.
37 *Ironice hac ad matrem.*
38 Filii tui.
39 Marte à Vulcano in adulterio cum Venere deprehenso & irretito.
40 Piscis quem in supplicium adulteris deprehensis mariti per posteriora immittunt, ut & raphanum. patente porta percurrebant eos raphani mugilesque
41 Sed tuus forte filius pulcher & amabilis, ut Endymion Lunæ dilectus, electas solas & formosas amabit fœminas. Imo, *inquit Poeta*, & mox etiam deformes & turpes, ubi pretium illi dederint. 42 Quam diligit & deligit, non ejus à qua precio corruptus est & conductus. 43 Deformis & dives, qualis erat Servilia Bruti mater, quæ Cæsari dedisse credebatur, referente Plutarcho. 44 Vt adultero donet. 45 Veneri. 46 Nobilis ac prodiga. 47 Plebeja ac avara. 48 In cæteris male morata, hic induit comitatem, liberalitatem, &c. ut mœchis largiatur. 49 *Objectio.* 50 *Responsio.* Neque enim grave propositum castæ vitæ periculis exemit Hippolytum & Bellerophontem. 51 Filio Thesei, qui à noverca Phædra, cujus incesto amori non respondebat, apud patrem stupri falso accusatus, dum patris iram fugeret, ab equis territis disjectus curru & discerptus est. 52 Filio Glauci, qui Stenobæam Præti regis Argivorum uxorem ipsum ad adulterium pellicientem aspernatus post multa hinc pericula periit. 53 Phædra Minois regis Cretæ filia. 54 Se in ultionem excitavere. 55 Furor ex repudiato amore. 56 Ducas Messalinam necne? utrinque enim mors.

Sua-

Suadendum esse putes, 57 cui nubere 58 Cæsaris uxor
Destinat. optimus hic & formosissimus idem
Gentis patriciæ rapitur miser extinguendus
59 Messalinæ oculis. dudum sedet illa parato
60 Flammeolo, 61 Tyriusque palam 62 genialis in 63 hortis
Sternitur, & 64 ritu decies centena dabuntur
Antiquo, veniet cum 65 signatoribus 66 auspex.
Hæc tu secreta, & paucis commissa putabas?
67 Non nisi legitime vult nubere. quid placeat, dic:
Ni parere velit, 68 pereundum est ante lucernas:
Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res
Nota urbi & populo contingat 69 Principis aures.
Dedecus 69 ille domus sciet ultimus, interea tu
Obsequere 70 imperio, si tanti est vita dierum
Paucorum. 71 quicquid levius, meliusque putaris,
Præbenda est gladio pulchra hæc & candida cervix.
*72 Nil ergo optabunt homines? * si consilium vis,*
73 Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt dii.
Charior est illis homo, quam sibi. *nos 74 animorum*
Impulsu, & cæca magnaque cupidine ducti
Conjugium petimus. partumque uxoris: at illis
Notum, qui pueri, qualisque futura sit uxor.
Vt tamen & poscas aliquid, voveasque sacellis
75 Exta, & canduli 76 divina tomacula porci,
77 Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.
Fortem posce animum, & mortis terrore carentem,
78 Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat

57 C. Silium Cos. designatum juvenem formosissimum deperibat Messalina, cui nupta causa exitii fuit. Tacit. 11. Sueton. in Claud.
58 Messalina Claudii Cæsaris uxor.
59 Amore, qui ex oculis, *vel* Nece. ante Messalinæ in oculos occisus est.
60 Veste nuptiali. Sat. 2. vers. 125.
61 Purpurea toga, *vel* stragulo tectus.
62 Lectus genialis, θάλαμος sternitur in honorem Genii Innonisque γαμηλίων. de quo vid. Pers. Sat. 2. vers. 3.
63 Lucullianis.
64 Decies centena millia sestertiûm, qui in dote lautiorum mos & numerus legitimus nostræ monetæ 78 ra. l. 10. ss.
65 Notariis, qui tabulas nuptiales signent. *Consulem designatum, cum uxore Principis, prædicta die adhibitis qui obsignarent velut suscipiendorum liberorum causa, convenisse: atque illam audiisse auspicum verba, subiisse, sacrificasse*, &c. Tacit. 11. Annal. 65 Auspices nuptiis interponuntur ex more majorum, qui nihil sine auspicio gerebant. 67 Idque vivo marito Claudio Imp. *Iamque Ostiam tantum profecto sacrificii causa*. Tacit. 11. Ann. non adulterio contenta. 68 Ante noctem interficiendus es à Messalina. 69 Claudii. 70 Messalinæ imperio & amori. 71 Vtrum optaris, tibi pereundum utique est. 72 *Object.* * *Resp.* 73 Vide Socratis dictum in Val. Max. lib. 7 c. 2. & ejusdem Socr. apud Xenophont. ἀπομνημ. ηὔχετο πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τ' ἀγαθὰ διδόναι ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας, ὁποῖα ἀγαθά ἐστι, &c. 74 Affectuum. 75 Quod ea diis prosecentur, quæ maxime extendent emineutque (inquit Festus) at rectius quia execta. 75 Farcimina è jecore & carnibus porcinis concisis. à τέμνω, sacrificiis adhibitis. 77 Roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis, &c. Senec. epist. 10. 78 Qui mortem esse naturæ munus ducat.

Natura, qui ferre queat quoscunque dolores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, [79] *& potiores*
Herculis ærumnas credat sævosque labores,
Et Venere, & cœnis, & plumis [80] *Sardanapali.*
Monstro, [81] *quod ipse tibi possis dare.* semita certe
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.
Nullum numen abest, si sit prudentia : sed te
[82] Nos facimus Fortuna deam, cœloq; locamus.

79 Ærumnas cum virtute præferat deliciis & voluptatibus. 80 Vltimi Assyriorum regis, viri mollissimi. 81 Vt ex te & tua virtute omnia bona & felicitatem petere possis. 82 Per imprudentiam nostram locum Fortunæ inter numina relinquimus.

SATYRA XI.

Persico, quem ad cœnam invitat, frugalitatem commendat : pauperumque perstringens luxum, docet faciendos esse sumtus pro suatum cujusque facultatum modulo.

[1] A*tticus eximie si cœnat, lautus habetur :*
Si [2] *Rutilus, demens.* quid enim majore cachinno
Excipitur vulgi, quam [3] pauper Apicius ? [4] *omnis*
Convictus, thermæ, [5] *stationes, omne theatrum*
De [6] *Rutilo. nam dum valida, ac juvenilia membra*
Sufficiunt galeæ, dumque ardent sanguine, fertur
Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno,
[7] *Scripturus leges, & regia verba lanistæ,*
[8] *Multos porro vides, quos sæpe elusus ad ipsum*
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo vivendi causa palato est.
[9] *Egregius cœnat, meliusque miserrimus horum,*
Et cito casurus jam [10] *perlucente ruina,*
Interea gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obstantibus : interius si
Attendas, magis illa juvant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile est peritura [11] *arcessere summam*

1 Nobilis & dives. 2 Pauper, qui patria bona exhausit. 3 Redactus ad pauperiem ex luxu, ut Apicius, de quo Sat. 4. v. 23. *vel*, pauper qui luxuriosus. 4 Omnes in conviviis, thermis, stationibus, in foro, theatro loquuntur. 5 Loca in foro Romano, in quibus conveniebant, & consistebant, sermones serebant, in aliis Senatores, in aliis juvenes, in aliis municipes. 6 Qui absumptis gula bonis ad gladiatoriam se contulit. Sic emendat Ian. Rutgersius ut constet sensus, lib. 2. var. lect. c. 17. 7 Exscribit præcepta de ictibus, declinationibus, & tractandorum armorum ratione à lanista dictata, & imperata, quæ meditetur & exerceat. vide Sueton. Iul. Cæs. 26. c. Hirtium de bello Africo & Val. Max. 2. lib. 3. cap. de P. Rutilio 8. Obæratos, obsonia tamen lautissima ementes. 9 Adverbium comparat. sic Lucret. *Nam nihil egregius, quam res secernere, &c.* 10 Metaph. ab hianti & ruinoso muro. 11 Contrahere æs.

Lancibus[12] *oppositis, vel matris*[13] *imagine fracta,*
Et quadringentis nummis condire[14] *gulosum*
Fictile, sic[15] *veniunt ad miscellanea ludi.*
Refert ergo quis hæc eadem paret : in[16] *Rutilo nam*
Luxuria est, in[17] *Ventidio laudabile nomen*
Sumit, & à censu famam trahit. illum ego jure
Despiciam,[18] *qui scit quanto sublimior*[19] *Atlas*
Omnibus in Lybia sit montibus : hic tamen idem
Ignoret, quantum ferrata distet ab[20] *arca*
[21] *Sacculus.*[22] è cœlo descendit, γνῶθι σεαυτὸν,
Figendum & memori tractandum pectore. sive
Conjugium quæras, vel[23] *sacri in parte senatus*
Esse velis. nec enim[24] *loricam poscit Achillis.*
[25] *Thersites, in qua se*[26] *traducebat Vlysses*
Ancipitem, ceu tu magno discrimine caussam
Protegere affectas,[27] te consule, dic tibi quis sis.
Orator[28] *vehemens an*[29] *Curtius,an*[30]*Matho.*buccæ
Noscenda est mensura tuæ, *spectandaque rebus*
In summis minimisque etiam cum piscis emetur,
Nec mullum cupias,cum sit tibi[31] gobio tantum
In loculis. quis enim te deficiente crumena,
Et crescente gula manet exitus, *ære paterno,*
Ac rebus mersis in ventrem fœnoris atque
Argenti gravis & pecorum agrorumque[32] *capacem?*
[33] *Talibus à dominis post cuncta novissimus exit*
[34] *Annulus, & digito mendicat*[35] *Pollio nudo.*
Non præmaturi[36] *cineres, nec funus acerbum*
[37] *Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.*
Hi plerumque[38] *gradus : conducta pecunia Romæ,*
Et coram[39] *dominis consumitur. inde ubi paulum*
Nescio quid superest, &[40] *pallet fœnoris author,*
Qui[41] *vertere solum,*[42] *Bajas, & ad*[43] *Ostia currunt.*

12 Pignori. 13 Aurea, argentea, ahena, ne cognoscatur fracta. 14 Amplũ, *vel* Hypallage, sibi guloso. 15 Gula deveniunt ad gladiatorum patinas & ludos. 16 Paupere ex luxu. 17 Divite Pers. Sat. 4. v. 24. 18 Qui extra se & foris sapit, intus & domi suæ hospes. 19 Mons Mauritaniæ, Sat. 13. vers. 48. 20 Divitis. Sat. 10. v. 25. 21 Medicæ opes suæ. 22 Divina illa Chilonis sententia *Nosce te ipsum*, è cœlo descendisse. 23 Senator vel magistratus. 24 In certamine de armis Achillis donandis optime merito. 25 De quo Sat. 8. v. 259. 26 Per modestiam ambigere videbatur, an & ipse peteret, vilem se & indignum ferens. 27 Tuas perpende vires, an ferre valeas. 28 Optimus. 29 Mediocris ut Curtius Montanus. 30 Infimæ notæ rabula, ut Matho, Sat. 1. v. 32. 31 Quo emas gobionem. 32 Ventrem vere Eresichthonium. 33 Helluonibus. 34 Equestre insigne. 35 Decoctor. 36 Non mors præmatura quam per ingluviem sibi accelerant, sed senectus morbis & inopia oppressa luxuriosis est misera & timenda. 37 Luxurioso. 38 Perditæ gulæ in paupertatem se præcipitantis. 39 Creditoribus. 40 Timet fœnerator ne creditum perdat. 41 Patriam mutarunt, fugerunt. 42 Sat. 3. v. 4. 43 Portum ad ostia Tiberis sexdecim à Roma milliaribus, hinc navigaturi.

[44] *Cedere namque foro jam* [45] *non tibi deterius, quam*
[46] *Esquilias à* [47] *ferventi migrare* [48] *Suburra.*
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, [49] *caruisse anno Circensibus uno.*
[50] *Sanguinis in facie non hæret gutta :* [51] morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.
Experire hodie nunquid [52] *pulcherrima dictu,*
Persice, non præstem vita, nec moribus & re,
Sed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
Coram aliis dictem puero, sed in arce placentas.
Nam cum sis conviva mihi promissus, habebis
[53] *Evandrum, venies* [54] *Tirynthius, aut* [55] *minor illo*
Hospes, & ipse tamen [56] *contingens sanguine cœlum,*
[57] *Alter aquis,* [58] *alte flammis ad sidera missus.*
Fercula nunc audi [59] *nullis ornata macellis.*
De Tiburtino veniet pinguissimus agro
Hædulus, & toto grege mollior, [60] *inscius herbæ*
Necdum ausus virgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet, quam sanguinis : & [61] *montani*
Asparagi, [62] *posito quos legit villica fuso.*
Grandia præterea, [63] *tortoque calentia fœno*
Ova adsunt ipsis cum [64] *matribus, & servatæ*
Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ,
[65] *Signium,* [66] *Syriumque pyrum, de corbibus iisdem*
[67] *Æmula Picenis, & odoris mala recentis,*
Nec metuenda tibi, [68] *siccatum frigore postquam*
Autumnum & crudi posuere pericula succi.
Hæc olim nostri [69] *jam luxuriosa* [70] *senatus*
Cœna fuit. [71] *Curius, parvo quæ legerat horto*
Ipse, focis brevibus ponebat oluscula, quæ nunc

44 Non comparere in foro. Ital. *la Piazza.* Germ. *die Borse.*
45 Non majori honoris jactura jam fit, quam per æstatis fervorem ex urbe media secedere in suburbanum, aut rusticari. *to goe take the aire.*
46 Ad frigidiorem locum in colle Exquiliarum dicto, quod in eo Tull. Hostilius excubias posuerit. *vel,* quod eum prius neglectum excoluerit.
47 Frequentia & turba populi.
48 Sat. 3 v. 3.
49 Sat. 9 v. 87. & Sat. 10. v. 18.
50 Non erubescunt.
51 Vix reperias qui pudorem, cujus jam plerosque pudet, & qui ex urbe fugit, ut Iustitia quondam & Verecundia ex orbe, retinere curet.
52 Laudatam à me frugalitatem. 53 Me hospitem frugalem qualis fuit Euander, qui Herculem ex Hispania redeuntem vili excepit convivio, & postea Æneam. Virg. Æn. 8. 54 Hercules à Tirynthio oppido Argivorum, patria ejus. 55 Æneas. 56 Ex Venere natus. 57 Æneas Numicio fluvio submersus. 58 Hercules venenata tunica à Dejanira immissa furens pyram in OEta monte extructam conscendit & absumptus est. 59 Virg. 4. Geor. *Dapibus mensas onerabat inemptis.* 60 Vbere non depulsus, non ablactatus. 61 Corrudæ. 62 Intermissa colo cum fuso. 63 Calentia à fœno in nidum torto. i.e. recentia. 64 Gallinis. 65 A Signia Latii oppido. 66 Tarentina quæ primo è Syria advenere. 67 Hor. Sat. 4. l. 2. *Picenis cedunt pomis Tiburtia.* 68 Quæ crudum & noxium, quem Autumno habuerant, humorem æstate mitia excoxerint. 69 Etiam luxuriosa. 70 Senatorum. 71 Curius Dentatus frugalitate abunde laudatus.

72 *Squa-*

[72] Squalidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid [73] vulva popinæ.
[74] Sicci terga suis rara pendentia crate
Moris erat quondam [75] festis servare diebus,
Et [75] natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente nova, [76] si quam dabat hostia, carne:
Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atque
Castrorum imperiis, & dictatoris honore
Functus, ad has epulas [77] solito maturius ibat,
** Erectum [78] domito referens à monte ligonem.*
Cum tremerent autem [79] Fabios durumque Catonem,
Et Scauros, & Fabricios, [80] rigidique severos
Censoris mores etiam collega timeret.
Nemo [81] inter curas, & seria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu [82] testudo nataret,
Clarum [83] Trojugenis factura ac nobile fulcrum;
Sed [84] nudo latere, & parvis [85] frons ærea lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
Tunc rudis, & Grajas mirari nescius artes,
Vrbibus eversis [86] prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat [87] pocula miles,
[88] Vt phaleris gauderet equus, cælataque cassis
Romuleæ simulachra feræ mansuescere jussæ
Imperii fato, & geminos sub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis & hasta,
Pendentisque dei, perituro ostenderet hosti,
Argenti quod erat solis fulgebat in armis.
Ponebant igitur [89] Thusco farrata catino

72 Sat. 8. 183. & Pers. 6. v. 40.
73 Posterior pars porcæ, *vel* electitia suis primiparæ vulva delicate preparata in popina.
74 In crate lignea fumo & vento expositi ad siccandum.
75 Natali seu festo veluti pro summis deliciis.
76 Si forte hostiam mactarent.
77 Tanquam ad apparatum lautiorem.
* Humeris sublatum.
78 Culto, subacto.
79 Censores rigidos & luxui infestos,
80 Fabium Maximum qui P. Decium collegam notavit, ut parum severum censorem.
81 Ac si res seria esset & necessaria.

82 Cujus putamina secare in laminas, lectosque iis ornare Carvilius Pollio instituit, Plin. 9. lib. 11. c. cujusmodi lectos Clem. Alexand. χελώναις πεποικιλμένας κοίτας vocat. Lucian. κλίνην ἀπὸ χελώνης ἰνδικῆς vertit. Apuleij lectum indica testudine pellucidum *Mother of Pearle*. Senec. Elaboratam scrupulosa distinctione testudinem. 7. de Benef. 9. 83 Romanis. 84 Sine fulcro aut latere ad quod se inclinent, *pillar or backe*. 85 Anterior lecti pars à re ornata sustinebat caput asini serto coronati, ex Etrusca superstitione, quæ hinc agri incommodo arceri credebat, vide Scoppæ collect. c. 27. 86 Inter prædas. 87 Argentea sive aurea. 88 Vt inde phaleras equo conficeret, & cælaret cassidem, quæ ostenderet perituro hosti effigiem lupæ, quæ imperii fato jussa mansuescere & lac præbere Romulo & Remo sub rupe Quirinalis montis, & ostenderet perituro hosti ipsos geminos, & effigiem nudam Martis fulgentis clypeo, atque hasta, & pendentis in clypeo de sinistro humero. 89 Fictili catino ex Hetruria, vel more Thusco. Pers. Sat. 2. v. 60. ponebant cibaria è farre & pultes, de quibus vide quæ ad 172. vers. Sat. 14.

Omnia

Omnia tunc, quibus invideas, si lividulus sis.
Templorum quoque majestas præsentior, & vox
Nocte fere media, mediamque [90] *audita per urbem*
*Litore ab * Oceani Gallis venientibus, &* [91] *diis*
Officium vatis peragentibus, his monuit nos,
Hanc rebus Latiis curam præstare solebat
[92] *Fictilis, & nullo violatus Iupiter auro.*
Illa [93] *domi natas nostraque ex arbore mensas*
Tempora viderunt, [94] *hos lignum stabat in usus,*
Annosam si forte nucem dejecerat Eurus.
At nunc *divitibus cœnandi nulla voluptas,*
Nil rhombus, nil dama sapit, putere videntur
Vnguenta, atque [95] *rosæ latos nisi sustinet* [96] *orbes*
Grande [97] *ebur, & magno sublimis pardus hiatu*
Dentibus ex [98] *illis quos mittit porta* [99] *Syenes,*
Et Mauri celeres, & Mauro [1] *obscurior Indus,*
Et quos deposuit [2] *Nabathæo* [3] *bellua saltu,*
Iam nimios, capitique graves: [4] *hinc surgit orexis,*
Hinc [5] *stomacho bilis. * nam pes argenteus illis*
Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
Convivam caveo, qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas. *adeo nulla uncia nobis*
Est eboris, nec [6] *tessella, nec* [7] *calculus ex hac*
Materia, quin ipsa manubria cultellorum
Ossea: non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
Rancidula, haud ideo pejor gallina secatur,
Sed nec [8] *structor erit, cui cedere debeat omnis*
[9] *Pergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem*

90 A. M. Ceditio, qui noctu audivit vocem humana clariorem in Capitolio; *Gallos adventare*. Liv. 5. *Pulmannus legit, *ab occiduo*. 91. Diis ipsis vaticinantibus. 92 Fictilem habens statuam, & simpliciter cultus, & cui fictiles illæ cum simplici probitate statuæ gratiores erant quam istæ aureæ per vim, rapinas & scelera conflatæ. sic Sat. 3. v. 20. 93 E fago non è citro aut cupresso ex Africa. 94 Mensarũ. 95 Serta è rosis quibus coronabantur convivæ. 96 Mensas rotundas citreas. *Orbes sectos Atlantide sylva*. Lucan. 9. 97 Pes eburneus in formam pardi fabrefactus. 98 Elephantinis qui ab insula Elephantide per Syenen tanquam portam mittuntur in alias Ægypti partes inde Romam ut Sat. 3. *Iana Bajarum Cuma*. 99 Vrbis in confinib. Æthiopiæ directe sub Tropico Cancri vicinæ insulæ Elephantidi. 1 Nigrior. 2 Arabico, Arabiæ a. tres partes: 1 Deserta, quæ Scenitis. 2 Felix, quæ Saba. 3 Petræa, quæ Nabathæa. 3 Elephas, qui dentes jam nimios capitique graves arbori impactos deponit. 4 Ex hac lautitia supellectilis, ex ebore quod majori in pretio est quam argentum. 5 Appetitus & stomachus latrans. * Mensæ n. per argenteas mensas sustinens, (quas κλίνας ἀργυρόποδας vocat Lucian. in καλ[illegible]λ.) æque vilis est ac ferreus annulus in digito. 6 In abaco seu alveolo lusorio. 7 Latrunculi. Ital. *Scacchi*. 8 Proprie qui mensæ cibum imponit τραπεζώμενος, Athenæo. 4 *the servver.* sæpissime vero, ut & hoc loco, pro Carptore sumitur, qui cibum scindens carpensque præministrat, *Petronio*, scissor: *Apulejo*, diribitor *the carver* : *Sianio* cheironomon, ab agili manuum, ad leges quasdam, motu. Vide Sat. 5. 118. 9 Schola (publica & aperta, in qua profitebantur,, qui volebant innotescere artifices) & discipuli Tripheri, qui obsonia dissecandi artem chironomicam Romæ docuit in Suburra vico, vide Sat. 1, v. 120.

Su-

Sumine cum magno lepus atque aper, & [10] pygargus
Et [11] Scythicæ volucres, & [12] phœnicopterus ingens,
Et Getulus [13] orix, hebeti lautissima ferro
Cæditur & tota sonat [14] ulmea cœna Suburra.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus [15] Aphræ
Novit avus noster tyrunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ [16] frustis imbutus ofellæ.
Plebejos calices, & paucis assibus emptos
Porrigit incultus puer, atque [17] à frigore tutus,
Non Phryx, aut Lycius, non à mangone [18] petitus
Quisquam erit, & [18] magno. cum poscis, posce [19] Lati-
Idem habitus cunctis, [20] tonsi, [21] erectique capilli, (ne.
Atque hodie tantum propter convivia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci,
[22] *Suspirat longo non visam tempore matrem,*
Et casulam, & notos tristis desiderat hœdos,
Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
Quales esse decet, quos [23] ardens purpura vestit,
Nec [24] pugillares defert in balnea [25] raucus
Testiculos, nec vellendas jam [26] præbuit alas,
Crassa nec opposito pavidus tegit inguina [27] gutto.
Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis
A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit:
Namque una, atque eadem vini patria, atque mini-
Forsitan expectes, ut [28] Gaditana canoro (stri,
*Incipiat [29] prurire choro, * plausuque probatæ*
Ad terram tremulo descendat clune puellæ.
Spectant hoc nuptæ juxta recubante marito,
Quod pudeat narrasse aliquem præsentibus ipsis,
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Divitis [30] urticæ. major tamen ista voluptas
[31] *Alterius sexus magis ille extenditur, & mox*

10 Caprea sylvestris.
11 Phasiani.
12 Avis à puniceo alarum colore nomen habens.
13 Caprea unicornis. Aristot. 3. lib. de partibus animæ & Plin. 11. nat. hist. 46. c.
14 Fercula omnia è ligno facta.
15 Numidicæ. Aug. *à Turkie.*
16 Qui frusta carnis porcinæ tantum distribuere novit.
17 Vestibus munitus magis quam ornatus.
18 Precio. Mango proprie κυνοτρόφος, canum nutritor: sed & longius tractum, puerorum altor & negotiator dicitur. vide Persii Sat. 6. v. 76.
19 Italus non est.

20 Non comam alentes: ἀκερσεκόμαι. 21 Nec calamistrati, pexi tantum, *ut omnes Præcincti pueri recte, comptique ministrent.* Horat. ser. 8. l. 2. 22 Suspirio se desiderare testatur. 23 Prætexta fulgens purpura. 24 Grandes qui pugnum compleant. 25 Ex coitu, *vel* eunuchus. Sat. 4. 514. *vel* lege *Draucus.* 26 Δρωπακιστῇ, alipilario. Pers. Sat. 5. v. 19. 27 Olei vasculo, balnea intraturus, voraces drauci oculos veritus. 28 Lasciva è Gadibus puella quæ cantet & saltet, cujus saltationis modus tres refert Iul. C. Scal. Poetices lib. 1. cap. 18. Martial. 1. lib. 42. epigr. & 5. lib. 79. epigr. 29 Ad pruritum libidinis incitare. * Spectatorumne? An improbi magistri qui saltatriculas has circumducebat ad quæstum, & ad saltandum provocabat plausu bene habitas testatus? vide Pers. 6. v. 78. 30 Aculei & prurigines. 31 Fœminarum.

[32] *Auribus, atque oculis concepta urina movetur.*
Non capit has nugas humilis domus. *audiat ille*
[33] *Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans*
Fornice [34] *mancipium quibus abstinet: ille fruatur*
Vocibus obscœnis, omnique libidinis arte,
Qui Lacedæmonium [35] *petteumate lubricat orbem.*
Namque ibi fortunæ veniam damus. *alea turpis,*
Turpe & adulterium mediocribus. hæc tamen illi
Omnia cum faciant, [36] hilares, nitidique vocantur.
Nostra dabunt alios hodie convivia ludos:
[37] *Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis*
Altisoni [38] *dubiam facientia carmina palmam:*
Quid refert tales versus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi: quando licebit
Per totam cessare diem, non fœnoris ulla
Mentio, nec prima si luce egressa, reverti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
Humida suspectis referens [39] *multitia rugis,*
[40] *Vexatasque comas, & vultum, auremque calentem.*
Protinus ante meum quicquid dolet exue limen,
Pone [41] *domum, & servos, & quicquid frangitur illis*
Aut perit: [42] ingratos ante omnia pone sodales.
Interea [43] *Megalesiacæ spectacula* [44] *mappæ*
Idæum solenne colunt, similisque triumpho

32 Libido cantu & motib. natum concepta urina movetur. πάσαις πύλαις τὴν ἡδονὴν καταδέχοντες, δι ὀφθαλμῶν, δι ὤτων, &c. τερπόμενοι κρουμάτων καὶ τερετισμάτων καὶ δι ἐφθορότων ἀσμάτων. Lucian, in Nigrin.

33 Tympanorum & cymbalorum, dicunt interpretes. verum crotala sunt è testis & conchyliis, quibus in India fœminas in saltationibus usas sæpius vidi. cujusmodi crepitaculis & motibus utuntur Hispani, *vocantque casca bellos.* ἢ τοῖς ὀστράκοις κροτοῦσα. Aristoph. in Βατράχ. vid. Iul. C. Scal. 1. Poët. 18.

34 Serva meretrix, sed & harum liberrimæ turpissima sunt mancipia.

35 *Pytilismate*, Iul. C. Scal. 1. l. Poët. 22. c. & Politian. 2. Miscel. 38. & lib. 11. epist. *Poppismate* Flav. 4. conjectan. centuria. 1. *Pytismate.* Turneb. 21. lib. Advers. 18. cap. *Pyreismate.* Alciat. Parerg. Iuris. 6... *Fygismate.* contendit Lipsius lib. 4. epistolarum Quæstionum. 5. epist. Quarum lectionum expositione partim brevitatis studio, partim ut honestis parcam auribus supersedeo, relegato ad ipsos Criticos lectore, & *vel* cum Brodæo Miscell. 5. l. 26. cap. lego *Pedemate* quod Lacedæmoniæ saltationis genus est, ad quod & Cicero in Pisonem respicere videtur, inquiens: Cum ipse nudus in convivio saltaret, &c. cum illum suum saltatorium versaret orbem, &c. *vel* cum Mureto 10. lib. 6. cap. lego *Pesieumate*, à πεῖτ[..]ς, talus: ut sit qui mensam rotundam è marmore Lacedæmonio talis vel aleis lubricat. atque hanc lectionem confirmat quod sequitur *Alea turpis*, &c.

36 Illi propter divitias non improbi & lascivi, sed hilares nitidique vocantur.

37 Homerus.

38 Vter eorum præstantior sit Poëta.

39 Sat. 2. 66.

40 Quas Suetonius vocat *recentes lasciviæ & peractæ libidinis notas.* c. 36, Calig. & August. 69. c.

41 Domesticas curas.

42 Mentionem & querelas de ingratis sodalibus.

43 Ludorum Circensium institutorum in honorem magnæ matris deûm ex Ida advectæ.

44 Suspensæ in signum & præmium Circensium committendorum.

45 Prædo caballorum prætor sedet. ac mihi pace
Immensæ nimiaque licet si dicere plebis (rem
Totam hodie Romam circus capit, & [45] fragor au-
Percutit, eventum [47] viridis quo colligo panni.
Nam si deficeret, mœstam, attonitamque videres
*Hanc urbem, veluti [48] Cannarum in * pulvere victis*
Consulibus. spectent juvenes, quos clamor & audax
[49] Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ,
Nostra bibat [50] vernum contracta cuticula solem,
Effugiatque [51] togam. jam nunc in balnea [52] salva
Fronte licet vadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam. facere hoc non possis quinque diebus
Continuis: quia sunt [53] talis quoque tædia vitæ
Magna. voluptates commendat rarior usus.

45 Iniquus certaminum judex, qui palma præmioque fraudat meritos & victores equos. aliis bravia non ex æquo adjudicans. *vel*, qui optimos equos vili precio dominis eripiebat. & jocatus à Paranomasia. 46 Clamor & applausus spectatorum.

47 Parasinæ factionis aurigæ, cui factioni favebant Imperatores. 48 Tristi clade Cannensi. * Signate & ex historia. Namque ventus quem Vulturnum Appuli vocant, adversus Romanos coortus, multo pulvere in ipsa ora volvendo prospectum ademit. Liv. 21. 49 Vtra factio vinceret, Veneta, Alba, Rubra, vel Prasina. 50 Pers. Sat. 4. v. 18. 51 Togatorum curas ut Martial. 47. & 51. l. 10. *vel* exuat togam ad insolationem & balnea. 52 Salvo pudore, etiam hora quinta, cum legitima balnei hora fit hyeme nona, æstate octava. Festis vero diebus horam tempestivam balnei atque cœnæ prævenire licebat absque gulæ nota. 53 Ociosæ & voluptariæ.

SATYRA XII.

Gratulatus Catullo incolumitatem ex sævissima maris tempestate, quam obiter depingit, voti reus alacri animo se soluturum ait: nec tamen hoc facere vulturino heredipetarum animo, qui orbos quosque muneribus palpant, ut heredes inscribantur.

Natali, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus [1] promissa deis animalia [2] cespes
Expectat: niveam [3] reginæ cadimus agnam;
[4] Par vellus dabitur [5] pugnanti Gorgone [6] Mauræ.
Sed procul extensum petulans quatit hostia [7] funem
Tarpejo servata Iovi, frontemque coruscat:

1 Votiva pro reditu tuo, & salute 2 Ara subita ex vivo cespite. 3 Iunoni, deorum reginæ. 4 Similis agna. 5 Palladi quæ in clypeo gerit caput Medusæ Gorgonis à γοργῷ. i. e. truculentia dictæ; quale vero animal Gorgo sit, cujus obtutu lapidescunt, & cujus gravi & pestifero anhelitu occiduntur homines, vide quæ ex Alex. Myndio referat Athenæus. l. 5. c. 20. 6 Quæ cum furiis sororibus Euryale & Sthenone Dorcadas insulas in mari Atlantico juxta Mauritaniam incoluit. 7 Quo ducebatur ad aram Iovis Capitolini vitulus, qui coruscans & vibrans frontem ex cornibus jam primum enascentibus prurientem ferociulus vexat robora. *Cui frons turgida cornibus Primis & Venerem & prælia destinat*, ut de hædo Horat. 3. 13.

Quippe

Quippe ferox vitulus templis maturus & aræ,
[8] Spargendusque mero quem jam pudet ubera ma-
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu. (tris
Si res ampla domi similisque affectibus esset,
Pinguior [9] Hispulla traheretur taurus, & ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens [10] Clitumni pascua sanguis
[11] Iret, & a grandi cervix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque passi
Nuper, & incolumem sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus & fulguris ictum
[12] Evasi, densa cœlum abscondere tenebra
Nube una, subitusque antennas impulit ignis,
Cum se quisque illo percussum crederet, & mox
Attonitus [13] nullum conferri posse putaret
Naufragium velis ardentibus. omnia fiunt
Talia. tam graviter, si quando [14] poëtica surgit
Tempestas. genus ecce aliud discriminis audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
Ejusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam votiva testantur fana [15] tabella
Plurima ([16] pictores quis nescit ab Iside pasci ?)
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cum [17] plenus fructu medius foret alveus, & jam
Alternum puppis latus evertentibus undis
Arboris [18] incerta, nullam prudentia [19] cani
Rectoris conferret opem, [20] decidere jactu
Cœpit cum ventis, imitatus castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno
Testiculorum : adeo [21] medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
Purpuream teneris quoque [22] Mecœnatibus aptam,
Atque [23] alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed & egregius fons

8 In sacris.
9 Fœmina obesa.
10 Fla. in agro Falisco, cujus aquam potam candidos facere boves, refert Plinius 2 naturalis hist. 10. cap.
11 Effluerer sanguis, *vel*, ipse taurus iret.
12 Quod evasit.
13. Incendium jam, non naufragium timeret.
14 Qualem Poetæ describunt: alii legunt *Pontica*, i. e. sæva qualis in Euxino.
15 Pictura ab iis qui naufragium evaserant in templo Neptuni vel Isidi suspensa.
16 Ex tabulis pingendis quas naufragio erepti Isidi ex voto consecrant.
17 Cum jam alveus, *the hold*, esset semiplenus aquis, *Atque daret saltus intra cava texta carinæ Fluctus.* Ovid. 11. Met. 18 Vacillantis & fluctuantis. 19 Adeoque periti. 20 Projectis bonis vitam pacisci, non secus ac fibri, periculo à venatoribus imminente, testes sibi mordicus avulsos projiciunt, ob hos se peti gnari. Plin. 8. 30. c. quod tamen negat idem Plin. 32. l. 2. c. ex autoritate Sextil medici Fibrum geminos suos devorare scribit. Solin. 23. c. & Marcellin. l. 17. 21 In medicinis utile. 22 Mollib. viris, cujusmodi erat Mecœnas. 23 Vestes ex lana Bœtica in Hispania, cui nativum rutilum colorem dant gramen, aqua pota, & illius regionis aer.

Viribus occultis, & Bæticus adjuvat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
[24] *Parthenio factas, urnæ cratera capacem*
Et dignum [25] *sitiente Pholo, vel* [26] *conjuge Fusci ;*
Adde & [27] *bascaudas, & mille* [28] *escaria, multum*
[29] *Cælati,* [30] *biberat quo callidus* [31] *emptor Olynthi.*
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusque salutem ?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam ,
Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
[32] *Iactatur rerum utilium pars maxima, sed nec*
Damna levant. tunc adversis urgentibus, illuc
* *Recidit, ut malum ferro summitteret, ac se*
[33] *Explicat angustum, discriminis ultima quando*
Præsidia afferimus, navem factura [34] *minorem.*
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confisus ligno, [35] digitis à morte remotus
Quatuor aut septem, si sit latissima [36] teda.
Mox cum [37] *reticulis, & pane , &* [38] *ventre lagena ,*
[39] *Aspice sumendas in tempestate secures.*
Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
Prospera vectoris, fatumque valentius Euro ,
Et pelago : postquam Parca [40] *meliora benigna*
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi
Lanificæ ; modica non multo fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
[41] *Vestibus extensis. & quod superaverat unum*
Velo prora suo. jam deficientibus Austris,
Spes vitæ [42] cum sole redit. *tum gratus Iulo*
Atque [43] *novercali sedes prælata Lavino*
Conspicitur [44] *sublimis apex, cui candida nomen*
Scrofa dedit (lætis Phrygibus mirabile [45] *sumen,*

24 Artifici. 25 Bibaci centauro. σκυφίον τειλάγηνον πιὲν ἐπιχόμενος, τὸ ῥά οἱ παρέθηκε φόλος κεράσας. Stesichorus, & Diod. 5. 26 Vinosæ foem. 27 Vasa Britannica. Mart. 14. 99 *Barbara de pictis veni Bascauda Britannis.* 28 Patinas. 29 Auri & argenti. 30 Poculo aureo usque adeo delectabatur Philippus, ut & pulvino supponeret dormiturus. 31 Corrupit n. auro Lasthenem, ut Olynthum proderet. 32 Projicitur in mare. * Alii legunt, *Decidit*, ut constet versus. 33 Succiso & ejecto malo. 34 Leviorem & expeditiorem. 35 Alludit ad illud quod refert Laertius l. 1. *Tantum* (inquit Anacharsis) *à morte absunt qui navigant.* 36 Tabula ex teda vel pinu. 37 Peris ad modum retis textis, in quibus nautæ, milites & viatores panem & cibaria secum ferunt. *knapsackes.* Pers. 5. Sat. v. 140. 38 Ventricosa, ampla lagena. 39 Vide sumas, *vel* lege , *Accipe* secures non minoris usus futuras in tempestate ad succidendum malum , quam quæ maximi , ut supra vers. 55. 40 Vitæ & felicitatis flamen trahunt. Alba siquidem stamina vitam , ut nigra mortem denotant. 73. epigr. l. 4. Martial. 41 Nautarum vestibus velorum loco extensis. 42 Matutino exoriente, *vel* discussis nubibus apparente. 43 Lavinio quo novercæ Laviniæ cessit Ascanius. 44 Mons Albanus, in quo Ascanius condidit longam Albam à sue alba ibi inventa ex oraculo. 45 Sus. *Synecd.*

Et [46] nunquam visis triginta clara mamillis.)
Tandem intrat positas inclusa per æquora [47] moles,
[48]Tyrrhenamq; [49] Pharon,[50] porrectaq; brachia rursus,
Quæ [51] pelago occurrunt medio, longeque relinquunt
Italiam. non sic igitur mirabere portus,
[52] Quos natura dedit, sed trunca puppe magister
Interiora petit [53] Bajana pervia cymba,
Tuti stagna sinus gaudent ibi [54] vertice raso
[55] Garrula securi narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri, [56] linguis animisque faventes,
Sertaque delubris, & [57] farra imponite cultris
Ac molles ornate focos, [58] glebamque virentem,
Iam sequar, & sacro, [59] quod præstat, rite peracto
Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
Accipiunt fragili [60] simulachra nitentia cera.
Hic [61] nostrum placabo Iovem, laribusque paternis
Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores,
Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
Et matutinis [62] operatur festa lucernis.
[63] Nec suspecta tibi sint hæc Corvine. Catullus,
Pro cujus reditu tot pono altaria, [64] parvos
Treis habet hæredes. [65] libet expectare, quis ægram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
[66] Tã sterili. verum [67] hac nimia est impensa, coturnix
Nulla unquam pro [68] patre cadet. sentire [69] calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitime fixis vestitur tota [70] tabellis

46 Nunquam ante visis in alia sue.
47 Portum Hostiensem magnis molibus à Claudio extructum Sueto. Claud.21.c. & Dio.l.60.
48 In Tyrrheno mari positam.
49 Turrim in portu Hostiensi quæ nocturnis ignibus nautarum cursum dirigeret, ad æmulationem Phari Alexandrinæ.
50 Moles porrectas.
51 Protenduntur in altum mare longe à litore Italo.
52 Nativos, quam hunc arte factum.
53 Per quæ etiam Bajana cymba tuto meare possit.

54 Suscepto voto, quod fit raso capite ex more reorum absolutorum ac servorum in libertatem vindicatorum, urgente vero tempestate solebant nautæ capillos tondere. quod tamen in pacato mari ominis erat infausti. *Petron. Arbiter.* εἰ πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἐξυρημένοι τὰς κεφαλάς. &c. Lucian. περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. 55 De quibus garriant. 56 Taciti hoc agite & bona verba dicite (quod in rebus divinis imperatur.) 57 Molam ex farre, sale, aqua. 58 Supra, vers.2. 59 Quod optimum est, vel lege *quod restat*. 60 Lares. vide Pers. Sat. 5. 31. 61 Familiarem. 62 Rem divinam facit. alii leg. *operitur*. Lauro n. & pensilibus lucernis ornari solet janua in festis & Satyricè addit *Matutinis*, ut quæ clara luce sint supervacuæ. 63 Neque enim hoc facio captandi animo. 64 Filiolos. 65 Expectet aliquis donec inveniatur alius quispiam. *I would see one else.* 48.v. sub. qui vel moribundam gallinam vovere, aut sacrificare velit pro eo qui filio tres habet. 66 Tam macræ parvæque spei. 67 Gallina. 68 Eo qui orbus non est, quique liberos habet. 69 Febrim. 70 Votivis, fixis ab heredipetis. vide Sat. 10. v. 55. *Non defuerunt qui depugnaturos se armis pro salute agri, quoque capita sua titulo proposito voverent.* Suet. Cal. 14. c. Ab opinione illa veterum. *Mortem morte posse redimi*, ortæ devotiones &. καθοσιώσεις.

Porticus,

Porticus, existunt qui promittant [71] *hecatomben.*
Quatenus hic non sunt nec venales [72] *Elephanti,*
Nec Latio aut usquam nostro sub sidere talis
Bellua concipitur, sed [73] *furva gente petita*
[74] *Arboribus Rutulis, & Turni pascitur agro*
Caesaris [75] *armentum, nulli servire paratum*
Privato: siquidem [76] *Tyrio parere solebant*
Hannibali, & [77] *nostris ducibus,* [78] *regique Molosso.*
[79] *Horum majores, & dorso ferre cohortes*
Partem aliquam belli, & euntem in praelia turrim.
Nulla igitur mora per [80] *Novium, mora nulla per Histrum*
Pacuvium, quin illud [81] *ebur ducatur ad aras,*
Et cadat ante lares Gallitae victima sacra
Tantis digna [82] *deis, & captatoribus horum.*
[83] *Alter enim, si* [84] *concedas mactare, vovebit*
De grege servorum magna, & pulcherrima quaeque
Corpora: vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet [85] *vittas: & si qua est nubilis illi*
[86] *Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etsi*
Non speret [87] *tragicae furtiva piacula cervae.*
[88] *Laudo meum civem, nec comparo* [89] *testamento*
[90] *Mille rates: nam si* [91] *Libitinam evaserit aeger,*
Delebit [92] *tabulas* [93] *inclusus carcere nassae,*
[94] *Post meritum sane mirandum, atque omnia soli*
Forsan Pacuvio breviter dabit: ille superbus
Incedet victis [95] *rivalibus. ergo vides, quam*
Grande operae pretium faciat jugulata [96] *Mycenis.*
[97] Vivat Pacuvius quaeso, *vel* [98] *Nestora totum:*

71 Sacrificium centum boum.
72 Quos immolet.
73 Mauritania vel India.
74 In saltu apud Lavinium in Etruria, cui Turnus quondam imperavit.
75 Elephanti.
76 Afro è Carthagine, quam condidere duce Didone Tyrii.
77 Scipioni socero Pompeji, &c. *Appian. 2. de bello civili.*
78 Pyrrho Epirotarum regi, qui primus in Italia Elephantis usus est.
79 Elephantorum.
80 Heredipetam.
81 Elephas. Synecd.
82 Divitibus orbis. *Iron.* vel laribus.

83 Pacuvius. 84 Si lege liceat. 85 Quibus victimae ornari solitae. 86 Filia, ut illa Agamemnonis. 87 Cervam pro sua filia fore suppositam, quod in tragoediis de Iphigenia factum fingunt Poëtae. 88 *Iron.* 89 Divitiis. 90 Quibus Agamemnon immolata sua filia ventum redemit. 91 Mortem. Libitina vero Dea funerum est, in cujus aede, quae ad funera pertinent, veneunt. 92 Prioris testamenti. 93 A captatore irretitus veluti nassa. nassa retis genus. *alii exp.* inclusus domicilio Nassae medici ut curaretur. Prior sensus mihi placet, cui consonat Luciani: τοὺς δ' ἄλλους μάτην κεχηνότας, εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντας, καταλιπών, ἀληθὲς ἔχοντας τὸ πένθος, οἷος αὐτὸς ὁ θύννος ἐκ μυχοῦ τῆς σαγήνης διαφυγὼν, ἐκ ὀλίγον τὸ δέλεαρ καταπιών. 94 Tui, qui filiam immolavisti tuam, ut dives convalesceret. atque hoc ex opinione veterum, quibus persuasum fuit mortem morte redimi posse, atque hinc vota & devotiones. 95 Competitoribus heredipetis. 96 Filia Pacuvii caesa ut Mycenis Iphigenia filia regis Mycenarum. 97 Avari enim diuturnior vita, diuturnior miseria. vivat itaque precor in cruciatum sui, & omnium odium. 98 Tres aetates, Sat. 10, vers. 250.

Possideat quantum rapuit [99] *Nero, montibus aurum*
Exaquet; nec amet quenquā, nec ametur ab ullo.

99 Qui contra jura divina ac humana rapuit opes publicas ac privatas. Vide Sueton. Tacitum, Dionem.

SATYRA XIII.

Calvinum plus nimio dolentem propter X HS. ab eo, apud quem deposuerat, sibi negata, consolatus, ostendit non sine divini numinis providentia omnia fieri, quæ eadem sceleratos semper puniat malæ conscientiæ cruciatu & carnificina.

[1] Exemplo quodcunq; malo committitur, ipsi
Displicet authori. *prima est hæc ultio, quod se*
[2] Iudice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis
Gratia [3] fallacis prætoris vicerit [4] urnam.
Quid sentire putas omnes, Calvine, * *recenti*
De [5] *scelere, & fidei violatæ crimine? sed nec*
Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
Iacturæ te mergat onus: nec rara videmus
Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & [6] *è medio Fortunæ ductus acervo.*
Ponamus nimios gemitus; flagrantior æquo
Non debet dolor esse [7] viri, nec vulnere major.
Tu quamvis levium minimam, exiguàmque malorum
Particulam vix ferre potes, [8] *spumantibus ardens*
Visceribus, [9] *sacrum tibi quod non reddat amicus*
Depositum. [10] *stupet hæc,* [11] *qui jam post terga reliquit*
Sexaginta annos Fontejo consule natus?
An nihil in melius tot rerum proficis usu?
[12] Magna quidem sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix Fortunæ [a] Sapientia. Dicimus autem
[13] Hos quoq; felices, qui ferre incommoda vitæ,
[14] Nec jactare jugum vita [b] didicere magistra.
Quæ tam festa dies, [15] *ut cesset prodere furem,*
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæsitum, & partos [16] *gladios, vel* [17] *pyxide nummos?*

1 Facinore, cujus malum exemplum nocet, atque alios peccare docet.
2 Immo vindice.
3 Corrupti & iniqui judicis.
4 In quam suffragia conjiciebantur. i. e. judicium.
* *Recenti.*
5 e. deposi[ti] abnegati [et] non redditi, legendum autumat Ian. Rutgersius lib. 2. var. lect. c. 17.
5 Ejus, qui tibi non reddit depositum.
6 Non è summis fortunæ incommodis.
7 Id est, fortis, præparati.
8 Iratus & indignatus animo.
9 Quod se sacramento jurisjurandi obstrinxit redditurum. 10 An tu hæc (quæ vulgo tamen fiunt) scelera ad stuporem miraris? Enallage personæ. 11 Iam sexagenarius. 12 a. Philosophia moralis docet nonnullos contemnere fortunam ——— 13 ——— b Alios docet experientia & vitæ usus. 14 Non reluctari necessitati. 15 Quæ non prodat & deprehendat. 16 Latrocinio. 17 Veneno in pyxide.

Rari

Rari quippe boni, numero vix sunt totidem, quot
[18] Thebarum portæ, vel [19] divitis [20] ostia Nili.
Nona ætas agitur, pejoraque secula [21] ferri
Temporibus, [22] quorum sceleri non invenit ipsa
Nomen, & à nullo posuit natura [22] metallo.
Nos hominum, divûmque fidem clamore ciemus?
Quanto [23] Fessidium laudat vocalis agentem
[24] *Sportula, dic senior [25] bulla dignissime,* nescis
[26] Quas habeat Veneres aliena pecunia, *nescis*
Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum
[27] *Exigis à quoquam ne pejeret, & putet ullis*
Esse aliquod numen templis, araque [28] rubenti?
Quondam hoc [29] indigena vivebant [30] more priusquã
Sumeret agrestem posito [31] diademate falcem
[32] *Saturnus fugiens, tunc cum virguncula Iuno,*
Et privatus adhuc [33] Idæis Iuppiter antris:
Nulla super nubes convivia cœlicolarum,
Nec puer [34] Iliacus, formosa nec [35] Herculis uxor
Ad cyathos, & jam [36] siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat [37] sibi quisque deus, nec turba deorum
Talis ut est hodie, contentaque sidera paucis
Numinibus miserum urgebant [38] Atlanta minori
Pondere: nondum [39] aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut [40] Sicula torvus cum [41] conjuge Pluto.
Nec [42] rota, nec furiæ, nec [43] saxum, aut [44] vulturis atri
Pœna. sed infernis hilares sine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis ævo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si juvenis vetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunque puer, *licet ipse videret*
*Plura domi * fraga, & [45] majoris glandis acervos.*

18 In Bœotia, quæ septem habuit portas. vide Sat. 15. v. 6. 19 Inundatione Ægyptum fertilem facientis. 20 Quæ septem. 21 Pejora ferrea ætate. 22 Cæteris n. ætatibus Græci à septem metallis, & electro ex auro & argento mixtis fictitia indidere nomina. 23 Causidicum patronum suum. 24 Clientes vocales sportula conducti. 25 Puerorum insigni. i. e. ô senex puerilis. 26 Quam dulcis sit fraudata pecunia, &c. *ut ait ille,* furtivus panis. 27 Nunc dierum. 28 Sanguine, aut igni. 29 Aborigenes, antiquissimi populi Italiæ, in eodem loco nati, quasi αὐτόχθονες. 30 Simpliciter. 31 Corona regali. 32 A filio Iove Creta expulsus. 33 Quo Rhea mater illum Nymphis alendum miserat, ne à patre παιδοβόρῳ devoraretur, idque ex pacto cum Titane fratre. 34 Ganymedes. Sat. 5 v. 56. 35 Hebe, Iovis & Iunonis filia. 36 A nectare & conviviis deorum ad officinam reversus. 37 Privatim. 38 Regem Mauritaniæ, qui in montem versus cœlum sustinere fingitur. 39 Neptunus, cui sorte obtigit imperium maris. 40 Rapta è Sicilia. 41 Proserpina Cereris filia. 42 Qua Ixion volvitur. 43 Sisyphi. 44 Qui jecur Tytii seu Promethei depascitur. * Hanc lectionem astruunt, qui hæc ad aurea illa secula referunt, in quibus sponte sua natæ fruges & glandes pro divitiis erant. *Sylva nativas opes, Et opaca dederant antra nativas domos.* Sen. Hyppol. Nec tamen inepta est lectio *farra,* credo n. respexisse poëtam ad versum illum Ov. 5. Metam. *quo non possederat alter Latius, aut totidem tollebat farris acervos.* 45 Priscorum censum.

99 Qui contra jura divina ac humana rapuit opes publicas ac privatas. Vide Sueton. Tacitum, Dionem.

Poßideat quantum rapuit 99 *Nero, montibus aurum*
Exaquet; nec amet quenquã, nec ametur ab ullo.

SATYRA XIII.

Calvinum plus nimio dolentem propter X HS. ab eo, apud quem deposuerat, sibi negata, consolatus, ostendit non sine divini numinis providentia omnia fieri, quæ eadem sceleratos semper puniat malæ conscientiæ cruciatu & carnificina.

1 EXemplo quodcunq; malo committitur, ipsi
Displicet authori. *prima est hæc ultio, quod se*
2 Iudice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis
Gratia 3 fallacis prætoris vicerit 4 urnam.
*Quid sentire putas omnes, Calvine, * recenti*
De 5 scelere, & fidei violatæ crimine? sed nec
Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
Iacturæ te mergat onus: nec rara videmus
Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & 6 è medio Fortunæ ductus acervo.
Ponamus nimios gemitus; flagrantior æquo
Non debet dolor esse 7 viri, nec vulnere major.
Tu quamvis levium minimam, exiguámque malorum
Particulam vix ferre potes, 8 spumantibus ardens
Visceribus, 9 sacrum tibi quod non reddat amicus
Depositum. 10 stupet hæc, 11 qui jam post terga reliquit
Sexaginta annos Fontejo consule natus?
An nihil in melius tot rerum proficis usu?
12 Magna quidem sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix Fortunæ a Sapientia. Dicimus autem
13 Hos quoq; felices, qui ferre incommoda vitæ,
14 Nec jactare jugum vita b didicere magistra.
Quæ tam festa dies, 15 ut cesset prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæsitum, & partos 16 gladios, vel 17 pyxide nummos?

1 Facinore, cujus malum exemplum nocet, atque alios peccare docet.
2 Immo vindice.
3 Corrupti & iniqui judicis.
4 In quam suffragia conjiciebantur, i. e. judicium.
* Recenti. i. e. depositi abnegati [illegible] non redditi, legendum autumat Ian. Rutgersius lib. 2. var. lect. c. 17.
5 Ejus, qui tibi non reddit depositum.
6 Non è summis fortunæ incommodis.
7 Id est, fortis, præparati.
8 Iratus & indignatus animo.
9 Quod se sacramento jurisjurandi obstrinxit redditurum. 10 An tu hæc (quæ vulgo tamen fiunt) scelera ad stuporem miraris? Enallage personæ. 11 Iam sexagenarius. 12 a. Philosophia moralis docet nonnullos contemnere fortunam ———— 13 ———— b Alios docet experientia & vitæ usus. 14 Non reluctari necessitati. 15 Quæ non prodat & deprehendat. 16 Latrocinio. 17 Veneno in pyxide.

Rari quippe boni, numero vix sunt totidem, quot
[18] Thebarum portæ, vel [19] divitis [20] ostia Nili.
Nona ætas agitur, pejoraque secula [21] ferri
Temporibus, [22] quorum sceleri non invenit ipsa
Nomen, & à nullo posuit natura [22] metallo.
Nos hominum, divûmque fidem clamore ciemus;
Quanto [23] Fessidium laudat vocalis agentem
[24] *Sportula, dic senior [25] bulla dignissime,* nescis
[26] Quas habeat Veneres aliena pecunia, *nescis*
Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum
[27] *Exigis à quoquam ne pejeret, & putet ullis*
Esse aliquod numen templis, araque [28] rubenti?
Quondam hoc [29] indigena vivebant [30] more priusquã
Sumeret agrestem posito [31] diademate falcem
[32] *Saturnus fugiens, tunc cum virguncula Iuno,*
Et privatus adhuc [33] Idæis Iuppiter antris:
Nulla super nubes convivia cœlicolarum,
Nec puer [34] Iliacus, formosa nec [35] Herculis uxor
Ad cyathos, & jam [36] siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat [37] sibi quisque deus, nec turba deorum
Talis ut est hodie, contentaque sidera paucis
Numinibus miserum urgebant [38] Atlanta minori
Pondere: nondum [39] aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut [40] Sicula torvus cum [41] conjuge Pluto.
Nec [42] rota, nec furiæ, nec [43] saxum, aut [44] vulturis atri
Pœna. sed infernis hilares sine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis ævo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si juvenis vetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunque puer, *licet ipse videret*
*Plura domi * fraga, & [45] majoris glandis acervos.*

18 In Bœotia, quæ septem habuit portas. vide Sat. 15. v. 6.
19 Innundatione Ægyptum fertilem facientis.
20 Quæ septem.
21 Pejora ferrea ætate.
22 Cæteris n. ætatibus Græci à septem metallis, & electro ex auro & argento mistis ﬁctitia indidere nomina.
23 Causidicum patronum suum.
24 Clientes vocales sportula conducti.
25 Puerorum insigni. i. e. ô senex puerilis.
26 Quam dulcis sit fraudata pecunia, &, *ut ait ille*, furtivus panis.
27 Nunc dierum.
28 Sanguine, aut igni.
29 Aborigenes, antiquissimi populi Italiæ, in eodem loco nati, quasi αὐτόχθονες. 30 Simpliciter. 31 Corona regali. 32 A filio Iove Creta expulsus. 33 Quo Rhea mater illum Nymphis alendum miserat, ne à patre παιδοφάγῳ voraretur, idque ex pacto cum Titane fratre. 34 Ganymedes. Sat. 5 v. 56. 35 Hebè, Iovis & Iunonis filia. 36 A nectare & conviviis deorum ad officinam reversus. 37 Privatim. 38 Regem Mauritaniæ, qui in montem versus cœlum sustinere fingitur. 39 Neptunus, cui sorte obtigit imperium maris. 40 Rapta è Sicilia. 41 Proserpina Cereris filia. 42 Qua Ixion volvitur. 43 Sisyphi. 44 Qui jecur Tytii seu Promethei depascitur. * Hanc lectionem astruunt, qui hæc ad aurea illa secula referunt, in quibus sponte sua natæ fruges & glandes pro divitiis erant. *Sylva nativas opes, Et opaca dederant antra nativas domos.* Sen. Hyppol. Nec tamen inepta est lectio *farra*, credo n. respexisse poëtam ad versum illum Ov. 5. Metam. *quo non possederat alter Latius, aut totidem tollebat farris acervos.* 45 Priscorum censum.

Tam venerabile erat [45] *præcedere quatuor annis,*
[47] *Primaque par adeo sacra lanugo senectæ.*
Nunc si depositum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota [48] *ærugine* [49] *follem,*
[50] *Prodigiosa fides, & [51] Thuscis digna libellis,*
Quæque coronata lustrari debeat [52] *agna.*
Egregium sanctumque virum si cerno, [53] *bimembri*
*Hoc monstrum puero, & * miranti jam sub aratro*
Piscibus inventis, & [54] *fœta comparo mula,*
Solicitus tanquam [55] *lapides effuderit imber,*
Examenque apium longa consederit [56] *uva*
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus [57] *miris, & lactis vortice torrens.*
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega. quid si bis centum perdidit alter
*Hoc * arcana modo? majorem tertius illa*
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
Tam facile & pronum est, superos contemnere testes
Si mortalis idem nemo sciat. *aspice quanta*
Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus.
Per Solis radios, [57 b] *Tarpejaque fulmina jurat,*
Et Martis [58] *frameam, &* [59] *Cirrhæi spicula vatis,*
Per [60] *calamos venatricis pharetramque puellæ*
Perque tuum pater Ægæi Neptune tridentem,
Addit & Herculeos arcus, hastamque Minervæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si vero & pater est, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, [61] *Pharioque madentis aceto.*
Sunt qui in fortunæ jam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moveri,
Natura volvente vices & [62] *lucis & anni,*
Atque ideo intrepidi quæcunque [63] *altaria tangunt.*
Est alius, metuens ne crimen pœna sequatur.
Hic putat esse deos, & pejerat, atque ita [64] *secum,*
Decernat quodcunque volet de corpore nostro

45 Quatuor annorum ætate superare alterum.
47 Lanugoque prima par sacræ senectæ.
48 Pecunia æruginosa, ut quæ jam diu deposita fuerit.
49 Crumenam, sacculum.
50 Prodigii instar.
51 Inscribenda Thuscorum aruspicum libris, vel expianda tanquam monstrum ex disciplina Etrusca.
52 In piaculum.
53 Biformi & prodigioso partui.
* Alii habent *mirandis*.
54 Mulæ a. non concipiunt, & ipsæ specie differentes.
55 Ac si lapidibus pluisset. quod in prodigiis sæpe refert Livius.
56 In formam uvæ vel racemi. βοτρυδόν.
57 Atris, sanguineis, lacteis. * Secretæ fidei commissa & deposita. 57 b Iovis Capitolini. 58 Lauream, ῥομφαίαν. Tacit. de German. & A. Gell. 10.15. 59 Apollinis, qui in Cirrha colitur. 60 Dianæ sagittas. 61 Ægyptio, acetum vero Ægyptium optimum esse, ut & Cnidium, Chrysippus affirmat, referente Athenæo l. 2. c. 26. Pharos autem insula Ægypti. 62 Diei, anni, temporum, motuum. 63 Aras tangentes veteres conceptis verbis jurabant. 64 Cogitat, dicit.

Isis, & [65] *irato feriat mea lumina sistro.*
Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthisis, & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? [66] *pauper locupletem optare podagram*
Nec dubitet [66] *Ladas, si non eget* [67] *Anticyra, nec*
[68] *Archigene.* [69] quid enim velocis gloria plantæ
Præstat, & esuriens [70] Pisææ ramus olivæ?
[71] Vt sit magna, tamen certe lenta ira deorũ est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? sed & exorabile numen
Fortasse experiar; solet [72] *his ignoscere:* multi
Committunt eadem diverso crimina fato.
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema,
[73] *Sic animum diræ trepidum formidine culpæ*
Confirmant, tunc te [74] *sacra ad delubra vocantem*
Præcedit, trahere [75] *imo ultro, ac vexare paratus.*
Nam cum magna [76] *malæ superest audacia causæ,*
Creditur à multis fiducia. [77] *mimum agit ille,*
Vrbani qualem fugitivus scurra Catulli.
Tu miser exclamas. ut [78] *Stentora vincere possis,*
Vel potius quantum [79] *Gradivus Homericus: audis*
Iupiter hæc? [80] *nec labra moves, cum mittere vocem*
Debueras vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In [81] *carbone tuo* [82] *charta pia thura soluta*
Ponimus; & sectum vituli jecur, [83] *albaque porci*
Omenta? ut video, nullum discrimen habendum est
Effigies inter vestras, statuamque [84] *Batulli.*
Accipe quæ contra valeat solatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
[85] *A Cynicis tunica distantia,* [86] *non Epicurum*
Suspicit exigui latum plantaribus horti.

65 Pers. Sat. 5. vers. 185. *Hypallage.* ipsa irata.
66 Cursu velox & expeditus, sed pauper, de quo Pausan. in Corinth. Solin. c.6. Catullus ad Camerium. Epig. Græc. 4. l. c. 2.
67 Nisi insanus sit. *vel* modo tolerabilis sit podagra, quæ Elleboro nigro non sit curanda. Pers. 4. 16.
68 Medio.
69 Quo n. mihi in Olympicis palma, si interea famelicus peream?
70 Olympicæ. Pisa n. civitas in Elide, juxta quam Iovis Olympii templum: & certamina quinto quoque anno ineunte celebrabantur.

vide quæ ad Senecæ Herc. Fur. v.810. 71 *Perjurus hæc secum.* 72 Quibusdam. 73 *Hæc Poëta.* 74 Exigentem ab eo jusjurandum de deposito. 75 Te quasi cunctantem. 76 Tanquam bonæ causæ & innocentiæ. 77 Illa te calumniatur, non secus ac dominum servus ille nequam quem repræsentat mimus in fabula mimographi Catulli. 78 Ὃς τόσον αὐδήσασχ' ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα. Homer. Iliad. 5. 79 Mars apud Homer. l. 5. qui à Diomede vulneratus exclamavit quantum x millia virorum. 80 Nec indignatus buccas inflas. 81 Thuribulo. 82 Qua thura erant involuta. Ian. Rutgersius 5. l. var. lect. 5. c. intelligit de ea charta, in qua vota obsignata fuerant, jam soluta. 83 Pinguia, vel albi porci. *Hypall.* 84 Citharœdi, cui statuam Sami in templo Iunonis erexit Polycrates tyrannus. 85 Cynici duplici pallio, Stoici simplici utebantur: Doctrina erat eadem. 86 Non admiratur Epicurum, qui in voluptate & tranquillitate summum bonum ponit.

[87] *Curentur dubii medicis majoribus ægri,*
[88] *Tu venam vel [89] discipulo committe Philippi.*
Si nullum in terris [90] tam detestabile factum
Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te veto, nec [91] plana faciem contundere palma:
Quandoquidem accepto [92] claudenda est janua damno,
Et majore domus gemitu, majore tumultu
Plangũtur nummi quam funera. nemo dolorem
Fingit [93] in hoc casu. *vestem [94] diducere summam*
Contentus, [95] vexare oculos humore coacto:
Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
Sed si cuncta vides simili fora plena querela,
[96] Si decies lectis diversa in parte tabellis
[97] Vana supervacui dicunt [98] chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos litera, [99] gemmaque princeps
Sardoniches, loculis quæ custoditur eburnis.
Te nunc delicias [1] extra communia censes
Ponendum, quia tu [2] gallinæ filius albæ,
Nos [3] viles pulli nati infelicibus ovis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos majora ad crimina: confer
[4] Conductum latronem, [5] incendia sulphure cœpta
Atque dolo, primos cum janua colligit ignes:
Confer & [6] hos veteris qui tollunt grandia templi
Pocula [7] adoranda rubiginis, & populorum
[8] Dona, vel antiquo positas à rege coronas.
[9] Hæc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat [10] inaurati femur Herculis, & faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat.
An dubitet solitus totum conflare [11] Tonantem?
Confer & [12] artifices mercatoremque veneni;
Et [13] deducendum corio bovis in mare, cum quo

87 Gravibus afflicti ærumnis gravem poscunt philosophum, qui consoletur & curet.
88 Tu, cujus damnum levius est, non ita gravi consolatore opus habes.
89 Medico rudiori.
90 Quam ejus, qui te fefellit.
91 Plangere & lamentari.
92 Quæ claudi solet ut & fenestræ in signum luctus, *vel* Quandoquidem lubet addere dolorem damno. vide Adagia Erasmi.
93 In amissione bonorum.
94 Dilacerare.
95 Lachrymis misere terendo oculos vix vi expressis.
96 Cum obligatoria instrumenta in tabulis ceratis scripta sæpius coram testibus fuerint lecta. 97 Debitores dicunt esse adulterina, quæ tamen vera esse arguit scriptura & signa. 98 Propria manu scripta ligna. i. e. tabellas è ligno ceratas, in quibus scribebant veteres. 99 Sigillum in Sardoniche gemma preciosa. 1 Extra communem sortem, non vulgarem. 2 Tibi videris supra alios feliciter natus. vel quia felicia omnia dicuntur alba: vel respicit ad gallinam albam, quam raptam aquila in gremium Liviæ demisit. vide Sueton. Galbam. 1. c. & Plin. l. 15. cap. ultimo. 3 Nullius precii homunculi. 4 Sicarium ad occidendum conductum. 5 Incendiarios. 6 Sacrilegos. 7 Religiosæ vetustatis. 8 Ἀναθήματα, donaria diis consecrata. 9 Poculo & coronæ. 10 E statuis auratis. vide Suet. Calig. c. 31. 11 Iovis statuam. 12 Veneficos. 13 Parricidam culeo deducendum. Sat. 8. v. 214.

Clauditur.

Clauditur adversis [14] innoxia simia fatis.
Hæc quota pars scelerum, quæ custos [15] Gallicus urbis
Usque à Lucifero, donec lux occidat, audit.
Humani generis mores tibi nosse volenti
Sufficit [16] una domus, paucos consume dies, &
Dicere te miserum, postquam illinc veneris, [17] aude.
Quis [18] tumidū guttur miratur in Alpibus? aut quis
In [19] Meroe crasso majorem infante mamillam?
Cærula quis stupuit Germani lumina, flavam
Cæsariem madido [20] torquentem cornua cirro?
Nempe quod [21] hæc illis natura est omnibus una.
Ad [22] subitas Thracum volucres, [23] nubemq; sonoram
[24] Pygmæus parvis currit bellator in armis:
Mox impar hosti, raptusque per aëra curvis
Unguibus à sæva fertur grue. si videas hoc
Gentibus in nostris, risu quatiere: sed illic
Quanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
[25] Nullane perjuri capitis fraudisque nefandæ
Pœna erit? [26] abreptum crede hunc graviore catena
Protinus, & nostro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio. [27] manet illa tamen jactura, nec unquam
Depositum tibi sospes erit: [28] sed corpore trunco
Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At vindicta bonum vita jucundius ipsa.
[29] Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum aut levibus videas flagrantia causis;
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.
[30] Chrysippus non dicet idem, nec [31] mite Thaletis
Ingenium, dulcique [32] senex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ sæva inter vincla cicutæ
[33] Accusatori nollet dare. plurima felix
Paulatim vitia, atque errores exuit omnes

14 In sociam pœnam destinata, cum ipsa non occiderit parentem.
15 Gallus Rutilius sub Domitiano præfectus urbis.
16 Illius Rutilii.
17 Si potes.
18 Quis ea, quæ vulgo accidunt & quæ quotidiana atque è loci quasi natura sunt, miranda putet? Romæ videre omnes scelere profligatos non magis mirum est, quam in Alpibus omnes strumosos (à vitio aquæ, quam ibi potant. Plin. c. 37. l. 11.) quam mammosas in Meroe Ægypti civitate mulieres; quam Pygmæos omnes esse breves, bella gruibus inferre, &c. Pli. l. 7. c. 2. Solin. c. 15.
19 Sat. 6. 527.
20 Cincinnos in formam cornuum & annulorum obliquantem. Tacit. de Germanis.
21 Ut hæc illis à natura & more: ita nobis Romanis scelera.
22 Grues à Strymone fluvio Thraciæ ex improviso advenas.
23 Cum clangore instar nubis gregatim volantes grues.
24 Sat. 6. 505.
25 *Object.*
26 *Resp.* Ad supplicium.
27 *Object.* è persona Calvini.
28 Quod si membri jactura vel sanguine fuso ipsum pœnas luisse vidissem, sat haberem.
29 *Resp. Poëtæ*, indoctos quidem & stultos imbecilles iræ esse ac vindictæ cupidos, doctos & sapientes non ita.
30 Philosophus Stoicorum acutissimus.
31 Ipse Thales, unus è septem sapientibus Græciæ.
32 Socrates, qui sub falso crimine, quasi de diis male sentiret, capitis damnatus datam à ministro publico cicutam intrepidus hausit.
33 Anyto, Melito, poëtæ, vel Lyconi oratori.

Prima docens rectum [34] *sapientia* : quippe minuti
Semper & infirmi est animi, exiguique voluptas
Vltio. *continuo* * *sic collige, quod vindicta* 191
Nemo magis gaudet quam fœmina. Cur tamen hos tu
Evasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos, & [35] surdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum ?
Pœna autem vehemens, ac multo sævior illis ,
Quas & [36] Caditius gravis invenit , aut [37] Rhadamantus ,
Nocte dieque suũ gestare in pectore [38] testem.
[39] *Spartano cuidam respondit Pythia vates,* 199
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
*Depositum retinere, & fraudem * jure tueri*
* *Iurando : quærebat enim quæ numinis esset*
Mens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
[40] *Reddidit ergo metu, non moribus & tamen omnem*
[41] *Vocem adyti dignam templo, veramque probavit,*
Extinctus tota pariter cum prole, domoque, 206
Et quamvis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi sola voluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, [42] cedo, si conata peregit ?
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessas , 211
Faucibus ut morbo siccis interque molares
Difficili crescente cibo : sed vina misellus
Expuit, [43] *Albani veteris pretiosa senectus*
Displicet, [44] *ostendas melius, densissima ruga* 215
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte brevem si forte indulsit cura soporem ,
Et toto versata toro jam membra quiescunt ,
Continuo [45] *templum, & violati numinis aras* ,
Et quod præcipuis mentem sudoribus urget , 220
Te videt in somnis : tua sacra, & [46] *major imago*
Humana turbat pavidum, cogitque [47] *fateri.*

34 Philosophia moralis. * Sic argue, conclude. Fœminæ maxime gaudent vindicta: Sed fœminæ sunt infirmi animi, Ergo, &c. Θῆλυ δ' ἔκγονον ψυχῆς ἐστὶ κακία καὶ πάθος. οἷς καθ' ἕκαστον τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐκθηλυνόμεθα. ἄρρεν δὲ ἀπάθεια καὶ ἀρετὴ ὑφ' ὧν ἐγειρόμεθα καὶ ῥωννύμεθα. Philo Iudæus de sacrificio Abelis.
35 Tacito non audito.
36 Iudex sub Vitellio severus.
37 Vnus è judicibus apud inferos, Iovis ex Europa filius.
38 Conscientiam carnificem.
39 Glauco. vide hanc historiam apud Herodotum. l.6. * *Tmesis* jurejurando.
40 Filiis Milesii qui deposuerat.
41 Vatis ex adyto. i. e. loco templi intimo, inaccesso , ab α & δύω. responsum ex pertus est verum, ipse cum universa sua familia paulo post extinctus. 42 Quod si voluntas puniatur, quanto magis qui velle in actum produxerit ? 43 Vetustum & pretiosum Albanum vinum. 44 Si offeras melius, etiam dulcissima & optima vina illi acria sunt atque ingrata , neque mente ægra , palato sapiunt aut stomacho arrident. 45 Templum in quo pejeravit urget illum in somnis. 46 Major effigie humana & augustior, quales solent apparere umbræ. 47 Scelus suum.

Hi

Hi sunt qui trepidant, & [48] ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat, exanimes primo quoque murmure cœli,
Non [49] quasi fortuitu, nec [50] ventorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
[51] Illa nihil nocuit, cura graviore timetur
Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
Præterea [52] lateris [53] vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt à numine, saxa Deorum
Hæc, & tela putant. [54] pecudem spondere sacello
Balantem, & laribus [55] cristam promittere galli
Non [illegible]dent. quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? *[56] vel quæ non dignior hostia vita?*
Mobilis & varia est ferme natura malorum,
[57] Cum scelus admittunt, superest constantia. *quid fas,*
Atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus. tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari nescia. Nam quis
Peccandi finem posuit sibi, quando recepit
Ejectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisquam hominum est, quem tu contentum videris uno
Flagitio? [58] dabit in laqueum vestigia noster
Perfidus, & nigri patietur carceris [59] uncum,
Aut [60] maris Ægæi rupem, scopulosque frequentes
Exulibus [61] magnis, pœna gaudebis amara
Nominis invisi, tandemque fatebere lætus
Nec surdum, nec [62] Tiresiam quenquam esse
Deorum.

48 Vt Caligula.
49 Ex Epicuri opinione.
50 Ex vulgi opinione.
51 Quod si viderit primam tempestatem nihil illi nocuisse.
52 Pleuritida.
53 Cujus calor somnum adimit.
54 Pro sanitate recuperanda vovere ovem vel agnum.
55 Gallum quem & Æsculapio solvit qui convaluit.
56 Vel quænam pecus non est dignior vita, quam scelestus?
57 Ante scelus perpetratum abunde confidentes, post timidissimi, & sibi sceleris male conscii resipiscere volunt. non tamen possunt ipsi ad vitia proni, dulcedine jam & consuetudine præpediti, atque abjecto pudore in vitiis confirmati. Nullum autem vitium desinit ubi incipit. Seneca. 58 Alio de crimine dabit brevi in catenas pedes suos, qui te per fide decepit. 59 Sat. 10.66. 60 In exilii aliquam insulam in mari Ægæo, hoc est, *Archipelago*. 61 Nobilibus. 62 Nec cœcum ut fuit Tiresias. *Metam. Ovid.* 3.

SATYRA XIV.

Parentes reprehendit, qui, minus pie ac caste coram liberis viventes, malis exemplis & prava institutione iis autores sunt aleæ, gulæ, crudelitatis, libidinis, luxus in ædificiis extruendis, superstitionis & portentosæ avaritiæ.

Plurima sunt, Fuscine, & fama digna sinistra,
** Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,*
Quæ monstrant ipsi pueris traduntque parentes.
Si damnosa senem juvat alea, ludit & heres
[1] Bullatus, parvoque eadem movet [2] arma [3] fritillo.
Nec de se [4] melius cuiquam sperare propinquo
Concedit juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem [5] jure natantes
Mergere [6] ficedulas didicit nebulone parente,
Et [7] cana monstrante gula: cum [8] septimus annus
Transierit puero, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & [9] à magna non degenerare culina.
[10] [b] Mitem animum, & mores [11] modicis erroribus æquos
Præcipit, atque animos servorum, & corpora nostra
Materia constare putat paribusque elementis?
An [c] sævire docet Rutilus qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & [12] nullam Sirena flagellis
Comparat [13] Antiphates trepidi laris, ac [14] Polyphemus?
Tum felix, quoties aliquis tortore vocato
Uritur ardenti duo propter [15] lintea ferro.
Quid suadet juveni lætus stridore catenæ,
Quem mire afficiunt [16] inscripta [17] ergastula, carcer
Rusticus? expectas ut non sit adultera [18] Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos

* Quæ etiam res præclaras turpitudine inquinant.
1 Filius adhuc puer bullam & prætextam gestans, Pers. Sat. 5. 31.
a Talos, aleas, & cætera ludi instrumenta.
3 Vasculo oblongo, è quo mittebantur tesseræ vel tali in tabulam. vide quæ ad Mart. epig. 14 l. 4.
4 Quam de patre.
5 Condimento.
6 Aves, quod ficus edant, dictas.
7 Cano patre guloso.
8 Puer in his deliciis enutritus ad septimum ætatis annum, quo dentes renascuntur.
9 Non deflectere à paterno luxu ad victum frugaliorem. 10 Pater crudelis dum in servos flagellis sævit, *b* clementiam quæso an *c* crudelitatem præcipit filio? proculdubio crudelitatem. 11 Paucissimis vitiis corruptos. 12 Nullius Sirenis cantum æque auditu jucundum putat, ac flagellorum sonum. 13 Domus suæ carnifex, Antiphate Læstrygonum rege non mitior. 14 Cyclopum immanissimus. 15 Furto subducta, *vel* amissa. 16 Cauterio inusti servi. 17 Sat. 8. 180. 18 Adulteræ, sic Sat. 6. 240.

Tam

Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies [19] *respiret? conscia matri*
Virgo fuit: [20] *ceras nunc* [21] *hac dictante pusillas*
Implet, & ad mœchum dat [22] *eisdem ferre* [23] *cinædis.*
Sic natura jubet, velocius & citius nos
Corrumpunt vitiorũ exempla domestica, [24] magnis
Cum subeant animos autoribus. *unus, & alter*
Forsitan [25] *hæc spernant juvenes, quibus arte benigna*
Et [26] *meliore luto finxit præcordia Titan:*
Sed reliquos [27] *fugienda patrum vestigia ducunt,*
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abstineas igitur [28] *damnis, hujusce etenim vel*
Vna potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac pravis omnes sumus; *&* [29] *Catilinam*
Quocunque in populo videas, quocunque sub axe:
Sed nec [30] *Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam.*
Nil dictu fœdum visuque hæc limina tangat,
Intra quæ puer est. *procul hinc, procul inde* [31] *puellæ*
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reverentia: *si quid*
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
Sed [32] *peccaturo obsistat tibi filius infans.*
Nam si quid dignum censoris fecerit [33] *ira,*
(Quandoquidem similem tibi se non corpore tantum
Nec vultu dederit, morum quoque filius) & cum
Omnia deterius tua per vestigia peccet,
[34] *Corripies nimirum, & castigabis* [35] *acerbo*
Clamore, ac post hæc [36] *tabulas mutare parabis.*
[37] *Vnde tibi frontem libertatemque parentis,*
Cum facias pejora senex? vacuumque cerebro
[38] *Iampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?*
[39] *Hospite venturo cessabit nemo tuorum:*
[40] *Verre pavimentum, nitidas ostende columnas,*

19 *Take breath.* Ita multi sunt, ut numerari nequeant uno spiritu, imo sine crebra respiratione. 20 Tabellas ad mœchum. 21 Matre suo exemplo præmonstrante. *vel simpliciter* dictante. 22 Quibus materdederat. 23 Ministris turpibus. 24 Parentib. & majorib. 25 Declinent parentum vitia. 26 Prometheus Titanis nepos, qui homines è luto formasse fingitur οἷς σὺ προμήθευς Ἔπλασας, κ' ἐκ πηλοῦ γέγονας. Callimach. id est, quib. Deus ingenium dedit ad virtutem pronius. 27 Parva exempla. 28 Sceleribus, quæ te & filios perdent. 29 Malos & patriam evertere conatos, qualis fuit Catilina. 30 Boni & patriæ assertores, qualis erat M. Brutus, & Cato Vticensis frater Serviliæ matris Bruti. 31 Meretrices & parasiti in alea, vino, & lascivis cantib. pernoctantes. 32 Ne pecces in illius malum exemplum. 33 Nota Censoris. 34 *Iron.* 35 Acri increpatione. 36 Tabulas testamenti mutare, & eum exheredare. 37 Supple sumes? 38 Et tibi quasi phrenetico adhibenda est, occipitio inciso. Cucurbita. Angl. *a cuppingglasse.* 39 Vt hospitem excipias, domum nitidam esse curas, cur non & sanctam? 40 Vxor tua fremit, *Verre pavimentum,* &c.

[41] *Arida*

[41] *Arida cum tota descendat aranea tela.*
Hic [42] *lavet argentum, vasa* [43] *aspera tergeat alter,*]
Vox domini fremit instantis, virgamque tenentis.
Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis venientis amici,
Ne persusa luto sit porticus, & tamen uno
Semodio scobis hæc emendat servulus unus:
Illud non agitas, ut sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum vitioque carentem?
Gratum est, [44] quod patriæ civem, populoque dedisti,
Si facis, ut patriæ sit idoneus, *utilis agris,*
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
* Moribus instituas, [b] *serpente Ciconia pullos*
Nutrit & inventa per devia rura lacerta:
[45] *Illi eadem sumptis quærunt animalia pennis.*
Vultur [45] *jumento, & canibus, crucibusque relictis*
Ad fœtus properat, partemque cadaveris affert:
Hinc est ergo cibus magni quoque vulturis, & se
Pascentis propria cum jam facit arbore nidos.
[c] *Sed leporem, aut capream* [47] *famulæ Iovis, &* [48] *generosæ*
In saltu venantur aves, tunc præda cubili
Ponitur: inde autem, cum se matura levabit
Progenies, stimulante fame, festinat ad illam
Quam primum [49] *rupto prædam gustaverit ovo.*
Ædificator erat Centronius, & modo [50] *curvo*
Litore Cajetæ, summa nunc [51] *Tiburis arce,*
Nunc [52] *Prænestinis in moribus, alta parabat*
Culmina villarum, Græcis [53] *longeque petitis*
Marmoribus vincens [54] *Fortunæ, atque* [55] *Herculis ædem;*
Vt spado vincebat Capitolia nostra [56] *Posides,*
Dum sic ergo [57] *habitat Centronius, imminuit rem.*

41 Aridis gaudens.
42 Alii legunt, *Leve argentum.*
43 Cælata, & signis insculpta.
44 Quod filium genueris.
* b *Malis ne, exemplo Ciconiæ & Vulturis an*
* c *Bonis, exemplo Aquilæ & accipitrum.*
45 Pulli jam pennati.
46 A cadaveribus jumenti, canum, aut furum in cruce pendentium prædam refert vultur ad pullos quem in excelsissimis rupibus nidificare scribit Plinius lib. 10. c. 6. non in arboribus, ut noster hic. Atque hinc, ubi adoleverint illi vultures, assueto illo, & quo prius alebantur cibo, vescuntur.
47 Aquilæ Iovis armigeræ, altivolæ.
48 Accipitres.

49 Ovo exclusa & tenella progenies. 50 Portu in sinu Bajano, potius à curvo quod Lacones Cajetam vocant, quam ab Æneæ nutrice dicto. *Vir. Æneid.* 7. Gajetta. 51 Vrbis editæ ut pote in monte sitæ, in Sabinis ad lapidem ab urbe xvi. *Trivoli.* 52 Sat.3.v.190. 53 Ex Ægypto, Numidia, &c. 54 Præneste vel Romæ. 55 Tibure vel etiam Romæ. 56 Claudii Cæsaris eunuchus & libertus, qui balneas exstruxit magnificas in litore Bajano. 57 Extruxit ædificia quæ habites.

[58] Fregit opes nec parva tamen mensura relicta
Partis erat, totam hanc [58] turbavit filius amens,
Dum meliore novas attollit marmore villas.
Quidam sortiti [59] *metuentem* [60] *sabbata patrem,*
[61] *Nil præter nubes, & cœli* [62] *numen adorant,*
Nec distare putant humana carne [63] *suillam,*
Qua pater abstinuit, mox & [64] *præputia ponunt:*
Romanas autem soliti contemnere leges,
Judaicum ediscunt, & servant ac metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine [65] *Moses:*
[66] *Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti:*
Quæsitum ad fontem solos deducere [67] *verpos.*
Sed pater in causa, cui septima quæque fuit lux
Ignava, & partem vitæ non attigit ullam.
Sponte tamen juvenes imitantur cætera, solam
Inviti quoque avaritiem exercere [68] *jubentur.*
Fallit enim [69] vitium specie [70] virtutis & umbra,
Cum sit triste habitu, vultuque & veste severum.
Nec dubie tanquam frugi laudatur avarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quam si fortunas servet easdem
[71] *Hesperidum serpens, aut* [72] *Ponticus. adde quod hunc de*
Quo loquor, egregium populus putat, atque verendum
*Artificem, quippe his crescunt patrimonia * fabris,*
Sed crescunt quocunque modo, majoraque fiunt
* *Incude assidua, semperque ardente * camino.*
Et pater ergo [73] *animi felicis credit avaros,*
Qui mirantur opes, [74] *qui nulla exempla beati*
Pauperis esse putant; juvenes hortantur, ut illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit [75] *minimas ediscere sordes:*

58 Absumsit, dilapidavit. 59 Superstitiose colentem. *Ethnice.* 60 Septimum quemque diem qui Iudeis *sabbatum*, cessatio est. 61 Quippe inter precandum cœlum suspicientes unum tantum Deum agnoscunt Iudæi. *mente sola unumque numen intelligunt*, &c. Tacit. 5. hist. *Nubila de laquearibus exspectatis*, &c. Tertullian. in Apologetico, & hinc præter Iudæos jactatus Socrates ab Aristophane in nubibus. 62 Alii *Lumen* legunt, sed vide notam præcedentem. 63 Qua abstinent Iudæi ex instituto veteri, ὅτι διχηλεῖ μὲν, οὐ μηρυκᾶται δὲ, ὡς θολερὰ καὶ βαρυθρόδης. Philo Iudæus lib. de Agric. vide Sat. 6. vers. 161. 64 Circumciduntur. 65 Propheta ex sacra pagina notus. 66 Non nisi eandem professis religionem præstare officium viam vel fontem monstrandi seu aliud quodvis. 67 Circumcisos Iudæos ob renudatam verpam ab ἕρπων Lumbrico. vide I. C. Scal. 1. l. de causis Linguæ Latinæ. 28. 68 A parentibus instituuntur. 69 Avaritia. vel generaliter omne vitium. 70 Frugalitatis. 71 Pervigil draco custos aureorum malorum in horto Hesperidum filiarum Atlantis. 72 Draco apud Colchos in Ponto aurei velleris à Phryxo suspensi custos. * *Metaph. à fabrili arte.* 73 Sup. *esse*, *vel*, *animi felices*, *Hellenismus.* 74 Qui neminem pauperem judicant beatum. 75 Triparcæ hujus & sordidæ avaritiæ principia & præcepta vide à Theophrasto expressa in characteribus Ethicis, περὶ μικρολογίας, & περὶ ἀνελευθερίας.

Mox acquirendi docet insatiabile votum.
Servorum ventres 76 modico castigat iniquo
Ipse quoque esuriens : neque enim omnia sustinet unquam
Mucida 77 cærulei panis consumere frusta,
Hesternum solitus medio servare 78 minutal
79 Septembri, nec non differre in tempora cœna
Alterius 80 concham, æstivi cum parte 81 lacerti
82 Signatum, vel dimidio, putrique siluro,
Filaque sectivi numerata includere porri.
Invitatus ad hæc aliquis 83 de ponte negabit.
Sed quo divitias hæc per tormenta coactas?
Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis ,
Interea pleno cum turget sacculus ore ,
Crescit amor nummi , quantum ipsa pecunia crescit ,
Et minus hanc optat, qui non habet. *ergo paratur*
Altera villa tibi, cum rus non sufficit unum.
Et proferre libet fines, majorque videtur,
Et melior vicina seges, mercaris & hanc, &
Arbusta, & densa montem qui canet 84 oliva :
Quorum si pretio dominus non vincitur ullo,
Nocte boves macri, lassoque famelica collo
Armenta ad virides hujus mittuntur aristas :
Nec prius inde domum, quam tota 85 novalia sævos
In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere vix possit, quam multi talia plorent,
Et quot venales 86 injuria fecerit agros.
** Sed qui sermones ? quæ fœda buccina famæ ?*
Quid nocet hoc ? inquit , 87 tunicam mihi malo lupini ,
Quam si me toto laudet vicinia pago
88 Exigui ruris paucissima farra secantem :
89 Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum & curam effugies, & tempora vitæ
Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur ,
Si tantum culti solus possederis agri ,
Quantum sub 90 Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate ac 91 Punica passis
Prælia, vel Pyrrhum immanem , gladiosque 92 Molossos

76 Cibi demensi φειδωνίῳ μέτρῳ. Theoph. περὶ βδελυρίας.
77 E mucore.
78 Cibum è variis minutatim concisis.
79 Quo mense obsonia citissimè corrumpuntur.
80 Sat. 3. vers. 293.
81 Pisciculi.
82 Signo apposito ad fraudes servorum cavendas.
83 Mendicus, Sat. 4. 116.
84 Oleis flore candidis.
85 Novalis segetes & fructus depascantur macri lassiq; boves.
86 Potentum, qui coegere pauperes vendere agros.
* *Objectio.*
87 Siliquam lupini leguminis. *Populus me sibilat, at mihi plaudo.* Horat.
88 Parvæ messis dominum,
89 *Hac Poëta cum irrisione.*
90 Duce Sabinorum in urbis partem à Romulo accepto.
91 Adversus Carthaginenses in Sicilia, Italia, Africa.
92 Epirotarum regem, Molossia a. pars Epiri est.

Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea sanguinis, atque laboris
Nullis visa unquam meritis minor, aut [93] *ingrata*
Curta fides patriæ: saturabat [94] *glebula talis*
Patrem ipsum, turbamque casæ, qua fœta jacebat
Uxor, & infantes ludebant quatuor, [95] *unus*
[96] *Vernula, tres* [97] *domini: sed magnis fratribus horum*
[98] *A scrobe vel sulco redeuntibus altera cœna*
*Amplior, & grandes fumabant * pultibus olla.*
Nunc modus hic [99] *agri nostro non sufficit horto.*
Inde fere scelerum causa, nec plura venena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
Humanæ mentis vitium, quam sæva cupido
[1] *Indomiti census.* nam dives qui fieri vult,
Et cito vult fieri: sed quæ reverentia legum?
Quis metus, aut pudor est unquam properantis avari?
Vivite contenti casulis, & collibus istis
O pueri, [2] *Marsus dicebat, & Hernicus olim,*
Vestinusque senex, panem quæramus aratro,
Qui satis est mensis, laudant hoc [3] *numina ruris,*
Quorum ope, & auxilio grata post munus aristæ
Contingunt homines veteris fastidia quercus.
Nil [4] *vetitum fecisse volet, quem non pudet alto*
Per glaciem perone tegi, qui [5] *summovet Euros*
Pellibus inversis. peregrina ignotaque nobis
Ad scelus, atque nefas quodcunque est, purpura ducit.
Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus juvenem pater excitat: accipe [6] *ceras.*
Scribe puer, vigila, causas age, perlege [7] *rubras*
Majorum leges, aut [8] *vitem posce* [9] *libello.*
Sed caput [10] *intactum buxo naresque pilosas*
Annotet, & grandes miretur [11] *Lælius alas.*

93 Neque ingrata aut parca nimis videbatur patria, quæ tam bene meritis tantulam rependeret mercedem.
94 Duorum jugerum. Plin. 18. l. 2. c.
95 E quibus unus, &c.
96 Ex serva natus.
97 Filii familias ingenue nati.
98 Fodiendo vel arando.
* Fiebat puls ex æquis partibus farinæ, frumenti, & fabarum aut hordei. Alex. ab Alex. c. 11. l. 3. Pulte autem non pane vixerunt longo tempore Romani. Plin. l. 18. c. 8. Val. Max. l. 2. c. 5.
99 Priscorum fundi. i. duorum jugerum.
1 Insatiabilis, infiniti.
2 Italiæ populi.
3 *Liber & alma Ceres, vestro si munere tellus Chaoniam pingui glandem mutavit arista.* Nihil admittet sceleris contra naturæ & patriæ leges, qui parvo contentus secundum naturam vivit. 5 Ventorum frigus depellit. 6 Tabellas cereas. 7 Pers. Sat. 5. 90. 8 Centurionis munus, qui vitem gestabat, qua milites puniret. Livius l. 57. Plutarch. in Galba. L. Flo. Plin. l. 14. c. 1. &c. Sat. 8. v. 247. 9 Libello supplice. 10 Pectine è buxo intactum, i. impexum, ut incultus etiam strenuus appareas. 11 Imperator.

Dirue Maurorum [12] *Attegias, castella* [13] *Brigantum.*
[14] *Vt locupletem aquilam tibi sexagesimus annus*
Afferat. aut longos castrorum ferre labores
Si piget, & trepido [15] *solvunt tibi cornua ventrem,*
Cum lituis audita, pares quod vendere possis,
[16] *Pluris dimidio, nec te fastidia mercis*
Vllius subeant ablegenda [17] *Tiberim ultra,*
Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Vnguenta & corium. [18] lucri bonus est odor ex re
Qualibet. *illa tuo sententia semper in ore*
Versetur diis atque ipso Iove digna, [19] *poëta :.*
Vnde habeas quærit nemo, sed oportet habere.
Hoc monstrant vetulæ [20] *pueris poscentibus assem :*
Hoc discunt omnes ante alpha & beta puellæ.
Talibus instantem monitis quemcunque parentem
Sic possum affari : dic ô vanissime, quis te
[21] *Festinare jubet? meliorem* [22] *præsto* [23] *magistro*
Discipulum. securus abi, vinceris ut Ajax
Præterit [24] *Telamonem, ut* [24] *Pelea vicit Achilles.*
Parcendum est teneris, [25] *nondum implevere medullas*
Nativæ mala nequitiæ : cum pectere barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere [26] *cultri,*
Falsus erit testis, vendet perjuria summa
Exigua, Cereris [27] *tangens aramque pedemque,*
[28] *Elatam jam crede nurum si limina vestra*
[29] *Mortifera cum dote subit,* [30] *quibus illa premetur*
Per somnum digitis! nam quæ terraque marique
Acquirenda putes, brevior via conferet illi.
* Nullus enim magni sceleris labor. [31] *hac ego nunquam*
Mandavi, dices olim, nec talia suasi.

12 Mapalia. 13 Britannorum in septentrionali parte Albionis insulæ, qui aliis *Eboracenses* sunt, aliis *Galwai*. 14 Vt sexagenarius & emeritus signiferi munere seu opibus honoreris, vide Martialis ep. 58. l.6. f. 15 Musculi n. qui retrimentorum meatus claudunt, animæ per timorem intro fugiente calore & virtute destituti laxant vincula. Aristot. probl. & Macrob. Sat.7. c.11. quo aureo imbre consperfum ac reprehensum introducit Dionysium Aristophanes in Βατράχ. 16 Dimidio pluris quam stetit. 17 Trans Tiberim n. fœtida opera, ut Sulphurata, & excoriationes exercebantur. vide quæ ad Martial. ep.42. l.1. b. 18 Respicit ad notum illud Vespasiani, de vectigali è lotio. Sueton. Vespas. c.23. 19 Ennii ab Euripidis Bellerophonte sumptum, qui tamen hoc ironice dixit. 20 Parvulis. Sat.3.143. 21 Ante annos avaritia filium inquinare. 22 *Ile warrant him.* 23 Te patre qui docuisti. 24 Vt illi patres suos fortitudine, ita te filius tuus avaritia, nequitia, & omni scelere superabit. 25 Vitia patria nondum firmam ætatem nacta sunt. 26 Novaculæ ad barbam radendam. i. e. ubi adoleverit. 27 Iurantib. aram tangere mos erat. 28 Proculdubio uxorem suam filius tuus veneno peremptam ad funus efferet. 29 Quanta sit illi exitii causa. 30 Aconito infectis, quibus si mulieris genitalia tractentur præsentanea mors est. hoc Calpurnio Bestiæ objecit M. Cæcilius. * Neque enim res ardua est perpetrare scelus aliquod magnum, præceps est ad scelus via. 31 *Excusat pater.*

[32] *Mentis causa mala tamen est, & origo penes te.*
Nam quisquis magni census præcepit amorem,
Et [33] *lævo monitu pueros producit avaros,*
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, totas effudit habenas
Curriculo : quem si revoces, subsistere nescit,
Et te contempto rapitur, metisque relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas. [34] adeo indulgent sibi latius ipsi.
Cum dicis juveni [35] *stultum, qui donet amico,*
Qui paupertatem levet attollatque propinqui;
Et spoliare doces, & [36] *circumscribere, & omni*
Crimine divitias acquirere, [37] *quarum amor in te est,*
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, [38] *si Græcia vera,* [39] *Menœceus,*
[40] *In quarum sulcis legiones dentibus anguis*
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capessunt
Continuo, tanquam tubicen surrexerit una.
Ergo [41] *ignem, cujus scintillas ipse dedisti,*
Flagrantem late & rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur misero, [42] *trepidumque magistrum*
In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota Mathematicis [43] *genesis tua, sed* [44] *grave tardas*
Expectare [45] *colos, morieris* [46] *stamine nondum*
Abrupto ; jam nunc obstas, & vota moraris,
Iam torquet juvenem longa & [47] *cervina senectus.*
Ocyus [48] *Archigonem quære, atque eme* [49] *quod Mithridates*
Composuit, si vis [50] *aliam decerpere ficum,*
Atq; [51] *alias tractare rosas, medicamen habendum est,*
Sorbere ante cibum quod debeat aut [52] *pater, aut* [53] *rex,*
Monstro voluptatem egregiam, cui nulla [54] *theatra,*
Nulla æquare queas prætoris [54] *pulpita lauti :*

32 *Respondet Poëta.*
33 Iniquo, inhonesto.
34 Etiam ultra patris præcepta peccandi licentiam sibi arrogabant.
35 Eum esse stultum qui donet amico.
36 Fraude excipere.
37 Quas divitias tu amas, quantum Decii pater & filius patriam, qui se pro legionibus Roman. devoverunt. Satyr. 8. v. 258.
38 Sat. 10. v. 174.
39 Qui oraculi monitu edoctus Thebas non capi posse si se devoveret, gladio se transfixit. Papin. 10. l. Thebaidos. & Philostratus l. Icon. 1. λόγον γάρ τι ὁ τειρέσιας λέγ. &c.
40 Hanc de Cadmo fabulam, vide in *Metamorph. Ovid.* 3. l.

41 Avaritiæ flammam. 42 Filius te patrem tollet ut leo magistrum suum Domitiani tempore. Martial. lib. Spectaculorum. 10 epigrammate. 43 Ætatis tuæ longitudo ex horoscopo nativitatis tuæ inquiratur à filio. *Patrios inquiret in annos Filius.* Ovid. 44 Grave erit filio tuo expectare fatum tuum. 45 Parcarum. 46 Naturalis vitæ modo. 47 Longæva ut cervi; filio nimis longa visa. 48 Medicum. 49 Antidotum, Sat. 6, ultima linea. 50 Alium videre autumnum. 51 Aliud videre ver. i. in alium annum vivere. 52 Qui malos habet filios. 53 Qui malos habet subditos. 54 Ludos scenicos.

Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & [55] ad vigilem ponendi Castora nummi,
[56] Ex quo Mars ultor galeam quoque perdidit, & res
Non potuit servare suas. ergo [57] omnia Flora
Et [58] Cereris licet & [59] Cybeles [60] aulæa relinquas,
[61] Tanto majores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum jactata [62] petauro
Corpora? [63] quique solent rectum descendere funem?
Quam tu, [64] Corycia semper qui puppe moraris,
Atque habitas Coro semper tollendus, & Austro
*Perditus * ac vilis sacci mercator [65] olentis?*
Qui gaudes pingui antiqua de litore Creta
[66] Passum & [67] municipes Iovis advexisse lagenas?
[68] Hic tamen ancipiti figens vestigia planta
Victum illa mercede parat, [69] brumamque famemque
Illa reste cavet: tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius. aspice portus,
Et plenum magnis trabibus mare: [70] plus hominum est jam
In pelago: veniet classis quocunque vocarit
Spes lucri, nec [71] Carpathium, [72] Getulaque tantum
Æquora transiliet, sed longe [73] Calpe relicta
Audiet Herculeo [74] stridentem gurgite solem.
Grande operæ pretium est, tu tenso [75] folle reverti
Inde domum possit, tumidaque superbus aluta,

55 Ad templum Castoris, ex more divitum qui thesauros in templis deponere soliti erant, quasi jam securi de iis quæ Deorum tutelæ credidissent. ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς τὰ χρήματα ἐν τοῖς ἱεροῖς ταμιεύειν. Thucydidis scholiastes.

56 Ex quo in templo Martis compilatæ fuerunt arcæ, ipsiusque Dei galea furto surrepta. vide Martialis epigr. 72. l. 6. & Anthologiæ. l. 2. c. 25, de Eutychida.

57 Floralia. Pers. Sat. 5. 178.

58 Ludos Cereales, vide Ang. Politiani misc. c. 85. 59 Megalesia. 60 Sat. 6. v. 69. 61 Hæc avarorum hominum negotia, & immodici labores ad augendam omni modo rem, in tantum superant omnia ludorum genera. 62 Rota vel circulo ligneo per quem saltando se jactabant Petauristæ. Manilius lib. 3. ibique Scalig. 63 Funambuli. 64 E Cilicia. Corycus autem promontorium seu mons Ciliciæ, in quo antrum Corycæum, ubi optimum nascitur crocum. Est & nomen promontorii Cretæ. * Alii legunt *à Siculis*. 65 Olentis mercem aliquam fœtidam. 66 Liquorem ex uvis ad solem passis. *Columella* 32. l. c. 39. 67 Vinum Cretense in lagenis. Iupiter enim in Creta natus est, ita Sat. 4. v. 33. siluros appellavit *Crispini municipes*. 68 Funambuli tamen & petauristæ hos subeunt labores & pericula, quo sibi ad vitam necessaria acquirant: tu, ut immodica & superflua, tanto iis insanior es & dementior. 69 Frigus brumæ. 70 Plures navigant jam quam terram colunt. 71 Extremum maris mediterranei à Carpatho insula denominatum. 72 Lybica. 73 Altera ex Herculis columnis in Hispania sita, *Gibraltar*. Altera in Africa sita, Abyla, hoc est, Nautæ, qui longe post se reliquerunt Herculis columnas, audient in mari Atlantico, &c. 74 Quem Posidonius Philosophus atque è poëtis nonnulli finxerunt occidentem in æquore stridere uti candens ferrum in aqua. 75 Sacculo è corio nummis pleno.

[76] *Oceani monstra, &* [77] *juvenes vidisse marinos.*
Non unus mentes agitat furor. [78] *ille* [79] *sororis*
In manibus vultu [80] *Eumenidum terretur, &* [81] *igni:*
[82] *Hic ove percusso mugire Agamemnona credit,*
Aut Ithacum. [83] parcat tunicis licet, atque lacernis,
[84] Curatoris eget, qui navem mercibus implet
Ad summū latus, & [85] tabula distinguitur unda.
Cum sit causa mali tanti, & discriminis hujus
[86] *Concisum argentum in titulos, faciesque minutas.*
Occurrunt nubes, & fulgura: solvite funem
[87] *Frumenti dominus clamat, piperisque coëmptor;*
Nil color hic cœli, nil [88] *fascia nigra minatur,*
[89] *Æstivum tonat. infelix, ac forsitan ipsa*
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
Obrutus, & [90] *zonam læva morsuque tenebit.*
Sed cujus votis modo non suffecerat aurum
Quod [91] *Tagus, & rutila volvit* [92] *Pactolus arena,*
Frigida [93] *sufficient velantes inguina panni,*
Exiguusque cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & [94] *picta se tempestate tuetur.*
Tantis parta malis, cura majore, metuque
Servantur: misera est magni custodia census.
Dispositis prædives [95] *hamis vigilare cohortem*
Servorum noctu [96] *Licinus jubet, attonitus pro*
[97] *Electro, signisque suis, Phrygiaque columna,*
Atque [99] *ebore, &* [1] *lata testudine.* [2] *dolia nudi*
Non ardent [3] *Cynici: si fregeris, altera fiet*
Cras domus, aut eadem [4] *plumbo commissa manebit.*
Sensit Alexander, testa cum vidit in illa

76 Monstra natantia, Horat.1,l.Od.3. cete, balænas.
77 Tritonas & Sirenas.
78 Orestes, ut est apud Euripidem.
79 Electræ.
80 Furiarum, quas ubi Orestes placasset, nominavit Eumenidas à benevolentia. Sophoc. in Oedipode in Colono.
81 Facibus.
82 Ajax apud Sophoc. mente captus duos boves pro Agamemnone & Vlysse flagellat.
83 Etsi non laceret vestes more furiosorum mercator.
84 Tamen insanus est. hominibus vero nequam & male sanis interdici bonis solebat, curatore dato.
85 Sat. 12. vers. 58. 86 Nummi titulis & imaginibus principum signati. 87 Mercator. 88 Atræ nubis circulus. 89 Brevis temporis est hoc tonitru, quale æstivum solet è calore. 90 Cingulum, in quo nummi reconditi, læva manu vel ore tenebit mordicus, dum dextra dirigit tabulam, cui innititur. 91 Auriferi fluvii in Lusitania ——— 92 ——— & Lydia. 93 Post naufragium. 94 Sat. 12. v. 28. & Pers. Sat. 1. v. 82. 95 Vocis ferreis. Turneb. 19. 23. vasa aquaria intelligit in promptu ad extinguenda incendia. ab hama, cum hamus penultimam habeat longam. ἄμαις καὶ σκάφαις, &c. Plutarch. de animalium industria, & Plin. Iu. l. ep. 10. L. nam salutem. parag. ut curam II. de off. Præf. vigilum. Vt curam adhibeant omnes inquilinos admonere, ne negligentia aliqua incendii casus oriatur; præterea ut aquam unusquisque in cœnaculo habeat, jubetur admonere. 96 Dives. Sat. 2. Pers. 97 Poculis ex electro. 98 Statuis. 99 Sat. 11. v. 123. 1 Eadem Sat. v. 93. 2 Dolia fictilia. Plin. 31. l. 12. c. 3 Diogenis & aliorum Cynicorum. 4 Per ferruminationem, aut plumbationem, μολύβδωσιν. erat ergo fictilis.

5 Magnum

5 Diogenem affectibus majorem.
6 Alludit ad illud. *Alexander nisi essem, Diogenes esse velim.*
7 Imo plures, Sat. 10. v. 168.
8 Eadem, Sat. 10. v. 368.*
9 Qui hortum colens olere, polenta & aqua contentus cum ipso Iove de felicitate contenderit.
10 Frugalis Socratis domus.
11 Ante Epicurum.
12 Si te intra horum frugalitatis terminos coangustem.

[5] Magnum habitatorem, quanto [6] felicior hic, qui
Nil cuperet, quam qui [7] totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
[8] Nullum numen abest si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam, mensura tamen quæ
Sufficiat census, si quis me consulat, edam:
In quantum sitis, atq; fames & frigora poscunt,
Quantum [9] Epicure tibi parvis suffecit in hortis,
Quantum [10] Socratici ceperunt [11] ante penates.
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
[12] Acribus exemplis videor te claudere. misce
Ergo aliquid [13] nostris de moribus, effice [14] summam
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis,
Hoc quoque si [15] rugam trahit, extenditque labellum:
Sume [16] duos equites, fac tertia quadringenta:
Si nondum implevi gremium, si panditur ultra:
Nec Crœsi fortuna unquam, nec Persica regna
Sufficient animo, nec divitiæ [17] Narcissi,
Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, [18] cujus
Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

13 Liberius indulge opibus accumulandis & velificare divitiis, quod nos hodie facimus. 14 Sat. 3. v. 154. 15 Non tibi arrideat, sed te cogat, quod dicitur Anglice, *to bend the brow, and hang the lip.* 16 Duorum equitum census octingenta H. S. nostræ monetæ 6250. lib. 17 Liberti Claudii ditissimi. Sueton. Claud. 28. c. 18 Neque enim Claudius Messalinam uxorem quæ nupsit Silio, Sat. 10. v. 330. interfecisset; nisi properasset index, delatorque adulterii, & quodam modo imperator cædis Narcissus. Tacit. Annal. 18.

SATYRA XV.

* Σέβουσι μὲν τοι κροκοδείλους, κύνας, αἰλούρους, λύκους, πιθήκους. ἴβιδας καὶ ἱέρακας ἰχθύων, &c. Philo. Iud. lib. de decalogo. rationem vide apud Lucianum περὶ ἀστρολογίας.

Ægyptiorum superstitionem ridet. mox crudelitatem eorum execratus narrat, quam avide quidem ex Ægyptiis hostem captum discerpserint crudumque voraverint.

*Quis nescit Volusi Bithynice, * qualia demens*
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc: illa [1] pavet saturam serpentibus [2] Ibin.

τὸν ἆπιν ἐν Μέμφῃ, &c. τὸν τράγον ἐν Μένδητι, τὸν κροκόδειλον ἐν τῇ Μοίριδος λίμνῃ. Diod. Sic. l. 1. Οἱ μὲν γὰρ κάλλιστοι, &c. ἴδοις δ' ἂν ζητῶν τὸν θεὸν, ἢ πίθηκός ἐστιν, ἢ ἶβις, ἢ τράγος, ἢ αἴλουρος. Lucian. ἴκονες & Pomp. Mela. 1. 1 Superstitiose veneratur. vide Diod. Sic. l. 1. 2 Avem Ciconiæ similem, quæ angues & locustas vorat, atque hinc Ægyptiis numinis loco est, Plin. 28. cap. 10. lib.

Effigies

Effigies [3] sacri nitet aurea [3] Cercopitheci,
[4] Dimidio magica resonant ubi Memnone chordæ,
Atque [5] vetus Thebe centum jacet obruta portis.
Illic [6] cæruleos, hic piscem fluminis, illic
Oppida tota [7] canem venerantur, nemo [8] Dianam:
[9] Porrum & cepe nefas violare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina! [10] lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa: nefas illic [11] fœtum jugulare capellæ.
Carnibus humanis vesci licet. attonito cum
Tale super cœnam facinus narraret Vlysses
[12] Alcinoo, bilem aut risum fortasse [13] quibusdam
Moverat ut mendax [14] aretalogus, [15] in mare nemo
Hunc abicit, sæva dignum [16] veraque Charybdi,
Fingentem [17] immanes Læstrygonas, & Cyclopas?
Nam [18] citius Scyllam, vel [19] concurrentia saxa
Cyanes, [20] plenos & tempestatibus utres
Crediderim, aut tenui [21] percussum verbere Circes:
Et cum remigibus grunisse Elpenora porcis.
[22] Tam vani capitis populum Phæaca putavit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui
De [23] Corcyræa temetum deduxerat urna:
Solus enim hoc Ithacus [24] nullo sub teste canebat.
*Nos miranda quidem, sed nuper consule * Iunio*

3 Simiæ caudatæ, sacræ & pro Deo habitæ.
4 Vbi dimidia pars Colossi saxei Memnonis (altera n. pars motu terræ corruerat) solis Orientis radiis icta sonum vocalem citharę edebat, magica (ut creditum) arte. ἀκοῦσαι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο τοῦ Μέμνονος ἠχῆσαι πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον. Lucian. φιλοψευδ. & idem in τόξαρι. Pausan. in Atticis. Philostratus in Iconibus. Plin. 36. l. 7. c. Strabo 17. l.
5 A Busiride condita in Ægypto, ἑκατόμπυλος. vide & Sat. 13. 17. 6 Pisces maris cœrulei. vel lege *Æluros*, qui sunt è felium genere πρὸς τὰς ἀσπίδας θανάσιμον δακνούσας ἐυθετοι. Diod. Sic. 2. l. & Herodot. l. 2. & supra ex Luciano & Philone. * 7 Annubin. Sat. 6. 533. 8 Quæ tamen canum & venationis præses est. in urbe tamen Bupasti coli eam tradit Herodot. 2. l. 9 Quod crescendi & minuendi vices habeat Lunæ contrarias, & alias abstinentiæ & consecrationis fructuum rationes, vide apud Sicul. 1. l. 10 Ovid. 11 Hædum. 12 Regi Phæacum in Corcyra, apud quem labores suos narrantem facit Vlyssem Homerus Odyss. 7. 8, 9. 13 E Phæacibus accumbentibus. 14 Placentia narrans. ab ἀρετὸς, gratus, λέγω. & Turneb. 10. 12. Casaubonus tamen ad Suetonii August. cap. 74. *aretalogos* exponit, *parasitos philosophos*, & quos Seneca epist. 29. vocavit *circulatores Philosophos* qui in conviviis lautiorum, quæ frequentabant, de virtutibus & vitiis disceptabant, qualem Antidoti refert Athenæus l. 6. c. 9. vide etiam quæ Ios. Scal. ad Auson. l. 2. c. 5. 15 *Quasi dicat, Phæacum quispiam indignatus Vlyssem.* 16 Non qualem iste fingit, voragine naves absorbente, sed vera immergendum. 17 Formiis in Italia & in Sicilia esse qui carnibus humanis vescuntur. 18 Citius hæc crediderim quam esse ἀνθρωποφάγους. 19 Scopulos sub Thracio Bosphoro, qui non multum à se invicem distantes navigantibus concurrere videntur, dicuntur & Symplegades. 20 Ventos in utre inclusos Vlyssi ab Æolo datos. 21 Elpenorum cum aliis remigibus Circes virga tactos, in porcos & alias pecudes mutatos. 22 Tam nullius cerebri crassique ingenii esse nos? 23 Vinum Corcyræ insulæ Phæacum in mari Ionio. *Corfu.* 24 Vt qui solus enataverit. * Iunio Sabino, qui Cos. cum Domitiano A. V. 836. *Syncephonesis.*

Gesta

Gesta super [25] calidæ referemus mœnia [26] Copti;
Nos vulgi scelus, & cunctis graviora [27] cothurnis.
Nam scelus [28] à Pyrrha quanquam omnia [29] syrmata volvas,
Nullus apud tragicos populus facit. accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.
Inter finitimos vetus, atque antiqua simultas,
Immortale odium, & nunquam sanabile vulnus
Ardet adhuc [30] Ombos, & [31] Tentyra. summus utrinq;
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit uterque locus, quum solos credat habendos
Esse deos, quos ipse colit: sed tempore festo
[32] Alterius populi rapienda [33] occasio cunctis
Visa [34] inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
[35] Lætum hilaremque diem, ne magna gaudia cœnæ
Sentiret positis ad templa, & compita mensis,
[36] Pervigilique thoro, quem nocte ac luce jacentem
Septimus interea sol invenit. horrida sane
[37] Ægyptus! sed luxuria, quantum ipse notavi,
Barbara famoso non cedit turba [38] Canopo.
Adde quod & facilis victoria de [39] madidis, &
Blæsis atque mero titubantibus, inde virorum
Saltatus [40] nigro tibicine, qualiacunque
Vnguenta, & flores multæque in fronte coronæ:
[41] Hinc jejunum odium. sed jurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus: [42] hæc tuba rixæ,
Dehinc clamore pari concurritur, & vice teli
Sævit nuda manus, pauca sine vulnere malæ,
Vix cuiquam aut nulli toto certamine nasus
Integer, aspiceres jam cuncta per agmina vultus
*Dimidios, * alias facies, & hiantia ruptis*
Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsi tamen, & pueriles
Exercere acies, [43] quod nulla cadavera calcent.
Et sane [44] quo tot rixantis millia turbæ,
Si vivunt omnes? ergo acrior impetus, & jam

25 Quæ Tropico subjacet.
26 Communis Arabum & Ægyptiorum emporii.
27 Tragœdiis cothurnatis.
28 A diluvio.
29 Tragœdias, Sat. 8. 229.
30 Immortale odium ardet inter finitimas Ægypti urbes *Ombos* (sic enim malo legere cum Ortelio) cujus urbis incolæ crocodilum colunt. & —31— Tentyra civitatem Ægypti, ubi Crocodilus interficitur, Accipiter colitur.
32 Omborum.
33 Aggrediendi & deprehendendi.
34 Tentyritarum.
35 Festum.
36 Septem dierum ac noctium epulis ac vigiliis celebrato.
37 Hæc pars Ægypti, in qua ego sum, *vel*, in qua Ombus & Tentyra sita sunt. 38 Nequissimæ civitati, in qua Serapidis templum. vide Sat. 1. v. 26. * 39 De Ombi incolis ebriis. 40 Arabe, Æthiope. 41 A Tentyritis. 42 Iurgia pro tubis sunt, quæ animos utrinque acuunt. * Facies truncatas, cruore & vulneribus ita immutatas, ut non agnoscas easdem esse. 43 Quandiu neminem interfectum perspiciunt. 44 Quorsum vero hæc pugna sine cæde?

Saxa

Saxa inclinatis per humum quæsita lacertis
Incipiunt torquere, [45] *domestica seditione*
Tela: nec [46] *hunc lapidem, quali* [47] *se Turnus* [48] *&*
Ajax,
Et quo [49] *Tydides percussit pondere coxam*
Æneæ, sed quem valeant emittere dextræ,
Illis dissimiles, & nostro tempore natæ.
[50] *Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero.*
Terra malos homines nunc educat, atq; pusillos.
Ergo deus quicunque aspexit, [51] *ridet, & odit.*
[52] *A diverticulo repetatur fabula: postquam*
Subsidiis aucti, [53] *pars altera promere ferrum*
Audet, & infestis pugnam instaurare sagittis,
Terga fuga celeri præstantibus omnibus instant,
[53] *Qui vicina colunt umbrosæ* [54] *Tentyra palmæ.*
Labitur hic quidam, nimia formidine cursum
Præcipitans, capiturque: ast illum in plurima sectum
Frusta, ac particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba: nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus: longum usque adeo tardumque putavit
Expectare focos, contenta cadavere crudo:
Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
Quem summa cœli [55] *raptum de parte Prometheus*
Donavit terris. elemento gratulor, [56] *& te*
Exultare reor: sed qui mordere cadaver
Sustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto ne quæras & dubites an
Prima voluptatem gula senserit, ultimus autem
Qui stetit absumpto jam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
[57] *Vascones, ut fama est, alimentis talibus usi*
Produxere animas. sed res diversa, sed illic
[58] *Fortunæ invidia est, bellorumque ultima, casus*
Extremi, longa dira obsidionis egestas.

45 Seditiosis ad manum. *Iamque faces & saxa volant.* Æn. Virg. 1.
46 Non quantum olim.
47 Æneid. 12. *Saxum circumspicit ingens, &c.*
48 Iliad. 5. λίθον μάρμαρον, τρηχύν τε, μέγαν τε.
49 Iliad. 7. ὁ δὲ χερμάδιον λάβε χειρὶ Τυδείδης, μέγα ἔργον.
50 Quod & ipse Homerus de suo tempore fatetur. ὃ οὐ δύο ἄνδρες φέροιεν Οἷοι νῦν βροτοί εἰσιν. ibid. meminit & Plin. 7. l. 16. c.
51 Ridet pusillos, oditque malos.
52 A digressiuncula revertamur ad historiam pugnæ.
53 Tentyritæ.
54 Accusativo plurali.
55 Surreptum Iovi à Prometheo in concava ferula.
56 Te ô ignis, tibi *vel*, te ô Volusi igni gratulari credo, qui tam infandi sceleris officio non fuerit violatus. μηδὲ μιήνῃς Πῦρ ἐπ' ἐμοί. inquit Persa ille in epig. Dioscorid. Anthol. l. 3. c. 13. Persæ a. & Chaldæi ignem venerabantur inter summa numina, ut & aquam, tanquam rerum principia. Ab his per Trojanos, perpetuus ille ignis Vestæ sacer fluxit ad Romanos. 57 Calaguris urbs Vasconum pop. Hispaniæ citerioris ad Gallicum & Britannicum Oceanum à Pompejo & Metello obsessa, nihil non durum & in fame miserum experta est. Luc. Flor. 3. l. 22. c. Val. Max. 7. l. 6. c. Oros. 5. l. 23. c. 58 Non naturæ aut morum.

Hujus

Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi. sicut [59] *modo dicta mihi gens*
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
Cogebat [60] *vacui ventris furor, hostibus ipsis*
Pallorem, ac maciem, & [61] *tenues miserantibus artus,*
Membra aliena fame lacerabant, [62] *esse parati*
Et sua. quisnam hominū veniam dare, quisve deorum
[63] *Viribus abnuerit dira atque immania passis,*
Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes,
Quorum corporibus vescebantur? melius nos
[64] *Zenonis praecepta monent*, nec enim omnia quædam
Pro vita facienda putat. [65] *sed Cantaber unde*
Stoicus, antiqui praesertim aetate [66] *Metelli?*
Nunc totus [67] *Grajas, nostrasq; habet orbis* [67] *Athenas.*
[68] *Gallia causidicos docuit facunda Britannos,*
De conducendo loquitur jam rhetore [69] *Thule.*
Nobilis ille tamen [70] *populus quem diximus, & par*
Virtute atque fide: sed major clade [71] *Saguntus*
[72] *Tale quid excusat.* [73] *Maeotide saevior ara*
Aegyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
Inventrix, homines [74] *(ut jam quae carmina tradunt*
Digna fide credas) tamen immolat, [75] *ulterius nil*
Aut gravius cultro timet hostia. quis modo casus
Impulit hos? quae tanta fames, infestaque [76] *vallo*
Arma coëgerunt, tam detestabile monstrum
Audere? an ne aliam terrae [77] *Memphitide sicca*
[78] *Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?*
Qua nec terribiles, [79] *Cimbri, nec* [80] *Brittones unquam*
[81] *Sauromataeque truces, aut immanes* [82] *Agathyrsi,*
Hac saevit rabies. imbelle, & inutile [83] *vulgus*

59 Vascones.
60 Fames.
61 Ex Inedia.
62 Edere.
63 Viris tam fortibus, *legitur &* urbibus.
64 Stoicae disciplinae patris, qui docet omnia pro vita non esse facienda.
65 Vnde vero Stoicum hoc notum haberent rudes illi Cantabri? *Biscayners. Hinc autem se in Galliam transtulere Vascones, qui hodie Gascons.*
66 Q. Metelli Pii à Sulla dictatore contra Sertorium in Lusitaniam & Celtiberiam missi, cui postea additus à senatu fuit Pompejus. Luc. Florus 3. l. 22. c.
67 Graecas & Romanas literas atque Philosophiam.
68 Sat. 1. v. 45.

69 Oceani septentrionalis insula supra Orcadas. nonnullis *Schetlandt*. Ortello *Tilemarke* qui Norvegiae tractus. 70 Vascones. 71 Civitas ultra Iberum in Hispania Rom. socia, ab Annibale expugnata, *Morvedre*. 72 Cujus cives si humanis vescerentur carnibus excusandi sunt: hac obsidione, constantia fide adducti, sed Ægypt. &c. 73 Ara Tauricae Dianae in Scythia ad Moeotim lacum, in qua vivi immolabantur hospites. Diod. Sic. 4. l. 3. c. 74 Illa à Poëtis decantata posse vera esse, cum multa videamus immaniora fieri in Ægypto. 75 Non timet ne edatur qui immolatur. 76 Obsidione. 77 Ægyptia. Memphis enim nobilis Ægypti civitas, *Gran Cairo*. 78 Possentne facinore crudeliore irritare Nilum, non inundantem siccam Ægyptum, quam hoc quod suasit Busiridi Thrassus? 79 Sat. 8. v. 249. 80 Pop. Galliae Celticae, Armorici, *Britons*. 81 Sat. 2. v. 1. 82 Pop. Scythiae, *Virg. Fictique Agathyrsi*. 83 Tentyritarum, Ægyptiorum.

Parvu-

Parvula [84] *fictilibus solitum dare vela phaselis,*
Et brevibus picta remis incumbere testa.
Nec pœnam sceleri invenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt
Et similes, ira atque fames. Mollissima corda
Humano generi dare se natura fatetur,
Quæ lacrymas dedit, [85] hæc nostri pars optima sensus.
Plorare ergo jubet causam lugentis amici,
Squaloremque rei, pupillum ad jura vocantem
[86] *Circumscriptorem, cujus manantia fletu*
[87] *Ora puellares faciunt incerta capilli.*
Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
Et [88] *minor igne rogi.* [89] quis enim bonus, aut [90] face dignus
Arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos,
Vlla aliena sibi credat mala? separat hæc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
Atque exercendis capiendisque artibus apti
Sensum à cœlesti demissum traximus arce,
Cujus egent [91] prona & terrā spectantia mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantum [92] animas, nobis [93] animum quoque, *mutuus ut nos*
Affectus petere auxilium, & præstare juberet,
Dispersos trahere in populum, [94] *migrare vetusto*
De nemore, & [94] *proavis habitatas linquere sylvas,*
Ædificare domos, laribus conjungere nostris
Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere civem,
Communi dare signa tuba, defendier iisdem
Turribus, atque una portarum clave teneri.
Sed jam serpentum major concordia. *parcit*
[95] *Cognatis maculis similis fera. quando leoni*
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam

84 Testaceis naviculis.
85 Misericordia.
86 Tutorem qui decepit pupillum.
87 Ambiguum vultum, puerne sit, an puella.
88 Infantes ante natos dentes defuncti, non comburebantur. *Plutarch. in consolatoria ad uxorem.* sed recondebantur in suggrundario.
89 Quis bonus non cogitet sibi accidere posse quod alteri accidit.
90 Castus & pius, qui enim currentes facem inextinctam tenebant, eligebantur, ut integerrimi ad sacra Cereris. Sat. 6 v. 50. qualem se vel suos esse vult Cereris sacerdos.
91 Pecudes.
92 Vegetativam & sensitivam.
93 Rationem, mentem.
94 Relinquere sylvas in quibus primi homines vivebant, atque domos & oppida condere. Hæc omnia quæ Aristot. Cicero, Horatius, aliique accepta referunt orationi & eloquio, coquus Athenionis tribuit coquinariæ, referente Athenæo. lib. 14. c. 23. nec ab arte sua recessit, ut ajunt. 95 Pardus & Lynx parcit pardis & lyncibus.

Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: sævis inter se convenit ursis.
Ast homini ferrum lethale incude nefanda
Produxisse parum est, cum [96] *rastra & sarcula tantum*
Assueti coquere, & [96] *marris, ac* [96] *vomere lassi*
Nescierint primi gladios excudere fabri.
Aspicimus [97] *populos, quorum non sufficit ira*
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus esse cibi: quid diceret ergo
Vel [98] *quo non fugeret, si nunc hæc monstra videret*
Pythagoras? [99] *cunctis animalibus abstinuit qui*
Tanquam homine, & ventri indulsit [1] *non omne legumen.*

96 Instrumenta rustica.
97 Tentyritas.
98 Ne videret.
99 Ne injuriam faceret humanæ animæ, quæ per μετεμψύχωσιν, quam ille somniavit, in bruta migrasse posset.
1 Fabis quippe abstinuisse fertur. ἱεροί εἰσιν, καὶ θαυμαστὴ αὐτῶν ἡ φύσις. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πᾶν γονή ἐστι. καὶ ἢν ἀπολύσῃς κύαμον ἔτι χλωρὸν ἐόντα, ὄψεαι τοῖσιν ἀνδρείοισιν μορίοισιν ἐμφερέα τὴν φυήν. ἑψηθέντα δ' ἢν ἐπαφῇς ἐς τὴν σεληναίην νυξὶ μεμετρημένῃσιν, αἷμα ποιήσεις. Pythag. apud Luc. βίων πρᾶσις. iis tamen usum esse Aristoxenus scripsit, ut refertur Gellio.

SATYRA XVI.

Militiæ commoda & privilegia dum ironice laudat, nimiam militum insolentiam taxat. *Satyram hanc plerique Iuvenali abjudicant.*

*Q*Vis numerare queat felicis præmia, Galle,
Militiæ? nam [1] *si subeantur prospera castra,*
Me pavidum excipiet tyronem porta secundo
Sidere. plus etenim fati valet hora benigni,
Quam si nos [2] Veneris commendet epistola Marti,
Et [3] Samia genitrix quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare [4] *togatus*
Audeat: imo & si pulsetur, dissimulet, nec
Audeat [5] *excussos prætori ostendere dentes,*
Et [6] *nigram in facie tumidis livoribus offam,*
Atque oculos medico [7] *nil promittente relictos.*
[8] *Bardiacus judex datur hæc punire* [9] *volenti,*

1 Si mihi militiæ stipendia auspicanti benigna affulserit constellatio, non dubitem etiam à puero omnem in castris ætatem degere.
2 Marti dilectæ.
3 Iuno Martis mater, quæ gaudet Samo insula arenosa maris Ionii.
4 Immunis à militia.
5 A te per rixam. 6 Vibicem & lividum ex ictu tumorem. 7 Nil salutis aut remedii. 8 Centurio, Bardiaco. i. cilicio sago indutus, *vel*, militaris, barbarus, à Bardæis Illyrici pop. Turneb. 23. 25. *Mærent captivæ pellito judice leges.* Claudian. in Rufinum 1. l. Βαρδιαίων meminit Plutar. in Mario. & Gloss. Latino Græc. Ptol. βάρδιαι. 9 Illi rogato.

Calceus & grandes magna [10] *ad subsellia* [11] *sura,*
Legibus antiquis castrorum, & [12] *more Camilli*
Servato, miles ne vallum litiget extra,
Et procul à signis. justissima Centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Ultio, [13] *si justa defertur causa querela.*
Tota cohors tamen est inimica, omnesque [14] *manipli*
Consensu magno [15] *officiunt.* [16] *curabitis, ut sit*
[17] *Vindicta gravior, quam* [18] *injuria?* [19] *dignum erit ergo*
Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
Cum [20] *duo crura habeas, offendere tot caligatos,*
[21] *Millia clavorum.* [22] *quis tam procul absit ab urbe?*
Præterea quis tam [23] *Pylades,* [24] *molem aggeris ultra*
Ut veniat? lacrymæ siccentur protinus, & se
[25] *Excusaturos non solicitemus amicos.*
Da testem, judex quem dixerit, audeat ille
[26] *Nescio quis,* [27] *pugnos vidit qui, dicere, vidi,*
Et [28] *credam dignum barba, dignumque capillis*
Majorum, citius falsum producere testem
Contra [29] *paganum possis, quam vera loquentem*
Contra fortunam armati, contraque pudorem.
Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
[30] *Sacramentorum. convallem ruris aviti*
Improbus aut campum [31] *mihi si vicinus ademit,*
Aut [31] *sacrum effodit medio de limite* [32] *saxum,*
[33] *Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo:*
Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
[34] *Vana supervacui dicens chirographa ligni,*
Expectandus erit, qui lites inchoet [35] *annus*
Totius populi: sed tunc quoque mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties, [36] *subsellia tantum*
Sternuntur, jam facundo [37] *ponente lacernas*

10 Cujus a subsellia pendent caligæ. Sat. 3 v. 322.
11 Tibialia, ocreæ.
12 Ex instituto Camilli in obsidione Vejorum.
13 Etiamsi justa causa me deferat.
14 Milites manipulares qui idem signum sequuntur.
15 Querelam deferenti.
16 O togati.
17 Petita.
18 Iam accepta.
19 Opus est audacia Vagellii è Mutina cujusdam temerarii caussidici.
20 In quibus tot militum clavi hæreant. Sat. 3. 248.
21 *Appositive.*
22 Quis tam civium inter milites injurias nescit?
23 Tam fidus amicus tibi? (qualis erat Pylades Oresti.)

24 Qui veniat in castra testis contra militem. 25 Ne veniant testatum, quo non audent. 26 Si quis sit, vel nemo omnor. 27 Qui vidit rixam & verbera, testari se vidisse. 28 Iudicabo illum antiquæ illius incomptæ & incorruptæ gravitatis & fidei esse. 29 Rusticum, militiæ non adscriptum. 30 Militum jurejurando adstrictorum. 31 Togato. 32 Agri limitem, quem loco movere execrandum erat, Iovi scilicet Terminali sacrum, nec ipsi Iovi cedentem. 33 Supra quod quotannis Iovi Terminali pultes & liba sacrificabam. 34 Sat. 13. 137. *Idem versus.* 35 Anni certum tempus quo conveniant judices, & totius populi causæ agi incipiant. vide Pithæi Adversar. cap. 20. 36 Subsellia tribunorum & quæstorum ad judicia sternuntur: & moventur causæ, sed nihil promoventur. 37 Agendo, vel exspectando defatigato.

Caditio, & Fusco jam [38] *micturiente, parati*
[39] *Digredimur, lentaque fori pugnamus* [40] *arena ;*
Ast [41] *illis, quos arma tegunt, & balteus ambit ,*
Quod placitum est illis præstatur tempus agendi ,
Nec res atteritur longo [42] *sufflamine litis.*
Solis præterea [43] *testandi militibus jus*
Vivo patre datur : nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census ,
Omne tenet cujus regimen pater. ergo [44] *Coranum*
Signorum comitem, castrorumque [45] *æra merentem*
Quamvis jam tremulus [46] *captat pater,* [47] *hunc labor æquus*
Provehit, & pulchro reddit sua dona labori.
[48] *Ipsius certe ducis hoc referre videtur,*
Vt qui fortis erit, sit felicissimus idem ,
Vt læti phaleris omnes, & [49] *torquibus omnes.*

38 Mictum exeunte ut fiat mora. vide Macrob. 3. Saturnal. 16. cap. *Iudex testes poscit, ipsus it mictum, &c.* 39 Ita actio ut prælium nocte interveniente dirimitur. *Actionem meam, ut prælia solet, nox diremit,* Plin. epist. 29. l. 7. 40 *Metaph.* 41 Militibus. 42 Litis mora & oppositione. Sat. 4. 148. 43 Testamenta condendi. 44 Militem strenuum Imperatoris vexilla sequentem. 45 Stipendium. 46 Vt ab eo scribatur heres. 47 Ex æquo & merito redditur honos labori. 48 Imo è re & dignitate Imperatoris est virtutem militis præmiis honorare. 49 Aureis, militaribus donis. Sen. de Benef. 1. lib. 5. cap.

IVNII IVVENALIS

FINIS.

D. IV-

D. IVNII IVVENALIS VITA.

D. Iunius Iuvenalis liberti locupletis incertum filius an alumnus, oriundus ex Aquino Volscorum oppido, ad mediam fere ætatem declamavit, mox Poëtices studio se ad Satyras scribendas contulit, quas non sine summo frequentis auditorii applausu recitavit. Inter alia vero indigna & præpostera urbis. quæ exagitavit, scelera, quum & Paridis histrionis gratiam nimiam & potentiam apud Domitianum carperet Satyra septima illis versibus:

Ille & militiæ multis largitur honorem, &c.

à Domitiano, instigante Paride per honorem militiæ urbe summotus est, & ad præfecturam cohortis (in jocularem ejus quod Paridi exprobrarat ultionem) missus ad Pentapolin in extremis Ægypti & Libyæ finibus. Vbi licet alii tradant ipsum jam octogenarium angore & tædio vitam cum morte commutasse: vero tamen similius est, imo constat, eum, post mortem Domitiani Romam reversum, quasdam ex his Satyris scripsisse. Vide Lips. Epistolic. Quæst. 4. lib. 20. epistol.

THOMÆ FARNABIO.

CArminibus tibi verba dedi, vel carmina verbis;
Carmina sed mallem, quam tibi verba dare.
Tu mihi das sensus, ego do tibi verba Poëta.
Meque ama, amaque mea; ut teque amo, amoque tua.

1 Vates. 2 Hypocrita. 3 Roma urbs. 4 Rhombus. 5 parasitus.
6 Nupta. 7 ars sordet. 8 nobilitas vera. 9 impia. 10 vota.
11 Cana. 12 redux. 13 deposta. 14 parens. 15 Ægyptia. 16 miles.

Tuus,

Rudolphus Gittins.

TEmporibus lux magna fuit Iuvenalis avitis,
Moribus, ingeniis, divitiis, vitiis.
Tu lux es luci Farnabi: operisque fugasti
Temporis & tenebras, ingenii radiis.
Lux tua parva quidem mole est, sed magna rigore,
Sensibus & docti pondere judicii.
Macte: tuo scriptores, lectoresque labore
Per te alii vigeant, per te alii videant.

Ben. Ionsonius.

AVLI
PERSII
FLACCI
SATYRÆ SEX.

[1] *Vates.* [2] *vota.* [3] *ignavus.* [4] *princeps.*
[5] *liber.* [6] *avarus.*

AMSTELÆDAMI,
Typis IOANNIS BLAEV,
MDCLVI.

AVLI PERSII FLACCI VITA.

AVlus Persius Flaccus pridie Nonas Decembris, Fabio Prisco, Lucio Vitellio consulibus, anno Tiberii vicesimo, natus est Volaterris Etruriæ civitate; qui, à patre equite pupillus relictus, bonis litteris operam dedit ad duodecimum ætatis annum Volaterris: deinde Romæ apud Rhemnium Palæmonem Grammaticum & Virginium Flavium Rhetorem. annorum vero sedecim tradidit se Annæo Cornuto, qui Romæ, Stoicam professus philosophiam, juventuti ad sapientiæ studium præibat. decessit stomachi vitio, ad octavum in via Appia milliarium in suis prædiis, octavo Cal. Decembris, Rubrio Mario, Asinio Gallio coss. anno Neronis octavo, cum vixisset annos viginti octo.

CVm Iuvenale tuo, Farnabi, Persius exit,
Atque affectatis eruitur tenebris.
Quem legat, & quondam neglectum intelligat ille
Qui Stridone satus, nomine sanctus erat.

B. K.

AV.

AVLI PERSII FLACCI SATYRÆ SEX.

PROLOGVS.

Scribunt epica, dramatica, lyrica, & id genus poëmata alii ex ἐνθουσιασμῷ opinione, gloriolæ fumo, victus egestate, lucri spe poëtæ facti: ego autem satyras, non tam ad poësin ingenio natus, quam temporum corruptione huc adductus.

Ec fonte labra [1] *prolui* [2] *Caballino:*
Nec in [3] *bicipiti* [4] *somniasse* [5] *Parnasso*
Memini, ut repente [6] *sic poëta prodirem.*
[7] *Heliconidasque,* [8] *pallidamque* [9] *Pirenem*
[10] *Illis remitto, quorum imagines lambunt*
Hederæ [11] *sequaces: ipse* [12] *semipaganus,*
Ad [13] *sacra vatum carmen affero nostrum:*
[14] *Quis expedivit psittaco suum χαῖρε,*
Picasque docuit verba nostra [15] *conari?*
[16] *Magister artis, ingenîque largitor*
Venter, [17] *negatas* [18] *artifex sequi voces.*

1 Non aurium tenus ingurgitando immersi, non plane hausi Musarum fontes. Atque hic perstringi Hesiodum volunt, qui se quondam à musis doctum canit in Theogonia Hippocrenen hausisse, quod nusquam reperio, hoc tamen ipsis, quibus hic utitur Persius, verbis attribuit Hesiodo Asclepiades l. 4. Anthologiæ c. 27. & Antipater l. 2. Anthol. c. 47. verum hoc de Ennio refert Propert. 3. l. 2. el. 2 Equino, quem ungula Pegasum aperuisse fabulantur, hinc Hippocrenen dictum. *Bellerophontei qua fluit humor equi.* Propert. 3. l. 2. el. 3 Duos habente vertices, Tithorea sc. & Hyampeum. 4 Vt Ennius, qui Homeri animam in se migrasse somniavit. Ipse in Annalibus & Epicharmo. 5 Monte Phocidos Baccho & Apollini sacro. 6 Afflatu divino ex haustu fontis sacri & quasi per somnium. 7 Grandisonum hunc fastum, *vel*, ipsas Musas ab Helicone Bœotio monte dictas. 8 A luctu Pirenes, cujus ex lacrymis manavit ille fons. *vel*, ab affectu. pallorem innuit è studio diuturno contractum. 9 Fontem in Acrocorintho Musis sacrum. 10 Poëtis, quorum statuas in bibliothecam Apollinis receptas hederæ cingunt. 11 Errantes, adhærentes, *vel* ultro delatæ, ut Fannio, *Horat. Sat.* 4. *lib.* 1. 12 Subrusticus, semipoëta *al.* Satyricus, utpote agrestis. 13 In ædem Camœnarum, & Apollinis ab Augusto in Palatio extructam, ubi poëtarum opera asservabantur. *vel*, ad conventicula sacrorum vatum privata sub Nerone. 14 Vnde vero tot ubique poëtæ? *vide argumentum prologi supra*, & de psittaco, pica & corvo reducis Augusti salutatore. quæ nos ad Martial. l. 14. epigr. 74. & 76. A quis vero, à musis alienos, nec ad Poësin natos (Gallos item, Hispanos, atque Italo cœlo non natos hic taxare videtur) egestate tamen adactos vel lucro allectos ad scribendum comparat avibus, quæ blandiente cibo solent ——— 15 ——— enisi ut humanas voces assequantur & exprimant. 15 Novorum scilicet artificiorum magistra & inventrix inopia. *Paupertas impulit audax, Vt versus facerem.* Horat. 2. epist. l. 1. 17 A natura. 18 Quæ facit sequi. *Hellenism.*

19 *Quod*

19 Quod si cui ulterioris præmii spes affulserit, quam quæ ineptos plerosque ad poesin excitat egestas,

19 *Quod si dolosi spes refulserit nummi,*
20 *Corvos poëtas, & poetrias picas*
Cantare credas Pegaseïum 21 *melos.*

& quæ parasiticos alios poëtastros famelici ventris sagina ——— 20 ——— Videbis hiantes corvos factos poëtas, & loquaces picas audies poëtrias jam factas carmen ientare Pierium, fonte Musarum, quem Pegasi aperuit ungula, dignum. 21 Choliambo huic ἕτερον πόδα χωλὸν manum porrigunt non pauci: atque σκάζοντα volunt sublevatum, alii geminando l. in *melos*, alii loco ejus substituendo *nectar*. Irata, credo, hisce pocillatoribus critica, qui auribus nectareum præbent scyphum. vide Ang. Politiani Miscell. c. 14. Sed & Scoppæ Collectan. c. 34. ubi ex autoritate Homeri & Martiani Capellæ asseritur priorem τῆ *melos* produci posse.

SATYRA I.

Reprehendit in nobilibus, ipsoque imprimis Nerone ambitiosam in poëmatis scribendis vanitatem, in quibus ut & in causis forensibus ad voluptatem & ostentationem, neglecto vero & honesto, obsoleta verba, figurarum pigmenta & rhythmicos numeros affectabant. Perstricta itaque tum auditorum, tum recitantium mollitie; qualem suarum satyrarum lectorem velit, docet.

1 O Quanta est hominum ubique in studiis, votis, & actionibus vanitas. Abruptum initium & plane Satyricum. videtur autem imitatus illud Lucretii ex principio 2. l. *O miseras hominum mentes, O pectora cæca.*

2 Progressurum in Satyra

P. 1 *O Curas hominum! ô quantũ est in rebus inane!*
2 (M. *Quis leget* 3 *hæc?* P. *min' tu istud ais?*
M. *nemo hercule.* P. *nemo?* (*re?*
M. 4 *Vel duo, vel nemo. turpe &* 5 *miserabile.* P. *quâ-*
6 *Ne mihi Polydamas, & Troiades* 7 *Labeonem*
Pratulerint? 8 *nugæ. nõn, si quid* 9 *turbida Roma*
10 *Elevet,* 11 *accedas, examenve improbum in illa*
Castiges trutina: 12 *nec te quæsiveris extra.*
Nam Roma 13 *quis non? ah, si fas dicere! sed fas*

poëtam (introductus ex Horatiana imitatione 1. Sat. 2. l.) monitor interpellat, eum à scribenda Satyra dehortatus, M. itaque monitorem designabit, P. Poëtam. 3 Has Satyras. 4 Pauci adeo. 5 Misere tibi peribit poëma quod autori, nemini legente, nihil allaturum sit gloriæ. 6 Hoccine adeo miserum est, si ut Hector quondam verebatur ne Polydamas filius Antenoris, Troes & Trojanæ mulieres ἑλκεσιπέπλοι (Homer. Il. χ) ipsum Achille inferiorem censerent, si se reciperet intra muros cum cæteris Trojanis, ego itidem vererer, ne Nero & molles atque effœminati Trojugenæ prætulerint mihi ——— 7 ——— Actium Labeonem, qui Iliada Homeri inepte transtulit? 8 Nugæ mihi sunt imperitorum judicia. 9 Præcipitis & corrupti sensus. 10 Pro vili & levi habeat, *vel contra* ad sidera tollat. 11 Assentiaris, nec te iniquo Romanorum judicio censendum subjicias. 12 Tu te judica, tibi sano & sapienti place, neque te ex opinione vulgi æstima. 13 Quis non se extra quærit? *vel*, quis non est iniqui judicii.

Tunc.

Tunc, [14] *cum ad canitiem, & nostrum* [15] *istud vivere triste*
Aspexi, & [16] *nucibus facimus quæcunque relictis,* 10
Cum [17] *sapimus patruos: tunc, tunc,* [18] *ignoscite.* M. [19] *nolo:*
P. *Quid faciã? sed sum petulanti* [20] *splene* [21] *cachinno.*
Scribimus [22] *inclusi,* [23] *numeros ille,* [24] *hic pede liber,*
Grande aliquid, [25] *quod pulmo animæ prælargus anhelet.*
[26] *Scilicet hæc populo,* * *pexusq; togaque recenti,*
Et [27] *natalitia tandem cum* [28] *sardonyche* [29] *albus,* 16
Sede leges celsa, liquido cum [30] *plasmate guttur*
Mobile collueris, [31] *patranti* [32] *fractus ocello.*
Heic, neq; more probo videas, [33] *neque voce serena* 19
Ingentes [34] *trepidare* [35] *Titos, cum carmina* [35] *lumbum*
Intrant, & tremulo [37] *scalpuntur ubi intima versu.*
[38] *Tun' vetule auriculis alienis colligis escas?*
Auriculis, quibus & dicas [39] *cute perditus,* [40] *ohe!*
[41] *Quo didicisse, nisi hoc* [42] *fermentũ, & quæ semel intus*
Innata est, rupto [43] *jecore exierit* [44] *caprificus?* 25

14 Cum videam eos improbe agere qui nucibus & puerilibus nugis relictis virilem sumserint togam. ----15---- quos jam canos existentes sapuisse oportuit, nec carminibus, qui juvenum lusus sunt, immorari. Vendos versibus vacantes exagitat infra v. 22. & Neroni hinc fuisse doctrinæ elementa autumat Tacitus 13. An.

——16—— Qui vita severi volunt videri, *Hellenismus* vivere pro vita--17-- Et rigidi aliorum censores sunt, ut patrui nepotum. *subtimida autem est reprehensio in prima persona.* videntur item hæc omnia abusque *sed fas Tunc* non inepte dici posse ex persona Monitoris poëtam monentis, ne sibi juvenis censoriam arripiat virgam; majoris fore autoritatis & ponderis si quando canorum & annorum gravitate spectabilis & verendus in vitia invehatur. 18 Si urbem Satyrico perfundam aceto. 19 Hoc etiam ex poëtæ persona potest intelligi fluctuantis & nolentis quidem, ut præ se fert, scribere, tandem vero victi vitiis Romanorum, atque natura sua in risum & rigidum cachinnum proclivi. 20 Qui æquo major intemperantiam risus ciet. sum itaque natura--21--- irrisor, Satyricus. 22 Inclusi Museo secessu. *Qui facis parva sublimia carmina cella.* Iuve. 5. Sat. 28. v. 23 Carmina poëtæ. 24 Orator prosa. 25 Quod non sine anhelitu recitet, etiam cui pulmones validi, quæ spirandi instrumenta & officina. 26 Scilicet is studiorum finis ut lauderis, ut recites, crines vel toga pexa indutus. vide Mart. epigr. 58. l. 2. 27 Natali die vel muneri missa vel gestari solita. 28 Annulo cui includitur Sardonyx. 29 Veste candida indutus. 30 Potione ad leniendam vocem. 31 Libidinanti & in lasciviam profuso, vel quales Iuvenalis dixit, *oculosque in fine trementes.* Sat. 7. v. 240. 32 Solutus. 33 Turbida & confusa acclamatione. 34 Gestire, exilire. 35 Nobiles Romanos Titi & Marci prænomine insignes, vel Augustanos satellites à Nerone delectos. 36 Sedem libidinis, renes. 37 In libidinem excitata pruriunt, & titillantur præcordia obscœno versu tremula voce recitato. 38 Quem tibi solide sapere oportuit. tu aliis voluptatem carminum paris? 39 Perfrictus frontem. Impudens, *vel,* studio aut etiam senio cutem contractus. 40 Vox senis juveniliter exultantis, & sibi in obscæno teneroque carmine applaudentis. *& inducit quæ sequuntur.* 41 Quid mihi profuerit didicisse? nisi hæc ——42—— Scientia quæ me fervefacit & attollit, non secus ac massam fermentum. ----43---- E sede scientiæ prodierit tandem in aliorum usum in meam laudem? 44 Gloriæ cupiditas. caprificus vero è muris erumpens saxa disjicit, Plin. 16 l. 19. Mart. 10 l. 2. epigr. Iuven. Sat. 10 v. 145.

45 En pallor, seniumque. ô mores! usque adeóne
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
46 At pulchrum est digito monstrari, & dicier, hic est.
Tun' 47 cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas? 48 Ecce inter pocula quærunt
49 Romulidæ saturi, 50 quid dia poëmata narrent.
Heic aliquis, cui circum humeros hyacinthina 51 læna
Rancidulum quiddam 52 balba de nare locutus,
53 Phyllidas, Hipsipylas, vatum & 54 plorabile si quid
55 Eliquat, & tenero 56 supplantat verba palato.
57 Assensere viri. 58 nunc non cinis ille poëta
Felix? non 58 levior cippus nunc imprimit ossa?
Laudant convivæ, nunc non è 59 manibus illis,
Nunc non è tumulo, fortunataque favilla
Nascentur 60 violæ? Rides (61 ait) & nimis 62 uncis
Naribus indulges. an erit qui velle recuset
63 Os populi meruisse: & 64 cedro digna locutus,
Linquere 65 nec scombros metuentia carmina, nec thus?
66 Quisquis es, ô modo quem ex adverso dicere feci,
Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit,
67 Quando hæc rara avis est, si quid tamen aptius exit, (est:
Laudari metuam. 68 neque enim mihi cornea fibra

45 Ingenii hæc ostentatio, *inquit Poëta Iron.* ampla satis merces est palloris ex studio & perditæ senio cutis. 46 Instat cute perditus poëtaster, inquiens, Dulcis tamen est, fama & populi præconium, ubi prætereuntium digito monstror, atque puerorum manibus in scholis teror. Nero a. carmina sua publice in scholis prælegi imperabat. 47 Puerorum nobilium illa in scholis ediscentium cirros. i. cincinnos alentium, qui iis grandioribus tondebantur. 48 Laudem, *Responaet Poëta*, volo, sed sobriam, non inter pocula & epulas à temulentis. Mart. l 4. 49 Romani proceres, Romulo oriundi. 50 Ansam fabulandi. 51 Cui hyacinthina vestis, qua in convivio & triclinio uti licebat, non in foro, accubitoria, à χλαῖνα. *nobilem autem & divitem innuit.* 52 Emisso per nares spiritu. 53 Fabulas è trivio amatorias. Phyllidos amantis Thesea, & Hypsipyles Iasonem. 54 Elegiacum. 55 Liquida voce pronunciat. 56 Palato illidit & infringit, *trippeth out*, ut blæse & dulcius sonent, non viriliter. *Metaphora à luctatoribus.* 57 *Iron.* molles auditores acclamarunt. vide quæ ad Martial. epigramma 4. l. 1. th. 58 Post illorum assentationes, annon illi mortuo ossa molliter quiescunt sub tenui & sine pondere terra? *Ironice*, vide quæ adnotavi ad ultimum vers. Hippolyti Senec. 59 Sepulchris. 60 Flores *Iuven. Sat. 7. & in urna perpetuum ver.* quos è sepulchro natos, pacatæ & felicis defunctorum conditionis argumentum credebat superstitiosum vulgus. 61 *Ait mentor.* 62 Crispanti naso nimis satyrice irrides, naso suspendis ut lance. Turn. 4. 9. 63 Famam, laudem. 64 Carmina diuturnitatem & immortalitatem promerita. cedri autem succo peruncta tineas & cariem non sentiunt. 65 Non metuentia ne aromatis & salsamentis, garo è scombris vel ipsis scombris *anchoris* involvendis mandentur, ineptas enim chartas manet hoc fatum, ut thuris piperisque fiant cuculi. Mart. epigr. 2. & 49. l. 3. 66 Quisquis es, *inquit Poëta*, quem induxi modo me monentem & mihi objicientem, cape jam animi mei sententiam manifestam. 67 Licet concinnum poëma rara avis sit, & Phœnix alter. 68 Neque enim mihi est cor durum, insensum, ἄτεγκτος.

69 Sed

[69] Sed recti finemque extremumque esse recuso
Euge *tuum &* Belle. *[70] nam belle hoc excute totum,*
[71] Quid non intus habet? [72] Non heic est Ilias [73] Actij
[74] Ebria [75] veratro, non si qua elegidia [76] crudi
Dictarunt proceres, non quicquid denique lectis
Scribitur in [77] citreis, [78] calidum scis ponere sumen,
[79] Scis comitem horridulum trita donare lacerna:
Et, verum, inquis, amo, verum mihi dicito, de me.
* *([80] Qui pote? [81] Vis dicam? nugaris, [82] cum tibi calve*
Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.
[83] O Iane, à tergo quem [84] nulla ciconia pinsit,
Nec [85] manus auriculas imitata est mobilis albas,
Nec linguæ, quantum [86] sitiat canis [87] Apula, tantum.
Vos ô [88] patricius sanguis, quos vivere fas est
[89] Occipiti cæco, [90] posticæ occurrite sannæ)
Quis populi sermo est? [91] quis enim? nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, [92] ut per leve severos
Effundat junctura ungues. scit tendere versum
Non secus ac [93] si oculo rubricam dirigat uno:

69 Sed nego ad clamationes tuas, *Euge belle*, &c. de quibus vide quæ ad Mart. epigr. 4. l. 1. th. nego inquam laudationem tuam esse finem & scopum studiorum & actionum. 70 Si enim velis examinare & perpendere has adulatorum & sportula conductorum clientum acclamationes. 71 Quid non habet adulationis & vanitatis? 72 Verum hoc meum carmen non pro fine habet laudem sed honestum & bonum, non itaque est Ilias ———— 73 ———— Labeonis, v. 4. supra. 74 Digna elleboro, quod Labeonis insaniam & phrenesim purget, *vel*, Ad quam scribendam Labeo tardum ingenium excitavit & coëgit, sumpto ———— 75 ———— Elleboro albo, quod cerebrum purgat acuitque, quod sumtitasse fertur Carneades adversus Zenonis libros scripturus. 76 Gulosi, temulenti, à cœna & poculis crudi stomacho. 77 Divitum è citro factis triclinaribus, *aut* etiam lucubratoriis. vide quæ ad Iuven. 7. Sat. 104. v. 78 Dare cœnam lautam. (de sumine vide quæ ad Mart. 13. 44. vide & epigr. O μοδὺς μοὶ ... τόμων. Anthol. l. 2. c. 10.) & ———— 79 ———— Vestes depexas clienti tenuiori. * *Septem lineas sequentes interrupte inter-serit Poeta.* 80 Qui fieri potest ut donis corrogatus verum dicat? 81 Vin' ut ego tuis largitionibus non corruptus verum dicam? 82 Cum tibi (ô calve & insulse) venter obesus instar aqualiculi prominens arguat ingenium obtusum, fieri potest ut subtile quid à te aut acutum expectemus. 83 Bifrons, id est, sapiens qui vides πρόσω καὶ ὀπίσω, ô te beatum. 84 Nullus digitus in formam rostri ciconiæ incitat, *pecketh*. à tergo extentus deridet. 85 Asini aures intus albis pilis hirsutas, easdemque mobiles, quas exprimunt duo digiti extenti & moti. 86 Nec tantum linguæ quantum sitiens canis exerit. 87 Apuliæ enim intensus calor exiccat. 88 Senatorum filii, nobiles. 89 Absque oculis ab occipitio. 90 Derisioni à tergo obviam ite, ab adulatore vobis cavere. 91 *Respondet assentator muneribus corruptus.* Quis enim alius populi de te sermo est, quam te esse exactissimum poëtam, omnibus numeris absolutum atque extra judicii aleam positum? 92 Metaph. à marmorariis ducta, qui inter expoliendum juncturæ levitatem ungue explorant, ne qua sit scabrities vel asperitas. 93 Metaphora à fabris lignariis, qui ad amussim creta vel rubrica notant quod fabrefactum & politum velint, idque clauso altero oculo, ne distracti radii male colliment.

Sive opus in [94] *mores, in* [95] *luxum, in* [96] *prandia regũ*
Dicere, res grandes nostro dat musa poëta.
[97] *Ecce modo heroas sensus afferre videmus*
Nugari solitos Græce, [98] *nec ponere lucum*
Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
Et focus, & porci, & [99] *fumosa Palilia fœno:*
Vnde [1] *Remus, sulcoque terens dentalia,* [2] *Quinti,*
Quem [3] *trepida ante boves Dictatorem induit uxor:*
Et tua aratra domum lictor tulit. [4] *euge poeta.*
[4] *Est nunc* [5] *Brisæi quem* [6] *venosus liber Acci,*
Sunt quos Pacuviusque, & [7] *verrucosa* [8] *moretur*
[9] *Antiopa,* [10] *ærumnis cor luctificabile fulta.*
Hos pueris monitus patres infundere * *lippo*
Cum videas, quærisne, unde hæc [11] *sartago loquendi*
Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
[12] *Trossulus exultat tibi per subsellia levis?*
[13] *Nilne pudet, capiti non posse pericula cano*

94 Sive opus sit scribere Comœdiam quæ morum & vitæ humanæ speculum: sive --- 95 --- Satyram, quæ luxum, delicias aliaque vitia carpit: sive --- 96 --- Tragœdias, quarum argumenta prandia regum impia, ut Atrei, Thyestæ, Terei, imo grande & grave epicum carmen summa dexteritate, & arte scribere novit noster poëta. 97 Videmus Neronem & alios, *inquit poëta*, qui solebant è Græcis transferre, & certamina artium in ludis Græcis inire; modo audere & proferre heroica argumenta, cujusmodi sunt Troica Neronis & Ilias Labeonis. 98 Qui ne lucum quidem cucurbitam cupressumve simulare sciant; imo ne rus quidem laudare: quæ poeticès tyrunculis progymnasmata sunt. 99 Festa in honorem Palis deæ pastorum 1. Kal. Majas, qui dies natalis fuit urbis Romæ. quibus rustici conjectis in ignem fœno & stipula fumum & flammam transilientes se expiari credebant. Victorino autem Parilia dicuntur, quod illo anni tempore omnia sata parturiant, pariantque, & Athenæo, 8. l. 16. c. παρίλια. 1 Vnde frater Romuli ortum habuit. I. *unde authores Romani generis ortum habuerunt.* 2 Et tu ô Quinti Cincinnate, quem arantem missus à S.P.Q.R. viator Dictatorem salutavit. Plin. 8. l. 3. c. 1. *unde & nobiles & patres prodierunt.* 3 Racilia, festiva vel perterrita toga induit maritum Dictatorem jam salutatum, & viator te dictatorem salutatum missus aratrum tuum portavit domum. 4 *Scoptice.* Egregius sane poeta, qui alta illa & sublimia aggreditur, præludiis hisce poeticis non exercitatus. * *Alius est qui aspera & obsoleta veterum poetarum verba affectat.* 5 Bacchici, & Baccho qui Brisæus dictus, quod Accius scripsit Bacchas Tragœdiam: & legi potest *Brisæis*, ut sit nomen tragœdiæ scriptæ ab Accio, ut Antiopa tragœdia scripta à Pacuvio, veteri item tragœdiographo. 6. Turgens & sufflatus. 7 Salebrosa & aspera. 8 Delectet. 9 Tragœdia de Antiopa uxore Lyci regis Thebarum, qui eam à Iove sub specie Satyri compressam repudiavit, superinducta Dirce, à qua multis modis cruciata est Antiopa. 10 *Citat hæc ex Pacuvio ut impropria audacia, & affectati soni.* * Vide Sat. 2. v. 72. 11 Locutio confusa, aspera, & odiosa instar strepitus sartaginis. 12 Trossuli dicti equites Romani, quod Trossulum oppidum sine ped tum auxilio ceperint, *vel* leves, i. delicati & molles auditores exultant & applaudunt tibi. 13 Tu autem patrone. *hic a. obiter perstringit Oratorum vanitatem, qui laudi & famæ artificii sui student magis quam clientum capiti & vitæ.* cur non potius à sene ac misero reo capitale periculum avertis, quam laudem eloquentiæ affectas? *Cupit se approbare, non causam lenocinia & flores artis conquiris, &c.* de Montano, Seneca præfatione ad 4. l. Controvers.

Pellere,

Pellere, quin [14] *tepidum hoc optes audire :* decenter !
[15] *Fur es,*[16] *ait Pedio :* [17] *Pedius quid crimina* [18] *rasis*
[19] *Librat in antithetis.* [20] *doctas posuisse figuras*
Laudatur , [21] *bellum hoc.* [22] *hoc bellum ? an Romule ceves ?*
[23] *Men' moveat quippe, & cantet si naufragus, assem*
Protulerim ? cantas cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes ? verum [24] *nec nocte paratum*
Plorabit, qui me volet [25] *incurvasse querela.*
[26] *Sed* [27] *numeris decor est , & unctura addita* [27] *crudis :*
Claudere sic versum didicit,[28] Berecyntius [29] Attin,
Et,qui cœruleum dirimebat [30] Nerea [31] delphin,
[32] Sic. *costam longo subduximus Apennino.*
[33] Arma virum , *nonne hoc* [34] *spumosum & cortice pingui ?*
[35] *Ut ramale vetus prægrandi subere coctum.*
[36] *Quidnam igitur tenerum , & laxa cervice legendum ?*

14 Tepidam & modicam laudationem.
15 Expilasti fanum Æsculapii.
16 Ait accusator Pedii, patronus Cirenensum.
17 Quid contra refert Pedius, *vel* Pedii patronus ? non diluit crimina lacertis argumentorum, sed sententiis & figurarum flosculis usus, Neroni vel judicibus placere studet.
18 Nimium politis.

19 Expendit, ut sint invicem parisa & isocola. 20 Alii legunt *doctus, ut sit qui sciat posuisse figuras.* Hellenismus. 21 hoc, *inquiunt Auditores*, pulchre & belle dictum est. 22 Hoccine bellum ? *repetit cum indignatione poeta.* Heu quantum degenerastis à mascula & Romana virtute, qui verboso & λογοδαιδάλῳ rabulæ applaudatis, adulatorie & quasi canum more clunes agitantes ? 23 Ego certe non magis moveor hujusmodi oratione præpostera , quæ causa deserta lenociniis artis se venditat : quam si quis tabulam naufragii sui (pro more naufragorum) pictam ex humero portans cantaret , cum fletu eum & voce lamentabili me ad misericordiam movisse oportuisset, quo illi assem darem. 24 Non meditatum & effictum. 25 Flectere, & movere ad misericordiam. 26 Redit poeta ad sui temporis poetastros, &, ut ita dicam, carminifices, qui omnem carminis laudem in concinna versus structura & rhythmo positam credebant ——— 27 ——— Versibus ipsis, utcunque rerum pondere & soliditate destitutis , nec ad judicii solem excoctis , figuratis nimium & audacibus, atque compositione tessellata scrupulosis. 28 *Videntur ista citari ex Attine Neronis , de quo Dio : in his autem poeta rhythmum improbat.* 29 Puer adamatus Cybele dictæ Berecynthiæ à monte Phrygiæ Berecyntho , ubi colebatur. 30 Mare. *Metonym.* deum scilicet maris. 31 Vehens Ariona. 32 *Et hic versus , de Pœnis partem Apennini disrumpentibus , ineptus est ; habet enim ultimam Penthemimeri similiter cadentem, & in quinto affectatum spondeum quem costam subductam quidam exponunt.* 33 Siquidem (objicit turgidorum versuum affectator) grandia carmina & sublimia non probas : quid tibi videtur Virgilii Æneis ? annon & hæc ——— 34 ——— turgescens charactere inflato ? 35 Est sane , *respondet Persius* , ramus vel arbor grandis corticis , sed cujus humorem decoxit ætas. i. sublime carmen & solidum est. 36 Quodnam igitur carmen est minus asperum, elegantia gestus & molliter flexa cervice inter pronunciandum ?

37 Torva

[37] Torva [38] Mimalloneis implerunt cornua [39] bombis
Et raptū [40] vitulo caput ablatura [41] superbo
[42] Bassaris, & [43] lyncem [44] Mænas flexura [45] corymbis
[46] Evion ingeminat, [47] reparabilis adsonat Echo.
[48] *Hæc fierent, si* [49] *testiculi vena ulla paterni*
Viveret in nobis? summa [50] *delumbe saliva*
Hoc natat in labris: & in [51] *udo est Mænas, & Attis,*
[52] *Nec pluteum cædit. nec demorsos sapit ungues.*
M. * *Sed quid opus teneras mordaci radere vero*
Auriculas? [53] *vide sis ne majorum tibi forte*
Limina [54] *frigescant:* [55] *sonat heic de nare canina*
Litera. P. *Per me equidem sint omnia protinus* [56] *alba.*
Nil moror. euge. omnes omnes bene miræ eritis res.
Hoc juvat: [57] *heic, inquis, veto quisquam faxit oletum.*

37 *Resp. Poëta Ironice: hac è Bacchis Neronis, quarum meminit Xiphilin. in Nerone, quoad verba tumida, quoad materiam elumbia, junctura porro tenera, quorum duo clausum habent Penthemimeri consonum, & quæ alternatim rhythmica sunt, tertio similiter cadenti primo, quarto vero secundo.*

38 Mimallones dicuntur Bacchæ à Mimante Ioniæ monte, Baccho sacro. vel à μιμεῖσθαι. 39 Proprie apum sono, hic tubarum & cornuum. 40 Pentheo, quem mater aliæque Bacchides furore correptæ vitulum esse putantes discerpserunt. 41 Bacchi & Orgiorum contemptori. 42 Agave mater Penthej. Bassaris vero est Bacchi ministra, dicta à Bassareus, quod nomen Bacchi est, à βάζειν. i. vociferando, *al.* à pelle vel genere vestis, qua induebantur Bacchi sacerdotes. *lateri cervina sinistro Vellera dependent.* Ovid. 6. Met. de Progne habitum Bacchæ sumente. 43 Qui currum Bacchi trahit. 44 Baccha à μαίνεσθαι. furere. 45 Fræno ex hederis seu corymbis intortis ornato, *vel* virga è thyrso. 45 Bacchum à voce bacchantium εὐοῖ. vel à Iove salutatum εὖ υἱόν, ob res strenue gestas in bello adversus gigantes. 47 Repercussa resonans. 48 *Hujusmodi carmina.* 49 Priscæ & masculæ virtutis. 50 Hæc enervia non petuntur ex imo pectore, blæse tantum & tenere formantur in extremis labris, & primore lingua, quæ saliva scatet. 51 Liquida & molli voce recitantur illæ fabulæ Neronis, Bacchis & Attis. 52 Non sapit intenti studii notas ubi poëta cogitabundus *Sæpe caput scaberet, vivos & roderet ungues.* Horat. Sat. 10. lib. 1. * Sint hæc ita sane, quid ad te? tun' solus contra ibis & irritabis nobiles mordaci tua reprehendendi libertate offensos? 53 Vide si vis: de autem corripitur, tanquam à vido, olim 3. conjug. ut cave, vale, fervere. 54 Ne potentum fores, sportulæ & mensæ frigide minusque grate te excipiant. Iuven. 3. Sat. *Limine submovetor.* Alii exponunt, Ne quis potentiorum tibi mortem frigidam inferat, allusumque volunt ad illud Horatii. Sat. 1. l. 2. *O puer ut sis Vitalis metuo, majorum ne quis amicus Frigore te feriat.* nec male. 55 In his enim potentiorum liminibus facilis est ira. *vel*, In his Satyris tuis nimium est mordacitatis & caninæ facundiæ. R. enim litera est irritati & hirrientis canis. 56 Quando ita vis: sint quidem per me omnia, quæ faciunt, scribunt, dicunt, pulchra honesta, proba. *Concessio Ironica*, hoc nimirum te aliosque Romanos delectat, ut laudemini, ut approbemini ubique. 57 Vt nefas ducitur in sacro loco alvum exonerare vel mejere, ejusque religionis symbolum appinguntur angues tanquam genii loci, & qui inde terreant & submoveant pueros: ita (inquis) sacrosancta sint Neronis & nobilium carmina; cautum sit ne quis ea Satyrico aspergat aceto vel urina; discedo itaque.

Pinge

Pinge duos angues; pueri, sacer est locus: extra
Mejite. discedo. [58] *Secuit* [59] *Lucilius* [60] *urbem,*
[61] *Te Lupe, te Muti, &* [62] *genuinum fregit in illis.*
Omne vafer vitium [63] *ridenti* [64] *Flaccus amico*
Tangit, & admissus circum præcordia ludit,
Callidus [65] *excusso populum suspendere naso:*
Men' mutire nefas, nec clam, nec [66] *cum scrobe? M.*
Nusquam.
P. [67] *Heic tamen infodiam. Vidi vidi ipse, libelle:*
[68] Auriculas asini quis nō habet? [69] *Hoc ego opertū,*
[70] *Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo*
[71] *Iliade.* [72] *Audaci quicunque afflate Cratino,*
[73] *Iratum* [74] *Eupolide* [75] *prægrandi cum sene* [76] *palles.*
Adspice & [77] *hæc, si forte aliquid decoctius audis,*
[78] *Inde* [79] *vaporata lector mihi ferveat aure.*
[80] *Non hic,* [81] *qui in crepidas Grajorum ludere gestit*
Sordidus, & [82] *lusco qui poscit dicere, lusce:*
Sese aliquem credens, Italo quod honore [83] *supinus*
Fregerit [84] *heminas* [85] *Areti* [86] *ædilis iniquas:*
Nec qui [87] *abaco numero, &* [88] *secto in pulvere metas*
Scit risisse vafer, multum gaudere paratus,
Si [89] *Cynico barbam petulans* [90] *Nonaria vellat.*
[91] *His mane* [92] *edictum, post prandia* [93] *Callirhoën do.*

58 Cor autem discedā, cum Lucilius urbem libere notarit. 59 Qui primus Latinorum Satyram scripsit Iuven. Sat. 1. v. 20. 60 Mores Romanæ urbis. 61 Etiam nobiles nominatim: Rutilium Lupum Cos. & Mutium Albutium. 62 Mordicus carpendo. 63 Non indignanti. 64 Horatius, mirus artifex per jocum & amicitiam, civium Rom. vitia Satyris & epistolis perstringere. 65 Salse deridere & tecte, naso in iras & irrisiones non rugato, vide supra vers. 40. 66 Vt Midæ tonsor, *fab. nota.* 67 Huic libro insusurrabo, ut ille tonsor scrobi. 68 Omnes perverse judicant de carminibus, ut Midas de musicis: sonora modulatis præferunt. 69 Hoc allegoria tectum, ut illud scrobe. 70 Satyricam hanc ridendi libertatem tibi tam pro levi habitam. 71 Illius Labeonis, supra. v. 4. & v. 50. 72 Quicunque afflatus es legendo Cratino, qui maxima veteris comœdiæ libertate Atheniensium vitia carpebat. 73 Infestum vitiis. 74 Priscæ comœdiæ scriptorem. 75 Aristophane item comico. 76 Studiose seu ἐμπαθῶς legendo hos. 77 Mea. 78 Ab iis tribus Poëtis Comicis eorumque lectione. 79 Calefacta, præparata. 80 Non hic mihi lector sit. 81 Qui Græcorum cultus elegantiam, instituta & studia sprevit. 82 Qui corporis vitium alteri exprobrare gaudet. Naturalia vero corporis vitia non sunt in aliis reprehendenda. Plato in Protagora commiseratione potius digna. Aristot. Ethic. Nicom. 3. l. c. 5. 83 Vultu elatus, inflatus, quod in municipio aliquo obscuro Italiæ magistratu functus sit, utcunque imo. Ædilatu scilicet. 84 Ab ἥμισυ, dimidios sextarios, hic pro omni mensura. 85 Oppidi in Tuscia. Alii legunt *Eretii* quod Sabinorum oppidum. Stephano ἤρητον. 86 Ædilium inter alia munera erat iniquas mensuras frangere. 87 Arithmeticorum tabula. 88 Figuras, quas Geometræ virga in pulvere depingunt. hoc autem extremæ est dementiæ & impudentiæ, res per se laudatas deridere velle, artibus & Philosophis illudere. 89 Alludit ad Diogenem, cui barbam vellebat Lais. 90 Meretrix. quæ à nona hora prostat. 91 Hujusmodi auditoribus, & lectoribus vanis atque ineptis. 92 Edictum prætoris & forum, ad avaritiam. 93 Scortum, ad libidinem.

SATYRA II.

Gratulatus Macrino sapientiam, quæ sola recte orare docet; *a* aliorum impia, stulta & inutilia vota damnat. *b* Illos deinde taxat, qui aliud voto velle, aliud re agere videntur. *c* Eos denique ridet, qui deos, cupiditatis suæ modulo eos metientes, opimis hostiis & muneribus colunt: cum revera dii non munus sed mentem, non plenas sed puras respiciant manus.

Hunc, Macrine, [1] diem numera [2] meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit [3] candidus annos.
Funde merum [4] Genio. non tu prece poscis [5] emaci,
Quæ [6] nisi seductis nequeas committere divis,
At [7] bona pars procerum [8] tacita libabit [9] acerra.
Haud cuivis promptum est, [10] murmurque humilesque susurros
Tollere de templis, & [11] aperto vivere voto.
a [12] *Mens bona, fama, fides, hæc* [13] *clare, & ut audiat hospes:*
Illa sibi introrsum, & sub lingua immurmurat: ô si
[14] *Ebullit patrui præclarum funus! & ô si*
Sub rastro [15] *crepet argenti mihi seria* [16] *dextro*
[17] *Hercule! pupillumve utinam, quem proximus heres*
[18] *Impello,* [19] *expungam: namque est* [20] *scabiosus, & acri*
Bile tumet, Nerio jam tertia [21] *ducitur uxor.*
Hac sancte ut poscat, [22] *Tiberino in gurgite mergis*

1 Natalem. 2 Niveo, albo: à Thracum more, qui faustos dies albis calculis, infelices nigris computarunt. 3 Felix ipse & faustus. 4 Angelo, quem credebat antiquitas una genitum, pædagogum custodemque datum, cui lautius indulta natali quoque die sacra fiebant, preces ac vota concipiebantur, hunc itaque quum qui injusta & impia precantur, cæsis victimis sibi propitium imo obsequentem reddere volunt, ut justa & pia precatus, vino & thure placa. 5 Conditionali, ἐμπορικῇ Horat. 29. od. 3. l. *Votis Pacisci.* 6 Nisi semotis ab arbitris, ne audiant homines quæ tu à diis poscis. 7 Magna. 8 Ipsi taciti, submissa voce & ore arcano. 9 Thuribulo. 10 Tacitas preces. 11 Nihil deum rogare quod non palam liceat. Martial. epig. 40 l. 1. 12 Contingant mihi. 13 Scilicet precatur. 14 Pro Ebullierit, ut dedim pro dederim; Casaub. Metaph. ab aqua ebulliente. O utinam patruus meus dives efferatur, funalibus seu funebri pompa splendidus, mihi relicturus præclaram hereditatem! 15 Juvenca mihi fodienti arantive. 16 Propitio, favente. 17 Opertorum thesaurorum præside, vel πλουτοδότῃ, cui eo nomine decimæ penduntur. 18 Subsequor, in secunda cera substitutus heres. 19 Ex tabulis testamenti, *rectius* de medio tollam. i. ex vita. 20 Namque & spem & rationem voti facit ipsius καχεξία: ex suffusa enim bile est valetudinarius. 21 Ad sepulchrum, *vel* in matrimonium, fœneratori illi tertia ducitur uxor, mea tamen vivit. 22 Vota aut sacra facturis mos erat se viva aqua purificare. Juven. Sat. 6. vers. 524.

Mane

Mane caput bis, terque, & [23] *noctem flumine purgas.*
Heus age, responde, (minimum est quod scire laboro:)
De Iove quid sentis? [24] *estne ut praeponere cures*
Hunc cuiquam? cuinam? vis Stajo? an scilicet hæres?
Quis potior judex, puerisve quis aptior orbis? 20
[25] *Hoc igitur quo tu Iovis aurem impellere tentas,*
Dic agedum Stajo: pro Iuppiter ô bone clamet,
Iuppiter! at sese non clamet Iuppiter ipse?
[26] *Ignovisse putas, quia cum tonat, ocyus ilex* 24
[27] *Sulfure discutitur* [27] *sacro, quam tuque domusque?*
[28] *An quia non fibris avium,* [29] *Ergennaque jubente,*
Triste jaces [30] *lucis,* [31] *evitandumque* [32] *bidental,*
[33] *Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam* 28
Iuppiter? aut quidnam est qua tu mercede deorum
[34] *Emeris auriculas?* [35] *pulmone, & lactibus unctis?*
* *Ecce avia, aut* [36] *metuens divum matertera, cunis*
Exemit puerum, frontemque atque uda labella 32
[37] *Infami digito, &* [38] *lustralibus ante salivis*
Expiat, [39] *urentes oculos inhibere perita,*
Tunc manibus quatit, & spem [40] *macrã supplice voto*
Nunc [41] *Licini in campos, nunc Crassi* [42] *mittit in ædes.*
Nunc optent generum Rex & Regina; puella 37

23 Noctis Veneream pollutionem, *aut* insomnia. 24 An censes Iovem justiorem esse aliquo homine? quo? an Stajo Albio Oppianico judice corruptissimo? an dubitas præferre Iovem Stajo? quis aut justior aut melior tutor Iove? 25 Audiat tamen sceleratissimus ille veneficus & corruptissimus Iudex Stajus vota hæc impia, quæ tu ad Iovem concipis, ille statim exclamabit indignabundus, O Iuppiter, quanto magis ipse Iuppiter fulmine vindicabit impias has preces? 26 Tu tamen credis Iovem tibi veniam ad omnia indulgere, quia vides arbores fulguritas te sospite, tuisque salvis. 27 Fulmine, quod θειῶδες. i. sulfureum. 28 An quia tu non fulguritus taces & expiandus consultis ovium extis à —— 29 —— Fulguritorum procuratore & expiatore Etrusco —— 30 —— Vt ilex fulmine icta in lucis parum castis, *vel* in bidentali quod æque ac lucus est colliculus sepimine conseratus & —— 31 —— sacrum, quod qui calcarit incestatur —— 32 —— cui fulgurito consecratur bidental, hoc est, locus in quem decidit fulmen circumseptus adjecta ara in qua bidentibus expiatur —— 33 —— An ideo credis Iovem se tibi præbere ludibrio & contemptui habendum? alludit ad Dionysium, qui auream Æsculapio barbam detraxit. 34 Stipulatus tibi obnoxios reddidisti? 35 An forte pinguibus extis? * *Ab impiis avarorum precibus descendit poëta ad superstitiosa mulierculatum vota.* 36 Superstitiosa. Pulchra est hæc diei lustrici hypotyposis, qui puellarum octavus est, puerorum nonus. quo die puerum lustrabant, votis pro eo conceptis & nomine illi indito, unde & Nominalis dictus. 37 Medio, qui cæteris contractis extendi solet in cinædorum & mollium notam, quod penem repræsentet. 38 Saliva purgatoriam vim habere credebatur, & ad fascina inhibenda valere. Bona vero scævæ causæ & ad placandam Nemesim, quam enormiori gloriæ invidere credebant, saliva, infamis digitus, & τῆς σχέσης effigies adhibebantur quasi præfiscinia. Plin. l.28.c.2. & 4. 39 Fascinantium oculorum, qui intuendo enecant, perniciem amoliri perita. 40 Ancipitem, lentam, *vel* ipsum puerum tenellum. de quo spes nondum magna. 41 Licinii Stolonis. *a'u imell.* Licinum Augusti libertum & tonsorem, & M. Crassi divitis. 42 Votis illi optat latifundia Licini & ædes Crassi, in quorum quasi possessionem mittit puellum votis suis superstitiosa mulier.

Hunc rapiant: quicquid calcaverit hic, rosa fiat,
Ast ego nutrici non mando [43] *vota; negato*
Iuppiter hæc illi, quamvis te [44] *albata rogarit.*
b [45] *Poscis opem nervis*, [46] *corpusque fidele senectæ:*
Esto, age: sed [47] *grandes patinæ,* [48] *tucetaque crassa*
[49] *Annuere his superos vetuere,* [50] *Iovemq; morantur,*
[51] *Rem struere exoptas cæso bove*, [52] *Mercuriumque*
[53] *Arcessis fibra:* [54] *da fortunare penates,*
Da pecus, & gregibus fœtum. [55] *quo pessime pacto*
Tot tibi cum in flammis junicum omenta liquescant?
Et tamen hic extis, & opimo vincere [56] *farto*
Intendit: [57] *jam crescit ager, jam crescit ovile,*
Iam dabitur jamjam: donec deceptus, & exspes
Nequicquam fundo [58] *suspiret nummus in imo.*
c *Si tibi crateras argenti,* [59] *incusaque* [60] *pingui*
Auro dona feram, [61] *sudes & pectore* [62] *lævo*
Excutias [63] *guttas,* [64] *lætari prætrepidum cor;*
[64] *Hinc illud subiit, auro sacras quod* [65] *ovato*
[65] *Perducis* [67] *facies. nam* [68] *fratres inter ahenos*,
Somnia [69] *pituita qui purgatissima mittunt,*
Præcipui sunto, sitque illis aurea barba.
Aurum, [70] *vasa Numæ,* [71] *Saturniaque* [72] *impulit æra.*

43 Hæc impia, stulta, noxia vota. 44 Candida & pura veste amicta. 45 Precaris à Diis robur, vires, & —— 46 —— Validum, quod sustentet senectutem, corpus, —— 47 --- Immodicus tamen cibus tuus, & —— 48 —— Multiplex, variæ concoctionis, cujusmodi sunt tuceta in & minutal è suillis carnib. minutim concisis —— 49 --- Votis hisce tuis respondere non patiuntur deos —— 50 —— Iovisque hac in re indulgentiam vel retardat, vel irritam facit. 51 Rem familiarem ἐπαυξῆσαι, augere exoptas, prodige interim boves mactans, superstitiose sc. proventum è crebris victimis sperans, tanquam apes seu Phœnices è cinere & rogo. 52 Deum Lucrinum. 53 Iugibus vocas victimis. 54 Da, *inquis*, ut fortunet res familiaris. 55 *Respondet Mercurius, vel Poëta.* Quo pacto fortunet & crescat tibi pecus, cum tu insanis sacrificiis tot pecudes absumas? peculii tui proprius carnifex & lupus. 56 Vel libo è farre, vino, melle, &c. 57 *Et falsa spe lactans, sibi dicit*, Iam, &c. 58 Tinniat jam rarior in fundo crumena prope exhausta sacrificiis. vel, *Pathos nummo attributum*. 59 Cælata. 60 Solido. *vel*, crassa lamina. 61 Præ gaudio. 62 Perverso. vel sinistro à vehementiori cordis commotione. 63 Sudoris, vel lachrymarum, quæ repentino sæpe gaudio oboriuntur. 64 Quia tibi cordi est aurum, diis etiam credis esse, vitiis tuis illos æstimans: & hinc, &c. *vel*, Credis superstitiosus tibi evenisse hoc aurum à Diis missum, quorum facies & femora auro illinis. 65 Triumphato & ex hostibus prædato. 66 Illinis. 67 Statuarum in Pantheo Romæ. 68 Stabant in Apollinis Palatini porticu effigies æneæ quinquaginta filiorum Ægypti, quibus ut & Apollini, Æsculapio, Isidi, &c. attribuit vetustatis superstitio vim in somnis indicandi curationes & remedia morborum. Quod si cui persuasum esset se ab his vel illis istorum fratrum certius ac verius somnium accepisse, eos præ cæteris coluit & inauravit. Alii ad Castorem & Pollucem referunt. 69 Pituita defæcata, discussisque humoribus vitiosis, certiora sunt somnia. 70 Et quoniam nobis homunculis aurum in deliciis & votorum summa est, hoc diis æquo gratum opinamur: atque hinc aurea jam omnia in templis, atque aurum per scelus, & nefas conflatum expulit è templis simplicitatem fictilium, qualia Numa in sacris adhibebat. Iuven. Sat. 1. v. 116. 71 Priscis in usu & in Saturni æde condita. 72 Loco & precio movit.

73 *Vesta-*

[73] *Vestalesque urnas, &* [74] *Thuscum fictile mutat.*
O [75] curvæ in terras animæ, & cœlestiū inanes!
Quid juvat hoc, templis [76] nostros immittere mores,
Et [77] bona diis ex hac scelerata ducere pulpa?
[78] *Hæc sibi* [79] *corrupto* [80] *casiam dissolvit olivo:*
Et [81] *calabrum* [82] *coxit* [83] *vitiato murice vellus;*
Hæc [84] *baccam* [85] *concha rasisse, &* [86] *stringere venas*
Ferventis [87] *massa* [88] *crudo de pulvere jussit.*
[89] *Peccat & hæc, peccat: vitio tamen utitur; at vos*
Dicite Pontifices, [90] in sancto quid facit aurum?
Nempe hoc, quod [91] Veneri donatæ à virgine pupæ,
Quin damus id superis de magna quod dare [92] lance
Non possit magni [93] Messalæ [94] lippa propago?
Compositum [95] jus [96] fasque [97] animo, sanctosque recessus
Mentis, & [98] incoctum generoso pectus honesto.
Hæc cedo ut admoveam templis, & [99] farre litabo.

73 Capedines & lavacra Vestæ.
74 Testas, vasa ex Etruria Romam allata, *vel* religionem simplicem ab Etruscis ductam.
75 Cernuæ & pronæ velut pecudes.
76 Inducere cupiditates & alia vitia nostra.
77 Existimare quæ diis bona sint, ex affectu nostro carnali.
78 *Hæc pulpa, i. carnalis corruptio, non contenta naturali rerum simplicitate, miscet & vitiat omnia. his tamen ita vitiatis utitur, saltem fruitur: diis tamen nulli sunt usui. Quorsum itaque diis hæc dicamus? emaci nempe nundinatione ut meliora ab iis accipiamus.*
79 Dum unguentum conficit & casiam & oleum perdit. 80 Sat. 6. vers. 36. 81 Tarentinam lanam, quæ optima. 82 Coquendo infecit, tinxit. 83 Liquore è conchylio muricis, qui & ipse periit. 84 Margaritam. *Pearle.* 85 E concha radere, conchæ enim adhærescunt, neque avelli queunt, nisi lima. Plin. 9. lib. 35. cap. 86 Conflare. 87 Metalli. 88 Ramentis & ballacis, quæ è fodinis eruuntur. *Care.* 89 Vitiosa est hæc luxuria. *vide supra 78 notam.* usus tamen aliquis ex his vitiis, sed auri in templis nullus. 90 Templis vel Deorum sacris. 91 Vt ephœbi bullas penatibus, sic pauperes virgines Veneri pupas consecrabant, à quo pro pupis, Angl. *Babies*, veros infantes precabantur: haud secus faciunt qui aurum diis offerunt. 92 Patella. divites è lance pauperes ex acerra libabant. 93 M. Val. Corvini Messalæ, *vel* Aurelii Mess. *synecd.* pro quovis divite & nobili. 94 Qui animo & oculis erat vitiosus, gulosus quippe & majoribus indignus. 95 Quoad legem humanam. 96 Quoad divinam legem. 97 Intima animi penetralia & cogitationes. 98 Animum penitus imbutum. 99 Mola salsa. Hor. 23. Od. lib. 3. *Farre pio saliente mica.* i. ipse si purum & simplicem attulero animum, parco ac simplici sacrificio deum placabo.

SATYRA III.

Sub persona Stoici philosophi monet juvenes, ne desidiæ & mollitiei indulgentes, nedum patrimoniis & natalibus freti, philosophiæ studia negligant: Quæ vitiorum morbis medetur, virtutem & honesta officia docet, animum bene conscium, & vitæ felicitatem largitur.

1 Inclamat dormientes discipulos philosophus, vel qui nobili juveni additur comes pædagogus. infra not. 10. Nunc autem inquit Taurus apud A.Gell.l.6.c.10. expectant philosophi ad fores juvenum, donec hesternam edormierint crapulam. 2 Latiores apparere facit *vel* extendere videtur, cum sol per rimas lumen transmittat. 3 O juvenes, discipuli mei: & est subtimida reprehensio, in prima persona.

[1] *NEmpe hæc assidue? jam clarum mane fenestras*
Intrat, & angustas [2] *extendit lumine rimas:*
[3] *Stertimus* [4] *indomitum quod* [5] *despumare Falernum*
Sufficiat, [6] *quinta dum* [7] *linea tangitur* [7] *umbra.*
En quid agis? siccas [8] *insana* [9] *canicula messes*
Iamdudum coquit, & patula pecus omne sub ulmo est,
[10] *Vnus ait comitum. verumne: itane? ocyus adsit*
Huc [11] *aliquis. nemon'? turgescit* [12] *vitrea bilis:*
[13] *Findor.* [14] *ut Arcadiæ,* [15] *pecuaria rudere credas.*
Iam liber: & [16] *bicolor* [17] *positis membrana capillis*
Inque manus charta, [18] *nodosaque venit* [19] *arundo.*
Tunc [20] *queritur, crassus calamo quod pendeat humor,*
[21] *Nigra quod infusa vanescat sepia lympha:*
Dilutas queritur [22] *geminet quod* [23] *fistula guttas.*
[24] *O miser. inque dies ultra miser, huccine rerum*
Venimus? at cur non [25] *potius,* [26] *teneroque columbo*

4 Durum, concocta difficile, *vel* non dilutum, quod vix plurima aqua temperari possit. 5 Decoquere, edormiscere. 6 Solaris horologii, inæqualis planetarii ad diem civilem. 7 Gnomonis quinta umbra meridionali proxima. *Hypallage.* Dum quinta linea tangitur umbra. 8 Quæ insanos i. morbidos reddat homines, *vel*, quæ in rabiem agat canes. 9 Sol in Cancro, cujus indicium est ortus stellæ Canicularis. 10 Pædagogus, ut supra not. 1. vel, *Iuvenum, condiscipulorum, expergefactus: ait unus* verumne? Itane? 11 E famulis. 12 A calore vel effectu. Horat. lib. 1. Sat. 3. *Splendida.* quæ se è splendore prodit. 13 Ita cogor in vociferationem. 14 *Resp. Philosophus cum indignatione.* vel lege. *Finditur Arcadiæ pecus* ex persona poëtæ vel Philosophi dicentis: Iuvenis indignatur & discruciatur vociferans instar asini rudentis. 15 Asinos, quos Arcadia habet maximos. 16 Introrsum candida. extorsum crocea. 17 Vbi ipsi juvenis compsit capillos, *vel* membrana pumice levigata demptis capillis, καθ᾽ ἐχρηστικῶς pro pilis. 18 Interstitiis & geniculis. 19 Calamus scriptorius; *Metonym.* 20 Caussatur atramentum spissum nimis lentum esse, hærere calamo, non fluere. 21 Infusa mox aqua, prætendit nimis liquidum fieri atramentum è succo sepiæ, atque vanescere. 22 Liquidius fluat & maculet. 23 Calamus scriptorius. 24 O miser adolescens, futureque indies miserior: hiccine tandem laboris ac spei fructus, ut, ridiculas ignaviæ prætendens causas, studium fictis excusationibus supplere velis? 25 Quam philosophiæ operam des. 26 Quem sua mater vel puella delicate alit.

Et similis regum pueris, [27] *pappare minutum*
Poscis, & iratus mammæ [28] *lallare recusas?*
[29] *An tali studeam calamo?* [30] *cui* [31] *verba? quid istas*
Succinis [32] *ambages?* [33] *tibi luditur:* [34] *effluis amens,*
Contemnere, [35] *sonat vitium percussa,* [36] *maligne*
[37] *Respondet* [38] *viridi non cocta fidelia* [38] *limo.*
[39] *Vdum & molle lutum es,* [40] *nunc nunc properandus,*
& [41] *acri*
Fingendus [42] *sine fine* [43] *rota.* [43] *sed rure paterno*
Est tibi [44] *far modicum,* [45] *purum & sine labe salinū.*
Quid metuas? [46] *cultrixque foci* [47] *secura patella est.*
Hoc satis? an deceat [48] *pulmonem rumpere ventis,*
[49] *Stemmate quod* [50] *Tusco* [51] *ramum millesime ducis,*
Censoremve [52] *tuum vel quod* [53] *trabeate salutas?*
Ad populum [54] phaleras. ego te intus, & in cute
novi.
Non pudet ad morem discincti vivere [55] *Nattæ?*
Sed stupet hic vitio, & fibris increvit [56] *opimum*
Pingue, [57] *caret culpa: nescit quid perdat: & alto*
Demersus [58] *summa rursus non bullit in unda.*
Magne pater divum sævos punire tyrannos

27 Pappam & buam, cibum præmansum, minutum.
28 Dormire ad lallum. i. nutricis occinentis nenias. καταβαυκαλήσεις. Athen. 14. *Auson. epist.* 17. *Lalli somniferos modos.*
29 *Verba juvenis.*
30 *Refert Philos.*
31 Sup. das?
32 Causationes & tergiversationes.
33 Tu te ipse ludis, tuo damno, de te.
34 Effluit & perit tibi tempus, vel Diffluis mollitie & voluptatibus ut vitiarum vas. 35 *Vt fictile vas ex argilla non probe cocta digito tactum & exploratum, tinnitu rauco vitium, rimas & crudam materiam prodit: ita tu futili & rudi sermone ignorantiam tuam.* 36 Raucum, non acutum & tinnulum. 37 Resonat. 38 Vas fictile ex argilla cruda, nec bene cocta. *Metaph.* 39 Rudis es materia, capax tamen formæ si te submiseris figulo. i. magistro. 40 In juventute. 41 Accurata & severiori disciplina. 42 Sine intermissione aut mora. 43 *Tu vero objicies, tibi non tam artibus opus esse, cui sit a patre divans & res mediocris.* 44 Census αὐτάρκης. 45 A majoribus non fraude quæsitum, vel ex argento puro. i. non celato. *vel mundum*, ut sit supellex lauta & nitida, salinum autem sacram mensam facit, ut quo primitiæ cum sale diis offerebantur. *Lips. Saturnal.* 12. 46 Qua libationes ad focum feruntur. 47 Quæ te securum reddat. 48 Inflari & ostentare te. 49 Generis ordine, stirpe. Iuv. Sat. 8. vers. 1. 50 Nobilissimæ & antiquissimæ Romanorum familiæ ex Etruria ortum habuere. 51 Successionis lineam. vide quæ ad Sat. 8. Iuven. vers. 1. 52 E tua familia. 53 In atrio inter imagines majorum. *vel* in recognitione equitum, tu eques trabeatus vide Iuv. Sat. 8. vers. 259. 54 Insignia equestria, *vel* ornamenta externa fortunæ, quæ te non magis reddunt nobilem, quam phaleræ equum. 55 Dissoluti cujusdam, intemperantis, perditi, qui obduruit in vitiorum callum, & quasi habitum malitiæ, ita ut se peccare non sentiat, Sordidi Nattæ meminit Horat. 6. Sat. lib. 1. Turneb. 23. lib. 33. c. legit *Nactæ*. i. fullonis. 56 Quod sensum ademit. *Metaph. à corpore.* 57 Excusandus & aliqua dignus venia ob stuporem & callum vitiorum, perditæ jam & profligatæ nequitiæ. 58 Non emergit è barathro vitiorum, nec tangitur conscientia scelerum, *cum tamen te atque alios qui per incontinentiam prudentes scientesque virtutem deserueritis, graves maneant conscientiæ cruciatus.* Atque huc spectat digressio insequens poëtæ docentis non esse aliam pœnam graviorem atque ipsis tyrannis digniorem, quam desertæ virtutis conscientiam; & *pœnam* (ut ita dicam) *damni.*

Hand

SATYRA III.

Sub persona Stoici philosophi monet juvenes, ne desidiæ & mollitiei indulgentes, nedum patrimoniis & natalibus freti, philosophiæ studia negligant: Quæ vitiorum morbis medetur, virtutem & honesta officia docet, animum bene conscium, & vitæ felicitatem largitur.

[1] *NEmpe hac assidue? jam clarum mane fenestras*
Intrat, & angustas [2] *extendit lumine rimas:*
[3] *Stertimus* [4] *indomitum quod* [5] *despumare Falernum*
Sufficiat, [6] *quinta dum* [7] *linea tangitur* [7] *umbra.*
En quid agis? siccas [8] *insana* [9] *canicula messes*
Iamdudum coquit, & patula pecus omne sub ulmo est,
[10] *Vnus ait comitum. verumne: itane? ocyus adsit*
Huc [11] *aliquis. nemon'? turgescit* [12] *vitrea bilis:*
[13] *Findor.* [14] *ut Arcadiæ,* [15] *pecuaria rudere credas.*
Iam liber: & [16] *bicolor* [17] *positis membrana capillis*
Inque manus charta, [18] *nodosaque venit* [19] *arundo.*
Tunc [20] *queritur, crassus calamo quod pendeat humor,*
[21] *Nigra quod infusa vanescat sepia lympha:*
Dilutas queritur [22] *geminet quod* [23] *fistula guttas.*
[24] *O miser. inque dies ultra miser, huccine rerum*
Venimus? at cur non [25] *potius,* [26] *teneroque columbo*

1 *Inclamat dormientes discipulos philosophus, vel qui nobili juveni additur comes pædagogus.* infra not. 10. Nunc autem inquit Taurus apud A.Gell.l.6.c.10. expectant philosophi ad fores juvenum, donec hesternam edormierint crapulam. 2 Latiores apparere facit *vel* extendere videtur, cum sol per rimas lumen transmittat. 3 O juvenes, discipuli mei: & est subtimida reprehensio, in prima persona. 4 Durum, concoctu difficile, *vel* non dilutum, quod vix plurima aqua temperari possit. 5 Decoquere, edormiscere. 6 Solaris horologii, inæqualis planetarii ad diem civilem. 7 Gnomonis quinta umbra meridionali proxima. *Hypallage.* Dum quinta linea tangitur umbra. 8 Quæ insanos i. morbidos reddat homines, *vel*, quæ in rabiem agat canes. 9 Sol in Cancro, cujus indicium est ortus stellæ Canicularis. 10 Pædagogus, ut supra not. 1. vel, *Iuvenum, condiscipulorum, expergefactus: ait unus* verumne? Itane? 11 E famulis. 12 A calore vel effectu. Horat.lib.1. Sat.3. *Splendida.* quæ se è splendore prodit. 13 Ita cogor in vociferationem. 14 *Resp. Philosophus cum indignatione.* vel lege. *Finditur Arcadiæ pecus* ex persona poëtæ vel Philosophi dicentis: Iuvenis indignatur & discruciatur vociferans instar asini rudentis. 15 Asinos, quos Arcadia habet maximos. 16 Introrsum candida. extorsum crocea. 17 Vbi ipsi juvenis compsit capillos, *vel* membrana pumice levigata demptis capillis, καταχρηστικῶς pro pilis. 18 Interstitiis & geniculis. 19 Calamus scriptorius; *Metony.m.* 20 Caussatur atramentum spissum nimis lentum esse, hærere calamo, non fluere. 21 Infusa mox aqua, prætendit nimis liquidum fieri atramentum è succo sepiæ, atque vanescere. 22 Liquidius fluat & maculet. 23 Calamus scriptorius. 24 O miser adolescens, futureque indies miserior: hiccine tandem laboris ac spei fructus, ut, ridiculas ignaviæ prætendens causas, studium fictis excusationibus supplere velis? 25 Quam philosophiæ operam des. 26 Quem sua mater vel puella delicate alit.

Et

Et similis regum pueris, [27] *pappare minutum*
Poscis, & iratus mammæ [28] *lallare recusas?*
[29] *An tali studeam calamo?* [30] *cui* [31] *verba? quid istas*
Succinis [32] *ambages?* [33] *tibi luditur:* [34] *effluis amens,*
Contemnere, [35] *sonat vitium percussa,* [36] *maligne*
[37] *Respondet* [38] *viridi non cocta fidelia* [38] *limo.*
[39] *Udum & molle lutum es,* [40] *nunc nunc properandus, &* [41] *acri*
Fingendus [42] *sine fine* [43] *rota.* [43] *sed rure paterno*
Est tibi [44] *far modicum,* [45] *purum & sine labe salinũ.*
Quid metuas? [46] *cultrixque foci* [47] *secura patella est.*
Hoc satis? an deceat [48] *pulmonem rumpere ventis,*
[49] *Stemmate quod* [50] *Tusco* [51] *ramum millesime ducis,*
Censoremve [51] *tuum vel quod* [53] *trabeate salutas?*
Ad populum [54] phaleras. ego te intus, & in cute novi.
Non pudet ad morem discincti vivere [55] *Nattæ?*
Sed stupet hic vitio, & fibris increvit [56] *opimum*
Pingue, [57] *caret culpa: nescit quid perdat: & alto*
Demersus [58] *summa rursus non bullit in unda.*
Magne pater divum sævos punire tyrannos

27 Pappam & buam, cibum præmansum, minutum.
28 Dormire ad lallum. i. nutricis occinentis næniam. καταβαυκαλήσεις. Athen. 14. *Auson. epist.* 17. *Lalla somniferos modos.*
29 *Verba juvenis.*
30 *Refert Philos.*
31 Sup. dasꝫ
32 Causationes & tergiversationes.
33 Tu te ipse ludis, tuo damno, de te.
34 Effluit & perit tibi tempus, *vel* Diffluis mollitie & voluptatibus ut vitiorum vas.

35 *Ut fictile vas ex argilla non probe cocta digito tactum & exploratum, tinnitu rauco vitium, rimas & crudam materiam prodit: ita tu futili & rudi sermone ignorantiam tuam.* 36 Raucum, non acutum & tinnulum. 37 Resonat. 38 Vas fictile ex argilla cruda, nec bene cocta. *Metaph.* 39 Rudis es materia, capax tamen formæ si te submiseris figulo. i. magistro. 40 In juventute. 41 Accurata & severiori disciplina. 42 Sine intermissione aut mora. 43 *Tu vero objicies, tibi non tam artibus opus esse, cui sit a patre acceptus & res mediocris.* 44 Census ἀυτάρκης. 45 A majoribus non fraude quæsitum, vel ex argento puro. i. non celato. *vel munitum*, ut sit supellex lauta & nitida, salinum autem sacram mensam facit, ut quo primitiæ cum sale diis offerebantur. *Lips. Saturnal.* 12. 46 Qua libationes ad focum feruntur. 47 Quæ te securum reddat. 48 Inflari & ostentare te. 49 Generis ordine, stirpe. Iuv. Sat. 8. vers. 1. 50 Nobilissimæ & antiquissimæ Romanorum familiæ ex Etruria ortum habuere. 51 Successionis lineam. vide quæ ad Sat. 8. Iuven. vers. 1. 52 E tua familia. 53 In atrio inter imagines majorum. *vel* in recognitione equitum, tu eques trabeatus. vide Iuv. Sat. 8. vers. 259. 54 Insignia equestria, *vel* ornamenta externa fortunæ, quæ te non magis reddunt nobilem, quam phaleræ equum. 55 Dissoluti cujusdam, intemperantis, perditi, qui obduruit in vitiorum callum, & quasi habitum malitiæ, ita ut se peccare non sentiat, Sordidi Nattæ meminit Horat. 6. Sat. lib. 1. Turneb. 23. lib. 33. c. legit *Nacta.* i. fullonis. 56 Quod sensum ademit. *Metaph. à corpore.* 57 Excusandus & aliqua dignus venia ob stuporem & callum vitiorum, perditæ jam & profligatæ nequitiæ. 58 Non emergit è barathro vitiorum, nec tangitur conscientia scelerum, *cum tamen te atque alios qui per incontinentiam prudentes scientesque virtutem deserueritis, graves maneant conscientiæ cruciatus.* Atque huc spectat digressio insequens poëtæ docentis non esse aliam pœnam graviorem atque ipsis tyrannis digniorem, quam desertæ virtutis conscientiam; & pœnam (ut ita dicam) damni.

Haud

Haud alia ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium ferventi tincta 59 veneno:
60 Virtutem videant, 61 intabescantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt æra 62 juvenci,
Et magis auratis pendens laquearibus ensis
Purpureas subter 63 cervices terruit, 64 Imus,
Imus præcipites, quam si sibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
Sæpe oculos memini tangebam 65 parvus 66 olivo,
Grandia si nollem morituri 67 verba 68 Catonis
Discere, ab 69 insano multum laudanda magistro,
Quæ pater adductis 70 sudans audiret amicis.
71 Iure etenim id summum, quid dexter 72 senio ferret
Scire, erat in voto; damnosa 73 canicula quantum
74 Raderet, angustæ collo non 75 fallier 76 orcæ:
Neu quis callidior 77 buxum torquere flagello.
Haud 78 tibi inexpertum 79 curvos deprendere mores.
80 Quæque docet sapiens 81 braccatis 82 illita Medis
83 Porticus, 84 insomnis quibus & 85 detonsa juventus
Invigilat, 86 siliquis & grandi pasta polenta

59 Crudelitatis & vitiorum.
60 Quam ut videant virtutem. alii legunt *virtuti invideant*, quam scilicet ab aliis cultam ipsi deseruerint.
61 Discrucientur, quod eam reliquerint.
62 Miseri homines inclusi in tauro illo aheneo, quem Phalaridi tyranno Siculo Perillus inventum, dedit.
63 Damoclis unius ex assentatoribus Dionysii. vide hist. in 5. Tusculan. quæst. à Cic. plenius expositam. 64 Ordo, *quam si sibi dicat: Imus, imus præcipites* in vitia & exitium nulla virtute sufflaminandi, omni salutis spe destituti. 65 *Fecimus & nos Hæc juvenes.* Sat. 8. Iuvenal. Ego quidem hoc puer, &c. *tu autem juvenis es.* vers. 52. infra. 66 Ad simulandam lippitudinem, ut à recitatione eximerer. 67 Deliberativa, moriatur necne, vel Ethopœiam. 68 Vticensis, devicto Pompejo morituri. 69 Clamoso. *al.* vehementi & acri, unde & Domitio Grammatico Insani cognomen inditum. A. Gell. 7. 18. 70 Labore corrogandi amicos ad filium audiendum, *aut* lætitia. 71 Convenienter puerilibus annis. 72 Iactus tesserarum seu talorum summus. faustissimus vero qui omne tollebat depositum, quod erat *Venus.* vide quæ ad Martial. epig. 14. l. 14. *the fice.* 73 Canis, unio, jactus damnosus. 74 Quantum mihi detraheret, *vel* ex reliquo talorum numero demeret, quod erat quinque. 75 Non errare. 76 Vasis, in quod nuces pueri conjiciebant. Ovid. de Nuce, *Vas quoque sæpe cavum spatio distante locatur, In quod missa levi nux cadit una manu.* alii de pyrgo intelligunt, non recte. Quorsum enim ars, ne fallaris ad conjiciendas in turriculam seu fritellum aleas, de quo puerum fuisse solicitum dicit hic poëta seu philosophus? de Fritillo vide quæ nos ad Mart. epigr. 14. lib. 4. 1. 77 Trochum, *vel* turbinem è buxo. 78 Iam juveni, relictis nucibus, atque liberaliter hactenus in studiis philosophiæ educato. 79 Pravos à rectis distinguere. 80 Et præcepta quæ docentur in στοᾷ porticu Athenis, in qua Zeno & alii Philosophi (inde Stoici dicti) docebant disputabantque. 81 Indutis braccis. i. femoralibus, à ῥάκος. Æolice adjecto β. 82 In qua picti erant Persæ à Miltiade, Themistocle, & Atheniensibus devicti. 83 στοὰ ποικίλη 84 In qua juvenes studiis invigilant. 85 Stoici tondebantur ad cutem, cum vero hic agatur omnino de porticu Stoica, male ab aliis ingeritur lectio *quibus indetonsa*, quod de Romanis cirratis intelligi volunt. 86 Victu tenui, leguminibus & crassa pulte ex farina & lacte.

[87] *Et tibi quæ Samios deduxit* [88] *litera ramos,*
Surgentem dextro monstravit limine [89] *callem,*
Stertis adhuc? [89] *laxumque caput compage soluta*
[90] *Oscitat hesternum,* [91] *dissutis undique malis,*
[92] *Est aliquid quo tendis, & in quod dirigis* [93] *arcum?*
[94] *An passim sequeris corvos,* [95] *testaque lutoque,*
Securus quo pes ferat, atque [96] *ex tempore vivis?*
[97] Helleborum frustra cum jam cutis ægra tumebit
Poscentes videas. venienti occurrite morbo.
[98] *Et quid opus Cratero magnos promittere* [99] *montes?*
Disciteq; ô miseri & [1] causas cognoscite rerum.
[2] *Quid sumus, &* [3] *quidnam victuri gignimur,* [4] *ordo*
Quid datus, aut [5] *metæ* [6] *quã mollis flexus, &* [7] *unde*
Quis modus [8] *argento,* [9] *quid fas optare, quid* [10] *asper*
[11] *Utile nummus habet: patriæ carisque propinquis*
Quantum [12] *elargiri deceat:* [13] *quem te deus esse*
Iussit & [14] *humana qua parte locatus es in re.*
[15] *Disce: nec invideas.* [16] *quod multa fidelia putet*
In locuplete penu, [17] *defensis pinguibus Umbris,*
Et piper & pernæ Marsi [18] *monumenta clientis?*
[19] *Manaque quod prima nondum defecerit orca:*
[20] *Heic aliquis de gente* [21] *hircosa Centurionum*

87 Nec tibi inaudita aut incognita est virtutis via, quam Pythagoras Samius indigitare voluit expressam in bicorni litera -- 88 -- Y. quæ in duos ramos se dividens bivium vitæ monstrat; arduam & angustam virtutis viam extendens à dextra, mollem & latam vitii à sinistra.
89 Virtutis crebris actionibus & laboribus tritum.
90 Hesternam evaporat crapulam.

91 Scilicet oscitatione. 92 Estne scopus vel finis aliquis vitæ tibi propositus? 93 Actiones, 94 Vagus erras pueri more qui corvos testa lutoque petit. 95 Temere, nec viarum nec consiliorum ratione habita. 96 In diem sine proposito. 97 Pharmaca vitiosos humores purgantia sero poscas, ubi jam invaluit hydrops, Sat.4 v.16. 98 Et quid opus medico insigni, qualis fuit Craterus tempore Augusti, ad restituendam sanitatem, cum in manu tua sit præcavere morbum qui premit? *Metaph. à corpore ad animum.* 99 Aureos nummorum. 1 Rerum expetendarum & fugiendarum ad felicitatem assequendam. *Iuven. vivendi causas*, vel etiam, *causas naturales.* 2 Quæ hominis sit natura. 3 In quem finem. 4 Fatorum certa lex, qua fieri omnia asseruere Stoici. *vel* gubernatio divina. 5 Felicitatis, *aliis* vitæ quam breve sit spatium, & unde mors immineat. *Metaph. à meta Circensi, quam in flexu evitare periti aurigæ erat.* 6 Quantæ sit artis & operæ regere. 7 Unde, ut sit quasi meta ad quam circumflectenda est remigatio in navali certamine. alii leg. *unde*, ut supra, nota 5. 8 Quærendo, & erogando. 9 Quæ vota. 10 Signatus recens. 11 Utilitatem, usum. 12 Ex officio debeas. 13 Cujus qualitatis, χλίσιος. 14 Quæ pars sit universi. 15 Hanc sapientiam edisce. nec invidendo doleas, si advocatis & patronis Romanis uberior munerum copia suppetat quam tibi. 16 Quod vasa præ copia & affluentia patent advocatis in cella penaria. 17 Divitibus, uberis soli dominis Umbris, *Italiæ populis* quos ille in judicio defenderit. 18 Missa à clientibus donaria. 19 Et quod salsamentum illud supersit è prima orca vel prima seria ac parte orcæ, nec deficiat, pluribus à clientibus in dies donatis. 20 *Neque movearis, quod indocti milites aspernentur philosophos.* 21 Quorum alæ hircum olent. al. *hirtosa.*

Dicat, Quod sapio, satis est mihi, non ego curo
Esse quod [22] *Arcesilas* [23] *ærumnosique Solones,*
[24] *Obstipo capite, & [24] figentes lumine terram,*
Murmura cum secum, & [25] rabiosa silentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris meditantes somnia, [26] Gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.
[27] *Hoc est, quod palles? cur quis non prandeat, hoc est?*
[28] *His populus ridet multumque* [29] *torosa juventus*
Ingeminat tremulos naso [30] *crispante cachinnos.*
* *Inspice:* [31] *nescio quid* [32] *trepidat mihi pectus, & ægris*
Faucibus exsuperat gravis halitus, inspice, sodes,
Qui dicit medico, [33] *jussus requiescere,* [34] *postquam*
Tertia compositas vidit nox currere [35] *venas*
[36] *De majore domo* [37] *modice sitiente lagena,*
[38] *Lenia* [39] *loturo sibi* [40] *Surrentina rogavit.*
[41] *Heus bone, tu palles :* [42] *Nihil est.* [42] *Videas tamen istud*
Quicquid id est : surgit tacite tibi [43] *lutea pellis.*
[44] *At tu deterius palles : ne sis mihi tutor :*
[45] *Iampridem hunc sepeli:* [46] *tu restas.* [47] *perge, tacebo.*

22 Ego non studeo esse philosophus, qualis fuit ille Arcesilas, qui cum nihil sciri affirmaret, dictus est *philosophiæ eversor*, neque esse volo sapientum unus ut — 23 — Solon legislator Atheniensis, qui me vigiliis, studiisq; macerem, ærumnosus deinde futurus. 24 Quod attenti & cogitabundi signum est. 25 Quæ furorem sapiunt. rabidi autem canes non latrant.

26 Meditantes nugamenta philosophica, quale hoc est, *Ex nihilo nihil, &c.* 27 Hoc tanti est, *inquit Centurio*, ut ad pallorem studeas? 28 Philosophiæ placitis. Alii legunt, *Hos*. i. philosophos. 29 Robusta, militaris? 30 In rugas præ effuso risu, contracto. * *Vt vero æger*, respondet philosophus, *neglecto medico perit : ita vitiosi isti, qui philosophos animi medicos ludibrio & contemptui habent, misere peribunt.* 31 Ordo est; Qui dicit medico, inspice: nescio quid sibi velint hæc —— 32 —— Febris symptomata & gravis morbi indicia, cordis palpitatio, respiratio ægra, & spiritus graveolentia: jussus requiescere ad quartum diem non abstinet, sed in gravem morbum labitur. 33 Vt ex requie & abstinentia convalescat, quod fit inter initia morborum. 34 Vbi æger videt nocte tertia moderate & æquabiliter convenienter fluere — 35 —— arteriarum pulsum, *vel*, venas simpliciter. 36 Ibi neglecto medici consilio, tanquam de morbo securus, poscit, *vel* deficiente sua è domo divitis cujusdam amici. —— 37 —— in lagena non admodum capaci vel deficiente sua —— 38 —— Vina quorum austeritatem decoxit ætas —— 39 —— Sibi balneum ingressuro —— 40 —— è Surrento Campaniæ oppido. 41 *Medici intervenientis visentisque ægrum verba.* 42 *Æger respondet morbum vel dissimulans, vel non sentiens.* 43 Pallida cutis ab aqua intercuti intumescit. 44 Tu potius ô medice, *inquit deploratæ spei æger*, mihi pallere & ægrotare videris, quin me mittis, & te curas? mihi te tutore nihil est opus, *idem faciunt verditi, qui correpti maledicta ingerunt.* 45 Hunc, *ait Philosophus*, incontinentem ægrum, medicos contemnentem jamdudum sepelii, efferetur mox mortuus, tam scio quam si jam extulissem. 46 Tu contemptor philosophorum restas efferendus. Possunt & hæc esse verba ægroti dicentis; unde novus hic mihi tutor? priorem illum qui eadem quæ tu usque canebat, meque monendo inhibebat ne viverem meo arbitrio, jamdudum extulit, spero & te propediem. *Omnes composui felices. Nunc ego resto*, inquit Horat. 9. Serm. 1. l. 47 Deride, vive *inquit Medicus* tuis moribus, ede, bibe, lava, animo tuo morem gere. Quantum ad me, taceo, & abeo.

[48] *Turgidus hic epulis, atq; [49] albo ventre, [50] lavatur,*
Gutture sulfureas lente exhalante [51] mephites.
Sed tremor inter vina subit, calidumque [52] triental
Excutit è manibus : [53] dentes crepuere retecti,
Vncta cadunt laxis tunc [54] pulmentaria labris.
Hinc [55] tuba, candela : tandemque beatulus alto
Compositus [56] lecto, crassisque [57] lutatus amomis,
In [58] portam rigidos calces extendit : at illum
[59] *Hesterni [60] capite induto [61] subiere [62] Quirites.*
[63] *Tange miser [64] venas, & pone in pectore dextram.*
Nil [65] calet hic: summosque pedes attinge, manusque.
Non [66] frigent. [67] *Visa est si forte [a] pecunia, sive*
[b] *Candida vicini subrisit molle puella,*
[68] *Cor tibi rite salit?* [c] *Positum est [69] algente catino*
Durum olus & [70] populi cribro decussa [71] farina.
[72] *Tentemus fauces : tenero latet [73] ulcus in ore*
Putre, quod haud deceat plebeja [74] radere beta.
[d] *Alges, cum [75] excussit membris timor albus aristas:*
[e] *Nunc [76] face supposita fervescit sanguis, & ira*
Scintillant oculi : dicisque facisque quod ipse
Non sani esse hominis, [77] non sanus juret Orestes.

48 *Ille quidem æger spreto medico interiit, & hic etiam qui medici consilium. i. philosophiam contemnit, peribit.*
49 Pallido vel cibis distento.
50 Balnea intrat, quod ægrotis periculosum.
51 Graveolentes à cruditate spiritus. Mephitis proprie est terreus putor ex sulfureis & corruptis aquis ascendens.
52 Calicem capientem tertiam sextarii partem.
53 Ex tremore capitis, & totius soluta compage dentes retecti labiis retractis strident. 54 Cibi lauti evomuntur. 55 Mox illi mortuo apparantur quæ ad funeris solennitatem spectant, tubæ, tibiæ, faces, &c. 56 Ferali. 57 Vnctus & pollinctus, ut Sat.6. v.35. 58 Κατὰ χενστοῦς pro janua. versis in januam pedibus pro more componendi mortuos in feretro, qui cum ut plurimum in caput nati fuerint in vitam, ita in pedes rursus efferuntur ad sepulturam, *vel* naturam civitatis extra quam efferebantur, sepeliebantur, urebantur. 59 Recens manumissi ex testamento defuncti. 60 Pileo donati. 61 Feretro, præstituri patrono supremum hoc officium. 62 Cives Romani à Quirino. i. Romulo. 63 *Inquit medicinæ. i. philosophia contemptor.* Quo mihi hæc de febre & morte? ego pulchre valeo; tange arteriam, explora si mihi quis morbus. 64 Arteriam. 65 Non arguit calorem è febri. 66 Nec frigent extremæ partes. 67 *Resp. philosophus, Immo gravioribus laboras morbis a avaritia,* b *libidine,* c *mollitie,* d *timore,* e *iracundia.* 68 Annon cordis abdito motu prodis animi morbum? 69 Olus ipsum in catino algens. i. frigidum. 70 Non pollinario & subtili. 71 Panis cibarius. 72 Si possis his vesci. 73 Vlcus delicatæ gulæ. 74 Exasperare vili cibo, & fabrorum prandio, beta. Martial. 13. l. 13. epigr. 75 Negabas te pallere aut algere, exanguis tamen timor te horrere facit, erexitque tibi pilos, aristarum more. 76 Dicebas modo nil caluisse, ecce autem bile suffusus sanguis circa cor ebullit velut igne supposito, & ira scintillant oculi. 77 Exagitatus furiis matris Clytemnestræ, quam patris necem ultus, cum adultero Ægistho occiderat, hoc est, *ipsi insani te insanum judicabunt.*

SATYRA IV.

Sub persona Socratis Alcibiadem objurgantis, invehitur in Neronem, qui nobilitatis suæ ostentatione & populi assentatione inflatus Remp. est aggressus: ad cujus administrationem (bene licet ad tempus dissimulet) nullis prudentiæ civilis, ne scientiæ quidem moralis sit remis instructus.

[1] Rem populi tractas? [2] (barbatum hac crede [3] magistrum
Dicere [4] sorbitio tollit [5] quem dira cicuta)
[6] Quo fretus? Dic hoc magni [7] pupille Pericli,
Scilicet [8] ingenium, & [9] rerum prudentia [10] velox
Ante pilos venit, dicenda tacendaque calles.
Ergo cum mota [11] fervet plebecula [12] bile,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Majestate [13] manus: quid deinde loquêre? Quirites,
Hoc, puto, non justum est, illud male, rectius illud.
[14] Scis etenim justum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ: rectum discernis, ubi [15] inter
Curva subit, vel [16] cum fallit [17] pede regula varo:
Et potis es nigrum [18] vitio præfigere [19] theta.
Quin tu igitur summa nequicquam [20] pelle decorus
Ante diem blando [21] caudam jactare popello
Desinis, [22] Anticyras [23] melior sorbere meracas?

1 Tune rempublicam administras? 2 Barbas alebant philosophi promissas ad gravitatem. 3 Socratem magistrum suum ô Alcibiades, *vel*, magistrum cujus è schola tanquam ex equo Trojano prodierunt Philosophorum sectæ: Socratem autem inducit monentem & corripientem Alcibiadem, quo à se amoveat periculum & suspicionem taxati Neronis Imperatoris. 4 Haustus cicutæ, pœna capitalis apud Athenienses. 5 Fraude & invidia circumventum, quasi de diis male sentiret, &c. Xenoph. ἀπομνημ. 6 Qua arte? 7 Alcibiadis tutela avunculi sui Periclis insignis & jactabunde: *ita Neronem Poppæa pupillum vocavit, ut cui tutores essent Burrhus & Seneca.* 8 *Ironice.* Tibi proculdubio contigerunt artes & scientiæ ——— 9 τέχνη πολιτική, & experientia rerum ——— 10 ——— Præcox, ante barbam & annorum maturitatem. 11 Seditiosa sævit. 12 Ira & tumultu. 13 Porrectæ vel motæ, in signum silentii. 14 *Quatuor sequentes versus lege Ironice, vel interrogatorie.* 15 Inter duo extrema vitia injusta. 16 Ubi legis norma varianda est propter variam circumstantiæ alicujus exceptionem, vel, ubi lex ipsa non recta sit: poteris tu vitiosam regulam coarguere. 17 Crure regulæ intorto. *Metaph. à fabrili arte.* 18 Vitiorum reis & convictis. 19 Θ literam condemnatoriam, notam mortis, θανάτου. 20 Alcibiades forma: Nero triumphali veste, vel simulata probitate, vultu etiam pulchro. 21 Pavonum more expansa cauda te venditare, vel instar canis mota cauda adulari, & captare auram popularem. 22 Elleborum in insula Anticyra copiose natum, ortam ex melancholia insaniam purgans. 23 Aptior: cui ipsi magis opus erat dementia & vitiis purgari, quam curam aliorum suscipere, regi quam regere.

[24] *Quæ tibi* [25] *summa boni est?* [26] *uncta vixisse patella*
Semper, & assiduo [27] *curata cuticula* [28] *sole.*
[29] *Expecta: haud aliud respondeat hæc anus, I nunc,*
[30] *Dinomaches ego sum:* [31] *sufla, sum* [32] *candidus.* [33] *Esto*
Dum ne deterius sapiat pannucia [34] *Baucis,*
Cum bene [35] *discincto* [36] *cantaverit* [37] *ocima vernæ.*
[38] Vt nemo in sese tentat descendere, nemo!
[39] Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
[40] *Quæsieris: Nostin' Vectidi prædia?* [41] *cujus?* [42]
Dives [42] *arat* [43] *Curibus quantum non milvus* [44] *oberret:*
Hunc ais? [45] *hunc diis iratis,* [46] *genioque sinistro:*
Qui [47] *quandoq; jugum* [48] *pertusa* [49] *ad compita figit,*
Seriola veterem metuens deradere [50] *limum,*
[51] *Ingemit,* Hoc bene sit: *tunicatũ cum sale mordens*
[52] *Cape, &* [53] *farratam* [54] *pueris plaudentibus ollam,*
[55] *Pannosam fecem morientis sorbet aceti?*
[56] *At si unctus cesses, &* [57] *figas in cute solem,*
Est prope te [58] *ignotus,* [59] *cubito qui tangat, &* [60] *acre*

24 *Tantum abes à prudentia civili, qui finis est, ut ne moralium quidem scientiam ullam habeas.* 25 Quid nam enim tibi summum bonum est? 26 *Respondes ex persona Alcibiadis seu Neronis,* Gula & luxus. 27 Libido, & mollis, imo fœda corporis cura. 28 Insolatio cutis ad acquirendam corporis siccitatem, vide vers. 33. seq. 29 Recte attende parumper, *inquit Poëta.* Tu princeps (si diis placet) nihilo sanius statuis de summo bono, quàm muliercula hæc in transitu, quæ olera venalia clamitat. 30 Nobilissimæ fœminæ filium te jacta ô Alcibiades, sic Nero Agrippæ. 31 Hoc solum habes quod glorieris tumidus, & opponas. 32 Speciosus & pelle decorus. 33 Quid hoc? si nihilo plus sapias quam Baucis pannosa. *Donatus,* multis conglobata pannis, *aliis* rugosa, ut Plin. 15. 14. pannucea mala. 34 A Poëtis usurpatum nomen vetulæ olitricis. 35 Dissoluto. 36 Promercalia clamitaverit. 37 Βασιλικὸν pro quovis olere positum, *vel* cantando ocymum quod Græci etiam *μισόδουλον* appellant, servis exprobrat conditionem suam. 38 Vide quam nemo se nosse laboret, alium omnis. *Tu princeps aliorum vitia inquiris, reprehendis, damnas: ad sua interim connives, ac illa putas latere, nec tamen latent, dum enim tu de nostris moribus cognoscis, & nos de tuis.* 39 Ex apologo Æsopi præcedentium vitia cernentur à sequentibus. 40 *Tu quæris,* an norim divitis illius prædia, *cujus avaritiam insectari vis.* 41 *Ego requiro,* cujus? an illius qui ——— 42 ——— Possidet. *vel simpliciter* arat? 43 In Sabinis. 44 Circumvolando non emetiatur. 45 *Tu refers.* Dico illum ipsum Vendidium, natum, *vel* viventem diis, hominibus atque sibi male. 46 Quem defraudat. 47 Quandocunque, si quando ——— 48 ——— Ad pervia, ramosa, hinc inde patentia compita ——— 49 ——— suspenso jugo, compitalia, celebrat *vel* ipso die festo vix solvat jugum. 50 Picem. i. relinere. vide Iuven. Sat. 6. 533. 51 Cum gemitu faustum hoc verbum *Bene sit* pronunciat, quod Virgilio 8. eclog. *bonum sit.* 52 Non purgatum. 53 Pultem è farre in olla coctam. 54 Familia, libertis suis & servis exultantibus, ac si laute tractentur. 55 *In hoc versu quævis dictio est emphatica.* Vappam cui insunt floces, flocci quidam & panniculi. 56 *Tuam vero, qui in alienam avaritiam & sordes paratus es dicere, probrosam libidinem est qui videat & reprehendat.* 57 Ad solem te ungas, ut oleum imbibitum cutim reddat nitidam. 58 Quem tu non cogitas. 59 Animadvertat & arguat. *Nonne vides, aliquis cubito stantem prope tangit.* Horat. 60 Acriter execretur.

Despuat in mores: penemque arcanaque lumbi
[61] *Runcantem populo marcentes* [62] *pandere vulvas.*
[63] *Tu cum* [64] *maxillis* [65] *balanatum* [66] *gausape pectas,*
Inguinibus quare detonsus [67] *curgulio extat;*
Quinque [68] *palæstritæ licet hæc* [69] *plantaria vellant,*
[70] *Elixasque nates labefactent forcipe adunca.*
Non tamen ista [71] *filix ullo mansuescit aratro.*
[72] *Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.*
Vivitur hoc pacto: [73] *sic novimus. ilia subter*
[74] *Cæcum vulnus habes; sed lato* [75] *balteus auro*
Prætegit: [76] *ut mavis, da verba, &* [77] *decipe nervos.*
Si potes. [78] *Egregium cum me vicinia dicat,*
Non credam? [79] *viso si* [80] *palles improbe* [a] *nummo,*
[b] *Si facis, in penem quicquid tibi venit* [81] *amarum,*
[82] *Si* [83] *Puteal multa* [c] *cautus vibice flagellas:*
Nequicquam populo [84] *bibulas donaveris aures.*
[85] Respice quod non es. [86] tollat sua munera cerdo:
[87] Tecum habita, & noris quam sit tibi curta supellex.

61 Radicitus evellentem, depilantem. 62 Vt patiaris muliebria. 63 *Cur capillos & barbam alens depilas pudenda? ut sc.* —— τί σοι βούλεται πεπαῦσθαι καθαρὰ; τὸ δὲ, λεῖα καὶ ἐλισθηρὰ ἐργάζεσθαι ἢ μηδὲ ὁρᾶσθαι θέμις. Lucian. in Ψευδολογιστῇ. 64 Pectine dentato instar maxill. *alii* cum maxillis. i. & *maxillas*, hoc est, mentum & genas. 65 Balanino unctum. 66 Capillitium, instar gausapis villosi, *alii* barbam. 67 Muto à similitudine curgulionis, vel columellæ, vel vermiculi. 68 Depilatores robusti, velut palæstritæ. 69 Pilos. 70 Assiduis balneis, *vel ad* [illegible] lotas. 71 Isti pili nullo psilothro vel forcipe penitus evelluntur. 72 Vt gladiatores dum adversarium petunt se telo exponunt: ita & nos aliorum vitia inquirendo præbemus iis occasionem de nostris cognoscendi. 73 Ex tua in aliis vitiis acri disquisitione. 74 Libidinem dissimulatam. 75 Potentia tua & imperium tua vitia tegunt. 75 Sed te non latent, quin te decipe si potes, & ———— 77 ———— Finge te sanum, *vel* imperii onus suscipe ultra vires. 78 *Inquit Alcibiades aut Nero.* 79 *Si sis a avarus, inquit Poëta,* b *libidinosus,* c *Injustus, rejecta populi assentatione, ne affectes Remp. sibi conscius quam prudentia sis destitutus.* 80 Desiderio nummi. 81 Γλυκύπικρον, libidini enim non raro acerbi exitus. 82 Si delatorum litigiis forum vexari patiaris, *vel*, si primos urbis vicos noctu cum gladiatoribus pererrans, obvios cædis, *vel*, si puteal gravissimæ fœneratorum usuræ, te permittente, vexent. 83 Puteo labrum magnificum impositum juxta Fabianum arcum, in portu Iuliana, ubi fœneratores versari, & judices jurare soliti, ibidemque tribunal. 84 Laudis sitibundas, credulas. 85 Noli tibi arrogare & sumere, quod non habes. 86 Ne crede assentationibus, sed sibi habeat vanas suas laudes levis & vilis populus. 87 Tu te examina, & comperto quantula sit tibi prudentiæ civilis ad remp. administrandam vis, intra pelliculam tuam te contine.

SATYRA V.

Gratum erga Cornutum præceptorem suum testatur animum. Deinde quæ sit vera libertas ostendit, idque juxta Stoicorum paradoxon: *solum sapientem liberum esse.*

[1] *Vatibus hic mos est, centum sibi poscere voces,*
Centum ora, & linguas optare in carmina centum:
b *Fabula seu mœsto* [2] *ponatur* [3] *hianda tragœdo.*
c [4] *Vulnera seu Parthi* [5] *ducentis ab inguine ferrum.*
[6] *Quorsum hæc? aut quantas* [7] *robusti carminis offas*
[8] *Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?*
Grande locuturi [9] *nebulas* [10] *Helicone legunto:*
[11] *Si quibus aut* [12] *Prognes, aut si quibus olla* [13] *Thyestæ*
[14] *Fervebit, sæpe insulso* [15] *cœnanda* [16] *Glyconi.*
[17] *Tu neque anhelanti,* [18] *coquitur dum massa camino,*
Folle premis ventos: nec clauso murmure raucus
Nescio quid tecum grave cornicaris inepte,
Nec [20] *scloppo tumidas intendis rumpere buccas.*
[21] *Verba togæ sequeris,* [22] *junctura callidus acri,*

1 Hujus temporis Poëtis qui — b — tragœdias & (Neroni adulantes) — c — Parthica scribunt bella, mos est centum poscere voces, *in imitationem Homer. 2. Iliad. Virg. 6. Æn. Ov. 12. Met.* 2 A Poëta Tragico scribatur. — 3 — Summa vocis contentione pronuncianda à mœstitiam præ se ferente Tragœdo. i. actore seu histrione. 4 Data, *vel* accepta. 5 E vulnerato inguine extrahentis *vel* Parthi, dum fugeret se simulat, sagittas mittentis in hostes ab inguine ductas, ut aliis jaculandi mos ab auricula, mamma, *vel* humero. *Virgatis jaculantis ab inguine braccis*, Propert. 4. l. ubi Ios. Scal. Iaculari ab inguine barbarum est: ut à capite Græcum. 6 Fingit Cornutum quasi præsentem quærere, *In quem finem linguas & voces istas poscat Satyricus?* 7 Fortis epici carminis ampullas & globulos verborum. *Metaph. durior.* 8 Intendis, objicis, ut opus sit centeno gutture niti? 9 Timida figmenta specie magna, nugas sonoras. 10 Vide Prologi vers. 4. 11 Quicunque scripturi sunt tragœdias, quarum argumenta sunt filii olla cocti & appositi patribus Tereo & Thyestæ. 12 Qui Ityn filium Tereo marito coctum apposuit, ulta vim ejus & stuprum Philomelæ illatum. 13 Cujus filios decoctos Atreus frater illi apposuit cœnandos in ultionem incestus cum Europa uxore. vide quæ nos ad Senecæ Thyesten. 14 Maxima animi concitatione & acri studio describenda servabit. *continuata allegoria ab olla, ut &* ——— 15 ——— cœn. i. agenda & repræsentanda. 16 Tragœdiarum illi actori insulso, ut cui crambe toties repetita non pariat nauseam. 17 Tu non scribis argumenta inflata & versus ampullosos, quibus meditandis pronunciandisque anhelantes opus sit agitare pulmones, non secus ac conclusæ auræ follibus vexantur, dum igni mollitur ingens ferri massa. 18 Imitatio Horat. Sat. 4 l. 1. 19 Nec alte cogitabundus inepte vel expatiaris, vel rauca & compressa voce more cornicum tibi obmurmuras. 20 Sonantiore inter recitandum emisso spiritu, ex aëre buccis incluso. 21 In communi usu posita. *alii* Satyram intelligunt, quæ tota Romana est, ut & toga. 22 Compositione accurata. Sat. 1. v. 65.

Ore [23] teres modico, [24] pallentes [25] radere mores
[26] Doctus & [27] ingenuo culpam defigere ludo.
[28] Hinc trahe quæ dicas. [29] mensasq; relinque [30] Mycenis
Cum [31] capite & pedibus: [32] plebejaque prandia noris.
[33] Non equidem hoc studeo, [34] bullatis ut mihi [35] nugis
Pagina turgescat, [36] dare pondus idonea fumo
[37] Secreti loquimur: tibi nunc hortante [38] Camœna
Excutienda damus præcordia: [39] quantaque nostræ
Pars tua sit Cornute animæ, tibi dulcis amice,
Ostendisse juvat, [40] pulsa, dignoscere cautus
[41] Quid solidum crepet, & picta [42] tectoria linguæ.
[43] His ego centenas ausim deposcere voces,
Vt quantum mihi te [44] sinuoso in pectore fixi
[45] Voce traham pura: totumque hoc verba [46] resignent
Quod latet [47] arcana non enarrabile fibra.
Cum primum [48] pavido [49] custos mihi [50] purpura [51] cessit,
[52] Bullaque [53] succinctis laribus [54] donata pependit:
Cum [55] blandi comites, totaque impune [56] Suburra
Permisit sparsisse oculos jam [57] candidus umbo:

23 Concinnus, stylo modesto, non hianti & turgido ore, alii legunt *teris*. i. explicas, expolis.
24 Quos quis male conscius horret, erubescendos mores, quorum mentione & conscientia pallet aut rubet, *changeth colour. auditor cui frigida mens est.* Iuven. 1.
25 Reprehendere, carpere, perstringere.

26 Sciens. 27 Vrbanis & salsis jocis. 28 Ex eadem mente, eodem stylo & subjecto. 29 Tragica illa argumenta relinque —— 30 —— Græcis tragicis atque iis, qui grande & tumidum carmen affectant. 31 Capite, pedibus & manibus Plisthenis & aliorum filiorum Thyestæ, quæ reservavit Atreus inspicienda fratri. vide Sen. Thyest. 32 Tu mores populi Satyrico sale frica. 33 *Resp. Persius*: Non posco centenas voces ad turgida illa atque Tragica, sed quibus sufficiam tuis erga me meritis ô Cornute, tibique gratiis agendis. 34 Ampullosis, vanis. 35 Speciosis pigmentis. 36 Carmine gravi argumentum leve exornare, atque extollere. 37 Ingenue, sincere, perinde ac si secreti loqueremur. 38 Grata ac simplici musa, *vel* versu. 39 Quam pars melior & major sis animæ nostræ. i. meæ. 40 Tange, pulsa digito, ut qui fictilia explorant. 41 Quid integrum & verum sonet —— 42 —— quid simulatum & fucatum. *Metaphora à parietum incrustationibus.* 43 Ad animum sincere gratum exprimendum, non ad sonoras fabulas & inflatas nugas. 44 Intimis penetralibus, & ipsis animi mei latebris. 45 Ingenue proferam. 45 Vna mea lingua. 47 In imo cordis recessu. 48 Sub præceptoris imperio. *vel* vim timendi aliunde. 49 Pudicitiæ & verecundiæ, cujus tinctura & symbolum purpura. 50 Toga, cui prætexitur purpura: qua Romanorum filii ad pubertatem ætatis sc. annum xvj. amiciebantur. 51 Reliquit me, sumpta jam virili toga. 52 Cordis figuram habens, ante pectus ingenuis annexa nobilium filiis aurea, tenuiorum filiis coriacea, Iuven. Sat. 5. v. 163. 53 Gabino cinctu, *vel* habitu peregrinantium formatis, & caninis pellibus amictis. 54 Pueris, cum ex ephebis excederent, bullas & prætextas larib. consecratas ad suam cujusque effigiem appendere mos erat. 55 Assentantes, non rigidi ut pædagogi. 56 Vico Romano quod sub urbe antiqua esset dicto, infami & lubrico, in quo habitabant meretrices. vide quæ ad Mart. ep. 35. l. 1. e. 57 Clypeus qui mihi, pro more Romano in viros jam transcripto, mei juris facto, & tyroni datus est *albus*. i. insigni vacuus, stipendiis & rebus pulchre gestis postmodo insigniendus: *vel* centrum plicarum togæ virilis albæ in umbonis formam corrugatum. Casaub.

Cum-

Cumque [58] *iter ambiguum est, & vita nescius error*
Diducit [59] *trepidas* [60] *ramosa in compita mentes,*
Me tibi supposui : teneros tu suscipis annos
[61] *Socratico Cornute sinu, tunc* [62] *fallere solers*
Apposita [63] *intortos* [63] *extendit* [63] *regula mores :*
Et premitur ratione [64] *animus, vincique* [65] *laborat,*
[66] *Artificemque tuo ducit sub pollice vultum.*
Tecum etenim longos memini consumere [67] *soles,*
Et tecum [68] *primas epulis decerpere noctes.*
Vnum opus, & requiem pariter disponimus ambo,
Atque [69] *verecunda laxamus seria* [69] *mensa.*
Non equidem hoc dubites, amborum [70] *fœdere certo*
Consentire [71] *dies, & ab uno sidere duci.*
* *Nostra vel æquali suspendit tempora* [72] *libra*
Parca [73] *tenax veri, seu* [74] *nata* [75] *fidelibus hora*
Dividit in Geminos concordia fata duorum :
[76] *Saturnumq; gravē nostro* [77] *Iove* [78] *frangimus una.*
[79] *Nescio quod, certe est quod me tibi temperat, astrū.*
[80] Mille hominū species, & rerum discolor usus :
[81] Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
a *Mercibus hic Italis mutat* [82] *sub sole recenti*
Rugosum piper, & [83] *pallentis grana cumini :*
b *Hic satur* [84] *irriguo mavult* [85] *turgescere somno,*
Hic campo indulget : hunc alea [86] *decoquit : ille*

58 Alludit ad bivium Herculis Prodici apud Xenoph. 2. Apomu.
59 Anxie dubias.
60 Alludit ad literam Pythagoræ Y. *ubi se via findit in ambas.* sup. Sat. 3. v. 56.
61 Institutione Stoica è Socratis schola.
62 Absque tædio aut rigore flectere & emendare. *vel lege* ostendit: *& ordinato*, solers regula apposita ostendit intortos mores fallere. i. quod pravi mores in errores exitiumque trahunt.

63 Intortos extendit reg. *translata à fabrili arte.* 64 Appetitus & mollior pars irrationalis animi subjugatur, & docetur parere rationis imperio. 65 Ægre, nec sine lucta vincitur. 66 Pollice artifici. *Hypallage, vel rectius* induit, sumit institutionis formam ante laboratam. *a figulis translatio.* Iuven. Sat. 7. v. 236. 67 Dies. 68 Primas partes noctium. 69 Refectione, *vel* facetiis & salibus modestis. 70 Situ & consensu siderum, qui plurimum valet ad similitudinem morum, unde amicitia. 71 Nativitates *seu* vitas. * Sive utriusque nostrum nativitatibus præfuerit Libra, vel Gemini, seu alia quævis constellatio, ex cujus influentia nobis iidem mores, eædem dispositiones, eadem studia. 72 Sub Geminis, Libra, & Aquario nati, *Vnum pectus habens, fideique immobile vinclum.* Manil. 1. lib. 73 Veritatis & Iustitiæ, ut quæ sub Libra. *vel non mendax*, ut Horat. Od. 10. lib. 2. *immutabilis.* 74 Horoscopus. 75 Qua nascuntur fideles. *Hypallage.* 76 Saturni inimici sideris malignitatem. 77 Clementia benigni Iovis qui nos nascentes aspexit. 78 Temperamus, mitigamus, impedimus. Horat. od. 17. lib. 2. *Seu libra, seu me, &c.* 79 Vel aliud quod sidus nos inclinat ut amice conspiremus. 80 *Et cum varia sint vitæ instituta :* a *alii divitias,* b *voluptates sibi proponant alii,* c *tu Sapientiæ antistes præis juventuti Rom. ad artes & mores.* 81 Voluntas, vitæ institutum. 82 In regionibus Orientalibus *hic mutat merces surgente à sole*, Horat. lib. 1. ser. 4. 83 Quod potum gignit pallorem. *vel simpliciter* pallentis. 84 Sublati à stomacho vapores & à frigore cerebri in humores resoluti irrigant sensoria, obstruuntque meatus, unde somnus. 85 Saginat enim somnus. 86 Consumit.

In [87] *Venerem est putris: sed cum* [88] *lapidosa chiragra*
Fregerit articulos veteris [89] *ramalia fagi,*
Tunc [90] *crassos transisse dies, lucemque* [91] *palustrem,*
Et sibi jam seri vitam ingemuere [92] *relictam.*
At [c] *te nocturnis juvat* [93] *impallescere chartis,*
Cultor enim juvenum [94] *purgatas inseris* [95] *aures*
[96] *Fruge Cleanthea.* Petite [97] hinc juvenesq; senesq;
[98] Finem animo certū, [99] miserisq; viatica [1] canis.
[2] *Cras hoc fiet.* [3] *Idem cras fiet:* [4] *quid? quasi magnum*
Nempe diem donas? [5] *sed cum lux altera venit,*
Iam cras hesternum consumsimus: ecce aliud cras
[6] *Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra.*
[7] *Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno*
Vertentem sese, frustra sectabere [8] *canthum.*
Cum rota posterior curras, & in axe secundo
* *Libertate opus est: non* [9] *hac, ut quisque* [10] *Velina*
[11] *Publius* [12] *emeruit,* [13] *scabiosum* [14] *tesserula far*
Possidet. [15] *Heu steriles veri, quibus una* [16] *Quiritem*

87 In Venerem solutus, & exhaustus ad putredinem usque. 88 Propter lapillos qui arthriticis in articulis concrescunt, materiam scilicet calculosam, quæ Tartarus dicitur à similitudine. 89 Manus & pedes, homo enim assimilatur arbori inversæ. 90 In luxu, & ignorantia caliginosa actos. 91 In voluptatum cœno & impuritate. 92 Vide Sat. 3. 38. 93 Ex studio pallorem contrahere. 94 Purg. à vitiis. *vel* præparatas, dociles. 95 Animum, & *est Hypallage, pro,* auribus frugem Cleanthis inseris. *Metaphora.* 96 Disciplina Ethica, Stoica. Cleanthes enim Zenonis fuit discipulus & successor. 97 Ex hac disciplina, & philosophia. 98 Qui finis est virtus & honestum. 99 Præsidia adversus miserias, quas fert senectus, è mente Biantis, qui filio suasit utilissimum senectuti comparare viaticum Virtutem & Sapientiam. 1 Capillis, canitiei, senectuti. 2 *Hic autem ignavus juvenis procrastinabit studia dicetque:* Cras vacabo philosophiæ. 3 Imo *inquit Poëta,* idem cras facies quod hodie, & differes usque. 4 Quid, *inquit Iuvenis*? Adeone magna res est una ad voluptatem diecula concessa mihi cras aliam vivendi rationem inituro? 5 Sane, *respondet poëta,* non ita gravis est unius diei jactura, si modo unius tantum esset; verum ubi periit hesternus ille, quem tibi indultum fore petebas, neque hic dies videt te saniorem, quin & alterum petis cras; ecce prorogatum hoc indies cras aliud protrudit aliud: absumitque totos annos, atque ita in æternum comperendinabitur. vide Martial. epigr. 59. lib. 5. 6 Pellit, trudit, proterit. ab *Egero, egessi.* 7 Quamvis enim tu ut posterior rota in axe secundo curras: priorem rotam, *crastinum diem* prope te videas, & mox te posse assequi putes, cum tamen illa sub eodem temone. i. *eodem tenore & cursu* aufugiat, frustra attingere conaris. 8 Ferrum quo rota munitur *pro rota.* * *Qui igitur felicitatem tibi proponis, Philosophiæ absque mora vaca. huic inservias oportet, ut vera tibi contingat libertas. Non differtur in diem qui se illi subjecit, statim circumagitur,* inquit Seneca. *Quæ tamen non est hac civilis, &c.* 9 Non hac civili, qua ut quisque servus ——— 10 ——— in tribum aliquam relatus. Velina autem nomen tribus, quæ numero aliarum accessit. 11 Nomine patroni assumpto, qui libertis mos erat. 12 Cui jam emerito & manumisso præbetur frumentum. 13 Corruptum, *alii legunt* Scabrosum. 14 Tessera est signum quod accipiebant cives à curatore annonæ, à quo frumentum publice erogabatur ad pauperes cives sublevandos. 15 Quam falluntur? 16 Civem Romanum.

17 *Ver-*

[17] Vertigo facit ! [18] hic Dama est non [19] tressis agaso !
[20] Vappa, [21] & lippus & [22] in tenui farragine mendax.
[23] Verterit hunc dominus, momento [24] turbinis [25] exit
[a] Marcus Dama. papæ ! Marco [b] spondente recusas
Credere tu nummos ? Marco sub [c] judice palles ?
Marcus [d] dixit : ita est. [e] adsigna Marce tabellas.
Hæc mera libertas, hanc nobis [26] pilea donant.
[27] An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
Cui licet, ut voluit ? licet, ut volo, vivere : non sim
Liberior [28] Bruto ? [29] Mendose colligis, inquit
Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.
[30] Hoc reliquũ accipio, [31] Licet *illud &* Vt volo *tolle,*
[32] Vindicta postquam [33] meus à prætore recessi ,
Cur mihi non liceat jussit quocunque voluntas ,
[34] Excepto si quid [35] Masuri [36] rubrica vetavit ?
[37] Disce : sed [38] ira cadat naso, rugosaque sanna ,
Dum [39] veteres avias tibi de [40] pulmone revello.
[41] Non prætoris erat stultis dare [42] tenuia rerum
Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ.
[43] Sambucam citius caloni aptaveris alto.
*Stat contra ratio, & secretam * garrit in aurem,*
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,

17 Circumactio. manumittendum dominus coram prætore dextra prehensum in orbem rotabat & è manu mittebat, ut suæ esset potestatis, quasi significans licere jam illi ire in quamcumque partem vellet. 18 Nuper Dama servus, nunc Marcus Dama liber & civis. 19 Vix triobolaris mulio, i. servus infimæ conditionis. 20 Moribus nequam, insulsus ut vappa, i. vinum insipidum & corruptum per interitum caloris vitalis. 21 Scientiæ rudis. *Translatio à corpore in animum.* 22 In rebus vilissimis, etiam jumentorum cibariis fallax & fraudulentus. 23 Postquam tamen verterit hunc dominus. 24 Circumactionis. 25 Factus est, a civis & liber b sponsor, c judex, d testis, e testator. *& hæc dicit recens manumissus Dama, seu fautor ejus , vel etiam Poeta Ironice.* 26 Servi manu emissi raso capite à dominis pileum libertatis insigne sumebant. 27 *Etiam syllogizat M. Dama.* 28 M. Iunio Bruto qui regibus exactis libertatis auctor fuit. 29 Hic philosophus Stoicus acutus & acrimonia judicii, Dialectica autem instructus respondet : Falso argumentaris. 30 Majorem propositionem probe intellectam accipio. 31 Minorem nego. 32 *Dama assumptionem probaturus inquit :* Postquam virga prætoris (qua manumissis caput tangit jubens eos , *Liberos esse*) pronunciatus sum liber. 33 Mei juris & arbitrii. i. liber. 34 Præterquam quod legibus cautum est. 35 Masurii Sabini jurisconsulti celeberrimi tempore Tyberii Imp. 36 Legum tituli minio notari. 37 *Resp. Stoicus vel Poeta.* 38 Nec irascere, neque irride , quod te doceam. 39 Inveteratas opiniones & aniles de libertate , dum civilis ista pro vera illa animi ab imperitis habetur. 40 Imo pectore. 41 Non in manu prætoris , sed philosophi erat. 42 Subtilia per differentias & circumstantias officia. 43 Æque exigas à stupido puero militis (qui quod κᾶλα. i. ligna bajulabat , *vel* quod clavam ligneam gerebat , Calo dictus est) ut lyram scite tangat , *aliis ut machinam illam poliorceticam intendas ac tractet*, atque ab hoc Dama, quem prætor civili donavit libertate, ut libere & secundum rationem agat * Alii *garrit.*

44 *Vt teneat vetitos inscitia debilis actus.*
45 *Diluis helleborum* 45 *certo compescere puncto*
Nescius examen? vetat hoc 47 *natura medendi.*
48 *Navem si poscat sibi peronatus arator*
49 *Luciferi rudis, exclamet* 50 *melicerta perisse*
51 *Frontem de rebus.* 52 *Tibi* 53 *recto vivere talo*
54 *Ars dedit? &* 55 *veri speciem dignoscere calles,*
56 *Ne qua subarato mendosum tinniat auro?*
57 *Quaque sequenda forent,* 58 *quaque evitanda vicissim,*
Illa prius 57 *creta, mox* 58 *hac carbone notasti?*
Et modicus voti, 59 *presso lare, dulcis amicis?*
60 *Iam nunc astringas, jam nunc granaria laxes:*
Inque luto 61 *fixum possis transcendere nummum:*
Nec 62 *glutto sorbere salivam* 63 *Mercurialem?*
64 *Hæc mea sunt, teneo, cum vere dixeris; esto*
65 *Liberque ac sapiens,* 66 *Prætoribus ac Iove dextro.*
67 *Sin tu cum fueris nostræ paulo ante farinæ,*
68 *Pelliculam veterem retines, & fronte politus*
69 *Astutam vapido servas sub pectore* 69 *vulpem:*

44 Vt pro vetitis habeat ea quæ quis non didicit, ut tanquam prohibitus abstineat, neque profiteatur exerceatve artem quam non novit. 45 Medicam artem exerces? de elleboro Satyr. 4. vers. 16. 46 Nec certa habita cognitione pharmaci diluendi & præparandi, nec morbi, tempestatis anni, ægroti constitutionis, virium, &c. 47 Ars quæ naturam imitatur, Medicina. 48 Gubernandam. 49 Stellarum etiam mediocri culvis gubernatori notarum. 50 Deus marinus qui Palæmon, & Portumnus. i. *quivis exclamet.* 51 Pudorem, cujus sedes frons est. 52 Quod si philosophia te docuerit hæc officia sequenda. 53 Ὀρθοποδεῖν, *to walke uprightly.* 54 Philosophia, recte vivendi ars. 55 Quo verum esse videtur, nec est: apparens bonum à vero bono discernere. 56 Ne quà simulata hypocrisis, vel species veri aut boni, velut nummus subæratus & adulterinus, qui raucum & surdum sonat, te fallat. 57 Approbas bona. 58 Damnas mala, à more illorum qui bona lapillo albo, mala nigro signabant Satyr. 2. v. 1. Creta an carbone notandi? Horat. lib. 2. 3. Serm. 59 Frugalis, modico contentus cum lare fundo. 60 Prout occasio postulat liberalitatem exercere. 61 Si potes præterire nummum à pueris in via vel clavo fixum, vel funiculo adstrictum & projectum, quo tentent prætereuntes avaros, quos simulac inclinatiut se ad tollendum nummum, retracto eò pueri derideant. *In triviis fixum qui se demittit ob assem.* Horat. 16. epist. lib. 1. 62 Illa colli parte, vel ipse gluto. i. belluo qui deglutias salivam tuam ex spe lucri velut ex edendi appetitu natam. ubi enim quid palato gratum occurrit, affluit saliva quasi linguæ & gustatus ministra. 63 Lucrosam. Mercurius enim lucri præses credebatur. 64 *Ordo est,* cum vere dixeris, hæc mea sunt, teneo. i. hæc jura & officia vere colo. 65 Corpore & animo te liberum pronuncio. 66 Prætore te civili, Iove liberatore te philosophica libertate donante. 67 Sin tu dudum nostræ. i. servilis conditionis & vitiorum, civili tantum libertate donatus veterem retines nequitiam, nego te liberum esse & servum pronuncio. 68 *Alludit ad Leberidem*, si antiquos mores obtines. 69 Fallaciam & fraudes callide tegis corde corrupto.

70 Qua dederam supra repeto, 71 funemque reduco.
72 Nil tibi concessit ratio, 73 digitum exere, peccas.
74 Et quid tam parvum est? 75 sed nullo thure litabis.
76 Hæreat in stultis brevis ut 77 Semuncia recti. 121
78 Hæc miscere nefas: 79 nec cum sis 80 cætera fossor,
81 Treis tantum ad numeros satyri moveare Bathylli.
82 Liber ego. 83 unde datum hoc sumis tot subdite rebus? 124
84 An dominum ignoras, nisi quẽ 85 vindicta relaxat?
86 I puer, & 87 strigiles Crispini ad balnea defer;
88 Si increpuit, cessas nugator? 89 servitium acre
Te nihil impellit? 90 nec quicquam extrinsecus intrat
Quod nervos agitet? 91 sed si intus, & jecore ægro
Nascantur 92 domini, 93 qui tu impunitior exis, 130
Atq; hic, quẽ ad strigiles scutica & metus egit herilis?
94 Mane a piger stertis: 95 Surge, inquit b Avaritia: Eja
Surge. Negas. instat, Surge, inquit. Non queo. Surge.
Et quid agam? rogitas? 96 saperdas advehe Ponto.

70 Libertatem & sapientiam, quæ supra tibi concesseram, à te reposco. 71 Tibi rursus injicio frenum servitutis. *vel*, alludit ad puerilem lusum διλκυςίνδαν. per funem utrinque attractum, Horat. ep. 10. lib. 1. *Tortum digna sequi potius quam ducere funem.* retrahens funem, & tibi negans quam modo dederam libertatem.

72 Philosophia *Stoica* ne minimam quidem tibi veræ libertatis particulam dedit. 73 Ne digitum quidem movere potes quin pecces, *Stoice satis.* 74 Quid autem tam parvum est, *inquit Dama*, quam movere digitum? 75 *Stoicus respondet* nullis tamen victimis impetrabis à Deo ———— 76 ———— ut qui perfecte non sapit, aliquid sapiat: æque enim peccatum est digitum ac corpus movere male. *Stoice.* 77 Vel minima etiam sapientiæ mica aut particula. 78 Servitutem ac libertatem: sapientiam ac stultitiam. 79. Nec poteris, stultus cum sis, etiam in minimis ex sapientia agere: non magis quam qui ———— 80 ———— *cætera Hellenism. sub.* κατὰ. i. quoad cætera rusticus est ———— 81 ———— poterit saltare tres staticulos ex arte Bathylli Alexandrei Pantomimi Satyram saltantis. vide Iuv. Sat. 6. v. 64. *legas itaque* Satyram. sic Horat. epist. 2. lib. 2. *Nunc Satyram nunc agrestem Cyclopa movetur.* 82 *Instat Dama, se liberum esse clamitans.* 83 *Refert Stoic.* unde tibi liberi nomen usurpas, cum tot vitiorum imperiis subditus sis? 84 Nullum tibi credis esse dominum præter externum illum corporis? 85 Prætoris virga. *supra vers.* 88. 86 *Distinguit libertatem philosophus.* Tibi quidem concedo, *inquiens*, te liberum esse corpore ex jure civili, sed liberum esse animo ex Philosophiæ regula nego. Si quis enim herus jubeat: *I puer, &c.* 87 Ad sudorem in balneis detergendum. ςλεγγίδας. 88 Et his verbis te increpet, cessas nugator? 89 Civile illud servitium acre te nihil impellit, qui jam corpore liber es. 90 Neque extrinsecus habes dominum aut motorem, qui te impellat & cogat. 91 Sed si nascuntur tibi in jecore quod concupiscentiæ sedes est (ut volunt medicorum filii) vel in corde affectuum sede ———— 92 ———— Affectus mali qui tibi dominantur ———— 93 ———— Quanto minores poenas & cruciatus pateris, quam servus ille quem ad strigilem, &c. 94 *Nec unum intus habes dominum, sed plures eosque diversa imperantes, sc. a Pigritiam, b Avaritiam, c Luxuriam, d Libidinem, e Ambitionem, f Superstitionem.* 95 *Dialogismus, inter pigrum Damam, Avaritiam & Luxuriam.* 96 Quæ ad victum conducunt, ut saperdas, piscis genus, quæ capiuntur in Ponto seu Mæotide, *Synecdochicè.* ————

[97] *Castoreum,* [98] *stupas,* [99] *hebenum ,* [1] *thus ,* [2] *lubrica*
[3] *Coa :*
Tolle [4] *recens,* [5] *primus piper* [6] *è sitiente camelo :*
[7] *Verte aliquid,* [8] *jura.* [9] *Sed Iupiter audiet : eheu!*
[10] *Varo ,* [11] *regustatum digito terebrare Falernum*
Contentus perages, [12] *si vivere cum Iove tendis.*
Iam pueris [13] *pellem succinctus & œnophorū* [14] *aptas*
Ocyus ad navem : nil obstat, quin trabe vasta
[15] *Ægeum raptas, nisi* [16] *solers* [c] *luxuria ante*
Seductum moneat : Quo deinde insane ruis? quo?
Quid tibi vis? [17] *calido sub pectore mascula bilis*
Intumuit, quam non extinxerit [18] *urna cicutæ.*
Tun' mare transilias? tibi [19] *torta cannabe fulto.*
Cœna sit in transtro, [20] *Vejentanumque rubellum*
Exhalet vapida [21] *læsum pice* [22] *sessilis obba?*
Quid petis? ut nummi, quos hic [23] *quincunce modesto*
[24] *Nutrieras, pergant avidos* [25] *sudare* [26] *deunces?*
Indulge [27] *genio, carpamus dulcia ,* [28] Nostrum est
Quod vivis : [29] cinis & manes & fabula fies :
Vive memor leti : [30] fugit hora : hoc quod loquor, inde est.
[31] *En quid agis?* [31] *duplici in diversum scinderis ha- (mo :*
Hunccine, an hunc sequeris? subeas [33] *alternus oportet*
[34] *Ancipiti obsequio dominos : alternus oberres.*

97 ---- Pharmaca ad medicinam, cujus generis sunt testes castoris----
98 --- Ad vestium, è stupa vili lini genere ---
99 ---- Ad ædificia, ligna; -----
1 --- Ad sacra ; ----
2 ---- Ad voluptatem, vina & aromata, mollia scil. & lenia
--- 3 --- Vina ex Coa insula.
4 In emporiis Orientalibus, ita *sub sole recenti, v. 54. vel* novum , seu modo advectum.
5 Præoccupa alios mercatores.
6 Sitis tolerantissimo, ad quartum usque diem. 7 Commuta merces, negotiare. 8 Et pejera. 9 *Inquit Dama.* 10 *Resp. Avaritia.* heu Stolide! *Varones* autem fuerunt militum servi, calones seu caculæ grandes & stupidi. 11 *Regustatum digito terebrare* (i. saltem lingere) *contentus perages.* i. vives , *quævis dictio est emphatica.* 12 Si intendis vivere juste & sancte , Iovem veritus. 13 Scorteam manticam, vidulum , vel segestre. 14 Imponis servis sarcinas deferendas ad navim. 15 Mare rapidè seces, naviges. 16 Ad corrumpendum ingeniosa. 17 Vnde tibi excrevit , *inquit luxuria* , atra hæc bilis ad insaniam usque? *vel* mascula. i quam ego effœminatam malim. 18 Largiter epota cicuta herba frigidissima. 19 Tibine in fune nautico sedenti transtrum pro mensa erit? 20 Vinum vilissimum rubei coloris & saporis ingrati ex agro Vejano, qui est in Campania. 21 Corruptum, & olens picem vasis ac navis. 22 Latum habens ventrem seu fundum. 23 Vsura modica , intra semissem , quinque per duodecim. *five in the twelfth.* 24 Auxeras. 25 Cum sudore , molestia & periculo lucrifacere & parere -- 26 -- Vndecim per duodecim uncias. i. assem. 27 Festis & voluptati. 28 Vita hilariter acta, ea denique vita est, & muneris mei. 29 Morieris descendesque ad inferos , de quibus tam multa somniant & fabulantur cum poetæ tum philosophi , Horat. 4. od. 1. l. *Iam te premet nox fabulaeque manes.* Vita igitur, quæ datur, utere. 30 Ibidem 21. od. *dum loquimur fugerit invida Ætas.* 31 *Stoici verba vel Poëtæ.* 32 Avaritiæ simul atque luxuriæ. 33 Alternis vicibus, & ---- 34 ---- Incerto servitio subeas oportet Avaritiæ & Luxuriæ dominium.

Nec

Nec tu, cum obstiteris semel, instantique negaris
Parere imperio, Rupi jam [35] *vincula dicas.*
Nam & luctata canis [36] *nodum abripit: attamen illi*
Cum fugit, à collo trahitur [37] *pars longa catenæ.*
[38] *Dave, cito, hoc credas jubeo, finire* [39] d *dolores*
Præteritos meditor: ([40] *crudum Chærestratus unguem*
Abrodens ait hæc) an [41] *siccis dedecus obstem*
Cognatis? [42] *an rem patriam rumore sinistro*
Limen ad obscœnum [43] *frangam, dum Chrysidis* [44] *udas*
Ebrius ante fores [45] *extincta cum face canto?*
[46] *Euge puer,* [47] *sapias,* [48] *diis depellentibus agnam*
[49] *Percute.* [50] *sed censen'* [51] *plorabit Dave relicta?*
[52] *Nugaris.* [53] *solea, puer, objurgabere rubra*
[54] *Ne trepidare velis atque arctos rodere casses.*
[55] *Nunc ferus, & violês: aut si vocet. Haud mora dicas,*
Quidnam igitur faciã? ne nunc, cum accersat, & ultro
Supplicet, accedam? [56] *Si totus & integer illinc*
Exieras, nec nunc. [57] *hic hic quem quærimus, hic est,*
Non in [57] *festuca,* [58] *lictor quam jactat ineptus.*
Ius habet ille sui [59] *palpo quem ducit* [60] *hiantem*

35 Servitutem vitiorum. 36 Vincula catenæ suæ. 37 Qua iterum in servitutem redigatur. Ita stultus dum non simul & semel se totum & integrum vindicat è vitiorum servitio, recurrit ad veteres mores, neque propter unam actionem & quod semel restiterit, liber pronunciandus est. *Atque ad hoc, in libidinis imperio, probandum* 38 —— *Exemplum adducit Chærestrati, è Menandro, cum Davo servo de Chryside deserenda deliberantis, nec tamen graviter perficientis.* vide Eunuch, Terentii, & Hor. 2. lib. 3. serm. 39 Meretricii amoris molestias quas tuli. Supra not. 94. 40 Ad vivum rodens, serio cogitabundus. 41 Sobriis, frugi. 42 Egon' per infamiam & nominis jacturam ad obscœnam meretricis domum patrimonium ——— 43 ——— Imminuam, perdam? 44 Vnguento seu vino ex profusione Græcorum amatorum: aqua, quam fallendis maritis mulierculæ januæ cardinibus affundebant. vel lacrymas miseri amatoris. sed vide Lips. epist. quæst. 22. ep. 4. lib. 45 Iuvenes commessatum euntes ad amicas, faces præferebant, quibus, cum ad fores ventum esset, ne à prætereuntibus agnoscerentur, extinctis cantabant. 46 *Ait Davus, qui Terentio Parmeno,* herum collaudans, quod ad saniorem mentem redisse videtur. 47 Sapere aude, *vel* sapias tandem. 48 Castori & Polluci, seu aliis diis averruncis, stultitiam tuam amoventibus. 49 Macta. 50 *Dicis Chærestratus sibi non constans.* 51 Chrysis plorabit relicta? 52 Nugaris, *inquit Davus* qui labascis & ad miseriam redis. 54 Vapulabis. sic Iuven. Sat. 6. vers. 61. *i. Solea pulsare nates.* vel commitigabitur tibi caput aurato seu purpureo meretricis sandalio ——— 54 ——— Ne vacilles in posterum & dubius reluncteris: neque audeas subtrahere collum jugo, aut tentare effugium arrodendo laqueos, quod irretitæ solent feræ. 55 *Et quod nunc tute tecum iratus cogitas, Egone, &c.* ut Phædria ille Terentianus. 56 Quod si te plene & constanter assereres in libertatem, neque nunc labasceres redires que victus. *Aposiopesis.* Aliis placet lectio *nunc, nunc* i. in ipso hoc nuto, hoc temporis articulo, absque mora. 57 Hic vere liber & sapiens est. 58 Non quem festuca. i. vindicta & virga prætoris factum manumissumque liberum pronunciarit vox lictoris, unius è sex ministris qui prætori apparebant 6. *& lege* Quem. 59 Adulator populi ambitiosus. *ordo est*, habet ille palpo jus sui: palpare est manu mulcere. 60 Honoribus inhiantem, magistratus & honores ambientem.

[61] *Cretata* [e] *ambitio?* [62] *Vigila, &* [63] *cicer ingere large*
[64] *Rixanti populo,* [65] *nostra ut Floralia possint*
[66] *Aprici meminisse senes. quid pulchrius?* [f] *at cum*
[67] *Herodis venere dies, unctaque fenestra*
Disposita [68] *pinguem nebulam vomuere* [g] *lucernæ*
[69] *Portantes* [h] *violas,* [70] *rubrumque amplexa catinum*
[i] *Cauda natat thynni,* [72] *tumet alba fidelia* [k] *vino:*
[73] *Labra moves tacitus.* [74] *recutitaque sabbata* [75] *palles.*
[76] *Tunc nigri lemures,* [77] *ovoque pericula rupto:*
Hinc [78] *grandes* [79] *Galli, & cum* [80] *sistro* [81] *lusca sacerdos.*
Incussere [82] *deos inflantes corpora,* [83] *si non*
Prædictum ter mane caput gustaveris ali,
Dixeris [84] *hæc inter* [85] *varicosos* [86] *centuriones,*
Continuo [87] *crassum ridet* [88] *Vulfenius ingens,*
Et [89] *centum Græcos curto centusse licetur.*

61 Candidati (inquit Lipsius Elect. lib. 1. c. 13.) & Petitores magistratuum non contenti insito lanæ candore, cretam addebant in veste ut splenderet. e vid. not. 94. ad vers. 132. supra. 62 Et jubet vigilare ad salutationes antelucanas. 63 Missilia sparge in Ædilatu. Ædiles vero, quo sibi viam sternerent ad cæteros honores, ut populi promererentur suffragia, fabam & cicer in vulgus spargebant. 64 Inter captandum & legendum missilia. 65 Munificentiam nostram in Flore ex meretrice deæ factæ ludis, quorum celebratio ad Ædiles spectabat. 66 Inter apricandum. f *vide not.* 94 *ad vers.* 132. *supra.* 67 Quos colit populus, qui Herodi paret, sc. Iudæi. *vel*, Herodis Ascalonitæ natalis, seu suscepti regni dies *celebratur*, g *lucernis*, h *floribus*, i *conviviis*, k *vino*, l *precibus, &c.* 68 Fuliginem. 69 Coronatæ seu ornatæ floribus. 70 Fictile miniatum, vel è terra rubra. 71 Hinc amplitudo thynni colligitur. *vel Hypallage* catinum amplexum caudam thynni, Synecdochice pro thynno vel quavis parte, vel in contemptum Iudæorum, vilissimam thynni partem ponit. 72 Plena est. 73 Concipis vota tacito murmure. 74 Recutitorum, i. circumcisorum Iudæorum sabbata. 75 Superstitioso metu, *vel* ex jejunio, *vel* cinere & luto conspersus colis sabbata. 76 Adde his inania terriculamenta, quæ superstitiosis hisce objiciuntur: qualia sunt, quæ timentur umbræ nocturnæ, & ——— 77 ——— pericula quæ portendi creduntur si ovum igni impositum rumpatur. 78 Ingentes semiviri, ut qui castrati in altum crescant, *vel* veneratione ingentes. 79 Sacerdotes Cybeles. 80 Isiaci sistrum, crepitaculum ex ære aut argento tinnulum ferebant in sacris, ut Gallici cymbalum. Apul. 11. 81 Cui Isis irato percussit lumina sistro. Iuven. Sat. 13. vers. 73. *vel* ad mores potest referri, ut *Lippus*. 82 Metum dearum Cybeles & Isidos: quarum illa furore, hæc Syriis tumoribus, ulceribus & morbis instat. 83 Nisi expient & amoliantur inflationem amuleto, quod & magis inflat, quodque Ægyptiorum religione in diis numeratur. Iuven. Sat. 15. vers. 9. 84 Hæc Stoicorum scita de vera libertate utcunque derisuri sunt stupidi milites, vera tamen sunt. 85 Labore militiæ varicosos, *vel*, ut corpore ita animo tumidos. 86 Ignaros literarum osores, cujusmodi sunt militares. 87 Rustice aut militariter. 88 Miles procerus, robustus, ut in prima Sat. *Ingentes Titos.* 89 Centum philosophos totidem assibus iisque curtatis æstimat. i. singulos philosophos via singulis assibus.

S A-

SATYRA VI.

In avaros, qui parce & sordide vivunt, ut relinquant heredibus quod nequiter profundant.

Exordium sumit à statu Bassi, ad quem scribit. quærens ubinam locorum sit, quid agat, quibus studiis intendat animum, quam suo contentus vivat. Mox vitæ suæ rationem exponit illi poëta, & mentem æquam. Denique insurgit in eos, quibus non idem animi & vitæ institutum.

[1] *Admovit jam bruma foco te,* [2] *Basse, Sabino?*
Jamne lyra, & [3] *tetrico vivunt tibi pectine chordæ?*
[4] *Mire opifex numeris* [5] *veterum primordia vocum,*
Atque [6] *marem strepitum fidis intendisse Latinæ,*
Mox [7] *juvenes agitare jocos, & pollice honesto*
[8] *Egregios lusisse senes? Mihi nunc* [9] *Ligus ora*
[10] *Intepet,* [11] *hybernatque* [12] *meum mare, qua latus ingens*
Dant scopuli, & multa litus se [13] *valle receptat.*
[14] *Lunai portum est opera cognoscere, cives;*
[15] *Cor jubet hoc Enni, postquam* [16] *destertuit esse*
[17] *Mæonides* [18] *Quintus, pavone ex Pythagoræo.*

1 Ecquid in agro Sabino, quo secessisti hiematurus, lyricis usque vacas carminibus, & 2 —— graviore atque severiore, quam Horatius plectro. i. argumento (ut mox *marem strepitum*) pulsas fides lyræ? 3 Cæs. Bassus Lyricus Poëta fuit, de quo Priscianus & Fabius lib. 10. 4 Mire & perite artifex ad aptanda citharæ numeris argumenta seria & gravia. *Hellenism.* 5 Forte idem est, quem A. Gellius lib. 3. c. 19. & 5. 7. & 11. 17. scripsisse de originibus testatur. sin minus intellige μελισσεῖον & Σικυώνιον. alii legunt *primordia rerum*: ut canat, *unde hominum genus & pecudes, &c.* quod Virg. 1. Æneid. de Iopa Lyrico. 6 Carminibus lyricis Latinis adaptare severam poësin. *vel* fortem, qualis fuit Pindari, qui cecinit *divos puerosque deorum.* i. heroas, *& pugilem victorem, &c.* Horat. ad Pisones. *vel* Alcæi, qui *sonuit plenius aureo plectro dura navis, dura fuga, mala, dura belli,* Od. 13. lib. 2. Horat. 7 Iuvenum amores & convivia referre. 8 Senum bene de republica meritorum laudes honesto carmine celebrare. 9 Ligustica. 10 A tepore maris exagitati, vel situ inter montes mitior est. Savit. *vel* pro hybernis est mihi. 12 Hetruscum. Persius enim patriam habuit Volaterras in Hetruria. 13 Sinu vel curvatura portus Lunæ, primi oppidi in Hetruria, dicti quod Lunæ formam litus referret. 14 Ennius in Annal. ab hoc versu incipit inscribere lunæ portum. *Est opera pretium, O cives cognoscere portum Lunæ.* 15 Ipse Ennius, alludit ad tria corda quæ se habere dixit Ennius, quod Græce Osce & Latine sciret. 16 Postquam desiit stertere. i. somniare. *Hellenism.* postquam destertuit se esse Mæoniden, hoc est, Statim à principio Annalium, in quo exposuit somnium suum, quo somniarat animam Homeri in se transmigrasse per μετεμψύχωσιν seu παλιγγενεσίαν Pythagoricam quæ eadem in Pavonem transierat ex Pythagora. 17 Homerus, à patre Mæone, vel patria Mæonia. vide Plutarch. de Homero lib. 18. 1 Euphorbus. 2 Pythagoras. 3 Pavus. 4 Homerus. 5 Ennius *vel* postquam desiit somniare se fuisse Homerum, agnovitque se esse Quinctum Ennium, ut Quinctus sit prænomen Ennii.

Heic

Heic ago [19] *securus vulgi, & quid praparet Auster*
[20] *Infelix pecori,* [21] *securus, & angulus ille*
Vicini nostro quia pinguior: & si adeo omnes
Ditescant [22] *orti pejoribus,* [23] *usque recusem*
Curvus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
Et [24] *signum in vapida naso tetigisse lagena.*
[25] *Discrepet his alius,* [26] *Geminos* [27] *horoscope varo*
Producis genio: [28] *Solis natalibus, est* a *qui*
Tingat olus siccum [29] *muria vafer* [30] *in calice empta,*
Ipse [31] *sacrũ inrorans patina piper* b [32] *hic bona* [33] *dẽte*
Grãdia magnanimus [34] *peragit puer.* [35] *utar ego, utar,*
Nec [36] *rhombos ideo libertis ponere* [37] *lautus,*
Nec tenuem solers turdorum nosse [38] *salivam.*
[39] *Messe tenus propria vive: & granaria (fas est)*
[40] *Emole. quid metuas?* [41] *occa. & seges altera in herba*
[42] *Ast vocat officiũ: trabe rupta,* [43] *Bruttia saxa (est.*
Prendit amicus inops: remque omnem, [44] *surdaq; vota*
Condidit: Ionio jacet ipse in littore, & una
Ingentes de puppe [45] *dei: jamque obvia* [46] *mergis*
Costa ratis lacera, nunc & [47] *de cespite vivo*
Frange aliquid: largire inopi, [48] *ne pictus oberret*
Carulea in tabula. [49] *Sed* [50] *cœnam funeris heres*

19 Non solicitus, quid de me dicat vulgus sentiatve, 20 Noxius, morbos inferens. 21 Non curans, non invidens si vicini fundus meo fit fertilior. 22 Inferiori quam ego loco, *vel* homines pessimi. 23 Nolim tamen ob ista demisso esse vultu, atque per invidiam senium præproperum accersere, dum sordido victu eorum divitias æmulor. 24 Admoto naso observare an læsa sint signa lagenæ, quæ etiam vappam habet, *vel* non resignare & depromere, sed admotis labris & naso vappam ebibere. 25 Nec tamen cuivis hæc liberalis mens, quæ mihi. 26 Fratres iisdem parentibus ortos. 27 Vario ingenio profert idem Horoscopus. i. Astrum natale, seu horæ inspectio, qua quis nascitur. *Apostrophe.* 28 Quorum *a* alter triparcus. *Omnia heic emphatica & signata.* 29 Aqua salsa, *vel* liquamine ex thynnorum sanie. 30 Quod solent parci & sordidi. 31 Cui parcit tanquam rei sacræ. *b* 32 Hic magnanimus puer, *the youth that beareth a brave minde.* 33 Gula, luxu. 34 Absumit. 35 Mihi, *inquit poëta,* κτήματα erunt χρήματα. utar iis, non abutar per miseras sordes, aut effusam prodigalitatem. 36 Lautus ponere. *Hellenism.* ut & solers nosse. 37 Pisces in deliciis habitos. θελικῶς pro lautis epulis. 38 Subtilem gustum & saporem discernere. 39 Nihil ex annuo proventu reliquum facias. 40 Molendo consume. 41 Glebas frange, agrum exerce. 42 *Facerem*, inquit avarus prætexens avaritiæ suæ causam, *quod mones, laxarem granaria, & viverem messe tenus, I would make even with the yeares end. Sed me jubent charitatis atque humanitatis officia, ut ex proventib. meis aliquid reponam quo succurram miseris amicis laborantib. eorumque damna resarciam.* 43 Pulchre dicis, *inquit Poëta.* Sed ecce amicus tuus fracta navi & universa re perdita enatans prendit scopulos Brutii promontorii Italiæ Siciliam versus, &c. cur non illum relevas & sustentas ne cogatur stipem emendicare. 44 Diis non exaudita. 45 Dii tutelares navis, qui in puppi sacrarium habebant, erepti secum è naufragio. 45 Avib. marinis. 47 Non de messe tantum, sed & de fundis aliquid imperti. 48 Ne naufragii pictam tabulam portans hinc inde mendicet. Sat. 1. v. 90. 49 *Sed inquies,* Si quid de fundo aut patrimonio imminuam, heres meus infensus mihi negabit funebrem apparatum & sumptum. 50 Feralem, funebrem, quæ cum cadavere ipso cremetur, silicernium.

Negli-

Negliget, iratus quod [51] rem curtaveris; urnæ
[52] Ossa inodora dabit: seu spirent cinnama [53] surdum,
Seu [54] ceraso peccent [55] casia, [56] nescire paratus.
[57] Tune bona incolumis minuas? sed [58] Bestius urget
Doctores Grajos: Ita fit postquam sapere urbi
** Cum pipere & palmis venit nostrum hoc [59] maris expers.*
[60] Fœnisecæ crasso vitiarunt unguine pultes.
Hæc [61] cinere ulterior metuas? at tu, meus heres
Quisquis eris, paulum [62] à turba seductior audi.
O bone num ignoras? missa est à [63] Cæsare [64] laurus
Insignem ob cladem Germanæ pubis, & [65] aris
[65] Frigidus excutitur cinis: ac jam [66] postibus arma,
Jam [67] chlamydes regum, jam lutea gausapa captis,
[68] Essedaque ingentesque locat [69] Cæsonia [70] Rhenos:
Diis igitur, genioque ducis [71] centum paria, ob res
Egregie gestas, induco: quis vetat? [72] aude.
Væ, nisi connives. [73] Oleum, artocreasque popello
Largior: an prohibes? dic clare: [74] Non adeo, inquis,

51 Bona minueris.
52 Ossa & cineres aromatis mista urnæ dari mos erat. *quod ille non faciet, &c.*
53 Non acutum qui vix sentiatur. *duriuscula translatio.*
54 Gummi è ceraso, vel cortice cerasi adulteratæ fiunt casiæ.
55 Canella Matthiol. in Diosc. lib. 1. c. 11. & 13.
56 Negligens.
57 *Dices mihi heres.* Tune ipse salvus, cum opus sit, in nescio quos tua profundas, quæ mihi heredi potius debentur? 58 Imperitus aliquis heredipeta crimini dabit hanc officiosam largitionem ut & lautiorem victum Græcis philosophis: clamitans hæc non prius solita fieri quam sapere. i. sapientia Græca cum mercib. peregrinis (quæ mentem effœminant) è Græcia in urbem nostram mari advenissent * Sic Juv. Sat. 3. v. 83. *Advectus Romam quo pruna & cottana vento.* 59 Nihil masculi hab[illegible], vel mari advecta: ut expers significet [illegible] & [illegible] Casaub. *alii* postquam rigide nostra cismarina philosophia corrupta fit molli & transmarina Græcorum *sapere.* pro *sapientia.* Enallage. 60 Ipsi rustici cibos prius simplices corrumpunt & condiunt lautius. 61 Heredem, *inquit Poëta*, mortuus metuas? Hor. epist. 2. l. 2. *Nec metuam quid de me judicet hæres, Quod non plura datis invenerit.* 62 A vulgi ignorantia & odio. 63 Claudio Caligula. 64 Litteræ laureatæ, quæ tanquam victoriæ indices triumphum imperent, cum tamen nihil dignum eo fecisset. 65 Ex priore sacrificio derelictus amovetur, & nova sacra parantur. 66 Templorum postibus spolia hostium affigenda curat. 67 Parat coccinea paludamenta, quibus amicti reges Germanorum. & crocei coloris gausapa, quæ villosæ militares vestes sunt, quib. induti milites Germanorum ducantur in triumpho. 68 Germanorum vehicula, *Coaches.* 69 Caligulæ uxor per procuratores. 70 Rhenanos Rheni accolas, è quib. procerissimum quemque ad pompam elegit Suet. Calig. c. 47. 71 Diis igitur, victoriæ auspicib. & Imperatoris Genio indice, C. paria gladiatorum, qui ad bustum dimicantes se invicem immolent, ad placandas defunctorum animas, quas humano sanguine propitiandas credebant, vide Lips. Saturn. 18. 72 Vetare aude ô heres, si ita visum est tibi. *Epitrope.* Sed væ tibi nisi adsentiaris. 73 Quinetiam congiarium & epulum populo largior, tune illud fieri vetas? noli mussare, dic clare. 74 Neque n. contradico aut prohibeo, inquis. *potest etiam nulla interposita distinctione post inquis, continuari, ut hic sensus sit:* Agellus tuus, inquis o heres, suburbanus non adeo cultus aut fertilis est, ut sufficiat huic profusioni, vel ut ego ita curem tibi heres esse. *Alii ex persona poëtæ intelligunt quæ sequuntur, dicentis:* Superest mihi suburbanus fundus probe cultus & saxis expurgatus. *al.* jugi cultura exhaustus.

Exos-

Exossatus ager juxta est. Age, [75] *si mihi nulla*
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,
Deque avia nihilum superest: accedo [76] *Bovillas,*
Clivumque ad Virbî: [77] *præsto est mihi Manius heres.*
[78] *Progenies terræ? quære ex me quis mihi* [79] *quartus*
Sit pater: haud prompte, dicam tamen. adde etiam [80] *unum,*
[81] *Vnum etiam terræ est jam filius, & mihi* [82] *ritu*
[83] *Manius hic generis prope major avunculus exit.*
[84] *Qui prior es, cur me in decursu lampada poscas?*
[85] *Sum tibi Mercurius: venio deus* [86] *huc ego,* [87] *ut ille*
Pingitur. an renuis? vin' tu gaudere [88] *relictis?* (*est,*
[89] *Deest aliquid summæ.* [90] *minui mihi: sed tibi totum*
Quicquid id est. [91] *Vbi sit, fuge quærere, quod mihi quondam*
Legarat Tadius: [92] *neu dicta repone paterna:*
Fœnoris accedat merces: [93] *hinc exime sumptus.*
[94] *Quid reliquum est?* [95] *reliquum?* [96] *nunc nunc impensius unge,*
Vnge puer caules. [97] *Mihi festa luce coquatur*
[98] *Vrtica, &* [99] *fissa fumosum sinciput aure;*
Vt tuus iste * *nepos olim satur* [1] *anseris extis,*

75 Si mihi nullus cognatus sit, nec affinis quem heredem instituam. 76 Vicum inter Romam & Ariciam in via Appia, ubi sedebant mendici, ut & prope nemus Dianæ, ubi Hippolytus colebatur. 77 Mendicus quispiam (vide infra not. 83.) scribetur mihi heres, facilis inventu. 78 Itane *terræ filius heres.* scribesne heredem hominem obscuro loco natum, terræ filium, familia tua non oriundum? 79 Sit ita sane. Quod si ex me quæras, quis fuerit mihi abavus? ---- 80 ———— quis Atavus ———— 81 ———— quis tritavus, fuit ille, æque ignotus atque obscurus, & proinde ———— 82 ———— ratione generis & stemmate ———— 83 ———— Aliquis mendicorum ex Aricino colle & luco, quem Dianæ consecrarat Manius, mihi major avunculus vel cognatus est. 84 Tu autem qui mihi propior es, & cui lege naturali consanguinitatis prius ventura esset hereditas, cur me vivo illam exigis: *alii referunt ad* λαμπαδηδρομίας *certamen.* in quo stadiodromo Prometheo sacrato currebant facem quatientes, primus autem defatigatus tradidit facem secundo, secundus tertio, & ita deinceps. vide lib. 4. Rhet. ad Herennium. *quasi dicat*, cur tu natu major mei junioris hereditatem posceres? 85 Mea hereditas tibi est lucrum insperatum & ἕρμαιον, perinde ac si in via inventum. 86 Ad te. 87 Mercurius qui pingitur marsupium dextra tenens, quod tibi advolans gratuitum & præter expectationem atque meritum adfero. 88 Tibi à me. 89 *Verba heredis.* 90 *Cui testatur.* Meo damno periit, non tuo ô heres. 91 Noli impudenter à me exigere rationem, quid factum sit de bonis, quæ mihi testamento legarat hic vel ille. 92 Neque ingere mihi verba, quæ patres liberis suis præcipiunt, cujusmodi sunt hæc, Fœnoris accedat merces: hinc exime sumptus. 93 Ex fœnore. 94 *Dicit heres.* 95 *Testator indignanter refert.* 96 Quando iniquo & ingrato animo accepturus es, quæ reliquero, lautius & largius insumam: appara itaque ô famule lautiorem mensam. 97 Egone meis sordide parcam, ut ille hæc nepotum more prodigat? 98 Durum & agreste olus. 99 Porcini capitis in fumo, per aurem perforatam suspensi pars. * Ex cognatione heres idemque luxuriosus, *ambigue & acute.* 1 Iecore anserino quod Romanis in deliciis.

Cum

*Cum * morosa [2] vago [3] singultiet inguine * vena,*
[4] Patricia immejat vulvæ? [5] mihi trama figura
Sit reliqua : ast illi tremat omento [6] popa venter?
[7] Vende animam lucro, mercare, atq; excute solers
Omne latus mundi, ne sit [8] præstantior alter
[9] Cappadocas rigida [10] pingues [11] plausisse [12] catasta,
Rem duplica, Feci : jam triplex, jam mihi quarto,
Iam decies [13] redit in rugam. [14] Depunge, ubi sistam,
Inventus, [15] Chrysippe, tui finitor acervi.

2 Varia vel concessa & licita Venere. 3 Copiam fastidiet. *al.* palpitabit. * Muto fastidiens plebejam Venerem. 4 Rem habeat cum nobili fœmina. 5 Egone me macerem instar decotis & defloccatæ vestis, cui detritis villis & subtegmine modo apparet trama : ita in corpore meo ossa & nervi? *vel*, Mihin' sit corpus tenue & gracilentum instar staminis tramæ? vel lineæ picturæ, quali depingunt homines monogramos, quasi procul apparentes? 6 Pinguis, obesus ut popa. i. victimarius minister hostiarum, visceribus probe saginatus. 7 *I nunc, & nihil non turpe, sceleratum, sordidum facito, ut heredi placeas.* Epitrope. 8 Mangonii peritior. 9 Servos è Cappadocia. 10 Bene habitos, nitidos cute. 11 Palpo vel plana manu ferire, ut ostentes corporis eorum habitudinem, *vel* apud empturientes laudare. vide Iuven. Sat. 11. quæ adnotata ad vers. 163. An *plausisse* quoniam venales (ut ait vetus interpres) antequam in catasta imponantur, cantant universi pariter more gentis suæ, alii legunt *pavisse*, alii *clausisse*. 12 Pegmate ligneo, in quo venales exponebantur servi. 13 Decuplatur, *à vestibus metaph.* quasi multiplicatur. 14 Alii *Depinge*, statue, præscribe, quem modum ponam multiplicandæ rei familiaris meæ immensæ tanquam sortitæ? 15 Stoicorum acutissime (qui argumentationis acervalis in infinitum progredientis finem invenisti, jubendo ἡσυχιάζειν priusquam ad multa ventum esset) dic ubi ego sistam, modumque ponam in congerendis opibus. Atque simul allusum credo ad τὰς τῶν τόκων τόκους, quos sapienti licere accipere existimavit Chrysippus. Audi quid ipse dicat apud Lucianum, in *vitarum auctione* : τὸ δ' γνωτῶνα εἶναι, τὸ δ' τοκογλύφον; &c. *Latine sic.* Esse vero (inquit Mercator) voracem & avarum fœneratorem, an & hoc dicemus esse viri, qui helleborum biberit, & qui jam ad virtutem sit idoneus? Certe : (respondet Chrysippus) solum enim sapientem fœnerari decet. Quoniam enim illius est proprium, syllogismis concludere : fœnerari certe usuramque computare, atque colligere. Namque hæc parum differre videntur, studiosi quippe quod hoc sit æque ac illud. Neque decet illum simplicem exercere usuram, quemadmodum solent alii, verum, & alterius fœnoris accipere fœnus, &c.

A. PERSII. FINIS.

900 — 27
800 — 24   24
700 — 21
600 — 18   15
500 — 15
400 — 12
300 — 9   6
200 — 6   45
100 — 3

3 / 135
45

1836 — 1841 —
1838 —
1839 —

108
72
36
3 / 216
72

